

la ci vert

24

Pop

DOSYA

Popun arabesk ruhu.

Popüler: Medyanın sattığı.

Popülizm: Halkın ihtiyacı.

Sermaye ahlakı nasıl öldürdü?

Kültür politikalarından
toplu kaçış.

Nurhan Atasoy:

"Matrakçı'nın minyatürü İbrahim Paşa Sarayı'nı kurtardı"

Çocuk edebiyatı propaganda aracı.

Nasıl trendy anne olunur?

Oyuncu Anne

MAYIS 2016 - 24 FİYATI 7 TL | KKTC FİYATI 9 TL
LACIVERTDERGI.COM

ISSN 2148-399X

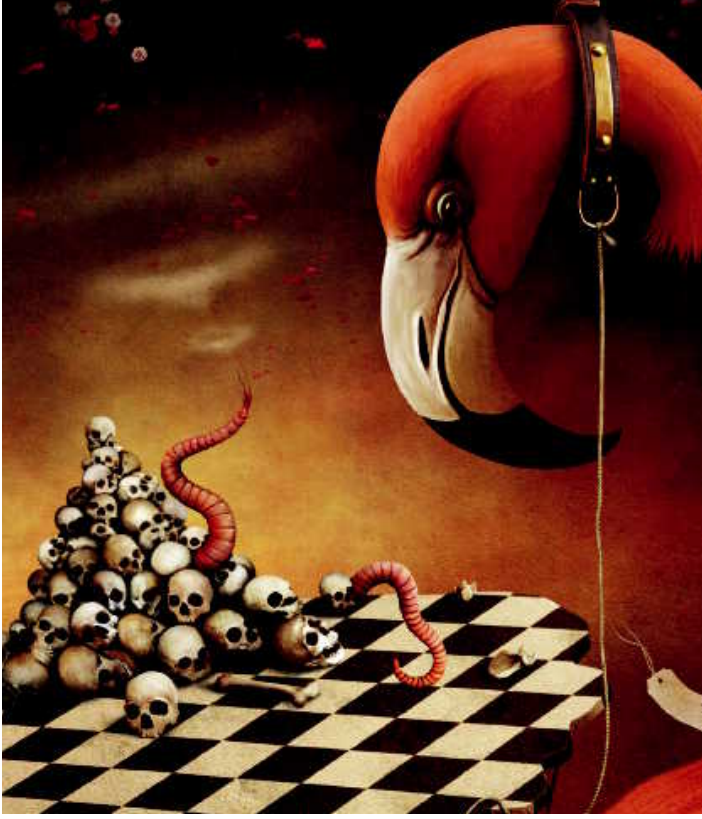

24

SieMatic®
m u t f a k

Cemiltopuzlu Caddesi, 45c, Çiftehavuzlar, Kadıköy
Gsm: (0532) 312 40 45 www.tkyapi.com

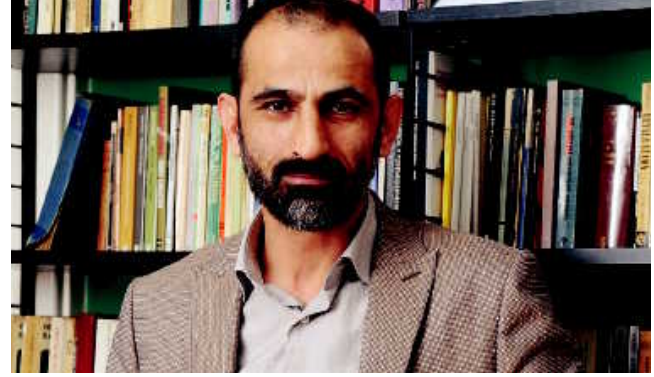
CK YAPI

06 67

POP

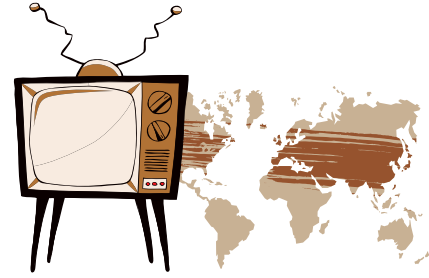
Meryem İlayda Atlas Kültür politikalarından toplu kaçış töreni **Röportaj** Hakan Arslanbenzer
Mustafa Akar Popüler endüstri gururla sunar **Fatmanur Altun** Hepimiz Meftun'uz!
Gökhan Ergür Popüler ikonlar ve ruh sağlığı **Elif Eda Karagöz** Sing! Sing! Sing! **Karışık Kaset**
Zeynep Sevd Paksu Bir nesli şekillendirmek: Çocuk edebiyatı **Güven Adıgüzel** Popun
arabesk ruhu **Nagihan Haliloğlu** Sıradan İngilizler: Pulp **Röportaj** Uğur Küçükkaplan **Melek**
Arslanbenzer Popüler vs. popülizm: Düşman ikizler **Ahmet Edip Başaran** Gösteri çağında
popülerlik **Raşit Ulaş** Popüler siyerlerin gelenekten kopuşu **Orkun Elmacıgil** Hakikatin bittiği
yerde sosyal medya başlıyor **Zeynep Tuğçe Karadağ** Pop sözlük

10

Popüler, medyanın bize sattığı
Popülizm, halkın ihtiyaç duyduğu

RÖPORTAJ :: Lacivert Yazı İşleri :: Hakan Arslanbenzer

68 71

DÜNYA GÜNDEMİ

Dünyadan ilginç
portreler, geçen aya
damgasını vuran olaylar

Birol Biçer

28

Amy Winehouse: Sahici,
cesur, başına buyruk!

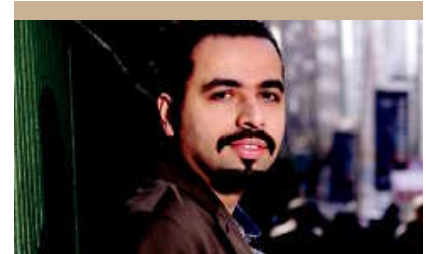
Elif Eda Karagöz

38

Popun
arabesk ruhu

Güven Adıgüzel

46

Röportaj: Pop müzik arabeskten
etkilenince pop kültürü oluştu

Lacivert Yazı İşleri :: Uğur Küçükkaplan

EDİTÖR Meryem İlayda Atlas

Merhaba

Ve Lacivert Dergi tam iki yıl evvel sizleri selamladı!

meryem.atlas@lacivertdergi.com

Günlerden bir gün, bir grup arkadaş, belki de hayatımızın en önemli teşebbüs-i harikası olarak *Lacivert Dergi*'yi çıkartmaya karar verdik diye anlatmaya başlamak isterdim sizlere. Ama hikâye böyle değil ve NŞA'da olmayan koşullarda herkes birbirine pek benzemeyen hikâyeler yaşayabiliyor. Dostlukların zor bulunduğu ve hasbihalin pek mümkün olmadığı zamanlardı. Dinlemekten sıkılmış ve yorulmuştuk. Söylenmekten, homurdanmaktan, zorunlu izleyici olmaktan, başkalarının düşünüyüş yaşamaktan, kırmızı çizgiler liginde oynamaktan, bizi heyecanlandıran her şeyin başkasına ait olmasından, hepsinden vazgeçmeye ve kendi sözümüzü kurmaya karar verdik. Her insan, her nüve ve her dostluk gibi iz bırakmak istiyorduk. Yaşadıklarımızın muhayyilemizi esir alan bir hayalet dönüştürmesine hiç ama hiç müsaade etmedik. Bu ince hislerle, yüce kaygılarla, karanlık bir dehlizde ipi hiç bırakmadan yola devam ettik. Ve *Lacivert Dergi* tam iki yıl evvel sizleri selamladı.

Pek az şeyi böyle beklemiştik. Artık mihmandarımız kendimiz olacaktık, durduk, kendi kulağımıza fısıldadık; Yolun açık olsun!

Lacivert Dergi bir iştişare dergisi... Her başlığının altında insanı çeşitli coğrafyalarda, karnavallarda, şölenlerde, hüznlerde gezdiren hazine gibi sohbetler var, dostluk var, arkadaşlık var. Benimle beraber bu yolda en başından beri yürüyen, *Lacivert*'e çok değerli katkılar veren ve her zaman bir işin ucundan tutan iştişare heyetimiz; Ayşe Kardaş, Betül Özel Çiçek, Elif Eda Karagöz, Esra Albayrak, Fatmanur Altun, Hümeysra Şahin, Nagihan Haliloğlu, Sema Silkin, Sultan Işık, Şule Albayrak ve

Zeynep Bayramoğlu'na en kalbi teşekkürleri borç bilirim.

İki seneyi geride bırakmamıza rağmen, hâlâ ayın ortası geldiğinde "bu dergi çıkmayacak" diye panikletip, üst üste kriz toplantıları yaptığım ama her zaman ay sonunda onların çalışkanlığı, sebatı ve gece geç vakitlere kadar çalışmalarına rağmen düşmeyen yüzleri, gülen gözleri ve uyumları sayesinde "kotardığımız" dergimiz *Lacivert* hakkında söylenecek bütün güzel sözleri de sevgili ekibime ithaf ediyorum.

Sık sık "dergi bitti müdür" diye takıldığım yazı işleri müdürümüz Mustafa Akar, tasarım çok mu öne çıkıyor diye zaman zaman resmen kıskandığım görsel yönetmenimiz Sema Türk, bütün ekibi çekip çevirmesi olmasa büyük bir kaos içine düşeceğimizi hissettiğim editörümüz Sena Kural, kriz anlarındaki yorumları ile bizi gülmekten kırıp geçiren editörümüz Remzi Kopar, sanki 19'uncu yüzyıldan çıkıp gelmiş hissi verdiği için Raşit Efendi dediğim editörümüz Raşit Ulaş, asker yolu gözlediğimiz ve her gün bir şekilde sohbetlerde adının geçtiği Beytullah Çakır, tek kaşımı kaldırıp sizlere şunu diyorum: Bu ruhu sakın kaybetmeyelim!

Son olarak, en başından beri *Lacivert Dergi* projemizi hayata geçirmek için bize imkân sağlayan Serhat Albayrak'a bize hep destek verdiği ve yanımızda olduğu için şükranlarımı sunarım.

Lacivert'i kendi yaşam kültürünüze dahil etmeniz temennisi ile...

64 POP SÖZLÜK

Zeynep Tuğçe Karadağ

88 DEKORLAR KALDI GERİDE

Hüsrev Hatemi

94 MODERN DON KİŞÖT

Contemporary İbrahim Efendi

100 SİNEMA

Tuğba Kozan

102 SÖYLEŞİ

Nurhan Atasoy

108 YÜZ YÜZE

H. Sena Kural

Sahibi

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür Vekili
TUNCAL SUNAR

Genel Yayın Yönetmeni

MERYEM İLAYDA ATLAS

Yazı İşleri Müdürü

MUSTAFA AKAR

Görsel Tasarım

SEMA TÜRK

Editör

REMZİ KOPAR
H. SENA KURAL
RAŞİT ULAŞ

Katkıda Bulunan

ZEYNEP BAYRAMOĞLU

Danışma Kurulu

AYŞE KARDAŞ, BETÜL ÖZEL ÇİÇEK, ELİF E. KARAGÖZ,
FATMANUR ALTUN, H. HÜMEYRA ŞAHİN,
NAGİHAN HALILOĞLU, SEMA SİLKİN, SULTAN IŞIK,
ZEYNEP BAYRAMOĞLU

Fotoğraflar

GÜVEN POLAT, ERGUN CANDEMİR, CANAN YETİŞTİ

Fotoğraf Editörü

MUZAFFER SAĞLAM

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve İnternet Yayın Sorumlusu

ŞEFİK ÇALIK

Üretim Takip Uzmanı

UFUK CAN

Reklam Satış Genel Müdür Yardımcısı

DİLEK GÜNEŞER

Reklam Rezervasyon

T (0212) 354 33 61/63

F (0212) 354 33 75

TURKUVAZ GRUBU HİZMETLERİ

Marka ve Pazarlama Grup Başkanı

SİNAN KÖKSAL

ABONE

Abone Müdürü

YAHYA İLKER ŞATANA

Çağrı Merkezi 444 88 81

abone@turkuvazabone.com, www.turkuvazabone.com
www.facebook.com/TurkuvazMedyaAboneHizmetleri
twitter.com/#!/TurkuvazAbone

Turkuvaz Dergi T (0212) 354 30 00

Yazışma Adresi

Turkuvaz Dergi Grubu
Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153, 34349 Beşiktaş, İstanbul

Yayının Türü

Yerel Süreli

Yayıncı

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Yönetim Yeri

Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153 80700 Beşiktaş, İstanbul

Dağıtım

Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.

Matbaa Genel Müdürü

MEHMET KAMİLOĞLU

Basımcı

Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.

Basıldığı Yer

Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. 4 Sancaktepe, İstanbul

T (0216) 585 90 00 | www.turkuvazmatbaacilik.com

Dergi İşletme Müdürü

HAKAN DEMİRCİ

info@lacivertdergi.com @lacivert_dergi

instagram.com/lacivert_dergi

SAYFA

06 67

DOSYA | MAKALE

KÜLTÜR POLİTİKALARINDAN TOPLU KAÇIŞ TÖRENİ

MERYEM İLAYDA ATLAS

Bizim kültür politikasında eksikimiz, birinci dereceden üretim sorunu veya insan kaynağı değil. Piyasa koşullarını değiştirmek için adım atmamak, kısa vadeli projeler üretmeye çalışmak ve rafine bir kültür ürünü ortaya koymak derdinden uzak olmak. Bunun için ya belediyelerle ya da devlet kurumları ile iş tutmaya çalışmak; mümkünse içinde medeniyet, Osmanlı gibi cümleler geçirmek, gelenekle bağ kurma iddiası ile ucuz kalitesiz işler çıkarıp günü kurtarmak...

ALTYAPISIZ HER İŞ BİRAZ ISMARLAMA DEĞİL MİDİR?

SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR KÜLTÜR KALKINMA PROJESİNİN
BİR AYAĞI, OYUN BEĞENMEDİĞİ İÇİN YILLARCA SAHNEYE
ÇIKMADAN DEVLETEN MAAŞ ALAN DEVLET TİYATROCLARINI
YAHUT DİKTATÖRLÜK HİSSİ YARATARAK KÜÇÜK ÇIKARIMIZA
HİZMET EDECEĞİZ DİYE BİR TÜRLÜ SOVYET RUSYA COĞRAFYASI
OYUNLARI OYNAMAKTAN VAZGEÇMEYEN BELEDİYE
TİYATROLARINI DA ELE ALMALI DEĞİL Mİ, SORULARI AKLIMIZDA
BİRİKİYERİYOR.

Sarkıcılar iftarlar, oyuncu tanıtımlar derken, AK Parti'nin Başbakanlık'taki son 'ünlüler geçidi'nde Başbakan Ahmet Davutoğlu bizlerle Kültürel Kalkınma Eylem Planı'nın detaylarını paylaştı. Davutoğlu, sanatın ideolojik kutuplaşma aracı olmasından duyduğu rahatsızlığı dile getirirken, ideolojik kutuplaşmanın merkezindeki belki en temel taşlardan biri olan özel tiyatro sektörüne verilen desteğe yapılan yüzde yüz zammı da açıkladı. Diğer medeniyet, külliye, ihya gibi kavramların belirsizliği yanında bence en net ve somut açıklama da buydu. Her ile bir tiyatro ve özel tiyatrolara destek, bana Cumhuriyetin 'Türkiye'nin her yerinde Hamlet ve Othello izlemeyen kalmayacak' projesini anımsatıyor. Ne de olsa altyapısız her iş biraz ısmarlama değil midir? Hâlihazırda tiyatro sektörünün, bütünüyle şikâyet edilen kültürel iktidarın elinde olduğunu da hatırlayalım. Güzel işler yapılmıyor mu, elbette yapılıyor ve desteklenmeli ama sürdürülebilir bir kültür kalkınma projesinin bir ayağı, oyun beğenmediği için yıllarca sahneye çıkmadan devletten maaş alan devlet tiyatrocularını yahut diktatörlük hissi yaratarak küçük çıkarımıza hizmet edeceğiz diye bir türlü Sovyet Rusya coğrafyası oyunları oynamaktan vazgeçmeyen belediye tiyatrolarını da ele almalı değil mi, soruları aklımızda birikiveriyor.

AK Parti'nin iktidarda geçirdiği sürenin en başından beri çok konuşulan bir konu var: Bir kültür politikamız yok, kültür alanında çok zayıfız, kültürel iktidar bizde değil. Öyle ki bu kültürel iktidar meselesi, aynı meseleler etrafında yazıla çizile, söylene söylene neredeyse içi boş bir kavram haline geldi. Fakat bu eleştiriye yakın zamanda can simidi olmuş bir başka açıklama da yok değil. Şöyle başlanıyor söze, "Üstadım, doğru söylüyorsunuz ama bireylerin hayatı açısından 10-15 yıl çok önemlidir, devletlerin ömrü cihetinden bakarsanız, bu zaman zarfı neredeyse hiçbir şeydir." AK Parti'ye yapılan her eleştiri mantıklı bir zeminde savuşturmak isteyenler için bu açıklama ilaç gibi geliyor, neredeyse her gittiğimiz toplantıda duyduğumuz bir motto oluyor: "Cumhuriyetin onca tahribatı var azizim. Gelenekten koptuk efendim. Hiç bunca kayıp birkaç iktidar devrinde tamir olabilir mi? Altyapıyı kurmamız lazım beyler, yeni bir dil oluşturalım, kendi kavramlarımızı ortaya koyalım..." Bu cümleler boşlukta uzuyor, eğilip bükülüyor ve tekrar kuru-luyor. Haklılar mı, evet haklılar. Doğru söze ne denir? Ama burada birkaç çelişki var. Karşımızda bir sosyal hareketlilik olarak doğmuş ve geride bıraktığı o 'devletlerin hayatındaki kısacık sürede' hiç de azımsanmayacak kökten değişiklikler yapmış, yapmaya aday, hâlâ toplumu dönüştürme noktasında en güçlü aktör olarak onaylanmış bir AK Parti var. İki, eğer en

başından beri dönüştürücü bir azimle yapı taşları oluşturulmaya çalışılsa ve bir kültür politikası ortaya konabilseydi, bugün bu tartışmayı yaparken biraz daha vicdanlı olmak icap edebilirdi ama ne öyle bir kaygı oldu ne de öyle bir tartışma...

İbrahim Tenekeci, 27 Nisan tarihli köşe yazısında, en başından beri Kültür Bakanlığı'nın hemen gözden çıkarılabilecek bir bakanlık olmasına işaret etmişti, nitekim Ertuğrul Günay kazası konunun en yakın örneği.

Mesele, dindarların kurallarını kendilerinin belirleyemediği, aslında çok evvelden kemikleşmiş ve bir şekilde belirlenmiş olan piyasa koşullarında iş yapma konusundaki yetersizlikleri. Sorunun bütünüyle kültür yoksunluğu ve kalitesizlik olduğunu düşünmüyorum.

"Biz beceremiyoruz bu sanat işini" cümlesi bütünüyle kompleksli bir cümleden başka bir şey değil. Kurucu yayın yönetmeni olduğum *Lacivert Dergi*'nin 2'nci yılını kutlarken bir anımı anlatayım. Bildiğiniz gibi *Lacivert Dergi*'de henüz sanat hayatının erken dönemlerinde olan ama mutlaka eser vermiş olan sanatkârlara yer veriliyor. Bu isimler tam da şu meşhur 'kültürel iktidar' kaygısını aklımızda tutarak seçtiğimiz, ince elekten sık doku-duğumuz isimler. Her ay bu kadar ince bir elekten geçirerek bir isim bulabilecek miyiz diye düşünürken,

GELENEKTEN KOPUŞU, ŞIK KAFELERDE KAHVE SERVİSİNİ OSMANLI TİPİ GÜMÜŞ ZARFLARDA YAPINCA TELAFİ ETTİĞİNİ DÜŞÜNEN ZİHNİYETLERİN ASLINDA BİR EVVELKİNİN BENZERİ OLDUĞUNU GÖRMEK GEREK. HANİ BİZİM ASIL DİRDİMİZ O ŞIK KAFE İLE İDİ? DEĞİL, ÇÜNKÜ BU KURALLARI BİZ KOYMADIK VE İÇERİKLE İLGİLENMEYE HİÇ VAKTİMİZ YOK, FORMU DEĞİŞTİRİP GEÇİYORUZ.

tam iki yıl oldu ve hâlâ listemiz dolu, hamdolsun.

Bizim kültür politikasında eksiklerimiz, birinci dereceden üretim sorunu veya insan kaynağı değil. Piyasa koşullarını değiştirmek için adım atmamak, kısa vadeli projeler üretmeye çalışmak, rafine bir kültür ürünü ortaya koymak derdinden uzak olmak. Bunun için ya belediyelerle ya da devlet kurumları ile iş tutmaya çalışmak; mümkünse içinde medeniyet, Osmanlı gibi cümleler geçirmek, gelenekle bağ kurma iddiası ile ucuz kalitesiz işler çıkarıp günü kurtarmak... Çevrenize bir dönüp bakın, çokça örneğini göreceksiniz. Devletin yapıcı ve kalıcı politika üretmediği, en azından gelecek işleri uzun vadeli planlayamadığı bir ortamda ancak bu olabilir. Gerekli bağlantıları kuramıyor, gerekli kurulları oluşturamıyor, zaten az yapılan üretimi bile değerlendirip bir yere koymaktan aciz kalıyoruz. Buna karşılık ya dışlayıcılık, ya ahbapdaşlık bizi esir alıyor. “Bizim bir arkadaşın projesi vardı”, “biz de insanımıza sahip çıkalım”ın ötesine gitmeyen cümlelerle kendini kısıtlayan, hâlbuki yıllarca dışlanmış kitlelerin sesi olan bir partinin benzer mekanizmaları işleterek bu alanda yapılan sanat üretimini kendi sahasında ortaya koyamadığını görüyoruz. Sonuç: Hüsrân! En büyük teşvikleri alanlar, en büyük itibarı görenler yine homurdanıp durulan o malum ‘kültürel iktidar’ sakinleri oluyor. Hiçbir iktidar ne bütünüyle bizim ne de sizin olan veya onların diyeceği bir sanat

politikası üretemez, üretmemeli... Sanat, sanattır ve birinci sınıf iş, birinci sınıf iştir. Bu noktada, şeffaf yapılar oluşturarak dezavantajlı ve bugüne kadar bu alanların dışında tutulmuş sanatçılara teşvik ve gayret vermek başka bir şeydir, kültür politikası adıyla tiyatro teşvikine zam yapmak ve girişimciye sponsor olmak başka bir şeydir. Hele de Türkiye tiyatrosu bu halde iken.

Maalesef son dönemde kurumsallaşmasını, şeffaflaşmasını beklediğimiz yapılar daha kısır ilişkiler içine giriyor ve daha da içlerine kapanıyorlar. Bunu da anlamak mümkün aslında, çünkü var olan piyasa koşulları; hizipçi, rekabetçi, dışlayıcı ve kısır... Sanat, üretime ve yeniliğe kapalı, kendi oligarşisi ve korkaklığı içinde, dar bir tanıma hapsolmuş, kendi özgürlüğünü başka herkesin üzerinde tutan, bunu da açıkça söyleyen ve kendine dar bir çevrede en yüksek payeyi biçen ve işte benim ederim budur diyerek bunu her kuruma dayatma becerisine sahip olan bir kitlenin elindeydi. Bugün yapmaya çalıştığımız, ne gözü kapalı teşvik ve destek ne de ‘şu sanat işlerini’ bu kitlenin elinden illa koparmak ve benzer bir ortamı başka bir çevrede yeşertmeye çalışmak olmamalı. Gelenekten kopuşu, şık kafelerde kahve servisini Osmanlı tipi gümüş zarflarda yapınca telafi ettiğini düşünen zihniyetlerin aslında bir evvelkinin benzeri olduğunu görmek gerek. Hani bizim asıl derdimiz o şık kafe ile idi?

Zümreleşmek, daha otoparkının valesinde başlayan sınıf ayrımına dur demek, çizgi çizmek ve hakla, adaletle muamele etmekle ilgili? Değil, çünkü bu kuralları biz koymadık ve içerikle ilgilenmeye hiç vaktimiz yok, formu değiştirip geçiyoruz. Ve maalesef bunu bulduğumuz her yerde aynı şekilde yapıyoruz.

Tenekeci’nin yazısına dönersek, son zamanlarda sanatçı olarak muhatap alınan kimseler için hepimizin dikkatini çeken ama bir türlü kimsenin ortaya koymadığı bir konuya değiniyor: “Eli kalem tutanlardan ziyade, sahne dünyası ve eğlence sektörüne mensup isimler tercih ediliyor. Mikrofon yahut kamera, kalemin ve kitabın önüne geçiyor.” Tenekeci, bunu söylemekle kalmıyor, isim de veriyor açık açık: “Acun Ilıcalı, Hande Yener, Alişan, Ercan Saatçi, Necati Şaşmaz, Yavuz Bingöl vs.” diyor ve arkasından hemen ekliyor: “Bu manzara birilerini rahatsız ediyor mu, bilmiyorum. Bildiğim, hakkaniyetli olmadığı, iyi görünmediği.”

Açıkçası Davutoğlu’nun şarkıcı ve oyuncu bir kitle önünde açıkladığı sanat adımları için yazacak çok şey var ama ben sadece şunu söyleyip geçeceğim: Galiba bizlerin yapıcı ve kalıcı adımlar atmaktansa ‘kültürel iktidar’ kavramını salt cümle içinde kullanmak daha hoşumuza gidiyor. En büyük mesele iktidar endeksli ve iktidar olma kaygıları ile hareket eden politikalar üretmek. Zira o politikalar için de eli kalem tutanlardan çok şarkıcılar ve oyuncular faydalı birer araç oluyor.

ZATEN AZ YAPILAN ÜRETİMİ BİLE DEĞERLENDİREMİYORUZ

VE SEVGİ VE ZARAFET VE EV

Paula Koltuk Takımı

Paula Koltuk Takımı

Paula Compact TV Ünitesi

Bizi birbirimize bağlayan şey Ev.
Ve her ev, en güzelini hak eder.

Şık, modern, zarif İstikbal 2016 koleksiyonu
evinizden önce İstikbal Satış Noktaları'nda.

 istikbal
Her ev güzeldir

facebook.com/istikbal

twitter.com/istikbal

instagram.com/istikbal

google.com/+istikbal

youtube.com/istikbaltv

4443344
www.istikbal.com

DOSYA | RÖPORTAJ

POPÜLER, MEDYANIN BİZE SATTIĞI POPÜLİZM, HALKIN İHTİYAÇ DUYDUĞU

RÖPORTAJ ::
LACİVERT YAZI İŞLERİ :: HAKAN ARSLANBENZER

Şair, yazar ve yayıncı Hakan Arslanbenzer’le ‘popüler’ ve ‘popülizm’ kavramları üzerine konuştuk. Aynı zamanda Popülist Kültür Derneği’nin de kurucusu olan Arslanbenzer, popüleri halka ve medyaya ait olan diye ikiye ayırarak, “Popülizm, halkın gerçek ihtiyacını tespit edip elitizm karşı bunu koymak. Halkın becerisini, yeteneğini, özgünlüğünü, aklını savunmaktır” diye konuştu.

‘Popüler kültür’ kavramını son yıllarda çok duyuyoruz. Genel hatları ile tanımlarsak popüler nedir? Popülerin kültürü nasıl oluşur?

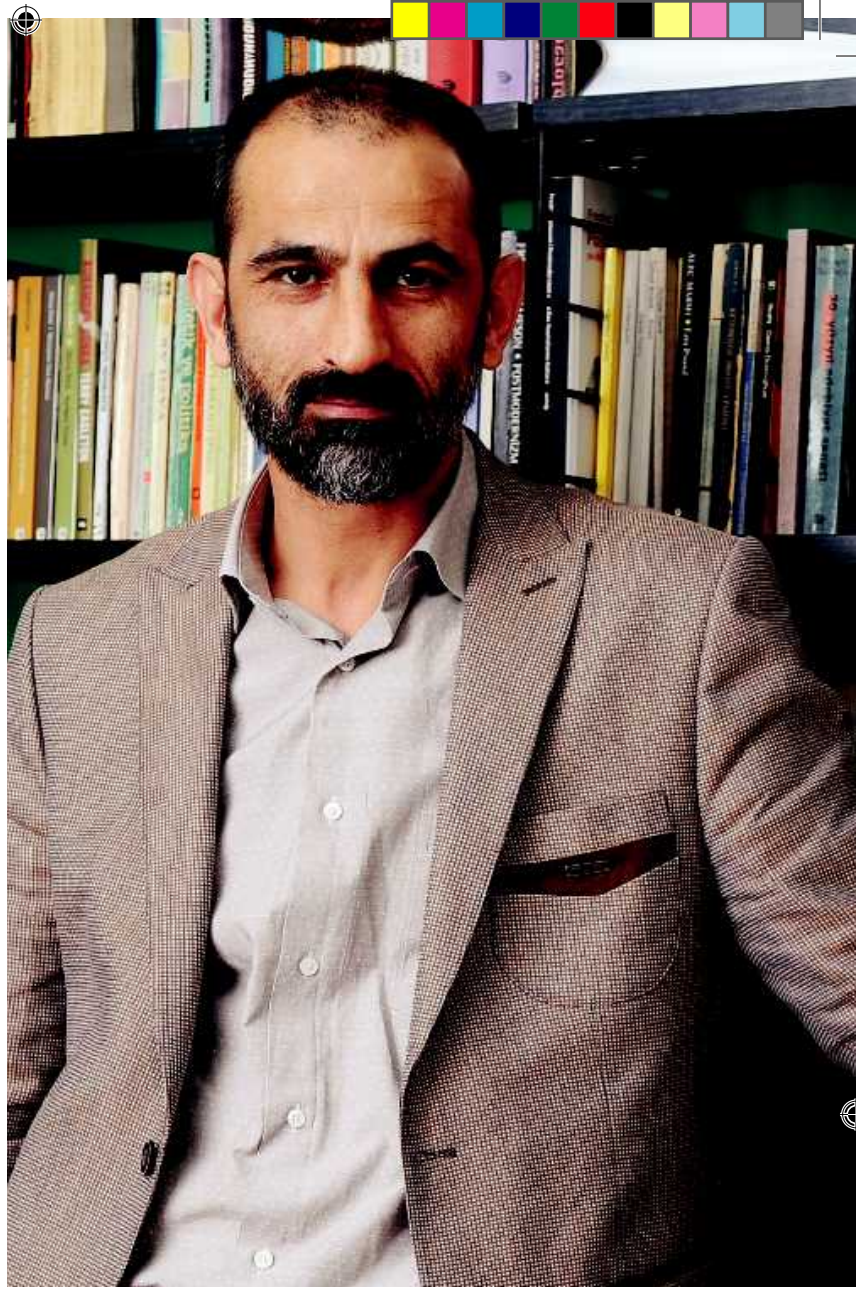
Popülerin iki manası var. Biri doğal manası, halka ait olan anlamında. Diğeri ise popüler kültürün popüleri, medyanın popüleri. Medyada görünür olan şey popülerdir. Bu ikisi arasında bazı ciddi farklar da var. Yani medya topluma ait olan her şeyi göstermediği için nelerin gerçek anlamda popüler olduğunun ölçümü gibi bir konu var. ‘Dolmuş’ mesela halk arasında popülerdir ama medyada ‘dolmuş’ karşımıza çıkmaz. Herkes dizilerde lüks arabalara biner, dolmuş gösteriliyorsa eğer o 30 saniye falan

sürer. Halkın gerçekten yaşadığı, tanıdığı, bildiği, devam ettirdiği şeyle medyanın halkın itibar ettiği budur dediği şey arasında çok ciddi farklar var. Bu bir zıtlasmaya neden oluyor.

Popüler kültürü tenkit eden ve destekleyen tartışmaları düşünürsek, popüler kültürü toptan zararlıdır ya da faydalıdır diye nitelendirebilir miyiz?

Popüler kültür konusunun Türkiye’ye giriş şekli ile ilgili şöyle bir durum var; bu konu iletişim fakültelerinin medya çalışmaları arasına girdi. İletişim fakültelerinde bulunan sol eğilimli hocaların bir reaksiyonu da söz konusu oldu. Bununla ilişkili olan *Birikim*

dergisi çevresinin popüler kültür çalışmaları oldu. Onlar da reaksiyoner bir tavır içerisine girdiler. Hatta onlardan Murat Belge, “Popüler kültürün içinde olmadan popüler kültürü eleştirmenin fazla bir faydası olmayacaktır” demişti. Onlar popüler kültürü eleştirirken iki şey yapıyorlardı; birincisi, medyayı eleştiriyorlardı, ikincisi ise halkın popüler olanını eleştirmek istiyorlardı. İletişim fakültelerindeki çalışmalarda bir ayrım var. İşte çok basitleştirecek, popüler kültür ticaridir, toplumu var etmeye yöneliktir ama kitle kültürü kendiliğinden olduğu için iyidir gibi bir mantık da var. Bunlara çok dışarıdan baktığımız için popüler kültürün işleme biçimi üzerinde çok durulmadı. Medyada

POPÜLİZM HALKIN AKLINI SAVUNMAKTIR

HAKAN ARSLANBENZER KİMDİR?

1971 Kars doğumlu. Kars Halitpaşa İlkokulu, Ankara Atatürk Anadolu Lisesi ve İstanbul İngilizce Öğretmenliği'nden mezun oldu. ODTÜ İİBF İşletme Bölümü'ne devam etti, bıraktı. 1993'ten itibaren çevirmen, editör ve metin yazarı olarak çeşitli işyerlerinde çalıştı. İstanbul'da yaşıyor. Evli, üç oğlu var. 1994'ten itibaren şiirleriyle dergilerde göründü. Şiir yayımlamaya devam ederken 1996'da eleştirel denemeleri de çıkmaya başladı. 1996-97'de Şehrengiz, 1999-2005 yılları arasında *Atlılar*, 2002 yılında *Huruç* dergilerinin yönetiminde bulundu. 1996'dan itibaren neo-epik şiir görüşünü savundu, teorisini kurdu ve yayın alanında tebarüz etmesini sağladı. 2005 Eylül'ünden beri *Fayrap*'ı çıkarıyor. 2011'de *Avangard Yayınları*'nı kurdu. *DailySabah* gazetesinde haftalık portre yazıları yazmaktadır. Şairin yayımlanmış beş şiir kitabı, ayrıca eleştiri ve denemelerinden oluşan beş düz yazı kitabı vardır.

SİYASETTE OLMASA DAHİ KÜLTÜRDE İKTİDARIZ DİYENLER BATI'NIN BURALARDAKİ KOMİSERLERİ

Popülerle popülizm kökeni aynı olan kelimeler. Biri sıfat, diğeri isim. Popülizm, popülerin ideolojisi. Popülizm ideolojiler arası, halkın elçisi gibi bir şeydir. Türkiye için konuşursak, İslamcılığın içinde de, Sosyalizm'in içinde de, Kemalizm'in içinde de mündemiç olan ortak bir ruh halidir, beklentidir. İnsanların çoğunun daha iyi yaşamasını, daha onurluca yaşamasını istemek demektir.

bir haber nasıl işleniyor ya da bir magazin haberi nasıl yapılıyor? Geçen benim kayınpederim izdivaç programlarının senaryo olduğunu söyledi. Biz ona şunu anlatamadık eşimle beraber; senaryo olup olmaması halkı çok ilgilendirmiyor çünkü bu programları izleyenler dizi izler gibi seyrediyor zaten. Senaryo olsa da olmasa da program kendi hayatı için bir risk taşımadığı için *Dallas* izler gibi izliyor halk. *Dallas* da çok eleştiriliyordu zamanında. Türkiye'de aslında akademik olmayan popüler kültür eleştirisini ben ilk defa *Dallas*'ta görmüştüm. Herkes *Dallas*'ı ahlaki olarak çok yargılıyordu. Toplumu ahlaksızlaştırdığına dair bir inanış vardı. Kötülüğü tabiri caizse öven bir dizi olduğu için bu böyleydi. Ama *Dallas* toplumu ahlaksızlaştırmadı, kimse *Dallas*'taki hayatı yaşamıyor. Bunların hep proje olduğu, Türkiye'yi bölmek için yapılan planlı işler olduğu söylendi. Medyanın insanları olumsuzluklara yönlendirmek gibi bir tarafı olduğu söylenir. Televizyonun çoğunlukla eğlence amaçlı olduğu çok sonra

90'larda fark edildi. Bunun dedikoduya benzeyen bir eğlence olduğu anlaşıldı. Kendi hayatında bir karşılığı olmadığı ve sana bir zararı dokunmadığı sürece dedikodudan daha zararsız olduğu fark edildi. Çünkü gerçek insanları konuşmuyorsun, televizyonda olup bitenleri ya da bu işe kendini vakfedenleri konuşuyorsun. Türkiye'de popüler kültür ve medya konusu Avrupa'daki gibi olsun isteyenler var. Amerika'dakine benziyor çünkü medya. Temelde medya derken televizyon öne çıkıyor ve gazeteler üzerinde çok fazla durulmuyor. Gazeteler her zaman siyasi bir şey olarak algılandı.

Bugüne baktığımızda evlilik, müzik programları da *Dallas* gibi masum mu?

Dallas masum demedim. Demek istediğim *Dallas* örnek alınmaz. Çünkü insan yapısına uygun bir şey değil. Biz bir kere petrol zenginini değiliz.

***Dallas*, kötünün kötü olduğunu söylüyordu diyelim o zaman.**

Peki, şimdi bu ithal programları nasıl değerlendirebiliriz?

RTÜK'ten sonra bir Türk aile yapısı hikâyesi geldi biliyorsunuz. 90'larda televizyonlarda eğlence programlarından filmlere kadar erotizm vardı fakat erotizm şu anda tamamen kırılmış durumda. Toplumun alıştırılmak istendiği şeylerdi bunlar. *Dallas*'tan yola çıktık ya hani, diyelim ki Halit Ziya Uşaklıgil'in *Aşk-ı Memnu*'su Türk *Dallas*'ı olarak televizyonlarda uzun süre döndü. Çoğunlukla da orta yaşlı kadınların izlediği bir dizi oldu. Halit Ziya'nın *Aşk-ı Memnu*'su oradaki hileleri, kötülükleri göstermek istiyor. Bu insanlar neden kötü oldular gibi kısmi bir çözümleme var ama temelde ahlakçı denilebilecek bir yapı var. Netice itibarıyla bütün o kötülükleri yapan insanlar bir şekilde cezalandırılıyorlar fakat roman, televizyon dizisine dönüştürüldüğünde 'prime time'da olabilecek kadar cinsellik sunumlu oluyor. Bu dönüşümü sağlamak için de oradaki yasak aşk ön plana çıkarıldı, tabiri caizse övgüsü yapıldı. Romanı okuduğunuzda Bihter'den nefret edersiniz, onu küçük görürsünüz ama diziye baktığınızda Bihter'in tarafını tutarsınız. Senaryo gereği öldüğünde cenaze merasimi düzenleyen izleyiciler oldu. Bu insanlar kafayı mı yedi diyebilirsin ama insanlar bunun sadece bir eğlence olduğunun farkındalar. Romandaki eğitici özün ortadan kalktığını görüyoruz. Esas mesele bu aslında. Televizyon dizilerinden tartışma programlarına kadar bu yapımların insanları eğitmek, bilgilerini artırmak gibi bir amaçları yok. Hatta belgesellerde bile görsellik ve senaryo ön planda.

'Halk bunu istiyor' diyor yapımcılar. Popüler kültür dediğimiz şey halk bunu istiyor diye bir şeyler yapmak mı?

Yani medyacıların yarışı söz konusu her şeyden önce. Bir de medya var, medya var. Halk ne istiyor? *Flash TV*'yi nasıl açıklayacaksın o zaman? Halk televizyona baktığında gerilmek, kıyamet senaryoları işitmek istemez. Bu konuda medyacılar haklılar fakat Türkiye'de medya taklit olduğu ve programlar da aşağı yukarı çakma olduğu için

POPÜLER KÜLTÜRÜN KÖTÜ BİR ŞEY OLDUĞUNU SÖYLEYENLER; "TOP-LUM MALDIR, KOYUNDUR, ONLARIN KAFASI ÇALIŞMAZ, BENİM KAFAM ÇALIŞIYOR" DİYE DÜŞÜNÜRLER. SENİN KAFAN NEDEN ÇALIŞIYOR? ÇÜNKÜ YABANCI DİL BİLİYORSUN VE YABANCI KÜLTÜRDEN BİR ŞEYLER EDİNMIŞSİN.

halkın ne istediğine karar verirken bunun sosyolojisini mi yaptılar, bu konuda bir ilimleri mi var? Yok tabii ki. Bunun tek makinesi var. Onun da ne kadar hakkaniyetli çalıştığı kendi aralarında bir tartışma konusu. Reklam pastasından pay alma meselesi. Sonuçta belli reklamların yayınlanması gerekiyor. Bu reklamların tanıtıldığı ürünlerin satılması gerekiyor. Halkın çoğu bu ürünleri almıyor. Dolayısıyla halkın yüzde 80'ini bazen ilgilendirmeyen bir şeyden bahsediyoruz. Halk bunu istiyor denen şeyle halkın zaten karşılaşmadığını görüyoruz. Halk bunu istiyor meselesi şu şekilde doğrudur: İzlenmeyen program ilelebet sürmez.

Popüler olana karşı negatif bir bakışımız var, önyargıyla yaklaşıyoruz ama hepimiz onun içindeyiz bir şekilde. Bu konuda sizin yorumunuz ne? Popüler olan şey illa çok kötü bir şey midir?

Türkiye'de insanların ortalamasının kafasındaki popülerlerin karşılığı 'meşhur'dur. 'Meşhur' yaygın demek, meşhur da şöhret sahibi demektir. Bilinen, tanınan demek ve hep olumlu manasını çağırıştırır insanlarda. Almanların bir atasözü var; "Meşhursa iyidir." Bu mantık bizde de var. Bir şey meşhursa bu iyiye işaretler fakat popüler dediğimizde 80'lerden beri gelen eleştiriye takılıyor. Yüksek elit kültür, entelektüel kültür varmış gibi... Muhakkak vardır fakat onun ne olduğuna nasıl karar vereceğiz? Televizyonda bir eğlence programında arabesk, pop, Türk Halk Müziği çalmasın ama klasik müzik çalsın. Niye? Eğer ben bir şeyi dinlemek istemiyorsam bana neden zorla onu dinlettiriyorsun ki? Birinin kötü, öbürünün iyi olduğuna nasıl karar verdik? 44 dakikalık bir senfoninin iki dakikalık bir türküden daha iyi olduğunu nereden anlayabilirsiniz? Onda daha çok enstrüman varmış. Bir tek sazla birden çok ses çıkartabilirsin. Klasik müzik her zaman azınlıktır. Batı müziğinin yüzde birini oluşturur. Hollanda'da ya da Almanya'da, İngiltere'de ve Amerika'da çok daha belirgin bir şekilde yüksek kültür kurumlarınca klasik

müzik dinletileri yapılıyor. Mesela bizde de yüksek kültür kurumları olan Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Başbakanlık Senfoni Orkestrası var. Bu kurumlar klasik müziği topluma mal edebilmek için bir şey popüler olduğunda, mesela Bruce Springsteen'i orkestranın önüne koyarlar, onunla birlikte çalarlar. Kendisi Amerikan toplumu için çok popüler bir isimdir.

Bizde İbrahim Tatlıses'in klasik müzikten daha iyi olduğunu düşünüyorlar. Bir şey nasıl popüler olabilir? Popüler kültürün kötü bir şey olduğunu söyleyenler; "toplum maldır, koyundur, onların kafası çalışmaz, benim kafam çalışıyor" diye düşünürler. Senin kafan neden çalışıyor? Çünkü yabancı dil biliyorsun ve yabancı kültürden bir şeyler edinmişsin. Bizim televizyon pazar günü klasik müzik konseri verirdi, toplum ona 'pazar kanseri' derdi. Hani köylü kurnazlığı çok olan, kendini müdafaa edemediği zaman kaçınma yöntemini çok iyi kullanan bir millet. Kolay kolay kandırabileceğin bir millet değil yani, çünkü çok fazla kandırılmış. Dolayısıyla da seçimlerini çok seri ve rastgele yapıyor, içinden geldiği gibi. Mesela İbrahim Tatlıses neden popüler? Türkü söylüyor çünkü adam. Ama Ciguli de popülerdir, nasıl açıklayacaksın bunu? Şu var; Ciguli'yi hafife alarak, İbrahim Tatlıses'i benimseyerek izliyorlar. Halk da tek parça değil neticede. Diyelim ki Alevi deyişleri belli yörelerin yöresel müziğidir fakat bugün Kadıköy'ün yöresel müziği oldu. Bu ikinci yöresellik de çok kalitesiz.

Popüler yarışma programlarını nasıl değerlendiriyorsunuz peki?

Adamın biri *Survivor* diye bir şey icat etti. Onun, cinsellik, gerçek anlamda aç bırakma gibi bazı çirkin kısımlarını kırıp Türkiye'ye getirdiler. Bir iki derken on senedir dönüyor. İnsanlar oradaki dedikodulara çok prim veriyorlar. Ünlüler ve gönüllüler diye de ilginç bir şey yapıldı. İlginç olan şu, orada tanınmayan ve tanınanlar var. Halkın çoğunluğu ünlüleri tutuyor. Ben mesela Yattara'yı tutuyorum, çünkü adamın nasıl çalım attığını

DOSYA

Hakan Arslanbenzer

FOTOĞRAF :: ERGUN CANDEMİR

TELEVİZYONDA BİR EĞLENCE PROGRAMINDA ARABESK, POP, TÜRK HALK MÜZİĞİ ÇALMASIN AMA KLASİK MÜZİK ÇALSIN. NİYE? EĞER BEN BİR ŞEYİ DİNLEMELİK İSTEMİYORSAM BANA NEDEN ZORLA ONU DİNLETTİRİYORSUN Kİ? BİRİNİN KÖTÜ, ÖBÜRÜNÜN İYİ OLDUĞUNA NASIL KARAR VERDİK? 44 DAKİKALIK BİR SENFONİNİN İKİ DAKİKALIK BİR TÜRKÜDEN DAHA İYİ OLDUĞUNU NEREDEN ANLAYABİLİRSİNİZ?

TELEVİZYON VE İNTERNET YAYINLARINDA POPÜLERLİK DEĞİL, İDEOLOJİ BİRİNCİ PLANDADIR

hatırlıyorum. Halk ünlülerden birini terk ettiği zaman o artık elenir ama gönüllüleri pek tutmuyorlar. Burada sosyal psikolojik bir durum var. İnsan tanıdığının daha iyi olduğunu düşünür. Sürekli komşuyla görüşe görüşe, dışarda bir yerde özellikle aranda bir kavga da yoksa kendi komşunun yanında durursun, o sana daha sempatik ve güvenli gelir. Sosyal psikolojik şeyler Avrupa ve Amerika'da medya çalışmasının bir parçası olarak kullanılıyor. Türkiye'de böyle şeyleri yalandan yapıyorlar, seçim anketleri gibi. Diyelim ki sekiz hafta anket yapıyorsun, bir tanesinde seçim sonucuna yakın bir şey yakalıyor-sun ama o partiye gidip; seçimi kaybedeceksin abi diyerek anketi satamazsın. Çok yakın rakamlar deyip başka rakamları satarsın. Oynama yapılmasa bile o partinin önde olduğu anketi ona, başkasının yüksek olduğunu öbürüne satarak sekiz tane farklı anket yayınlamış oluyorlar. Biri sadece doğru olduğu halde çıkıp biz sonucu doğru bildik

diyorlar. Hâlbuki sen sekiz tane farklı anket yayınladın hepsinde de farklı sonuç çıkardın. Medya çalışmalarını da böyle yapıyor bizimkiler. Televizyon ve internet yayınlarında popülarlık birinci planda değil, ideoloji birinci plandadır. Belli kanallar belli şeyleri yayınlamak zorundadır. TRT'den başlamak üzere etik kuralları var oranın. TRT'de bir şey yapılsın, izlemesek bile hepimiz tepki gösteririz çünkü bizim kanalımız gibi görüyoruz. 40 yıllık da bir geçmişi olduğu için zihnimize yapışıp kalmış. İşte "İyi akşamlar sayın seyirciler" diye Türkçeyi şekillendirmede bir başarı var TRT'nin. Alışkanlık haline geldiği için öyle konuşup yaşayan insanlar olmasak bile, TRT'den hep öyle olmasını bekliyoruz. İngilizler de BBC gibi yaşamıyorlar. BBC'nin kara mizahı, pozitifliği günlük hayatlarında yok.

Biliyorsunuz bazıları için tiyatro dokunulmaz bir alan, müziği, sinemayı eleştirebilirsin ama

tiyatroya dokunduramaz, tiyatro bizde hiç tartışma konusu olmaz, eleştiremezsin.

Tiyatro eleştirileri okumuştum. Bize tiyatro ile ilgili rapor vermesi için davet edilen bir Alman eleştirmen, büyük bir Alman ciddiyetiyle tiyatroları izlemiş ve bazı sonuçlara varmış: "Reji yok, sahneler rezil, kostümler kötü, oyunlarınızdan bir şey anlamadım ama diksiyonlar muhteşem, bu durumu anlayamadım" demiş. Bizde dublajlar da öyle... Araplar, Hülya Koçyiğit, Türkan Şoray filmlerini bizden satın alıyorlar ve diksiyonumuza hayran oluyorlar. Hülya Koçyiğit kendi sesleriyle oynamak isterken, yapımcılar halkın dublaj istediğini söyleyerek reddediyorlar. Mesela Kadir İnanır. Kötü çekilmesine rağmen Tatar Ramazan'da kendi sesini kullandı ve İnanır efsanesi bitti, Kadirizm sona erdi ama Tatar Ramazan şimdi büyük bir efsane oldu. Özetle, diksiyon konusunda çok dikkatli,

o da dil devriminden, yani bir dil inşa etme meselesinden kaynaklanıyor. Bunun temelinde de şiir var aslında. Adamlar belli dayatmaları yapıyorlar. Mesela tiyatroyu dayatıyor ama dayattığı tiyatronun bir geçmişi yok, kendi içinde bir süreçliliği yok. Türkiye’de tiyatro meşrutiyet döneminde yayıldı. Tuluat var mesela, halk bunu izliyor, topluma yayılmış bir şey. Tuluat Fransa’dan geliyor ama altını kuraladığımızda bizim oynadığımız şekliyle Karagöz-Hacivat hikâyesi çıkıyor. Aydınlarla dalga geçme konusu mesela. Tiyatro dendiğinde kastedilen şey, devlet tiyatrosu, şehir tiyatroları ve özel tiyatrolar... Bunlara sürekli ödenek istiyorlar. Bunun kendi iktidarı olduğunu iddia ediyor. Yahu senin iktidarın olsa benim drama ile ilgili zihin yapımı senin belirlemen lazım. Hâlbuki benim drama ile ilgili zihin yapımı belirleyen adam Kemal Sunal. Mesela bir gün evde yemek yemek üzere mutfağa geçeceğiz, televizyonu kapatıp geçecekken kapat tuşu yerine yanlışlıkla kanal değiştirdim ve *Şabanoğlu Şaban* filmi denk geldi. Oğlum, baba iki dakika izleyelim dedi. O iki dakika oldu yirmi dakika. Ben belki yirmi beş kere izledim, oğlum beş kere izledi en az ama yine kahkahalar eşliğinde izliyoruz. İşte bunun bir iktidarı var. Kendini izlettirebiliyorsan bu bir iktidardır ama kültürün iktidarını tırnak içinde, çok yumuşak algılamak lazım.

Bugünlerde çok konuşulan kültürel iktidar meselesiyle siyasi iktidar meselesi de sıkça birbirine karıştırılıyor...

Siyasi iktidarın gücü seni engellemeye yahut senin fiziksel olarak önünü açmaya yöneliktir. Devlet mesela bir düzenleme yapar, kanun çıkarır, teşvik alırsın, bir işe girer işletme açarsın. O krediyle çok para kazanırsın. O, sana bunu yaptırmanın iktidarıyla alakalıdır. Kültür teklifle, ikna ile, telkinle iş yapar. Ben sana bir şey sunarım, bir şiir yazarım; sen eğer o şiirden hoşlanıyorsan, o şiir seni eğlendiriyorsa veya o şiir sende bir damara dokunuyorsa, sende kalıcı bir etki bırakıyorsa bir anlamı

vardır. Kalıcı derken bir iki gün de olabilir bu. Mesela sevdiğim bir arkadaş olan Onur Ünlü’nün ‘Ah Muhsin Ünlü’ adıyla yazdığı şiirleri okuduğumda çok beğenmiştim, kıskandım da hatta fakat 48 saat sonra etkisi geçti. 48 saat bir iktidar kurdu üzerimde. İşte şiirin de iktidarı böyledir. Kültürün iktidarı da budur. Diyelim ki insanlar, laminat parke yaptırıyorlar evlerine. Onun bir etkinliği ve yaygınlaşma yeteneği var. Daha farklı türü çıkana kadar yaygınlaşmaya devam edecek. Bina cephesini kapatmak da kültürdür. Bunu yapma biçimi, ustası, malzemesi, apartman yönetiminin karar vermesi hep kültürdür. Bunun topluma yaygınlaşması ise kültürel bir başarıdır. Kültür, mesela yağurdu nasıl yiyeceğimizin hesabıdır. Sen benim yağurdu nasıl yiyeceğimi belirleyebiliyor musun? İşte kültür böyle serbestiyetler alanıdır. İnsan, engellenerek kültür edinmez. Belli başlı kalıplar vardır ve her kalıp aslında üstü örtülü bir engelleme de içerir. Örneğin çıplak dolaşmıyoruz. İşte kültürün böyle bir engelleyiciliği var ama giyinmek şartıyla istediğini giyebilirsin. Biz lisedeyken ceket-pantolon-gömlek; gömleğin üzerine de okulun rengi olan hırka ve kazak giymek zorundaydık. Renkli kazak giyerek, kravatın sadece boğum kısmını göstererek aşmaya çalışıyorduk bunu. Bunun bir kültürü oluşmuştu. Mesela saçımıza jöle sürerek, saç uzatarak bunu aşmaya çalışırdık. İnsan böyle bir serbestlikle hareket eder kültür alanında. Şimdi bu kültürel iktidar biziz diye çırpınıp duranların bizi yönlendirme yetenekleri yok denecek kadar. Tam aksine bunların taklit ettiği Batılıların bizim üzerimizde, kılık kıyafetlerimizden kurumlarımıza kadar etkisi çok daha fazla. Siyasette olmasa dahi kültürde iktidarız diyenler Batı’nın buralardaki komiserleri. Çünkü görev almış gibi hareket ediyorlar. Diyelim ki bu işin mali kısmı da var. Örneğin Türkiye üzerinde belli bir konunun etkili olmasını istiyorsun. Bunun menşei de Avrupa’dır çoğunlukla. Bu iş şimdi çok kolay, AB fonlarına başvuruyorsun; “Ben Türkiye’de böyle bir rezalet çıkaracağım bana para verin” diyorsun, onlar da;

İBRAHİM TATLİSES NEDEN POPÜLER? TÜRKÜ SÖYLÜYOR ÇÜNKÜ ADAM. AMA CİGULİ DE POPÜLERDİR, NASIL AÇIKLAYACAĞIN BUNU? ŞU VAR; CİGULİ’Yİ HAFİFE ALARAK, İBRAHİM TATLİSES’İ BENİMSEYEREK İZLİYORLAR. HALK DA TEK PARÇA DEĞİL NETİCEDE.

“Çok güzel, sen çok rezil birisine benziyorsun, al sana para bunu yap” deyip veriyorlar parayı. Türkiye’de kültürün iktidarı ile ilgili problem şu: Türkiye’de kültür yok değil, kültür demek aynı zamanda iktisat demektir. Kültür olan her şeye para harcıyoruz. Devlet de para harcıyor, insanlar da para harcıyor. Bir ara Soros’un Türkiye üzerinde çok ilgili olduğu meselesi vardı. Soros, Türkiye’ye her sene 5 milyon dolar ayırıyordu. Devletin sadece Kültür Bakanlığı’nın ayırdığı para 5 milyar dolardı. Şimdi bu kadar çok para harcayarak kendi iktidarını kendi içinden çıkaramıyorsan burada bir problem var.

Yani o adamlar kültürel iktidar bizim diyorlar fakat popüler olamıyor, halktan kabul görmüyorlar mı?

Gerçekte öyle bir dertleri yok zaten. Batı’ya ait bir hayatı yaşamak istiyorlar. Rahat rahat yaşayamadıkları için de sinirliler. Yaşıyorlar ama rahat değil. Mesela Hollanda’da yapamayacakları şeyi burada yapıyorlar. Almanya’da parkta oturup bira içemezsin, yok böyle bir şey. Türkiye’de camide bile içersin, parkta da içersin. Git bir kilisenin bahçesinde otur iç içebiliyorsan, zaten oturamazsın bile. Saygı göstermek zorundasın. Oradaki halkın zihin ve ruh yapısıyla kültürel kurumlar ve kültürün işleyiş biçimi yüzde yüz olmasa bile ciddi anlamda örtüşür. Orada da çünkü çoğunluk ve azınlıklar var. Toplumun her kesimi her şeyden memnun değildir ama kültür savaşının olduğu, tanımlandığı yer Almanya’dır. Bundan söz eden ise Bismarck’tır. Bismarck kilisenin toplum üzerindeki etkisini kırabilmek için ‘kulturkampf’ dediği bir kültür savaşı başlatır. Bir nevi Türkçeye tercüme edilecekse, hükümetin sekülerleştirici, laikleştirici etkisidir bu. Türkiye’de de bir sözüm ona kültür savaşı yapıldı. Çin’de mesela onun adı kültür devrimidir. Türkiye’de inkılaplardır onun adı. Topluma karşı yapıldı Türkiye’de, başka bir kurum olmadığı için. İran’da mesela medrese bir kurumdur, hakikaten güçlü bir yapı. İran’da medreseye karşı bir eylem yapabilirsin, bu kültür sa-

DOSYA

vaşı olur. Zaten şunu söyleyelim, yüzde yüz özdeşlik söz konusu değil ama Şah Rıza Pehlevi medreseye karşı yürüttüğü kültür savaşını kaybetti ama Türkiye’de böyle bir kurum yok. Ne varsa halkta mündemiç. Bugün halkın sahiplendiği şeyler çok enteresan. Hafif ticari aracın arkasında Osmanlı tuğrası oluyor. Bunun altındaki özgüveni ve arayışı karşılayacak bir kültürel yapı, işlevi ve iktidar söz konusu değil Türkiye’de.

Dünyada popüler kültür araştırmalarına baktığımızda, bu işin eleştirisini en çok Marksistler yapıyor. Bizde böyle bir şey gelişmemiş. Bunun sebebi nedir?

Avrupa’da Marksistlerin yaptığı şeyi bence Türkiye’de İslamcılar yapıyor. Bir şeyin niteliğini tespit ve olması gerekeni teklif... Marksistlerin Avrupa’daki işlevi budur. Onlar toplumun yaşamıyor gibi yaşayan üyeleridir. Bir Marksist, sosyal demokrat gibi yaşar ama Marksist gibi düşünür. Almanya’da sosyal demokratın bir hayatı var ama Marksist’in bir hayatı yok, Marksist şeriat geçerli değil. Türkiye’de de İslami şeriat geçerli olmadığı için İslamcı bir muhafazakâr gibi yaşar ama bir Müslüman olarak, bir İslamcı olarak düşünür. Dolayısıyla da olanı tespit edebilir. Hayatın içinde olduğu için, halktan kopuk olmadığından... Şeriat hâkim olmadığı için o hayatını tam yaşayamaz, onun için de yüzde 15’lik 20’lik bir açık kalır, o boşluğa da teklif denebilecek, proje denebilecek şeyleri koyar, bir öneri sunar topluma. Şu an aslında toplum İslamcılara bakıyor. İslamcıların biraz farkında olması gereken şey bu. Çünkü iktidarlarından da söz ediliyor İslamcılarının. Bence İslamcılarının iktidarı söz konusu değil ama düşünsel anlamda böyle bir iktidar var. Çünkü İslamcılarının ne dediği üzerine kurulu her şey. İslamcılar bize ne teklif sunuyor gibi sorular var. Benzer bir şey 20’nci yüzyıl boyunca Marksistler için söz konusudur çünkü Marksistlerden bir şey beklersin. Bu adamlar kendilerini toplumu

değiştirmeye, düzeni değiştirmeye vakfetmişler, dolayısıyla da bunlar neyi beğenmiyor acaba, neyi eleştiriyorlar? Türkiye’deki Marksistler de fena değildi eskiden fakat geriye Ertuğrul Kürkçü kaldı. Orada düşünce adamı demeye layık olan Hikmet Kıvılcımlı’dır mesela. Tarih üzerine kurduğu bir yaklaşımı vardır. Kıvılcımlı’nın toplumu algılayışıyla Kürkçü’nünki arasında çok ciddi bir fark var. Kürkçü artık bir dili bile olmayan bir insan. Türkçe konuşmuyorlar, Türkçe düşünmüyorlar, Türkiye onların umurlarında değil. Şablonlarla düşünmeye alışık oldukları için geçmişten beri, Türkiye Arnavutluk gibi mi olsun, Yugoslavya gibi mi olsun, Çin gibi mi olsun, mesele buydu birçoğu için ama Türkiye nedir, Türkiye tam olarak ne durumda? Dediğim gibi, Türkiye’nin ne olduğunu tespit etmek için İslamcılar hâlâ elverişli pozisyonda, bence kaybetmeyecekler de bu pozisyonu, çünkü İslamcılarının ait oldukları bir Batı ülkesi söz konusu değil. Yurtdışında örgütlenen, Batı’da örgütlenen bir düşüncenin mensubu değilsin.

Edebiyat eserlerinde popüler olanın kalıcı olması durumu nasıl oluyor? Mesela *Mevlid* veya *İstiklal Marşı* Türkiye’de en popüler metinlerden ikisi ama öbür tarafta başka popüler metinler de var. Bunlarda nitelik ayrımı nasıl yapılabilir?

Bende jest ve mimik oluşturup oluşturmadığına bakarım. Wittgenstein da estetiği mimiklere benzetir. Bir keresinde Orhan Pamuk’un *Yeni Hayat* romanını okuyan birisini izlemiştim vapurda. Yayıncılığın öldüğü bir zamanda yüz binlerce satış yapmıştı kitap. Kadın romanı bitirdi, yüzünde hiçbir mimik olmaksızın kapattı, çantasına koydu. Bir romanı bitiriyorsun yani, romanın sonu... *Karamazov Kardeşler*’in sonunu düşün, o roman ölmez mesela çünkü mimik jest heyecan, bitmesini istemediğin bir şey var orada. Ben *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*’nü okumadım, Tanpınar bitmesin diye. Bende bu hevesi, heyecan-

ŞU AN ASLINDA TOPLUM İSLAMCILARA BAKIYOR. İSLAMCILARIN BİRAZ FARKINDA OLMASI GERKEN ŞEY BU. BENCE İSLAMCILARIN İKTİDARI SÖZ KONUSU DEĞİL AMA DÜŞÜNSEL ANLAMDA BÖYLE BİR İKTİDAR VAR. ÇÜNKÜ İSLAMCILARIN NE DEDİĞİ ÜZERİNE KURULU HER ŞEY. İSLAMCILAR BİZE NE TEKLİF SUNUYOR GİBİ SORULAR VAR.

nı, kaygıyı, buna benzer birçok duyguyu oluşturan bir şey, eğer topluma yayılmışsa bir süre sonra kurumsallaşıyor, *İstiklal Marşı* gibi, Süleyman Çelebi’nin *Mevlid*’i gibi.

Popülizm ve popüler kavramlarına ilginiz var, Popülist Kültür Derneği’ni kurdunuz. Bu kavramları nasıl yorumluyorsunuz?

Popülerle popülizm kökeni aynı olan kelimeler. Biri sıfat, diğeri isim. Popülizm, popülerin ideolojisi. Popülizm ideolojiler arası, halkın elçisi gibi bir şeydir. Türkiye için konuşursak, İslamcılığın içinde de, Sosyalizm’in içinde de, Kemalizm’in içinde de mündemiç olan ortak bir ruh halidir, beklentidir. İnsanların çoğunun daha iyi yaşamasını, daha onurluca yaşamasını istemek demektir. Halkçılık kelimesini CHP’ye ait bir şeymiş gibi algılandığı için kullanmak istemedim, yoksa anlamı halkçılıktır. Halkçıların içinde milliyetçiler de var. Bizim ilk milliyetçilerimiz aynı zamanda halkçılarımızdır. Popüler, medyanın bize sattığı; popülizm ise halkın gerçekten ihtiyaç duyduğu şey. Bu ikisi arasında böyle bir ayrım var, teorik olarak da pratikte de. Popülizm, halkın gerçek ihtiyacını tespit edip, elitizme karşı bunu koymak. Halkın becerisini, yeteneğini, özgünlüğünü, aklını savunmaktır. Biz Popülist Kültür Derneği’ni kurduğumuzda Türkiye’de siyaset çok monoton bir yapıya kavuşmuştu. Siyaset içinden siyaset yapmak mümkün görünmüyordu. O yüzden kültürün içinden bazı şeyleri söylemeliyiz, bazı ihtiyaçları belirlemeliyiz diye düşünmüştüm fakat ondan sonra aşırı siyasete boşulduk. 2010 yılının sonunda derneği kurduğumuzda Arap Baharı bile ortada değildi. Ondan sonra dünya yandı. Bugün olsa Popülist Kültür Derneği’ni kurmazdım, çünkü bu gürültüde cümle kurarak konuşmanın pek de işe yarar bir şey olmadığını düşünüyorum. Tekrar cümle kurmaya başlamak için önce bu siyasi boğuştan kurtulmamız lazım.

Teşekkür ederiz.

DOSYA | MAKALE

POPÜLER ENDÜSTRİ GURURLA SUNAR

MUSTAFA AKAR

Popüler kelimesini ilk ne zaman duyduğumu anımsamıyorum ama bu kelimeyi duyduğumdan beri 'popüler'le başım belada.

Kaynaklara baktığımda popüler kelimesinin 1924'te Mehmet Bahaettin tarafından hazırlanan *Yeni Türkçe Lügat*'ta kullanıldığını ve anlamının da, 'Halkça sevilen' olarak belirlendiğini gördüm. Fransızcadan (populaire) tüm dillere yayılan kelimenin Latince kökeni ise (populus) 'halk, kamu, cumhur' anlamlarını ihtiva ediyor. En basit anlamıyla popüler, geniş halk kitleleri tarafından seçilmesi ve beğenilmesi anlamında diğer kültür seçeneklerinden ayrılıyor. Popülerde bir çoğulculuk

var. Buradaki 'en geniş kitleler' meselesi ise düşündürücü. Mesela bu genişliğe kim karar veriyor, popüler olan kültür nesnesinin yayılacağı geniş kitleler önceden planlı bir araştırmanın sonucu olarak mı seçiliyor ya da popülerin yayılması bir tür tevafuk eseri mi oluyor? Tartışmalar muhtelif, konu hakkında yazılanlar ve söylenenler de öyle. Bir de işin başka bir tarafı var, o da popüler olan şeye karşı verdiğimiz ilk tepkinin de yine zamanla popüler kültürün içinde bir şıkka dönüşmesi. Yani 'popüler olan' kendini üreteni de, ona karşı çıkanı da yine popüler kültürün içinde bir yere konumlayabiliyor.

Popüler olandan korkanlar, popüler olanın karşısında konumlanan-

“

Yüksek kültür iyidir, alçak kültür kötüdür demek çok büyük bir kolaycılık ya da 'neye/kime göre' sorularını da beraberinde getiriyor bu tartışma. Nitelikli ürünleri önemsiyor oluşumuz, yüksek kültür öğelerine duyduğumuz yakınlık ya da alçak kültürün bir ögesi olan mesela bir pop müziğinin dilimize hemen dolaşmasını nasıl açıklayacak ve sindireceğiz?

POPÜLER KÜLTÜR ÇEVREMİZDEKİ HER ŞEYİN İÇİNE SIZABİLİR

DOSYA

lar, popüler olanı herkes sevdiği için onun aşağıda bir yerde olduğunu düşünenler, popüler kültürün hemen karşısında yüksek bir kültür olduğundan söz ediyorlar. Doğal olarak kültürü popüler ve yüksek olarak iki ayrı öğeye ayırdığımızda önümüze çıkan seçeneklerden bazıları iyi oluyor, bazıları kötü. Bir seçenek kaliteli, diğeri kalitesiz. Biri yüksek ve seçkin bir kültürün nesnesi oluyor, diğeri harcıâlem ve daha düşük bir kültür nesnesi. Bu mesele üzerine kafa yorduğum ilk günden beri aklıma takılan şu; yüksek kültür derin ve saygıdeğer (kravatlı) kabul edilirken, nedense popüler kültür daha aşağıda bir konumlamaya maruz bırakılıyor.

Yüksek kültür dediğimiz şeyden anlayabilmek için ek bir çaba gerektiği söyleniyor hep. Yüksek bir eğitim, daha seçkin yönelimler ve zevkler... Mesela bizde yüksek bir kültürün müziği olduğu düşünülen 'caz' müzik çıkışı itibarıyla popüler bir kültürün nesnesi oysaki.

Öyleyse popüler kültür çevremizdeki her şeyin içine sızabilirken, yüksek kültür bunlardan sadece birkaçının içinde yer alabiliyor. Popüler kültürün enstrümanları genelde ticari ve vazgeçilmez. Hatta öyle ki, bir popüler kültür nesnesini size satmak isteyen pazarlamacı, o olmadan yaşayamayacağınıza ikna etmek istiyor sizi sürekli. Bu tarafıyla bir popüler kültür nesnesi hem toplumun ilgi alanlarının bir tür aynası, hem de onu yönlendirebilme yeteneklerine sahip. Yüksek kültürü seçtiğini söyleyenler popüler olanın basit hayaller kurmamızı sağladığını da söylüyorlar. Demek işin temelde müthiş bir basitlik de var. O yükseklikten görülemeycek bir basitlik. Yüksek kültürün bize kurdurmayı düşündüğü hayaller tarihten, edebiyat kahramanlarından, mitolojiden seçilirken, bütün bir kültür hazinesi popüler kültürün konusu olabiliyor; Süpermenler, cinler, halk hikâyeleri, Kan Kalesi cenkleri, Hacivat Karagöz

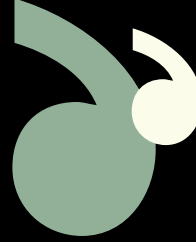
vb. Bu hazineleri kullanım biçimi neyin ne kadar satacağı ile yakından alakalı çünkü. Yüksek kültür ise bir şeyin çok satmasından, pazarlanabilir olmasından şikâyetçi. Yüksek kültür ihtiva eden eserlerin hep daha sağlam, estetik açıdan daha güzel ve incelikli olduğunu düşünmeye yatkınız tam da bu yüzden. Popüler kültür ise yüzeysel ve özensiz geliyor bize.

Popüler kültür her sanat eserinin imitasyonunu çıkarabilir, tekrar edebilir ve onu kendi endüstrisi içinde satışa hazır bir nesne haline getirebilir. Hiçbir zaman işin ahlaki yanına bakmaz, kendi içinde bir ahlak tesis etmiştir. Satılıyor ve paylaşılıyor olması o şeyin ahlaki tutumuyla yakından alakalıdır çünkü ahlaki ölçü, popüler olanın çok para getiriyor olması sayesinde gerilere itilmiştir. Para vadetmese bile meşhurluk vadeder ve çoğu zaman bu bile paranın ve ahlaki ölçülerin atlanmasına yol açabilir.

Her dönemin popülerleri farklı

Popüler ve yüksek kültür arasında duygusal, psikolojik bir seçmeci hali hâkim. Müslüm Gürses dinlemeyi tercih edenlerle Münir Nureddin Selçuk dinlemeyi tercih edenler, duygusal olarak da birbirinin zıddı bir dünyayı temsil edebilirler (ya da sınıfı). Oysa ikisinin de söylediği şarkılar farklı sözler ve müziklerle bestelenmiş de olsa, yeri gelir aynı duygulara hitap eder. Aynı duyguyu farklı vericilerden almayı tercih ederiz. Tamamen beğenilerden örülü bir duygusal seçmeci vardır burada. Dolarıysıyla bir dönem yüksek kültür olan bir şey daha sonra rahatlıkla popüler kültürün bir nesnesi olarak yeniden üretilebilir.

Gramsci, "Bir eser ne kadar popüler ise onun kültürel, ahlaki ve duygusal içeriğinin ulusal ahlak ve hislere o derece de hitap ettiğini" söyler. Bu anlamda her dönemin popülerlerinin değiştiğini gözlemliyoruz. 90'larla birlikte hayatımıza

YAHYA KEMAL
BEYATLI'DAN
HALİD ZİYA
UŞAKLI-
Gİ'LE, ATTİLA
İLHAN'A,
ORADAN CA-
HİT ZARİFOĞ-
LU'NA KADAR
EDEBİYATTA
BÜYÜK SAYDI-
ĞIMIZ İSİMLER
YAŞARKEN DE
BÜYÜKTÜ VE
HATTA DÖNE-
MİNE GÖRE
POPÜLERDİ.
BUNA RAĞ-
MEN HER PO-
PÜLER OLANI
TU KAKA İLAN
ETMEK GİBİ
'POPÜLER' BİR
HUYUMUZ
VAR.

giren özel TV'ler ve radyolar marifetiyle pop müzik en popüler konularımızdan biriydi. Serbest piyasa ekonomisinin ve her alana yayılan (kültürde, müzikte, ekonomide) özelleştirme çabasıyla birlikte toplumun konuştuğu şeyler hızla değişebiliyordu. Siyasetin hemen yanına eşlik eden futbol tartışmalarıyla birlikte beslenen magazin kültürü de hayatımızın vazgeçilmez konularından biri olmuştu. Sonra dine ait meseleler popüler oldu. 1400 yıldır orucu neyin bozup neyin bozmadığını bilen ve öyle amel eden bu toprakların insanları, TV'deki hocalara 'sakız orucu bozar mı' benzeri sorular sormaya başladı. Din gibi herkesin, hatta ateistlerin bile hayatını ilgilendiren konular uzun yıllar popüler kültürün değişmez konularından birisi oldu. Onun yanına gariptir ki cinsellik tartışmalarını eklediler. Bu konuların raf ömrünün sonsuz olduğunu bilenler, 2000'lerden sonra artan mesela Neşet Ertaş ilgisini doğru dürüst anlayamadılar bile. Bu benim her zaman ilgimi çekmiştir. Müzik görüşü olarak ayrı yerlerde duran Ahmet Kaya ve Neşet Ertaş ilgisi, popüler kültürün ameliyat edemediği ilgililer arasındadır. Neredeyse kendi kendine gelişen ilgililerdir bunlar.

'Popüler olan' ve 'popüler yapılan' diye ikili bir ayrımı elzem görüyorum burada. Herbert J. Gang'ın *Yüksek Kültür ve Popüler Kültür* adlı kitabında okuduğum ayrımlara benzer ayrımlar bunlar. Eski Yunan'dan beri mevcut olan 'yüksek kültür' ve 'alçak kültür' ayrımı, her dönemde farklı bir giysi ile giydirilerek gösteriyor kendini. Mesela sopranoların söylediği şarkılar yüksek bir kültürün ögesi gibi anlaşılırken, 2000'li yıllarda soprano olup da pop ve türkü söyleyenlerin çoğaldığını gördük, giysi değişti ve yüksek kültürün olan bir şık, hemen popüler kültürün içinde kendisine yer bulabildi. Eski Yunan'da yönetici sınıf ve o sınıfın yaşamları resim, heykel ve

MÜSLÜM GÜRSERİN VE MÜNİR NUREDDİN SELÇUK'UN SÖYLEDİĞİ ŞARKILAR FARKLI SÖZLER VE MÜZİKLERLE BESTELENMİŞ DE OLSA, YERİ GELİR AYNI DUYGULARA HİTAP EDER. AYNI DUYGUYU FARKLI VERİCİLERDEN ALMAYI TERCİH EDERİZ. TAMAMEN BEĞENİLERDEN ÖRÜLÜ BİR DUYGUSAL SEÇMECİLİK VARDIR BURADA. DOLAYISIYLA BİR DÖNEM YÜKSEK KÜLTÜR OLAN BİR ŞEY DAHA SONRA RAHATLIKLA POPÜLER KÜLTÜRÜN BİR NESNESİ OLARAK YENİDEN ÜRETİLEBİLİR.

POPÜLER VE YÜKSEK KÜLTÜR ARASINDA DUYGUSAL, PSİKOLOJİK BİR SEÇMECİLİK HALİ HÂKİM

benzeri sanatları, yani 'el emeği' ile yapılan tüm işleri mekanik ve harcılaem sanat dolayımında değerlendirmişler. Yüksek sanat kavramını icat edenler yüksek ve kibar sayılan bürokratlar yani. Dolayısıyla bu yüksek olanın karşısında olan her şey halkın seçtiği ve sevdiği şey olduğuna göre bayattı onlara göre. Bu ayrımın artık çok değiştiğini biliyoruz çünkü önceden yüksek sayılan kültürel nesneler bile zamanla alçak kültürün nesnesi haline dönüşebiliyor ya da tam tersi oluyor.

Marksistlere göre 'yüksek kültür' ve 'alçak kültür' ayrımına burjuvazi son veriyor. Aristokrasinin en büyük düşmanı olan burjuvazinin bu savaşına bazıları muazzam bir kültür hesaplaşması olarak bakıyorlar. Frankfurt Okulu'nun çokça tartıştığı 'kültür endüstrisi' meselesinde Adorno, kültürdeki 'yüksek' ve 'alçak' ayrımının korunmasından yanaydı. O yüzden 'alçak kültür' terimi yerine zamanla 'popüler kültür' terimi oturdu. (Kiş ve kitle kültürü tanımlamaları- nı da eklemek lazım tabii).

Popüler endüstriye hoş geldiniz!

Köken itibarıyla yıllardır tartışılan bu meseleden çıkmak çok da kolay değil. Yüksek kültür iyidir,

alçak kötüdür demek çok büyük bir kolaycılık ya da 'neye/kime göre' sorularını da beraberinde getiriyor bu tartışma. Nitelikli ürünleri önemsiyor oluşumuz, yüksek kültür öğelerine duyduğumuz yakınlık ya da alçak kültürün bir ögesi olan mesela bir pop müziğinin dilimize hemen dolaşmasını nasıl açıklayacak ve sindireceğiz?

Popülerlik tartışmalarının edebiyat dünyasındaki yansımaları da ilgi çekici. Mesela şiirde, hikâyede, romanda büyük olduğunu düşündüğümüz yazarlar aynı zamanda yaşadıkları çağda da karşılıklarını bulmuş insanlardı. Edebiyatımızda -Oğuz Atay'ı dışarıda tutarsak- öldükten sonra değeri anlaşılan yazar sayısı çok azdır. Mesela bir dönem belirli yayınevleri ve çevreler Nahid Sırrı Örik'i yeniden keşfedilen 'büyük' bir yazar olarak pazarlamayı denediler. Hatta Örik'in bir romanı, bir filmin senaryosuna bile konu oldu ama zamanla Örik'e atfedilen değer aslına rücu etti. Dolayısıyla (hemen ilk aklıma gelen) Yahya Kemal Beyatlı'dan Halid Ziya Uşaklıgil'e, Atilla İlhan'a, oradan Cahit Zarifoğlu'na kadar edebiyatta büyük saydığımız isimler yaşarken de büyüktü ve hatta dönemine göre popülerdi. Buna rağmen her popüler olanı tu kaka ilan etmek gibi 'popüler'

bir huyumuz var. Bir yazar hem sosyal medya fenomeni olup, hem TV programları yapıp, hem de popülerlikten şikâyet edebiliyor. Oysa yapılan işin popüler kültürün dışında bir yeri neredeyse kalmadı.

İki yıldır bir TV programının (*Her Kişi Niyetine*) hazırlayıcıları ve sunucularından biriyim. Yani her cumartesi gecesi iki saat süren bir canlı yayının içindeyim. *Lacivert Dergi*'nin yazı işleri müdürüyüm ve çeşitli dergilerde ve mecralarda yazılar yazıyorum. Ara sıra başka TV'lere çıktığım da oluyor. Kitaplar yazıyorum ve doğal olarak bir sosyal medya kullanıcısıyım, dolayısıyla bizzat kendim popüler kültürün tam da içindeyim. Bunu reddedemem. Önceleri reddeddim fakat bir gün yolda rastladığım bir hacı amca tüm görüşümü kökünden değiştirdi. Amca yanıma yaklaştı ve selam verdi, selamını aldım ve amcanın kol kuvvetiyle yolun kenarına, amcanın aklındaki konunun içine çekildim. Fakiri TV'den izlemiş ve beni yolda görünce hemen aklına gelmiş, kolumu çeke çeke canlı yayında şunu dememi istedi benden; "Söyle camilere güzel ezan okuyan teypler alsınlar, bu lisanı bozuk müezzinlerden bıktık artık!" Popüler kültür endüstrisine hoş geldiniz!

istanbul Zaim^{Sabahattin} Üniversitesi

İZÜ, İYİ BİR EĞİTİM SÖZÜ

izuniversite

444 97 98 | www.izu.edu.tr

HEPİMİZ MEFTUN'UZ!

FATMANUR ALTUN

“

Pop olanın baskısı öyle yoğun hissediliyor ki, artık hiç kimsenin onun etkilerinden uzak bir dünyada yaşama şansı bulunmuyor. Artık her şeyin sınırlarını çizen, insan ilişkilerine dair kalıplar öneren, hayatı yaşayışımızı, ölümü algılayışımızı, Yaratıcı ile ilişkimizin başladığı ve bittiği yeri, aşkı, öfkeyi, nefreti hissetme ve deneyimleme biçimimizi bize öğreten unsurlar mutlak surette 'pop'un alanı içinde kalan unsurlar olmaya başladı.

Değişik kültürlerin mutfaklarından lezzetler tatmak, sonra da bunların bazılarını getirip ev ahalisinin önüne koymak bir maharet mi yoksa bir kabahat mi bilemiyorum. Zaman zaman bu tür deneylere girişen biri olarak bu işin etkileri üzerinde pek düşünmemiştim. Ta ki Paris'te yediğim ve çok beğendiğim bir sebze çorbasını çocuklarımin önüne koyana kadar.

15 yaşında ve Tanzimat devri romanları okumaya merak salmış olan oğlumun artık bu kadarına(!) da dayanamayıp isyan ettiği o an olmasaydı bu konu üzerine düşünmek belki de bir başka bahara kalacaktı.

Yedi-sekiz çeşit sebzenin Türk usulü çorba terbiyesinden geçmeden, sadece haşlanarak çorbanın içinde yer alması, pek az sevilen sebze çorbasını iyice dayanılmaz hale getirmiş olacak

EN SEVDİĞİMİZ ETKİNLİKLER ARASINDA BİR HOLYWOOD FİLMİ İZLEMENİN İLK SIRALARDA YER ALIYOR

DOSYA

ki, çocukcağız bunları ne namına çekiyoruz dercesine yüzüme karşı:

-Meftunun! diye haykırdı. Suratıma bir tokat yeseydim herhalde daha az sarsılırdım. Kendimi son derece zayıf argümanlarla savunmaya çalışırken, zihnimde *Şipsevdî*'nin Meftun'undan başlayarak, *Araba Sevdası*'nın Bihruz Bey'ine, *Yalnızız*'in Besim'inden, *Aşk-ı Memnu*'nun Behlül'üne kadar bir dizi tip resmigeçit yapmaya başlamıştı bile.

Arada kalmış ruhlar

Meftun, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın meşhur *Şipsevdî* romanının başkahramanı. Paris'te bir süre yaşadıkten sonra memleketine dönen Meftun, Fransız yaşam tarzını benimsemiş biri. Celâl Ali Ahmed'in o çok yerinde tabiri ile söylersek; bir 'garbzede'. Kendi kültürünü inkâr eden ve Batı kültürü ile kompleks üzerinden ilişki geliştiren biri. Bu öyle bir ilişki ki, Batı kültürüne, bilimine, felsefesine hâkim olmamakla birlikte, Batılı görüntüye dair bütün unsurlara kafayı takmış vaziyette. Yani aslında Meftun bir 'gardırop Batıcısı' ve bu haliyle arada kalmış bir ruh halini temsil ediyor.

Bu arada kalmışlık hali esasen Batı dışı toplumların son iki yüzyıldır yaşadıkları travmadan bağımsız bir durum değil. Batı'nın 19'uncu yüzyılla birlikte başarılı bir siyasi ve askeri güç olarak ortaya çıkması karşısında özellikle İslam dünyasında iki ana tepki ortaya çıktı. Bunlardan biri milliyetçilik, Turancılık, İslamcılık, muhafazakârlık gibi değişik adlarla anılmakla birlikte esasen elde olanın yeniden ihyasını ve muhafaza edilmesini hedefleyen düşünsel pozisyondu. Bu düşünsel pozisyon Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde değişen veçheleri ile karşımıza çıkmış olsa da Batı'nın tartışmasız galibiyeti karşısında gerilemek durumunda kaldı.

Öte yanda ise değişik isim ve ekollerle anılsalar da özünde Batı'da olan ve Batı'dan gelenle sorunlarımızı çözebileceğimizi varsayan ve genel olarak Batıcılık başlığı altında toplanabilecek düşünsel pozisyon yer aldı. Batıcılık, İslam dünyasında iş başına gelen siyasi elitlerin benimsediği bir pozisyon olduğu için siyasal ve toplumsal bir projeye dönüşerek, pek çok Batı dışı toplum gibi Türk toplumunu da Batılılaşma sürecinin muhatabı haline getirdi. Bu süreç son iki yüzyıl içinde derinleşerek devam etti ve içinde bulunduğumuz çağda artık sonuçlarını konuşmaya başlayabileceğimiz bir olgunluk evresine ulaşmış oldu.

Batıcılık, gündelik yaşam ve pop

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Batıcılık dalgasının en dolaysız sonuçları gündelik yaşam alanında ortaya çıktı. İnsana ait ne varsa derinliğinin azalarak, sathi bir forma bürünmeye başlaması, yaşanan değişimi tanımlayan en belirgin unsurlardan biri haline geldi. Bu sathileşme kültürün ve kültürel pratiklerin de yüzeyselleşmesine ve 'pop' olanın hâkim kültürel öge haline dönüşmesine yardımcı oldu. Bu hâkimiyet özellikle kitle iletişim araçları sayesinde toplumun kılcallarına kadar ulaştı ve toplumu değiştirip dönüştüren ana kültürel kod haline geldi.

Oysa dünya Batı kültürü ile bu kadar hemhal olmuş bir yere dönüşmeden önce tüm medeniyetlerde, 'pop' olan, yani avamı ilgilendiren kültürel pratikler bir yere kadar etkiliydi. Toplumun gideceği yönün ve geleceğine dair tasavvurun belirlenmesinde, bu konuda derinleşen, emek ve zaman harcayan kesimlerin azımsanmayacak bir etkisi vardı.

Özellikle kitle iletişim araçlarının giderek çeşitlenmesi ve etkinlik alanlarının artmasıyla birlikte bu durum değişmeye başladı. Artık

DÜNYA BATI KÜLTÜRÜ İLE BU KADAR HEMHAL BİR YER HALİNE DÖNÜŞMEDEN ÖNCE TÜM MEDE-NİYETLERDE, 'POP' OLAN YANI AVAMI İLGİLENDİREN KÜLTÜREL PRATİKLER BİR YERE KADAR ETKİLİYDİ. TOPLUMUN GİDECEĞİ YÖNÜN VE GELECEĞİNE DAİR TASAVVURUN BELİRLENMESİNDE, BU KONUDA DERİNLEŞEN, EMEK VE ZAMAN HARCAYAN KESİMLERİN AZIMSANMAYACAK BİR ETKİSİ VARDI.

her şeyin sınırlarını çizen, insan ilişkilerine dair kalıplar öneren, hayatı yaşayışımızı, ölümü algılayışımızı, Yaratıcı ile ilişkimizin başladığı ve bittiği yeri, aşkı, öfkeyi, nefreti hissetme ve deneyimleme biçimimizi bize öğreten unsurlar mutlak surette 'pop'un alanı içinde kalan unsurlar olmaya başladı. Televizyonlarda yayınlanan diziler, sinema filmleri, eğlence programları, 'reality show'lar, çok satan romanlar, her biri birer popüler kültür ürünü olmakla birlikte dünyayı algılayış biçimimize yön veren ana mecralar haline geldiler.

Bu durum siyaset hatta felsefe söz konusu olduğunda bile değişmeden devam ediyor. Önemli politik tartışmalar Facebook, Twitter gibi popüler mecralar üzerinde, tartışılan başlık hangisiyse o konu hakkında derinleşmiş kimseler tarafından değil, konuyla ilgili çoğu zaman hiçbir bilgi sahibi olmayan insanlar tarafından yürütülüyor. Herhangi bir konu hakkında bilgi sahibi olmadan konuşmanın kınanmadığı hatta yadsınmadığı bu vasatlarda, toplumun gideceği yönü belirlemek üzere kişiler yahut gruplar kıyasıya rekabet ediyor ve bu rekabet ister istemez siyaseti ve sosyal yaşamı belirler hale geliyor.

Artık herkes bir Meftun!

Pop olanın baskısı öyle yoğun hissediliyor ki, artık hiç kimsenin onun etkilerinden uzak bir dünyada yaşama şansı bulunmuyor. İnsan yaşamı adeta Instagram, Facebook ve türevleri üzerinden yeniden üretiliyor. Asılların değil suretlerin değerli ve görülmeye değer hale geldiği bu ortamda akıştan kurtulmak öyle pek de kolay değil. Zira her gün her dakika siz istesiniz de istemeseniz de, popüler olan, güçlü mecralar tarafından hayatınızın içine adeta zerk ediliyor. Çok ünlü bir Hollywood yıldızını yahut bir rock şarkıcısını ismini bilmeseniz

TÜM DÜNYADA OLDUĞU GİBİ ÜLKEMİZDE DE BATICILIK DALGASININ EN DOLAYSIZ SONUÇLARI GÜNDELİK YAŞAM ALANINDA ORTAYA ÇIKTI. İNSANA AİT NE VARSA DERİNLİĞİNİN AZALARAK SATHİ BİR FORMA BÜRÜNMEYE BAŞLAMASI, YAŞANAN DEĞİŞİMİ TANIMLAYAN EN BELİRGİN UNSURLARDAN BİRİ HALİNE GELDİ. BU SATHİLEŞME KÜLTÜRÜN VE KÜLTÜREL PRATİKLERİN DE YÜZEYSELLEŞMESİNE VE 'POP' OLANIN HÂKİM KÜLTÜREL ÖĞE HALİNE DÖNÜŞMESİNE YARDIMCI OLDU.

bile simasından muhakkak tanıyor-sunuz. En çok tıklanan, paylaşılan videoyu izlemesiniz bile hakkında mutlaka malumat sahibi oluyorsunuz. Meşhurların kavgalı, gürültülü boşanmaları, ayrılıkları yahut aptalca oluşu nedeniyle milyonlarca kişi tarafından izlenen bir şarkı siz kaçsanız bile sizi kovalayıp bulabiliyor. Çocuklarınızı artık istediğiniz, tercih ettiğiniz, beğendiğiniz biçimde yetiştirme şansınız bulunmuyor. Bir noktaya kadar bunu başarsanız bile, belli bir yaşa geldikten sonra 'pop'un biçimlendirdiği bu dünyaya tek başına göndermek zorunda kalıyorsunuz onları.

Bundan yüz küsur yıl önce eser veren Tanzimat devri yazarlarını kıskanmamak elde mi? Zira bir tercih sahibi olma lüksünü kullanıyorlar ve toplumlarına dönüp bu tür Batıcılık iyi değil, bu kültür çok bayağı, taklitçilik çok kötü diyebiliyorlar. Beğensek de beğenmesek de eleştirel mesafeyi koruyabildikleri bir çerçeve içinden konuştuklarını görmek bile insanı imrendiriyor. Oysa bugün eleştirel pozisyonda durmaya, derinleşmeye dair çabalar çoğunlukla gündelik yaşamın duvarına

tosluyor. Zihniniz size entelektüel bir pozisyon önerse bile gündelik hayatınız bambaşka bir hikâye anlatabiliyor. Dede Efendi, İtrî dinleyelim derken Adele'i mırılda-nırken bulabiliyorsunuz kendinizi. Çocuklarımız Klasik Türk Musikisi öğrenseler ne iyi olur deyip, onları imkân bulduğumuzda gitar yahut piyano kursuna gönderdiğimiz de bir şehir efsanesi değil. Ailecek en sevdiğimiz etkinlikler arasında nedense bir Hollywood filmi izlemek ilk sıralarda yer alıyor. Fazla düşündürmeyen, komikli(!) bir şey olsa hele tadından yenmiyor. Mahremiyet, ailenin kutsallığı, tevazu gibi kavramları dilimize doluyoruz da, eşimizle geçirdiğimiz güzel bir günü yahut ailecek yaptığımız bir pikniği Face'te paylaşmadan rahat edemiyoruz. Spor salonlarına doluşup şöyle koştum, böyle amuda kalktım, şu kadar zayıfladım yahut sevgilimle şöyle gezdim, böyle tozдум, şurada bunu yedim, şunu içtim türü paylaşımlar ise işlerin artık ne kadar çığırından çıktığının delilleri olarak sosyal medyanın değirmenine su taşıırken, hepimizi değiştirip, dönüştürmeye devam ediyorlar.

Liste uzayıp gidiyor ve bir gün kendimizi mutfakta Fransız usulü sebze çorbası yaparken yahut Berlin sokaklarında fellik fellik 'strudel' ararken buluyoruz. Ölmeden önce gidilecek/görülecek yerler listeleri katalogdan çıkmış gibi birbirine benziyor. Avrupa kentleri o listelerde nedense hep başköşelerde kendilerine yer bulurken, bir mülteci kampını ziyaret etmek, bir yetim doyurmak kabilinden içinde 'biz' olmayan şeyler pek az müşteri bulabiliyor. Zihnimiz bunları bir küreselleşme havarisi edasıyla, farklı kültürel pratikleri tanımak adına yaptığımızı söylese de, deneyimlerimizin kahir ekseriyetinin 'pop' ve Batılı tarzda olması dikkat çekiyor. Aslında çoğumuz söylemekten hoşlandığımız gibi deneyimleme, farklılıkları keşfetme merakının peşinden gitmiyoruz. Yalnızca bize sunulan seçenekler arasından, imkânlarımız muvacehesinde ve gönlümüze hoş gelen tercihlerde bulunuyoruz, fakat belki de kendimizi iyi hissetmek için bunu üst bir entelektüel zevk gibi sunmaya çalışıyoruz. Ta ki bir çocuk çıkıp 'kral çıplak!' diye olmasa da; 'Meftuun!' diye bağırana ve zihnimizde işleri epey karıştırana dek...

YALNIZCA BİZE SUNULAN SEÇENEKLER ARASINDAN TERCİHLERDE BULUNUYORUZ

Sea Pearl Ataköy

İHTİŞAMI YAŞAYANLARIN YENİ ADRESİ

**Seçkin standartlarınıza yakışan
ihtişamlı bir yaşam hayal edin...**

Trafikte vakit kaybetmeden, denizden her yere ulaşabiliyorsunuz.
Botanik park zenginliğinde, barok tarzda 33.000 m² peyzaj alanı ve 1.200 metre sahil şeridi ayaklarınızın altında.
Her kattan kesintisiz deniz manzarasına, sabahları yunuslar eşlik ediyor.
Dünyanın en ünlü otellerinden Jumeirah, her olanağıyla hizmetinizde...

Bu ayrıcalıklar ve çok daha fazlası, İstanbul'un denize sıfır tek "premium" projesinde...

Forbes Türkiye'ye göre "İstanbul'un Getiri Potansiyeli En Yüksek Projesi" SeaPearl Ataköy'de.*
Benzersiz bir yaşamı keşfetmek için sizi tanıtım ofisimize bekliyoruz.

**TEMMUZ
2017
TESLİM**

ATAKÖY
SAHİL YOLU
NO:

Available on the App Store | GET IT ON Google play

SeaPearl mobil uygulamasını App Store ve Google Play'den indirebilirsiniz.

KUZU GRUP

SEAPEARL
ATAKÖY

444 98 00
seapearlatakoy.com

*Forbes Türkiye dergisinin 2015 Eylül sayısında yayınlanan "İstanbul'un Getiri Potansiyeli En Yüksek Projesi" araştırmasında SeaPearl Ataköy 1. sırada yer almıştır.

Konsept Görsel

DOSYA | MAKALE

PARLAK EKRANLARDA GÖRDÜĞÜMÜZ SÜSLÜ HAYATLAR, MUTLU GÜLÜŞLER VE SAHİP OLAMADIĞIMIZ DÜNYALIK NİMETLER BİZİ EKSİK HİSSETTİRMEYE BAŞLADI. EŞİMİZİ, SEVGİLİMİZİ, BABAMIZI, ANNEMİZİ SORGULAMAYA BAŞLADIK 'NEDEN BU İMKÂN LARA SAHİP DEĞİLİZ' DİYE. BU SORGULAMA, KİŞİLER ARASI İLİŞKİLERİ BOZUP KENDİMİZİ YETERSİZ VE TALİHSİZ HİSSETMEMİZE YOL AÇARAK RUHSAL ÖRSELENMELER DOĞURUYOR. TÜM BUNLARLA BAŞA ÇIKMAK İÇİNSE KURTULUŞ YOLU OLARAK O PARLAK HAYATLARA, YANİ POPÜLER İKONLARA SAHİP OLMAYA ÇALIŞIYORUZ.

POPÜLER İKONLAR VE RUH SAĞLIĞI

GÖKHAN ERGÜR

DÜNYA OLANCA ÇİRKİNLİĞİYLE ÜZERİMİZE SALDIRIYOR

VAKTİYLE; TANIDIĞIMIZ,
GÖRDÜĞÜMÜZ, TANIK OLDUĞUMUZ
HAYATLARIN SAYISI SINIRLIYDI.
ÇEVREMİZ SOSYO EKONOMİK
OLARAK BİZE YAKIN İNSANLARDAN
KURULUYDU VE BU DENKLİK
BİZİ RAHATSIZ ETMİYOR, AKSİNE
KENDİMİZDEN DÜŞÜK HAYAT
STANDARTLARINDA YAŞAYANLARA
BAKIP HALİMİZE ŞÜKREDİYORDUK
FAKAT ŞİMDİ HİÇBİR ŞEY ESKİSİ
GİBİ DEĞİL, MİLYONLARCA HAYATI
TELEFONUMUZDA TAŞIYIP O
HAYATLARA ŞAHİTLİK EDİYORUZ.

kıtiyle; tanıdığımız,
tanık olduğumuz
hayatların sayısı
sınırlıydı. Çevremiz
sosyoekonomik olarak
bize yakın insanlardan
kuruluydu ve bu denklik
bizi rahatsız etmiyor,
aksine kendimizden düşük
hayat standartlarında
yaşayanlara bakıp halimize
şükre diyorduk fakat şimdi
hiçbir şey eskisi gibi değil,
milyonlarca hayatı telefonumuzda
taşıyıp o hayatlara şahitlik ediyoruz.

"Evet biz tüketiciyiz. Tutkulu bir yaşam tarzının yan ürünleriyiz."

Fight Club

Doyumsuz yenilikler, güncellemeler, trendler ve çöküşler. Misal; selfie çubuğu dedikleri aletten kaçımız uzak durabildik, retweet kaygısıyla attığımız tweetler, bu yılın modası beyaz mobilyalar, kahvaltı qeyfi'nde iyi bir poz yakalayacağım derken soğuyan omlet, yaşamını yitiren sanatçıların ardından başsağlığı telaşımız, ünlü bir mağazanın Türkiye'deki açılışında birbirini ezen milyoner vatandaşlarımız... Popüler kültür böyledir, ne kadar direnirsen diren, sonunda seni kendine benzetir ve bu benzediğin şey aslında senin felaketindir.

Geçtiğimiz ay bir meslektaşımın danışanı, kendini çocuk parkında astı. Etik sınırları aşmamak için derinlemesine sorular sormaktan ziyade genel birkaç soru sormayı tercih ettim. Aile ya da iş yaşan-tısında bir sorun olmayan şahsın varoluşla alakalı bir sancısı ve yüksek derecede depresif duygulanım içinde olduğunu öğrendim. Meslektaşım geçenlerde bir ekran görüntüsü paylaştı benimle. Ölen şahsın eşi bu arkadaşımı Facebook üzerinden eklemiş ve

profil fotoğrafını da üç gün önce güncellemiş. Fotoğrafta saçları fönü, ağır makyajlı, gülümseyerek selfie çeken bir hanım var. Emin olmak için şaşkınlıkla tekrar soruyorum; "Eşiyle alakalı hiç mi bir sorun anlatmadı sana?" Bilakis, kendini parkta asan şahıs eşini çok sevdiğini ve aile hayatının normal olduğunu anlatmış, hatta bu depresif duygulanımdan kurtulursa ailesiyle tatile çıkacağını da eklemiş. İnsanın insana çare olduğu inancından asla vazgeçmeyeceğiz ama eşinin kırkı çıkmadan Facebook'ta süslenip profil güncelleyen çağın ayak sesine de asla razı gelmeyeceğiz.

Sosyal medya bağımlılığı ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi inceleyen sayısız araştırma mevcut. En son Pittsburgh Üniversitesi'ndeki akademisyenler sosyal medya kullanımı ve depresyon arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma gerçekleştirdi. Araştırmancının sonucunda, sık ve uzun süre sosyal medya kullananların depresyona daha yatkın olduğu tespit edildi. Bunun temel nedeni, kişinin çevresindeki insanların sosyal medyada oldukça idealize edilmiş hayatlarını paylaşması ve bu durumun kişide

kıskançlık duygusunu tetikleyerek, 'başkalarının daha mutlu yaşadığı' izlenimi oluşturmaktadır aslında.

Vaktiyle; tanıdığımız, gördüğümüz, tanık olduğumuz hayatların sayısı sınırlıydı. En fazla uzak bir akrabanın komşusunun aldığı ev eşyasından, yazlığından ya da yurtdışına okumaya giden oğlundan haberdar olurduk. Çevremiz sosyoekonomik olarak bize yakın insanlardan kuruluydu ve bu denklik bizi rahatsız etmiyor, aksine kendimizden düşük hayat standartlarında yaşayanlara bakıp halimize şükre diyorduk fakat şimdi hiçbir şey eskisi gibi değil, milyonlarca hayatı telefonumuzda taşıyıp o hayatlara şahitlik ediyoruz. Parlak ekranlarda gördüğümüz süslü hayatlar, mutlu gülüşler ve sahip olamadığımız dünyalık nimetler bizi eksik hissettirmeye başladı. Eşimizi, sevgilimizi, babamızı, annemizi sorgulamaya başladık 'neden bu imkânlara sahip değiliz' diye. Bu sorgulama, kişiler arası ilişkileri bozup kendimizi yetersiz ve talih-siz hissetmemize yol açarak ruhsal örselenmeler doğuruyor. Bütün bunlarla başa çıkmak içinse kurtuluş yolu olarak o parlak hayatlara, yani popüler ikonlara sahip olmaya çalışıyoruz.

FANTAZYALAR DÜNYASI İNSAN İÇİN YAKINI UZAK, UZAĞI YAKIN KILAR. YAŞADIĞI GERÇEKLİKTE SİYRILMAK İSTEYEN KİŞİ, GENELLİKLE KENDİNİ POPÜLER KÜLTÜRÜN ÖNÜMÜZE SÜRDÜĞÜ İKONLARLA ÖZDEŞLEŞTİRMEK YOLUNA GİDER. KONFEKSİYON ATÖLYESİNDE ÖĞLE TATİLİNİ DUVARA ASTIĞI ŞARKICI POSTERİNE İÇLİ İÇLİ BAKARAK GEÇİREN GENÇ, BU ÖZDEŞLEŞTİRMEYE VERİLEBİLECEK ÖRNEKLERDEN BİRİDİR.

İNSANIN EN BÜYÜK YANILGISI TÜKETEREK VAR OLACAĞI SANRISIDIR

Fantazyalar dünyası

İnsanın en büyük yanılgısı, tüketerek var olacağı sanrısıdır. Kentler orta sınıfı boğar ve insanlar kaçış olarak bir üst sınıfın yaşamına ilgi duymaya başlar. Çalışma saatleri dışındaki boş zamanlarını bir üst kimliğe ulaşma hayaliyle geçiren şehrin insanı giderek fantazyalar dünyasının müdavimi oldu. Fantazyalar dünyası insan için yakını uzak, uzağı yakın kılar. Yaşadığı gerçeklikten sıyrılmak isteyen kişi, genellikle kendini popüler kültürün önümüze sürdüğü ikonlarla özdeşleştirmek yoluna gider. Konfeksiyon atölyesinde öğle tatilini duvara astığı şarkıcı posterine içli içli bakarak geçiren genç, bu özdeşleştirmeye verilebilecek örneklerden biridir. Freud'un bahsettiği gündüz düşleri, kişiyi gerçekliğin olumsuz yanlarından anlık da olsa kurtararak yapay mutluluklar üretir. Fakat ustabaşının attığı nara bu hayalci kaçışı sonlandırarak kişiyi gerçek dünyaya uyandırmakta asla gecikmez.

Popüler kültür duygusal olarak yıkıcıdır, çünkü kişiye asla sahip

olamayacağı sahte mutluluklar sağlar, şiddete ve cinselliğe verdiği önem sebebiyle insanı yanılgıya iter. Hayatın gerçeklerinden insanı kaçırıp hayali içeriklerle oyalanmamızı sağlayan popülerite, kişinin gerçekle baş edebilme yeteneklerini de zayıflatır. Hakiki olana yüz çeviren anlık mutlulukların insanı, gerçekçi bir problemle yüz yüze kaldığında, ilk rüzgârda terse dönen şemsiyeler gibi işlevsiz ve çaresiz bir hal alır.

Hayatın tek amacının mutluluk olduğunu ruhumuza zerk eden popüler kültür, hangi sosyal statüye sahip olursak olalım bizlere parlak bir yaşam ve sınırsız zevkler vaadederek. Tüm iç güzelliğimizi televizyon ekranıyla sınırlayan bu sistem her an şeytanın bacağına kırabileceğimizi ve talihin bize dönebileceği inancını diri tutup irademizi pasifize ederek sadece hayal kurmamızı ve önümüze konulan popüler ikonlara itaat etmemizi sağlar. Sürekli gelecek güzel günleri düşünüp içinde bulunduğu durumu sağlıklı değerlendiremeyen kişi, giderek gerçeklik

ilkesinden kopar ve haz ilkesinin hastalıklı kölesine dönüşür.

Çemberin dışı

Ruhumuz, tahribatı yüksek bir bombardıman altında. Televizyon, radyo, gazete, dergi, internet, billboard, el ilanı ve daha birçok kitle iletişim aracı sayesinde sistemin istediği görüntülere ve seslere maruz bırakıyoruz. Tüketmemiz istenilen popüler kültür ikonlarına hem fiziksel hem de duygusal olarak duyarsızlaşarak bir zaman sonra bu zorlamayı kendi tercihlerimiz olarak algılayıp irademizi fark etmeden büyük şirketlerin marka danışmanlarına teslim ediyoruz. Popüler kültür insanların Rabbine değil ürettiği markalara tapmasını ister.

Bazı şirketler ise bu işi gizliden değil artık aleni olarak kabaca gerçekleştirmekte. Sözelimi, sahip olduğumuz cep telefonu her iki yılda bir yeni model üretmekte ve bu modelle beraber tüm ürünlerine yeni bir versiyon sunmaktadır. Eğer eski model bir telefona sahip

DOSYA

seniz yüklediğiniz yeni versiyonla telefonunuz yavaşlamakta ve işin garip kısmı eski versiyona geri dönüş yapılamamakta. Isırılmış elmanın dayatmasına karşı çıkıp eski telefonunuzu, eski versiyonla tüm yavaşlığına rağmen kullanmaya devam etmeniz bile belirli aralıklarla size versiyon yükseltmeniz için taciz uyarıları gelmekte ve sizleri ısrarla teknoloji marketlerinin cep telefonu reyonlarına itmektedir. Verdikleri mesaj çok basit aslında: Kontrolün bizde ve biz ne istersek onu yapmak zorundasın.

Hapsoldüğümüz şehirlerdeki metafizik yurtsuzluk, Fethi Benslama'nın deyişiyle bir 'kendi olma ümitsizliği' doğuruyor. Kendi olmaktan yorulan, kendi sorunlarına bugünden bir ümit bulamayan insan giderek bir köken mitolojisine sığınır ve kaybettiği özgüveni geçmişte arar (bugünkü Osmanlılık tartışmalarını bu açıdan değerlendirebiliriz) fakat popüler kültür, anlık ve günübirlik olanın tarafındadır; eşyaları, hatıraları ve insan zihnini kullan at ideolojisiyle donatarak bir tarihsizleştirme politikası güder. Bu sisteme göre ruhun hafiflemesi ve ümitvar olması ancak insanın benimsemek zorunda kaldığı tek tip yaşam formuyla mümkündür: Sana sunulani izle, dinle, kullan, ye ve düşünme.

Eğer makbul dünya vatandaşı olmayı reddederseniz, eksik ve dışlanmış hissedersiniz. Çünkü o parfümü sıkamazsanız karşı cins sizinle ilgilenmez, o kot pantolonu giymezseniz bakışlar üzerinizde toplanmaz, o trençkot sırtınızda olmazsa önemsiz biri sayılırsınız, hele masaya bir araba anahtarı koymıyorsanız siz zaten yanmışsınız.

İkona endüstrisi

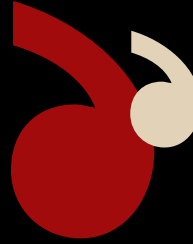
Televizyonun beyaz büyüsi bizleri etrafına topladığı günden beri ikonlar beyaz ekranlar aracılığıyla

la üretilir ve dünyanın acımasız gerçeklerinden sıkılmış hipnotize edilmeye hazır milyonlarca insanı bu ikonlara benzetmeye ya da onları kullandırmaya yöneltir. Televizyonda, sinemada, podyumda, stadyumda, basında ikonlaştırılan kişiler ve onları simgeleyen kıyafetler, rozetler, t-shirtler ve fotoğraflar ikona endüstrisinin kullan at ürünleri olmakla beraber süslü yalanlarıyla bizlere sonsuz mutluluğu vaadedir. Oysa gelecek sezonun mutluluk 'trendi' bugün sahip olduğunuz şeylerden fazlasıyla farklı olacaktır ve siz elinizdeki eskiye bakıp sahip olamadığınız yeniye dair ihtiraslı hayaller kuracaksınız.

Popüler kültür sıkılgandır, beklemeyi, sabretmeyi, muhafaza etmeyi bilmez, hız ve haz odaklıdır. Karşısında sürekli; son dakikalar, az sonralar, yeni bölümler, şok görüntüler ve ilginç olaylar görmek ister. Hastane ya da banka kuyruklarını izleyin; yaşlılar tek bir noktaya odaklanıp sabırla sıralarını beklerken, gençler, telefonlarındaki renkli dünyaya dalıp çıkmalarına rağmen yine de sıkılır, hareket-sizliğe ve renksizliğe dayanamaz. Aynı şekilde tablet, televizyon ve bilgisayarın büyüğü ekranıyla büyüyen çocuk okulda, tahtaya tebeşirle yazı yazan ve candy crush oynamaya müsaade etmeyen öğretmenlerden kolaylıkla sıkılır, dersi dinlemez, arkadaşlarıyla uğraşır, sonra ver elini dikkat eksikliği ver elini hiperaktivite bozukluğu.

Popüler ne kadar bizden?

Halk, kendi içinden çıktığına inandığı popüler ikonların yerine kendini koyarak onlarla özdeşir ve psikolojik bir rahatlık sağlar. Oysa ki bu ikonlar planlı ve programlı bir şekilde üretilip duvarlarda, evlerde, yollarda, televizyonlarda ve radyolarda sürekli yer bularak aslında bizim seçimimiz olduğu ve yaşadığımız kültürün bir sonucu

Hayatın tek amacının mutluluk olduğunu ruhumuza zerk eden popüler kültür, hangi sosyal statüye sahip olursak olalım bizlere parlak bir yaşam ve sınırsız zevkler vadeder. Tüm iç güzelliğimizi televizyon ekranıyla sınır-layan bu sistem her an şeytanın bacağına kırabileceğimizi ve talihin bize dönebileceği inancını diri tutup irademizi pasifize ederek sadece hayal kurmamızı ve önümüze konulan popüler ikonlara itaat etmemizi sağlar.

olduğu düşüncesini bilinçaltımıza işler. Halkın yansıması olduğunu sandığımız popüler kültüre, 'halktan gelen' anlamını yüklemek bu yüzden tehlikelidir.

Klibinde; fiyakalı takım elbise-si, lüks Mercedes'i ve manken sevgiliyle dağ başında rakı masası kurup, gitar eşliğinde türkü söyleyerek köy ve doğa güzelleme yapan Ferdi Tayfur'un Hacı Taşan'dan daha fazla yerli ve bizden gözükmesinin sebebi nedir? Halk, önceliğini neden bu insanlardan yana kullanmış ya da kullanılmıştır? Bu sorular başka bir yazının konusu olarak kenarda dursun.

İkona endüstrisi, dünyada maneviyat adını verdiğimiz tüm olguları yıkıp yerine kendisi geçmek istemektedir. Kendisi için tehlike arzeden; aile, örf, adet ve inanç kavramlarına doğrudan saldırarak yerini sağlamlaştırmaya çalışır. İnsanın tutunacağı son dalı da dibinden keserek bizi seçeneksiz bırakır.

Değerlerini yitiren, duygularını yaşamaktan kaçıp anı yaşayan, nefis atıyla dolu dizgin karanlığa doğru yol alan, fazlasıyla bireysel ve doyumsuz bir nesille karşı karşıyayız. Düzelir diye umduğumuz ne varsa giderek daha da kötüye gitmekte. Meydana çıkıp ruhlarmıza yol göstermesi gerekenler kendi köşelerinde dinlenmekte. Ve dünya olanca çirkinliğiyle üzerimize saldırmakta. Evlilik programı adı altındaki rezilliğe hepiniz şahitsiniz. Kanal satın alıp anadan üryan genç kızları yarıştıranlara, cinsel içerikli film kıvamında her akşam televizyonlarda gösterilen dizilere, çocukların psikososyal gelişimleri düşünülmeden üç-beş kuruş fazla para kazanmak için meydanlara boy boy asılan iç çamaşırı reklamlarına ve daha birçok arsızlığa, uğursuzluğa şahidiz.

Evet, ne yazık ki biz, bu çağın şahidiyiz.

DOSYA | MAKALE

SING! SING! SING!

ELİF EDA
KARAGÖZ

AMY WINEHOUSE 21'İNCİ YÜZYIL
POP KÜLTÜR TÜKETİCİLERİ
İÇİN BİÇİLMİŞ KAFTANDI.
YAZDIĞI ŞARKI SÖZLERİ, KENDİ
DENEYİMLEDİKLERİNDEN
SÜZÜLÜYORDU; YAŞAMADIĞI BİR
ŞEYİ ŞARKIYA DÖNÜŞTÜRMESİ,
BİR RÖPORTAJINDA İFADE ETTİĞİ
ÜZERE, MÜMKÜN DEĞİLDİ.
SESLENDİĞİ KİTLE DE BUNU
SEVİYORDU. MUHTEŞEM BİR SES,
KARANLIK VE SAHİCİ HİKÂYELER...
DAHA NE OLSUNDU?

ÇAĞIMIZDA YETİŞMİŞ EN ÖNEMLİ YETENEKLERDEN BİRİYDİ

DOSYA

AMY
WINE-
HOUSE

AMY'İ AMY YAPAN ŞEY YALNIZCA GÜÇLÜ VE ZENGİN SESİ DEĞİLDİ, AYNI ZAMANDA YAZDIĞI ŞARKI SÖZLERİYDİ. VERDİĞİ RÖPORTAJLARDA BİR HAYLİ NEVROTİK, UTANGAÇLIĞINI SARMALAYAN BİR SALDIRGANLIKLA KIRIK DÖKÜK KONUŞSA DA ŞARKI SÖZLERİ DERİNDEN BİR YERDEN SESLENİYORDU İNSANLARA. SAHİCİ. CESUR. BAŞINA BUYRUK.

OLDUĞU GİBİ OLMAKTAN VAZGEÇMEDİ

Amy, ilgimi ilk kez 2011 yılındaki Belgrad konserine dair bir haber ile çekmişti. Elbette öncesinde ismi, son yılların en şahane sesi olarak kulağıma çalınıyordu ancak ergenlikten kalma bir tatsız alışkanlık mıdır bilmem, kitlelerde heyecan uyandıran herhangi bir yazar, sinemacı ya da müzisyen gündemime giremediğinden, Amy Winehouse'u ilgi alanımdan, 2011 Haziran'ındaki o televizyon haberine kadar bilinçli bir biçimde uzak tutmuştum.

Amy belli ki sahneye epey geç çıkarak 'hayranlarını' kızdırmış, üstelik çıktığında da ayakta güç bela duran haliyle bir şaşkınlık dalgasına sebebiyet vermişti. Belki de sahne öncesi aldığı alkol-ilaç karışımının etkisiyle sürekli elini kolunu kaşıyor, huzursuzca yürümeye çalışıyordu. Bakışlarım haberdeki görüntüye takıldığı daha ilk andan itibaren bir şey kalbimi acıtmaya başlamıştı. Sanki can çekişiyordu Amy. Olmak istemediği bir yere silah zoruyla taşınmış gibiydi. Ne yapacağını bilmeyen içi boşaltılmış huzursuz bakışları vardı. Bağırlıyorlardı: "Sing! Sing! Sing!" Yuhallıyorlardı. Şarkı söylemek için ağzını

açtığı anda da ısıklıklar, çığlıklar... Durduğunda, direndiğinde ise gene yuhalamalar... Olanca buyurganlığıyla "Söyle! Söyle! Söyle!" diye üzerine abanan koca bir kitle vardı Amy'nin karşısında.

Elbette şu haliyle sahneye çıkan bir müzisyen, izleyicilerine büyük bir saygısızlık yapmış olarak görülebilir, karşılaştığı tavrı hak ettiği söylenebilirdi fakat içimden hiç de öyle geçmiyordu. Tek bir şarkısını dahi can kulağıyla dinlemediğim, kim olduğu hakkında doğru dürüst bir bilgiye sahip olmadığım bu kadına o an baktığımda tek gördüğüm şey acı çeken bir insandı. Sanki arenanın ortasına atılmıştı ve az sonra aslanlar tarafından parçalanmasını zevkle izleyecek olan bu gruh, sahaya aslanı kıskırtacak nesneler atmakla meşguldü. Hayranlarının gözü Amy'nin acısına kördü. Onlar sadece bilet alarak 'hak ettikleri' hazzı yaşamak istiyorlardı. Tüketmek. Doymak ve biraz sonra başka bir haza duyacakları açlığa geçmeden evvel 'sağlam konserdi be!' diyebilmek istiyorlardı. Onlar sadece anı yaşamak -tüketmek mi yoksa?- istiyorlardı. Gördüklerine ya da hissettiklerine dair bir ize rastlanmıyordu.

Üzülecek başka hiçbir şey yokmuş gibi tutmuş buna üzülmüştüm ben de. Acı çeken bir kadın karşısında hunharca sadece kendi açıklıklarına odaklanan bu kitle canımı fena sıkırmıştı. Kısa bir süre sonra Amy Winehouse'un ölüm haberini aldığım da ise şaşırmamış fakat derinden bir hüznü hissetmiş ve nihayet şarkılarını dinlemeye başlamıştım.

Amy'nin güçlü bir damardan beslenen taşkın sesinin etkisine girmemek pek mümkün değildi. Sahiden de birçok müzik eleştirmeninin yazdığı gibi çağımızda yetişmiş en önemli yeteneklerden biriydi. Çocukluğundan beri caz müziği ile beslenmişti. Caz, hücrelerine kadar sinmiş olmalı ki klasik caz eserlerini icra ederken şarkıyı kendisinin yapmayı çok iyi biliyordu. Hatta bu bir biliş değil sadece oluş idi denilebilir fakat Amy'i Amy yapan şey yalnızca güçlü ve zengin sesi değildi, aynı zamanda yazdığı şarkılar, şarkı sözleriydi. Verdiği röportajlarda bir hayli nevroitik, utangaçlığını sarmalayan bir saldırganlıkla kırık dökük konuşsa da şarkı sözleri derinden bir yerden sesleniyordu insanlara. Sahici. Cesur. Başına buyruk.

21'İNCİ YÜZYIL, BELKİ SOSYAL MEDYANIN DA ETKİSİYLE, KİŞİLERARASI SINIRLARIN GİDEREK EROZYONA UĞRADIĞI BİR RUHA SAHİP. BU RUH HALİNDEKİ BİR ÇAĞDA, ANLATILAN HİKÂYELER NE KADAR GÜNAH ÇIKARTMA AYININE DÖNÜŞÜRSE O KADAR RAĞBET GÖRÜYOR; SAHNEDE SANATÇILAR BENLİKLERİNİ NE KADAR SOYUP ÇIRILÇIPLAK KALIRLARSA KİTLENİN O KADAR ÇOK İLGİSİNİ ÇEKİYORLAR.

İlk albümüne isim olarak *Frank*'i seçmesinin tek sebebi cazın ef-sanevi ismi Sinatra'yı selamlamak için değildi belli ki... Aynı zaman-da Amy'nin yazdığı şarkıları da tanımlıyordu bu isim. Onun müziği, şarkı sözleri, sesi frank'ti. (Frank İngilizcede içten, samimi, açık sözlü, dürüst anlamları taşıyor.) Belki de o yüzden bu kadar gür çıkıyordu. Aslında bir yönüyle Amy Winehouse'un bu derece popülerleşebilmesi de bu açıklık ve şeffaflıkla alakalıydı.

21'inci yüzyıl, belki sosyal medyanın da etkisiyle, kişilere-rası sınırların giderek erozyona uğradığı bir ruha sahip. Teces-süsün bir hudut aşımı olmaktan çıktığı, mahremiyetin yapı söküme uğradığı, paylaşımcı ile aşırı payla-şımıcı arasında bir farkın kalmadığı bir zaman dilimindeyiz. Böyle bir ortamda samimiyet kavramının as-lında pek hükmü kalmıyor, sahicilik ile teşhircilik birbirinden pek ayırt edilemiyor. Bu ruh halindeki bir çağda anlatılan hikâyeler ne kadar günah çıkartma ayinine dönüşürse o kadar rağbet görüyor; sahnede sanatçılar benliklerini ne kadar soyup çırılçıplak kalırlarsa kitlenin o kadar çok ilgisini çekiyorlar.

Bu bağlamda Amy Winehouse 21'inci yüzyıl pop kültür tüketici-leri için biçilmiş kaftandı. Yazdığı şarkı sözleri, kendi deneyimledik-lerinden süzülüyordu; yaşamadığı bir şeyi şarkıya dönüştürmesi, bir röportajında ifade ettiği üzere, mümkün değildi. Seslendiği kitle de bunu seviyordu. Muhteşem bir ses, karanlık ve sahici hikâyeler... Daha ne oldu?

Bir sanatçı olarak Amy, eminim ki gördüğü ilgiden memnundu.

Sadece bu ilgiyle nasıl başa çık-a-cağını bilmiyordu belki. Olduğu gibi olmaktan vazgeçmek istemiyordu. Serserilik yapmak, dilediğinde ot içmek, ağız dolusu küfürlerle ar-kadaşlarıyla şakalaşmak istiyordu. Tabii bütün gözler üzerindeyken hiç kimseymiş gibi fütursuzca caddelerde yürüyebilmesi pek mümkün değildi. İnsan nazarı so-mut değildi belki ama somut diğer birçok şeyden daha ağırdı. Bu ağırlığın altında tökezliyordu Amy. Peşi sıra birkaç rehabilitasyon süreci geçirmesine rağmen madde ve alkol bağımlılığı çözülemedi. Bu esnada yaşadıklarını hayranla-rıyla, şarkıları aracılığıyla paylaş-maya devam ediyordu. Aslında şöyle demeli: Paylaştığı sanısına devam ediyordu.

Bir düşünelim. Dostunuza, sevgili-nizden dertlendiğinizde, vazgeçe-mediğiniz bir zaafınızın size yap-tırdıklarından şikâyet ettiğinizde; bir sıkıntınızı paylaştığınızda yani ne beklersiniz? Sizi dinlemesini. Anlayamasa da anlayış göster-mesini... Belki elinizi tutmasını, sırtınızı sıvazlamasını, gülünecek bir şey varsa birlikte gülmesini... Kısacası, size o ya da bu şekilde dokunmasını.

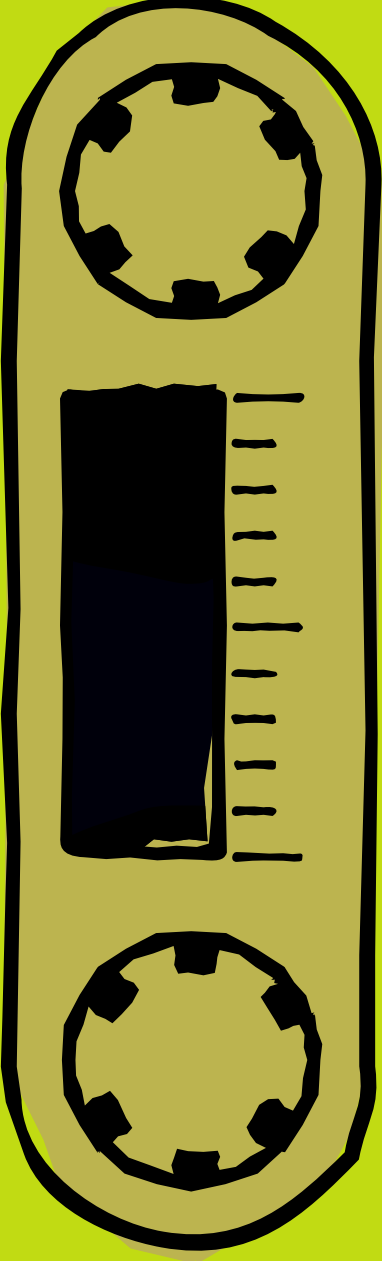
Bu birebir insani ilişkilerde böyle olurken, bir sanatçı için aynı sü-reçten bahsetmek mümkün değil. Bilhassa popüler kültür içindeki 'sanatçı-sanatsever' ilişkisi bu beklentinin elbette ki çok uzağında kalıyor. Belki kendini sanatçıdan ziyade üretici ve muhatabını da tüketici olarak tanımlayan biri için bu süreçte evrilme sıkıntılı olmayabilir ama verdiği röportaj-lardan, sanatını icra ediş şek-

linden çıkartabildiği kadarıyla Amy, üretim-tüketim ilişkisinden ziyade bir paylaşım eylemi içinde olduğunu düşünenlerdendi. Oysaki hayranları onun olanca çıplaklığıyla paylaştığı hikâyesine dokun-maktan ziyade o hikâyeyi tüketme hazzının peşindeydiler.

Ne zaman Amy'i hayatıma sokan Belgrad'daki o konser görüntüsü aklıma düşse, çocukluğumdan kalma bir sahneyi anımsarım. Evde tek başıma çizgi film izlediğim günlerden biri. Bir sirk yöneticisi yeni bir gösteri bulma peşinde. Odasına sürekli birileri giriyor. Kimi karınca çiftliğini gösteriyor, kimi trapezcileri takdim ediyor, kimi çemberden kaplan atlatıyor... Ve daha hatırlayamadığım birçok başvuran var. Arada bir, sıksa heyecanlı bir tiplere odaya dalıp "Benim bir gösterim var, beni izleyin, beni" diyerek sirk yönetici-sini rahatsız ediyor fakat o genç, o kadar tecrübesiz görünüyor ki yö-neticinin onunla kaybedecek vakti yok. Nihayet başvuranların hepsi tükenip de sirk yöneticisi aradığını bulamayınca; "Tamam, gel bakalım sen" diyerek içeriye davet ediyor bu cılız hevesli genci. Genç gösteri sanatçısı önce bir bidon benzini nefes almadan içiveriyor, sonra bir kibrit çakıp yutuyor. Puf! Bir anda kül oluyor sanatçı. Sirk yöneticisi şaşkınlık ve hayranlıkla yerinden fırlayıp "İşte bu" diye bağırıyor, "aradığım tam da böyle bir şey!" Bomboş odada alkış kıyamet. Derken odanın kapısı tekrar açı-lıyor. İçeriye giren, genç gösteri sanatçısının ruhu... Gülümseyerek şöyle diyor ruh: "Tek sorun şu ki, bu gösteriyi ancak bir kez yapabi-liyorum."

İNSAN NAZARI SOMUT DEĞİL BELKİ AMA SOMUT BİRÇOK ŞEYDEN DAHA AĞIR

1. Fatih Erkoç – Ellerim Bomboş 2. Emrah – Taksi 3. Kerim Tekin – Karbeyaz
4. Demet Sağroğlu – Arnavut Kaldırım 5. Hakan Peker – Hey Corç
6. Mirkelam – Her Gece 7. Levent Yüksel – Zalim 8. Kenan Doğulu – Yaparım Bilirsin
9. Murat Kekilli – Bu Akşam Öürüm 10. Mansur Ark – Sana Demedim mi?
11. Gülşen – Be Adam 12. Tayfun – Hadi Yine İyisin 13. Bora Gencer – Öptüm Seni Şeker
14. Yıldız Tilbe – Delikanlım 15. Burak Kut – Yaşandı Bitti

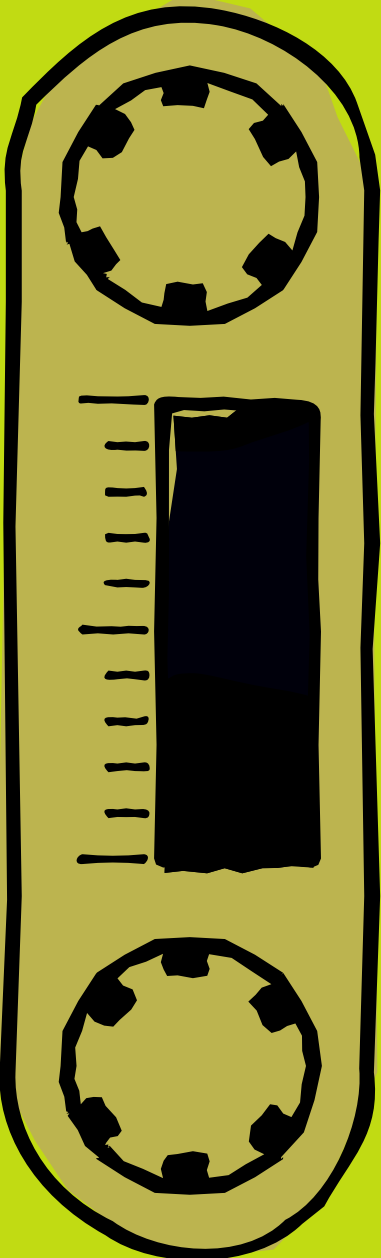

90'LAR

A

KARIŞIK KASET

1. Yonca Evcimik – Abone 2. Barbaros Hayrettin – Ben Sizin Babanızım
3. Mustafa Sandal – Araba 4. Serdar Ortaç – Karabiberim 5. Tarkan – K1 Oldum
6. Zafar Peker – Sensiz Sabah Olmuyor 7. Grup Raptiye – Hello Malatya
8. Nazan Öncel – Gitme Kai Bu Şehirde 9. Sezen Aksu – Kaçın Karası
10. Emel Müftüoğlu – Hovarda 11. Grup Vitamin – Ellere Var da Bize Yok mı?
12. Çelik – Ateşteyim 13. Bendeniz – Ağlayayım mı? 14. Seden Gürel – Bum Bum

90'LAR

B

KARİŞİK KASET

YAŞAMIN MERKEZİNDE BİZ

ULUSAL
150 MARKA
ULUSLARARASI

#enmutlularımız

19 MAYIS'TA AÇILIYOR!

Küçüksu Caddesi - ÜMRANIYE/İSTANBUL

MODERN
EAST

DÜNYAYI DEĞİŞTİRMEK
İSTİYORSAK, BUNU
YAPABİLECEĞİMİZ BELKİ
TEK YOL ÇOCUK EDEBİYATI.
ÇOCUKLARIN ZİHNİNİ
İYİLİKLE, VİCDANLA,
ESTETİKLE, ZARAFETLE VE
DAHA BİRÇOK GÜZELLİKLE
YOĞURABİLİRSEK, HER ŞEY
DAHA GÜZEL OLACAK.

DOSYA | MAKALE

BİR NESLİ ŞEKİLLENDİRMEK: ÇOCUK EDEBİYATI

ZEYNEP SEVDE PAKSU

ÇOCUK EDEBİYATI PROPAGANDANIN EN ÖNEMLİ MECRALARINDAN BİRİ

DOSYA

Geçenlerde Mısırlı bir yayıncı dostumla konuşurken; dört yıl önce telif anlaşmasını yaptığımız bir çocuk kitabının satışlarının nasıl olduğunu sordum. “Siyasi durumlar sebebiyle satışlar zayıf ama çocuk kitabı kaybetmez, 10 yılda da olsa satar mutlaka” dedi. Bütün dünyada böyledir, çocuk edebiyatı/çocuk kitapları ‘longseller’ dediğimiz türdendir. “Çocuk kitapları her zaman kazandırır” diye bir inanış vardır yayıncılar arasında. Mesela Gianni Rodari’nin faşizmi eleştirdiği kitapları 50 yıldır yüz binlerce okuyucuya ulaşırken, aynı konuyu işleyen akademik bir kitap en iyi ihtimalle birkaç bin adet satmıştır. Çünkü hepimiz çocuğuz aslında. Hiçbirimiz zorunlu değilsek sıkıcı, uzun uzun anlatılmış, eğlendirmeyen metinleri okumak istemeyiz. Masal isteriz. Gerçeklerden uzaklaşmak için kurgunun sağladığı tebdili mekâna sığınırız. Mutlu sonlarla kendimizi iyi hissederiz.

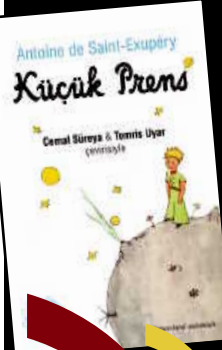
Çocukluk, insanlığın ek almamış yalın hali. Büyüdükçe topluma ayak uydurabilecek tecrübelerle, bilgilerle donanırız. Ne zaman güleceğimizi, kızacağımızı, ağlayacağımızı, sevineceğimizi öğreniriz. Çocukken sınırsızca, yargılanma korkusu olmadan yaşadığımız duygularımızı kafes altında tutmayı öğreniriz. Belki hâlâ gece tuvaletten odana giderken karanlıktan korkuyorsundur veya zaman zaman annene sarılarak uyumak istiyorsundur ama kimseye söylemezsin, çünkü bu çocukluk olur. Pikniğe gittiğinde, kar yağdığında veya âşık olduğunda ‘içindeki çocuk’ ortaya çıkar. Bizim kültürde çocukluk, 12 yaşından sonra cenazesi kılınan, eğer olur da ileriki yaşlarda hortlak gibi kafasını uzatırsa pek hoş karşılanmayan bir şeydir. Hâlbuki dünyanın lezzetini, neşesini tadabilmek için o yalın hale hep ihtiyaç var. Eve giderken yolda görülen akşamsefası

tohumlarını neşeyle toplamak, göl kıyısında paçaları sıyırıp ayakları suya sokmak, ciddi bir toplantının ortasında önündeki kâğıda karikatür çizmek, gökkuşağı görünce sevinç çığlıkları atmak, kar yağınca kartopu oynamaya dışarı koşmak, herkes yolda trafikle meşgulken gökyüzündeki bulutlarda şekiller görmek, muziplikler yapıp eğlenmek... Bunlar hep çocukluk. Dua ederken bile çocukluğun yüzüzlüğüne, acizliğine gerek duyarız. Çok ciddi meseleleri en saf haliyle, bir ağacın yaprağındaki sadelikle işleyen çocuk edebiyatına da bu yüzden ihtiyacımız var ve çocuk edebiyatı bu yüzden dünyanın en çok okunan türü. Aynı zamanda en güçlü propaganda aracı da...

Geleneksel propaganda yöntemleri

Çocuk edebiyatının propaganda yönü, en çok konuşulan meselelerden biri belki de. Sanki gizli bir silahmış gibi bahsedilen bu konu aslında hepimizin hayatını şekillendiren bir unsur. Propagandanın sözlük anlamına bakalım: ‘Bir düşünceyi, inancı, kanaati, başkalarına benimsetme, yayma amacı ile yapılan sözlü ve yazılı çalışmaların tümü.’ Çocukken dinlediğimiz, okuduğumuz, maruz kaldığımız her şey zihnimizi şekillendiren propaganda malzemeleri aslında.

Ben çocukken dedelerim ve ninelerim bize meseller, masallar, fıkralar anlatırdı. Bunlar genellikle filozofların, âlimlerin mesajlarının veya hadis ve ayetlerin hikâyeleştirilmiş versiyonları olurdu. Bu topraklarda yaşayan birçok insanın buna benzer çocukluk hatıraları vardır. Bizim edebiyatımızda kökleri çok derinlere giden bir ‘sözlü çocuk edebiyatı’ geleneğinden söz etmek mümkün. Birçok geleneğin, bunca modernleşmeye rağmen hâlâ capcanlı kalması, teorisi çoğunlukla bilinmeyen ama gelenek olarak yaşanan birçok dinî ritüelin günlük hayatımıza bu kadar

BİR KİTABI ÇOCUĞUN OKUYUP ANLAMASI ONU YETİŞKİNLER İÇİN ‘OKUNMAZ’ YAPMAZ, TAM TERSİNE BİR KİTABI ‘YETİŞKİN’ YAPAN O KİTABIN ÇOCUKLARA HİTAP ETME MESİDİR. ÇOCUK EDEBİYATI YAŞSIZDIR. SAFLIĞIN VE SINIRSIZLIĞIN BİNBİR TÜRLÜ TASVİRİNE YELKEN AÇAN O PENCERE-NİN BAŞINA HER YAŞTA OTURABİLMEK KADAR DOĞAL NE OLABİLİR?

yerleşmesi çocukken zihnimize işlenmiş bu meseller ve masallar sayesinde biraz da. Şimdilerde bu eski hallerin kaybolmaya yüz tutması da belki o sözlü çocuk edebiyatından uzaklaşmamız ve Batı’nın yazılı çocuk edebiyatına yakınlaşmamız yüzündendir. Belki her şeyin bir ‘yayın’ haline dönüş-türüldüğü modern zamanlara bu kadar geç kalmamalıydık. Belki o zaman, Noel Baba’yı, paskalya yumurtalarını havalı bulup, dinî bayramlarımızı çağdışı bulan yeni jenerasyona bakıp bakıp dertlenmezdik.

Adamlar yapmış hocam!

Batı’dan bahsedilince memleket-te ‘Batı özentisi’ olarak anılma riskini göze alarak başlayacağım bu paragrafa. Batı diye kısaltabileceğimiz ABD ve Avrupa, yayın meselesinde maalesef bizden epey öndeler. Çocuk edebiyatı değil, çocuk edebiyatına konu olan metinleri muhtelif mecralarda yayınlamakla ilgili bir kıyas yapıyorum sadece. Batı coğrafyasında 1500’lü yıllarda yazılı olmaya başlamış bir çocuk edebiyatı geleneği var. 19’uncu yüzyıla kadar tamamen eğitici unsurlardan ibaret çalışmalar varken, özellikle çağdaş çocuk edebiyatının başlangıcı sayılan *Alis Harikalar Diyarı*’ndan itibaren bütün dünya-ya örneklik edecek bir yazılı çocuk edebiyatı geleneği oluşturmuş adamlar. Çocuk edebiyatının muazzam gücünü keşfettikten sonra da kalem ustaları bu alanda eserler üretmeye dönmüşler. Tiyatro yazarı Barrie’nin *Peter Pan*’i, yine bir tiyatro yazarı Milne’in *Winnie the Pooh*’u, aylarca odasına kapanıp matematik denklem üretir gibi hikayeler yazan Dr. Seuss, Roald Dahl ve onları takip eden yüzlerce yazar, illüstratör... Tiyatro, müzikal, çizgi film, resimli kitap, ilk gençlik kitabı, dergi, kırtasiye malzemesi, kıyafet vs. halinde son derece profesyonel ve hesaplı bir şekilde çocuklara ulaştırılmış

ÇOCUKLUK İNSANIN EK ALMAMIŞ YALIN HALİ

bir çocuk edebiyatı geleneği söz konusu. Kısaca çocuk edebiyatı tarihi okuması yaptıktan sonra Batı'daki örnekleri görüp şöyle demekten alamıyor insan kendini: "Adamlar yapmış hocam!"

Hitap ettiği kitlenin yaş ortalamasını büyüterek derdini anlatma yolu olarak da tarif edilebilecek çocuk edebiyatı, propagandanın da en önemli mecralarından biri elbette. Dr. Seuss'un eşitliği, savaşı, insan haklarını konu alan ve bütün dünyada milyonlarca insan tarafından okunan kitaplarını ele alalım: Dr. Seuss, büyüklere yazamayacak kadar birikimsiz veya üslup fakiri biri değildi. Oxford mezunu, *Vanity Fair* ve *Life* gibi uluslararası dergilerde birçok yazılar yazmış, profesyonel bir yazardı Dr. Seuss lakaplı Theodor Seuss Geisel. Çocuklar için yazdığı kitaplar o kadar büyük kitleye ulaştı ki, gerçek adı değil çocuk kitaplarında kullandığı lakabı tarihe geçti. Dünyanın en çok okunan çocuk kitapları yazarı Roald Dahl, büyükler için de birçok hikâyeler yazdı ama bir Matilda olmadı hiçbirisi. Örnekleri say say bitmez. Üslup ve dert sahibi bir yazarın elinde çocuk edebiyatının dönüşebileceği gücü tahmin etmek bile imkânsız.

Sadece yazmakla dünya değişir mi?

Peki çocuk edebiyatının dünyayı değiştirecek bir güce sahip olabilmesi için sadece yazarın iyi yazması yeterli mi? Elbette ki değil. Roald Dahl, yazarlık kariyerine 20'li yaşlarında Walt Disney'e, çocuklara ABD ordusunu anlatmak için bir proje hazırlayarak başladı. Zaten bir askerdi. Yazar kimliğiyle zamanın ABD başkanıyla buluştu, first lady ile yemek yedi. Medyanın gücü hep yanındaydı. İlk kitabını yayınladığında büyük kitlelere ulaşması çok kolay oldu. Elbette çok iyi yazdığı için milyonlar tarafından sevildi ama çok güçlü referansları da vardı ardında. Dr. Seuss, zaten hayatına medyada başlamıştı. Bir şey yazdığı zaman,

basında yazdıklarının reklamını yapabilecek güçlü arkadaşları vardı. Yalnızca Dahl değil, Exupery'nin hayatına baktığınızda bile durum böyle. Güçlü bir çevre sayesinde *Küçük Prens*'in bütün dünyaya duyurulmasını sağladı. *Momo*'nun ve *Bitmeyecek Öykü*'nün müthiş yazarı Michael Ende, sanatçı bir çevreye doğmuş, ressamlar ve yazarlar arasında büyümüşü ama basını tanıımıyordu. Andersen ödülü alıp medyanın ilgisini çekene kadar kimse yüzüne bakmamıştı. İtalya'nın en büyük çocuk edebiyatçısı Gianni Rodari, İtalya'da faşizmin izleri yok olmaya yüz tutuktan sonra eğitim ve basın camiası tarafından onaylanana kadar sefalet içinde yaşadı.

Popülerleşme kötü bir şey mi?

Özellikle *Küçük Prens* hayranlarının, kitabın telif süresinin bitmesiyle her yerde görünür olmaya başlaması ve bir 'Küçük Prens çılgınlığı'na dönüşmesinden şikâyet etmesini haklı bulmuyorum. Bir şeyin popülerleşmesinin çeşitli sebepleri vardır. Misal, müthiş bir Yahudi propagandası yapan *Çizgili Pijamalı Çocuk*, siyasi olarak sahip çıkılmış ve parlatılmış bir eserdir. Kitaba sahip çıkılmasının referans noktası ise; 'Yahudiliğe sahip çıkmak'tır fakat aynı zamanda çok başarılı bir kitaptır. Onun kadar başarılı birçok başka kitap *Çizgili Pijamalı Çocuk*'un ulaştığı kitlenin yüzde birine bile ulaşamaz. Amacına ulaşmış bir propagandadır *Çizgili Pijamalı Çocuk* fakat *Küçük Prens* ile aynı yere koyamayız. *Küçük Prens*'in popülerleşmesinin referans noktası kitabın mesajının sevilmesidir. *Çizgili Pijamalı Çocuk*, reklamla büyürken; *Küçük Prens* mesajının cazibesıyla kendi reklamını büyütüştür. Belki şöyle bir ayırım yaparak pirincin taşını ayıklayabiliriz: Belli bir ırkı, ideolojiyi, siyaseti anlatıp aynı mesajı paylaşan çevrelerce popülerleştirilen kitaplara propaganda ürünü, merkezine insanı alan ve evrensel bir üslupla mesaj vererek sevilen,

GIANNI RODARI

GIANNİ RODARİ'NİN FAŞİZMİ ELEŞTİRDİĞİ KİTAPLARI 50 YILDIR YÜZ BİNLERCE OKUYUCUYA ULAŞIRKEN, AYNI KONUYU İŞLEYEN AKADEMİK BİR KİTAP EN İYİ İHTİMALLE BİRKAÇ BİN ADET SATMIŞTIR. ÇÜNKÜ HEPİMİZ ÇOCUĞUZ ASLINDA. HİÇBİRİMİZ ZORUNLU DEĞİLSEK SIKICI, UZUN UZUN ANLATILMIŞ, EĞLENDİRMEYEN METİNLERİ OKUMAK İSTEMEYİZ.

popülerleşen kitaplara müspet propaganda ürünü diyebiliriz.

Çocuk edebiyatı nedir?

Sözü çok uzatmaya gerek yok aslında. Zekice yazılmış ve büyük küçük demeden okuyan herkese lezzet veren metne çocuk edebiyatı diyoruz. Tabii bir ayırımı yapmakta fayda var: Göze soka soka bir şey öğretme derdi olan, pedagoglar tarafından iştahla tavsiye edilen kitapları eğitim kitapları sınıfında değerlendiriyor; hayatı, ilk defa görülen bir manzara gibi nefis bir seyir penceresinden izleme imkânı veren kitapları çocuk edebiyatı başlığında değerlendiriyoruz. Hayallerin de hayata dâhil olduğu, soyut âlemin sınırsızlığı karşısında zihnin salıncağa binmiş bir çocuk gibi yaşama coşkusuyla doluğu bir mecra çocuk edebiyatı.

Bir kitabı çocuğun okuyup anlaması onu yetişkinler için 'okunmaz' yapmaz, tam tersine bir kitabı 'yetişkin' yapan o kitabın çocuklara hitap etmemesidir. Bir yaş sınırlamasından bahsedeceksek bunu yetişkin edebiyatı için yapmak gerekir. Çocuk edebiyatı yaşsızdır. Sağlığın ve sınırsızlığın binbir türlü tasvirine yelken açan o pencerenin başına her yaşta oturabilmek kadar doğal ne olabilir?

Özetle söylemek gerekirse, abartılı olduğu düşünebilir ama buna gerçekten inanıyorum: Dünyayı değiştirmek istiyorsak bunu yapabileceğimiz belki tek yol çocuk edebiyatı. Çocukların zihnini iyilikle, vicdanla, estetikle, zarafetle ve daha birçok güzellikle yoğurabilirsek, her şey daha güzel olacak. Son olarak Dr. Seuss'la bitirelim: "Bu ülkenin üzerinde yükseleceği temeli oluşturan şey okuyan ve düşünen çocuklar. Kafaların karışık olduğu, tansiyonun yüksek olduğu bugünlerde yazarların, çocuk kitaplarının bütün diğer edebiyat türlerine nazaran dünyayı iyileştirmek veya kötüleştirmek için çok daha büyük bir potansiyele sahip olduğunu idrak etmesi lazım."

ZEYNEP SEVDE PAKSU KİMDİR? Çocuk edebiyatçısı, yazar.

BRAUN

Silk•expert

İstenmeyen tüylerde
kalıcı çözüm için
cilt renginizi okur ve
cildinize uyum sağlar.

Yeni

90 GÜN
PARA
İADE
GARANTİSİ

BRAUN Silk Epil IPL MEMNUNİYET GARANTİSİ KAMPANYASI ŞARTNAMESİ

Kampanyaya, P&G TÜKETİM MALLARI SAN. A.Ş. ve P&G SATIŞ VE DAĞITIM LTD.ŞTİ. ve AFF Reklamcılık San. ve Dış Tic. Ltd. Şti. çalışanları ile birinci derece akrabaları hariç, Türkiye'de ikamet eden ve vesayet altında olmayan 18 yaşını doldurmuş herkes katılabilir. Kampanya 1 Mart – 31 Mayıs 2016 tarihleri arasında satın alınan Braun Silk Epil IPL ürünü için geçerlidir. Kampanya tarihleri arasında faturalı olarak satın alınan Braun Silk Epil IPL ürününden memnun kalınmaz ise satın alındığı tarihten itibaren 90 gün içinde iade edilebilecektir. Satın alma günü, ibraz edilen ürün fişinin düzenlenme tarihi olarak kabul edilecektir. Kampanya katılımı için ürünlerin kargo yoluyla son ulaşım tarihi 7 Eylül 2016'dır. Para iadesi ürün ve belgeler teslim edildikten sonra en geç 45 gün içerisinde ürün başına faturada yer alan ürün tutarı kadar yapılır. P&G kampanya şartlarını değiştirme hakkını saklı tutar. Detaylı bilgi için www.BraunParaiade.com

DOSYA | MAKALE

ÇOK TÜRKİYELİ BİR ANALOJİ: POPUN 'ARABESK' RUHU

GÜVEN ADIGÜZEL

“

70'li yıllar Türkçe pop müziğin yükselişini müjdeliyordu. Aynı anda, iç göçün kentlere taşıdığı hüznе-acıya tercüman olarak arabesk müzik de önemli bir zemin kazanmıştı. Arabesk, hem taşrayı, hem de kentin taşrasına sıkışıp kalmış umutsuzları kapsıyordu; pop müziğe göre çok daha geniş bir kitleyi kucaklıyordu yani. Pop müziğin macerası, kendi izleğinde bir kimlik arayışıyla devam edecekti.

DİNLEDİĞİMİZ HER ŞEY, SÖZÜ, ÖZÜ, İÇERİĞİ VE RUHUyla ARABESK!

"Pop müzik ofiste ya da bir fabrika koridorunda, hayat ile verimsiz, üretkenlikten uzak bir bağlantıdır. İşin verdiği sıkıntı ve gerginlik yüzünden insanlar boş zaman faaliyetleri için çaba sarf etmekten kaçınıyor ve dolayısıyla arzularını doyuracak bir uyarıcıya ihtiyaç duyuyorlar. Pop müzik de arzularını doyuruyor. Popüler müzik bir tür yılgın (bitkin) diyalektik içinde işlevini görür. Onu tüketmek için oyalayıcılığın ve dalgınlığın ötesinde bir ortam yaratmak gerekir. Zaten pop müzik dinleyen insanda bu iki durum oluşur"

Alp Özeren

Türkçe Rock'ın sıra dışı yorumcusu Teoman'ın bir televizyon programında sarf ettiği "Pop müzik dinleyeceğime arabesk dinlerim, çok daha samimi bir müzik" şeklindeki sözleri büyük tartışma yaratmıştı, hatırlayanlarınız olacaktır. O dönem insanlar bir rockçının arabesk tercihi anlaşılır bulmaya pek hazır değillerdi aslında. Bugün de en azından elitler cephesinde değişen bir şey yok. Dinleyen kitleye karşı duyulan alerjiyi, müziğin kendisiyle özdeşleştirme hastalığı bütün hızıyla devam ediyor. Bahse konu tavrın belirleyici etkisi hâlâ çok baskın. Bu bağlamda 'Arabesk müzik mi kaldı?' sorusu teknik açıdan hiç anlamlı değil, dinlediğimiz her şey, sözü, özü, içeriği ve ruhuyla arabesk çünkü. Mezkûr açıklamaya dönecek olursak; arabesk müziği poptan daha samimi bulma eşiği, ilk bakışta problemleri gibi görünse de, arıza adam Teoman için mesele çok net bir aralıktan görünüyordu; popun ruhu yoktu ve arabeskin birçok müzik türünden daha sahibi bir tarafı vardı. Pop ile arabesk, iki ruh hali, iki sosyolojik bakiye ve iki sonuç olarak, son tahlilde Türkiye fotoğrafında işgal ettikleri alandan çok daha fazlasına tekabül ediyorlar.

Popüler müziğin içinde başat bir akım olan 'pop müzik' hazmı kolay, gündelik zevklere uyumlu, tüketim açık, dile rahat dolanan, konser formatına uygun ve kafa yormayan kitlesel bir tür olarak hayat bulur. Dünya ölçeğinde de geçerli olan ticari garantinin ana kaideleri yaklaşık olarak böyle. Kapitalist pazarın bireyin kulağına fısıldadığı pop-ninni de bugün budur ama Türkiye'de üretilen -neşvünema bulan- müzik türleri hakkında konuşurken popu daha ayırt edici bir çizgide ele alıp, analiz etmek gerekir. Çünkü bildiğimiz anlamda bir pop müzikten bahsetmek, çok partili hayata geçerek 'özgürleşen' 1960'lar (popun başlangıcı olarak kabul edilen yıllar) Türkiye'sinde neredeyse imkânsız bir haldir. 60'lar özgün bir üretimin olmadığı, müzikal arayışlara kapalı, yüzü batıya dönük, kafası karışık, kurak ve hareketsiz yıllardı müzik (pop) adına. Orijinal beste formuyla yapılan eserler yerine (Çağan Irmak, *Unutursam Fısılda* filminde bu dönemin eleştirisini de yapar) uyarılama yöntemiyle elde edilen, üzerine Türkçe sözler yazılmış ithal/yabancı bestelerin kullanıldığı bu kısır yıllar, 'aranjmanlar dönemi' olarak da adlandırılır. Daha ileriki yıllarda yapılan müzikal intihalleri göz önüne aldığımız-

80'LERDEKİ POPUN ARABESKLE ETKİLEŞİMİ, BASKIN BİR MÜZİK TÜRÜ VE HATTA YAŞAM TARZI OLARAK YAYILAN ARABESKİN DERİNLEMESİNE HÂKİMİYETİ ALTINDA İLERLİYORDU. ARABESK MÜZİĞİN BATILI ENSTRÜMANLARLA MODERNİZE EDİLMESİYLE ORTAYA ÇIKAN ARABESK TİNLARA SAHİP 80'LER POP MÜZİĞİ, BU DERME ÇATMA AMA UMUT VEREN HALİYLE 90'LARA TAŞINACAKTI. SÖZLERİ, KALIPLARI VE RUHUyla KAÇINILMAZ OLARAK BİR ARABESK-POP TÜRÜ DOĞMUŞTU.

da, kurak da olsa -hangi şarkıdan uyarlandığı açıkça belirtildiği için- yine de dürüst bir dönem olarak hatırlayabiliriz aranjman yıllarını.

Bir kültür politikası olarak TRT'nin de tam desteğini alarak yükselişe geçen 60'ların Türkçe sözlü hafif müzik ismiyle maruf bu müzik türü, kentli insanın batılılaşma arzusunu da temsil ediyordu. Kopya çekilen yer batıydı, temsili figür olarak Adamo'ydu. İdeolojik perspektifte doğruluğun kabul edilmiş/onaylanmış kiblesi, modern müziğin de yegâne kalesi/merkeziydi o yıllarda batı. Türkçe pop müziğin doğum sancıları çektiği ve imajıyla dikkat çeken ilk önemli yıldızı Erol Büyükburç'u çıkardığı dönem, devam eden süreçte Anadolu-Pop adıyla daha özgün ve yerli içeriği olan sentez bir müzikle zenginleşerek farklılaşacaktı. Pop'un deneme-yanılma yöntemiyle rotasını aradığı kafası oldukça karışık yıllardı bunlar.

Pop-arabesk; ilk karşılaşma

70'li yıllar -aranjmanların yerlerini yavaş yavaş orijinal bestelere bırakmasıyla- Türkçe popun yükselişini müjdeliyordu, tabii aynı anda, iç göçün kentlere taşıdığı hüznü-acıya tercüman olarak

1988 YILINDA FATİH SULTAN MEHMET KÖPRÜSÜ'NÜN AÇILIŞINDA KENDİ KULLANDIĞI OTOMOBİLE KÖPRÜYÜ GEÇEN ÖZAL'IN, YANINDA OTURAN EŞİNE SÖYLEDİĞİ, BİR DÖNÜŞÜMÜN SİMGESİ OLAN O MEŞHUR SÖZÜ HÂLÂ AKILLARDADIR: "SEMRA TAK BİR KASET DE NEŞEMİZİ BULALIM." KASETÇALARA KOYULAN MEZDEKE, YANİ NEŞELİ-SOFT ARABESK, BİR SENTEZ OLARAK 90'LARA TAŞINAN KÜLTÜRÜ DE SİMGELEMEKTEYDİ.

1980-1990

SEZEN AKSU VE KAYAHAN 90'LARIN MODERN ARABESK YORUMCULARIDIR

arabesk müzik de önemli bir zemin kazanmıştı kendisine. Bu zemin üzerinden oldukça korunaklı ve önü açık bir ivme yakalayan arabesk, kendi yolunu bularak kentlerin kılcal damarlarına kadar sızacaktı. Özellikle Orhan Gencebay-Ferdi Tayfur fenomenleri, film ve plaklarıyla domine ettikleri alanda tiraj ve yaygınlık açısından Türkiye'yi çok fena sallıyorlardı. Arabesk, hem taşırayı, hem de kentin taşrasına sıkışıp kalmış umutsuzları kapsıyordu, popa göre çok daha geniş bir kitleyi kucaklıyordu yani. Yerli motifler eklenmiş -Kahire eksenli- kulaklara tanıdık gelen sivil bir icranın isyankâr-protest havası, kırdan-kente geçerek hayatı en diplerde kavramak zorunda kalmış, yoksulluk ve uyumsuzluk travmasıyla acı çeken milyonlarca insana ilaç/sakinleştirici etkisi yapıyordu. Türkçe popun bu dönemde dikkat çeken deneysel Anadolu pop-rock ekolü; Cem Karaca, Barış Manço, Moğollar, 3 Hürel ve Erkin Koray gibi isimlerle başka bir türe doğru evirilecek ve pop müziğin asli yörüngesinden ayrılarak uygun adımlarla kendi yoluna doğru devam edecekti. Anadolu pop-rock; türküllere, Anadolu kültürüne ve yerel motiflere yaslanan bir ara forma dönüşerek varlığını sürdürdü. Popun macerası ise kendi izleğinde bir kimlik arayışıyla sürgit devam edecekti.

İki darbe arası müzik (71-80) me-saisi, bir bakıma pop ve arabeskin

aynı anda doğup-yükseldiği bir ilk dönemi temsil ediyordu. Arabeskin baskın olduğu, popun da yolunu aradığı bu dönem; arabesk ve pop adına, Orhan Gencebay ile Erol Büyükburç gibi imaj ve müzikalite olarak birbirinden farklı yıldızlarla anılacaktı. Zaten Gencebay, Büyükburç'la değil, Erkin Koray'la müzikal bir ortaklık düşünüyordu. Bu anlamda özdeşlik sınırlıydı. İbre ve gündem arabeskten yanaydı. Pop müziğin 'gündem' olmasındaki en önemli kırılma noktası - 1965 yılında Hürriyet gazetesince düzenlenen Altın Mikrofon şarkı yarışmasını saymazsak - 1975'te başlayan Eurovision şarkı yarışması macerasıydı. Pop müziği bir milli mücadele alanına doğru çeken ve daima gündemde tutan bu yarışma, gereğinden fazla ciddiye alınarak uzun yıllar boyunca 'başarı' ölçütü olarak kabul edildi. Elde edilen 'sonunculuklara' her seferinde bir yenisinin daha eklenmesinin gerekçesinin, yani başarı-sızlığın nedeninin 'sound' meselesi olduğu düşünülürdü. Popun Eurovision ile imtihanı bir başka, uzun ve konuşulmaya değer bir başlığın konusudur. 70'leri konuşurken, çok bireysel bir çaba olarak kalsa da bütün zamanların en iyi pop albümlerinden biri olarak bugün bile hâlâ alaka gören, 1974 çıkışlı Bülent Ortaçgil'in *Benimle oynamısın?* adlı kült albümünün adını anmamak olmaz. Ali Kocatepe'nin prodüktörlüğü ve Onno Tunç'un düzenlemeleriyle kaydedilen bu

unutulmaz albümde, söz ve müziği Ortaçgil'e ait 14 şarkı mevcut. Bülent Ortaçgil, kendi denizinde bir ada olarak klasik popa olan sadakatini uzun yıllar boyunca büyük bir aşkla sürdürmüştür. Ayrık bir duruşa sahip olması ve genele dâhil olmamayı tercih etmesiyle, başka bir pop fenomenidir.

Popülerin 12 Eylül'ü ve Özal sonrası müzik

Pop ve arabeski besleyen dinamiklerin sosyolojik haritası, 1980 sonrası farklı bir ivme kazanmıştı. Darbe sonrası adeta bir arabesk patlaması yaşandı. Gecekondu semtlerinin oy potansiyelini fark eden liberal-muhafazakâr Özal dalgası, insanlara yeni bir yaşam tarzı sunmaya başlamıştı. Darbenin yarattığı toplumsal tahribatın bir rehabilitasyona tabi tutulması mümkündü. ANAP fenomeni dört eğilimle toplumsal olanı çevrelemişti adeta. İç göç son demlerini yaşarken, çarpık kentleşme, büyükşehre uyumsuzluk, ekonomik buhran, dışa açılım ve keskin gettolaşma arabeskin tahtını sağlamlaştırırken, aynı oranda pop müziğe de şiddetli bir şekilde kan kaybettirecekti. Yükselen Özal dalgasının arabeski tercih etmesiyle, pop-arabesk denklemi arabesk lehine değişti. Zaten steril popçu Ajda Pekkan'ın 1980'de Eurovision'a *Petrol* isimli arabesk bir şarkıyla katılması bu dönüşümün

DOSYA

fitilini ateşlemişti. Pop müzik bu ağır şartlar altında girdiği 80'ler sınavından 'Kayahan' ismiyle bir rota bularak çıktı. Besteleriyle pop müziğe taze bir nefes üfleyen Kayahan, 80'lerin ikinci yarısını pop müzik adına ateşleyecek ve MFÖ, Sezen Aksu, Nilüfer, hatta Barış Manço ile birlikte yeniden pop müzik diyecekti. Arabesk fırtınası ise eş zamanlı olarak bütün hızıyla esmeye devam ediyordu.

80'lerdeki popun arabeskle etkileşimi -tam bu noktada- baskın bir müzik türü ve hatta yaşam tarzı olarak yayılan arabeskin derinlemesine hâkimiyeti altında ilerliyordu. Arabesk müziğin Batılı enstrümanlarla modernize edilmesiyle ortaya çıkan, arabesk tınılara sahip 80'ler pop müziği, bu derme çatma ama umut veren haliyle 90'lara taşınacaktı. Sözleri, kalıpları ve ruhuyla kaçınılmaz olarak bir arabesk-pop türü doğmuştu. 1988 yılında Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün açılışında kendi kullandığı otomobiliyle köprüyü geçen Özal'ın, yanında oturan eşine söylediği, bir dönüşümün simgesi olan o meşhur sözü hâlâ akıllardadır: "Semra tak bir kaset de neşemi zi bulalım." Kasetçalara koyulan mezdeke, yani neşeli-soft arabesk, bir sentez olarak 90'lara taşınan kültürü de simgelemekteydi.

Pop-arabesk yıllar ve bugünün söylediği

1990'ları, arabeskin mutlak hâkimiyetini yitirmeye başladığı ve Türkçe sözlü pop müziğin patlama yaptığı yıllar olarak kayıtlara geçebiliriz. Bu noktada rahmetli Barış Manço'nun "4 darbe-4 müzik" tezini de hatırlamak lazım. Sezen Aksu'nun zirveye oynadığı, Nilüfer'in en iyi dönemini yaşadığı ve Sezen Aksu okulundan mezun birçok genç popçunun piyasaya sürüldüğü hareketli bir dönem olarak anılır 90'lar. Kayahan'ın temsil ettiği pop-omurga üzerinden bak-

tığımızda; arabesk zevklere hitap eden ama klasik bir pop albümü havasını da taşıyan 1991 çıkışlı *Yemin Ettim* albümü bu anlamda tam bir kırılma noktası olarak kabul edilebilir. Şarkı sözleri, tınıları, yorum/icra tarzı ve ruhuyla gayet arabesk esintili bir albümle; kentli/eğitilmiş/elit bir kitleyi de kapsayan, oldukça geniş bir dinleyici yelpazesine hitap eden Kayahan, öncelikli olarak bir besteci olarak var olduğu müzik piyasasında, popu sürükleyen adam rolünü de üzerine yakıştırmıştı ama arabeske hayır deme şansı, her iki anlamda da yoktu.

Sezen Aksu ve Kayahan, yaptıkları müzikleri temsil eden aynı ekol üzerindeki diğer öğrencileriyle birlikte tartışmasız olarak 90'ların modern arabesk yorumcularıdır. Pop, bir yola çıkış işaretidir onlar için. Kervan yolda dönüşmüş yahut dönmek zorunda kalmıştır. Son tahlilde Müslüm Gürses ve Orhan Gencebay'dan çok da uzağa düşmezler. Arabeski kentli kitleler nezdinde meşrulaştırarak, bu müziğe bir kabul edilebilirlik, bir elit pasaport ve varlığına delil olacak yeni bir kentli alan sağlamışlardır sadece. Özel radyoların yaygınlaşması, iç göçün durması, kentlerde yerleşik düzenin oluşması, sosyo-ekonomik şartların iyileşmesi gibi sebepler yeni bir dip dalğanın habercileridir zaten. Yeni kuşakların gelişen dijital teknolojiyle birlikte değişen-dönüşen zevkleri, olağan bir devinimle klasik-koyu arabesk yerine, rock ya da pop müzik etiketiyle servis edilen modern arabesk türünü tercih etmelerine yol açacaktı, içerik ve ruh aynı kalmış, form sosyolojiye göre bir değişim göstermişti sadece.

Sezen Aksu'nun 1991 çıkışlı *Gülümse*, Levent Yüksel'in 1993 çıkışlı *Med-Cezir* ve Nazan Öncel'in 1995 çıkışlı *Göç* albümlerinin en özgün tavrılı pop albümleri arasında yer aldıklarını söyleyebiliriz yine de. 90'lar muhteşem

90'LAR MUHTEŞEM KAPANIŞINI POPÇU ASYA'NIN 'OLMADI YAR' ŞARKISININ MÜSLÜM GÜRSES'İN SESİNDEN SÜZÜLMESİYLE YAPARAK, ASLINDA KENDİ İÇ MESELESİNİ DE ÖZETLEYECEKTİ. ARA GEÇİŞ SONA ERMİŞ, POP MÜZİK, İÇİNDEKİ ARABESK RUHUyla KAÇINILMAZ SENTEZİ GERÇEKLEŞTİRMIŞTİ.

kapanışını Popçu Asya'nın 'Olmadı Yar' şarkısının Müslüm Baba'nın sesinden süzülmesiyle yaparak, aslında kendi iç meselesini de özetleyecekti. Ara geçiş sona ermiş, pop müzik, içindeki arabesk ruhuyla kaçınılmaz sentezi gerçekleştirmişti.

Bu bağlamda 2000 sonrası ortaya çıkan pop-rock akımının önemli temsilcilerinin tamamının müziklerini arabesk bir damar üzerinden temellendirdiklerini söyleyebiliriz. Yıldız Tilbe, Duman, Gripin, Rober Hatemo, Hayko Cepkin, Savaş Kaş, Emre Aydın, Kırış, Zakkum, Seksendört gibi birçok isim ve grup çok net olarak, safi arabesk icra ediyorlar. Bugün, Bergen ve İbrahim Tatlıses yerine, onların bir ton açığı olan Yıldız Tilbe ve Serkan Kaya var mesela. Şarkılar ve icralar gayet tanıdık, içerik ve ruh aynı, güncellenmiş formu ve yeni enstrümanlarıyla bir parça 'farklı.' Müzik piyasasını -bir damar olarak- arabeskin ayakta tuttuğunu söylemek sağlıklı ve sağlam bir tahlildir.

Aslında 80'lerin geleneksel has arabeskinin -olağan dönüşümünü yaşadığı için- bir daha geri dönmeyeceği öngörüsüne katılmak pekâlâ mümkün ancak Dr. Caner Işık'ın şu söylediklerini unutmadan; "Arabesk bizim toplumun dokusunun ana göstereni. Toplumumuz, duygusal tepkileri yoğun bir toplum. Bilgiyi duygusal reflekslerine göre alıyor, algılıyor ve yansıtıyor. Bundan dolayı rasyonel bilginin kullanılması biraz geç gerçekleşiyor. Anadolu coğrafyası farklı dinlere ve medeniyetlere beşiklik etmiş bir mekân. Bütün farklılıkların özetle toplandığı bir kültür. Burada sosyo-genetik bir miras var. Müzik dünyamıza baktığımızda Klasik Türk Müziği'nden Türk Halk Müziği'ne birçok göstereni bir arada görebiliyoruz. Arabesk bunların hepsinin karmaşasını birlikte yaşayan kültürün kendisidir."

ELİTLER CEPHESİNDE DEĞİŞEN BİR ŞEY YOK, ALERJİ DEVAM EDİYOR

DOSYA | MAKALE

SIRADAN İNGİLİZLER: PULP

“

Şarkılarında ısrarla sıradan insanların hayatlarını anlatan Pulp, popun ve popüler olanın merkezindeki ikilemi düşünmemizi sağlar: Popüler olan şeyler halkın sevdiği, özlediği, kendinde görmek istediği mi, yoksa hayatında hâlihazırda var olan, sık kullandığı ve bu yüzden artık sıkıldığı şeyler midir?

DJ'İ ASIN ÇÜNKÜ ASLA BENİM HAYATIM HAKKINDA BİR ŞEY SÖYLEMİYOR!

PULP, SIRADAN İNSANLARIN
SIRADAN HAYATLARINDAKİ
SIRADAN DURUMLARI VE EŞYAYI
ALIR, PARLATIR, DEĞİŞİK BİR
IŞIĞIN ALTINA YERLEŞTİRİR.
IŞILTILI HAYATLARIN BÜYÜSÜNE
İHTİYACINIZ KALMAYACAK BİR
ŞEKİLDE SIRADAN HAYATINIZIN
GİZEMİNİ ORTAYA ÇIKARIR.

Bu cinayet
her PKK'nın
tekliflerinden
atesle, ister
planlanmış
derin bir iş
le PKKyla
icimde, ister
men tesadüf
kaza kursumuyla
işlenmiş olsun,
değismeyecek bir
şey var. Eğer
PKK çözümünden
az geçip çatışmayı
inden başlatmasa,
Elçi olmeyecekti?

"Hiçbir zaman sıradan insanlar gibi yaşamayacaksın/Hiçbir zaman sıradan insanların yaptıklarını yapmayacaksın/Hiçbir zaman sıradan insanlar gibi/Başarısızlığa uğramayacaksın/Hiçbir zaman hayatının gözünün önünden akıp gittiğini hissetmeyeceksin."

Bu feryat Sheffieldli pop grubu Pulp'ın solisti ve söz yazarı, her an ince hastalıktan ruhunu teslim edebilmiş gibi görünen Jarvis Cocker'a ait. Dal gibi fiziğini, hafif topuklu ayakkabılar ve dar kıyafetler giyerek iyice belirgin hale getiren ve hiç sıradan bir görünümü olmayan Cocker'ın *Common People*, yani *Sıradan İnsanlar* adlı şarkısı 90'ların Britpop fenomeninin en fazla hatırlanan parçalarından biri. Jarvis'in şarkı sözleri ve daha sonra yaptığı radyo programları ve belgeseller 'sıradan insanlar'ın kendi şahsına münhasırlıklarını öne çıkarmaya çalışan projeler. Şarkılarında ısrarla sıradan insanların hayatlarını anlatan Pulp, pop'un ve popüler olanın merkezindeki ikilemi düşünmemizi sağlar: "Popüler olan şeyler halkın sevdiği, özlediği, kendinde görmek istediği mi, yoksa hayatında hâlihazırda var olan, sık kullandığı ve bu yüzden artık sıkıldığı şeyler midir?" Pulp, sıradan insanların sıradan hayatlarındaki sıradan durumları ve eşyayı alır, parlatır, değişik bir ışığın altına yerleştirir. Işıltılı hayatların büyüüne ihtiyacınız kalmayacak bir şekilde sıradan hayatınızın gizemini ortaya çıkarır.

Sıradan İnsanlar olarak çevirsek bile 'common' kelimesinin 'pop' ve 'popüler' kadar geniş ve değişik bir kullanımı var. Bir adamın 'popüler'i, diğer adamın 'adi'si, bir kadının pop müziği diğer kadının arabeski olduğu gibi. 'Common'ın ilk manası 'ortak'. Yani herkesin erişimine açık, kamuya ait olan şey. Başka bir manası ise adi/vulgar. İngiliz parlamenter sisteminin yasama ve yürütmeye görevli olan kamarasının adının House of Commons, yani Sıradanlar/Adiler/Vulgarlar Evi manasına geldiğini hatırlamakta da fayda var.

Sıradan İnsanlar şarkısında, Kuzeyin Oğlu Jarvis, Londra'daki ünlü St. Martin's Sanat Koleji'ndekeyken edindiği bir kız arkadaşı anlatır. (Söylentilere göre bu kız arkadaş, yüzünü gazetelerden tanıdığımız Yunanistan Ekonomi Bakanı Yanis Varoufakis'in eşiştir). Şarkı, İngiltere'nin kuzeyinden az parayla Londra'ya okumaya gelen gencin para sıkıntılarının ve yaşadığı hayatın bazı zengin Londralılar tarafından nasıl bir 'yoksulluk romantizmi'ne dönüştürüldüğünden bahseder. Giriş melodisi kaset geriye sarılıyormuş gibi bir sestir ve müzik daha sonra bol elektronikli ve cıstaklı bir şekilde devam

eder. Solist Jarvis, o kendine has tarzıyla, şarkıyı söylemek yerine müziğin üzerine güfteyi mırıldanarak hikâyesini anlatmaya başlar: 'Yunanistan'dan gelmişti ve bilgiye açlığı vardı/St. Martin Koleji'nde heykeltıraşlık okuyordu.' Daha ilk satırdan istihza ile dolu bir anlatıyı dinleyeceğimizi anlarız. İngilizlere göre bilginin ve heykeltıraşlığın vatani olan Yunanistan'dan gelen genç kız, Londra'da bunları parasıyla ikinci el olarak satın almaya çalışmaktadır. Ayrıca Londra'nın artık yerel halkın yaşadığı bir yer değil, uluslararası zenginler kulübünün çocuklarının cirit attığı, geldikleri ülkelerde adiden olan şeyleri pahalıya satın aldıkları bir şehir olduğunu anlatır.

Birkaç satır sonra kız şöyle der: 'Sıradan insanlar gibi yaşamak istiyorum/Sıradan insanlar ne yapıyorsa onu yapmak istiyorum/Sıradan insanlarla beraber olmak istiyorum/Senin gibi sıradan biriyle olmak istiyorum.' İşte sıradan insanlar belki bu kızın hayatına gıpta ile bakarken, şarkının Helen'i sıradanlığın gizeminin peşindedir. İkinci kıta sıradan insanların yaptığı en sıradan şeyle başlar: 'Onu bir süpermarkete götürdüm/Neden bilmiyorum ama bir yerden

Jarvis Cocker 2000'lerin başında tüm pop şarkıcıları gibi hayat stili problemlerinden dolayı bir müddet ortalıklarda görünmese de şimdi tekrar çok sevdiği ve dertleriyle dertlendiği İngiliz halkının hikâyelerini anlatmaya devam ediyor.

PULP, HAYATI OLDUĞU GİBİ ANLATIR

başlamak zorundaydım/Böylelikle orda başlamış oldu.' Çünkü tüketim toplumunun bir neferi olmak, sıradan insanların yaptığı en sıradan şeydir. Alışverişini organik pazarlardan yapan Yunan güzeli-mizin 'sıradanlık' merakına birkaç gönderme yaptıktan sonra, Jarvis bu sefer hikâye anlatma modundan çıkarak, şarkıyı biraz daha 'söyle-yerek' ve sesini yükselterek 'sen ne bilirsin bizim ne çektiğimizi küçük zengin hanım' edebiyatına başlar.

Sıradan İnsanlar anahtarıyla girdiğimizde Pulp'ın 80'lerden beri sıradan insanların hayatlarını anlattığını ve grubun 'kaçış' fan-tezilerinden hayati olduğu gibi anlatan bir pop müzik kültürünün devamı olduğunu görürüz. 'DJ'i asın çünkü asla benim hayatım hakkında bir şey söylemiyor' der İngiliz pop müziğinin büyük am-cası Morrissey. Pulp da bu uyarıyı dinleyen ve halkın hayatına yön vermek için değil, o hayatı olduğu gibi yansıtmaya çabasıyla müzik yapan bir gruptur. Pulp'ın yine çok popüler olan şarkılarından biri *Başka Bir Sınıf* albümündeki *Disco 2000*'dir. Her dinlediğinizde *Geleceğe Dönüş* etkisi yapan ve aynı, *Sıradan İnsanlar* gibi kendi wikipedi sayfasına sahip olan bu disko ritimli şarkı, Londra'ya gelen taşralı çocuğun mahallesinde bıraktığı kız hakkındadır: 'Bir saat arayla doğduk/Annelerimiz kardeş gibi birbirinize benziyorsunuz derdi/İsmi Deborah'ydi' diye baş-layıp, sonra Deborah'yı muhatap alır: 'İsmin sana hiç yakışmıyordu' der. 'Büyüdüğümüzde de evlene-

ceğimizi/ve hiç ayrılmayacağımızı söylerlerdi/Ama öyle olmadı.' Şarkının nakaratı şöyledir: '2000 senesinde buluşalım/Tamamen büyüyünce ne kadar garip olacak değil mi/Saat 2'de yolun aşağısın-daki çeşmede.' Şarkı, diskonun ve pop müziğin birer gençlik iksiri ol-duğunu ima etmektedir. Tepemiz-de disko avizesi dönerken dans ettiğimizde -ki disko avizesi Pulp video kliplerinin vazgeçilmezidir-yıllar bize nasıl dokunabilir?

Daha ısıtılı hayatları hayâl etmek isteyen sıradan insanlar tarafından dinlenmese de Pulp sıradan şeyleri anlatmaya devam eder. Uzun za-man sonra gördüğünüzde şişman-lamış bulduğunuz kız arkadaşlar, yorganın altına girip saklanmak istediğiniz hüznü öğleden sonra-ları, 10 pounda yolun aşağısından alınmış mobilya, sadece sigara ve rujdan ibaretmiş gibi görünen kız-lar, konserden sonra evin yolunu bulamayan gençler...

Britpop furası bitip, müzik dünya-sı tamamen dijitalleşip şarkıların reklam cingıllarına dönüştüğü 2000'lerin başında (her müzik-severin 'müziğin bittiği'ne ikna olduğu bir tarih vardır ve elbette bu tarih müzikseverin gençlik hissinin sona ermesiyle örtüşür!) Pulp daha sakin, disko avizesinin ışıklarının söndüğü bir gelecek-ten haber verir. Deborah ve diğer arkadaşlarla planlanan çılgın parti yerine, orta yaşın getirdiği nostalji hakimdir albüme. İngiliz popüler kültürünün çok eski bir gulyabanisi olan Wickerman adlı figürün adını

taşıyan şarkıda nostalji dolu olan Jarvis, bizi Sheffield'in kanallarında bir gezintiye çıkarır. Bu gezide es-kiden popüler olan ama şimdi terk edilmiş diskolar, lunaparklar, mar-ketler, demiryolu köprüleri ziyaret edilir. Jarvis artık 'şarkı söylemeyi' neredeyse hepten bırakmıştır, 'Sıradan İnsanlar'ın başında olduğu gibi ağır bir melodi üzerine şiirini okur. Terk edilmiş bir köprüden bahsederken, o köprünün altından çok sular geçmiş olduğuna işaret ederek şöyle der: 'Seni bir defasın-da oraya götürmüştüm/Sadece... 'sen' başka biriydin.'

Jarvis Cocker 2000'lerin başında, tüm pop şarkıcıları gibi hayat stili problemlerinden dolayı bir müddet ortalıklarda görünmese de şimdi tekrar çok sevdiği ve dertleriyle dertlendiği İngiliz halkının hikâ-yelerini anlatmaya devam ediyor. Popülerin ne demek olduğunu iyice irdelediği belgesel *Dışarının Sanatı*, sıradan insanların yaptığı ama asla 'popülerite' kazanmamış, kendi şahsına münhasır sanat-çıların eserlerini konu ediniyor. Bugünlerde Jarvis'i BBC'de *Pazar Ayini/Servisi* adlı müzik progra-mında dinleyebilirsiniz. Pek çok hakkaniyetli sanat ve ilim adamının yaptığı gibi, eleğini duvara astık-tan sonra kendi sanatını oluşturan temelleri ve gençlerin ürettiklerini halka aktarmaya çalışan bir arşivci olmuş durumda. Pulp'ın müziği de o arşivin bir parçası olarak 90'ları, İngiltere'yi, sıradan insanların hal-lerini bir kere daha ziyaret etmek isteyen için hâlâ orada dinleyicile-rini bekliyor.

Jarvis Cocker 2000'lerin başında tüm pop şarkıcıları gibi hayat stili problemlerinden dolayı bir müddet ortalıklarda görünmese de şimdi tekrar çok sevdiği ve dertleriyle dertlendiği İngiliz halkının hikâyelerini anlatmaya devam ediyor.

YVES ROCHER
FRANCE

BİTKİSEL KOZMETİK LABORATUVARLARI

ULTRA HAFİF AKIŞKAN DOKUDA GÜN BOYU YÜKSEK KORUMA

50 FAKTÖR
GÜNEŞ KORUMALI
YAŞLANMA KARŞITI
YÜZ KREMİ

- CİLT LEKELERİNİN OLUŞUMUNU ENGELLER.
- GÜNEŞ KAYNAKLI CİLT YAŞLANMASINA KARŞI KORUR.
- CİLT TONUNU EŞİTLER, İŞİLTİ KAZANDIRIR.

BİTKİSEL AKTİF BİLEŞENLERLE ZENGİNLEŞTİRİLMİŞ FORMÜLÜ İLE
CİLT YAŞLANMASINA NEDEN OLAN UVA İLE GÜNEŞ YANIKLARINA YOL
AÇAN UVB IŞINLARINA KARŞI 8 SAAT SÜRELİ YÜKSEK KORUMA SAĞLAR.

Bu ürün bir güneş ürünü değildir.

www.yvesrocher.com.tr

DOSYA | RÖPORTAJ

POP MÜZİK ARABESKLE ETKİLEŞİME GEÇİNCE POP KÜLTÜRÜ OLUŞTU

RÖPORTAJ :: LACİVERT YAZI İŞLERİ :: UĞUR KÜÇÜKKAPLAN

UĞUR KÜÇÜKKAPLAN KİMDİR?

Piyano eğitimine beş yaşında başlayan Uğur Küçükkaplan, 12 yaşında girdiği Pera Güzel Sanatlar'da Fahri Pekiner ile piyano, Özcan Özbek ile solfej çalıştı. Burada katıldığı London College of Music'in sınavlarında başarılı oldu ve çeşitli sertifikalar aldı. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Etnomüzikoloji ve Folklor Anabilim Dalı'nda üç yıl boyunca solfej dersleri verdi. Küçükkaplan'ın, arabesk müziğin teknik özelliklerini doğrudan müzikal analizlerle ele aldığı ve Türkiye'de bu konuda yapılmış ilk müzikolojik çalışma olan *Arabesk-Toplumsal ve Müzikal Bir Analiz* isimli kitabı, *Ayrıntı Yayınları* etiketiyle Şubat 2013'de piyasaya çıktı. Halen çeşitli kurumlarda piyano, solfej, armoni, kontrpuan, müzik teorisi ve müzikal analiz dersleri vermekte olan Küçükkaplan, müzikle ilgili çalışmalarına devam etmektedir.

Müzikolog Uğur Küçükkaplan ile Türk pop müziğinin gelişim süreci üzerine konuştuk. Türkiye'de pop müziğin, dünyadaki pop müzik gelişiminden farklı olarak arabesk müzikle beraber asıl kimliğine kavuştuğunu söyleyen Küçükkaplan, "Bugüne kadar pop müzik üzerine yapılan çalışmaların popüler kavramı üzerine yaşınlattığını ve müzikal kısmın eksik kaldığını düşünüyorum" şeklinde konuştu.

Şöyle başlayalım: Bir müzik parçası hangi şartlarda popüler oluyor?

Bir şeyin popüler olabilmesi için geniş bir kitle tarafından takip edilmesi ve alınılması gerekiyor. Dolayısıyla en önemli unsurlardan birisi -bu tanımların içerisinde ortak diyebileceğimiz unsur- geniş bir kitle tarafından takip edilmesi ve tüketilmesidir diyebiliriz.

Belli bir zaman diliminde tüketilmesi mi?

Güncel bir şekilde tüketilmesi. Mesela bir ürün ortaya çıktıktan dört-beş sene sonra eğer kıymeti anlaşılıp, dinleniliyorsa -genel algı açısından söylüyorum- bu popüler bir ürün değildir. Popülerlik biraz da ekmek tüketmek gibi bir şey. Bir çabukluk durumu söz konusudur popülerlikte, çünkü siz o gün çıkan ekmeği tüketirseniz ertesi

gün fırıncı yeni ekmek çıkartacaktır. Bu böyle devam eden bir şeydir. Ben bunu birbirinin aynısıdır anlamında söylemiyorum. Sadece bir şeyin üretilir üretilmez anında tüketilmesinden bahsediyorum. Dolayısıyla 'popüler' için söyleyebileceğimiz şey; üretilir üretilmez geniş bir kitle tarafından tüketilmesi.

Toplunun sadece bir katmanı bunu tüketse popüler olmuyor o zaman?

Şöyle ki; toplumun belli bir katmanını eğer o toplum içerisinde geniş bir yer tutuyorsa bu da popüler sayılır.

Onu biraz daha daraltalım o zaman. Benim gençlik yıllarımda, 90'ların ortası diyebilirim buna, Müslüm Gürses'i toplumun sadece bir kesimi dinliyordu ama 2000'lerden sonra toplumun

her kesimi dinlemeye başladı. Müslüm Gürses yön değiştirdi ve kitle çeşitlendi. Tek bir kitlenin onu sahiplenmiş olması onun 90'larda popüler olmadığını göstermiyordu aslında. Demek istediğiniz böyle bir şey sanıyorum.

Evet kesinlikle. Özellikle bu geniş bir kitleye böyle. Neden bunu söylüyorum? Türkiye'de kimilerince adına 'elitist' denen ve toplumsal açıdan baktığımızda genelin içerisinde çok küçük bir yer kaplayan kesim Türkiye'de Çok Sesli Batı Müziği'ni ya da Klasik Batı Müziği'ni dinleyen, sahiplen, destekleyen bir kesim ama bunu popüler müzik anlamında ele alacak olursak Klasik Batı Müziği'nin Türkiye'de popüler müzik olduğu anlamına gelmiyor.

Ama ona da tüm zamanların popüleri diyorlar.

POPÜLER MÜZİK DEDİĞİMİZDE İŞİN İÇERİSİNE GÖRSELLİK DE GİRİYOR

DOSYA

Tüm zamanların popüleri çok muğlak bir kavram. Böyle dediğiniz vakit cevaben size çok başka argümanlarla gelirler. Bunun içerisine kültür girer, siyaset girer ve 'tüm zamanların popüleri' dediğiniz şeyin altından bir sürü şey çıkar. Dolayısıyla bu açıdan baktığınızda aynı zamanda Klasik Türk Müziği için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Üç sene önce de vardı, 200 sene önce de vardı, bugün de var. O yüzden ben tüm zamanların popüleri tanımına katılmıyorum.

Tüketimle yakından bağlantılı bir durum var.

Evet. Dolayısıyla tüketimle yakından ilişkili olması onu aynı zamanda kapitalizmin önemli araçlarından biri haline getiriyor. Bu beraberinde şunu doğuruyor; bir şeyin toplumun farklı katmanlarındaki insanlarca benimsenmesi, o ürünün teknik anlamda ve verdiği mesaj açısından fazla derinlikli olmayan, basit bir şey olduğunu gösterir. Bir popüler müzik türü geniş bir kitle tarafından dinleniyorsa da biz o müzik üzerine araştırma yaparken, o müziğin kitle ile ilişkisini irdelerken, o kitleyi sanki o müzikten tek bir mesaj alıyor-muş gibi yekpare düşünürüz. Sizin verdiğiniz örnek üzerinden gideyim, çünkü kalkıp da bizim Müslüm Gürses dinleyen 15 milyon insanı tek tek inceleme şansımız yok. Biz onların hepsini 'Müslümcüler' olarak niteleriz. Hepsinin aynı mesajı aldığını düşünürüz.

'Pop müzik' tanımlaması o şarkıların çok dinlenen şarkılar olduğunu mu ifade ediyor?

Tabii ki, ama zaman içerisinde popüler müzik bir ana başlık olarak kalıyor. Bu ana başlığın altında pop müzik bir tarz, bir tür olarak ayrışıyor. Bir parçanın türsel anlamda pop müzik çatısı altında ele alınmasının nedeni alıcı kitlesinin geniş olması değil; çünkü o artık popüler müzik adı altındaki türlerden birinin bir ürünü oluyor. Müzikteki birtakım teknik özellik-

leri düşünün. Ezgisinin yapısı, kullanılan enstrümanlar, nasıl aranje edildiği gibi özelliklere bakınca teknik olarak pop çatısı altında duruyor. Evet, ona pop müzik demek zorundasınız. Onu diğerleri kadar geniş bir kitle dinlemese bile.

Mesela Barış Manço best of'unu çıkarttığında 'Dağlar Dağlar' parçasına ney ezgileri eklemişti. O dönemde popüler olduğu için kullanmıştı bunu değil mi, çünkü eski kayıta ney değil, kabak kemane vardı bildiğim kadarıyla?

Tabii. Her dönemin moda olan unsurları var. Buna o dönemin sound'u diyebilirsiniz ama popüler müzik dediğimizde işin içerisine görsellik de giriyor. Bununla birlikte sahne şovu, yorumcunun giydiği kıyafetler, sahnedeki müzisyene kalabalık bir orkestra eşlik ediyor, bunlar döneme göre değişiyor. Bu işin yön vericileri elbette ki Avrupa'dan Amerika'dan çıkmış isimlerdir. Benim için popstar tanımını tam olarak karşılayan tek bir isim var o da Michael Jackson. Çağının çok ötesinde biri olmuştur hep. Michael Jackson çok iyi satılmış bir ürün, çok iyi satılmış bir marka. Hatta o dönemi hatırlayınız, bugün hâlâ çok büyük olan bir içecek markasını yanına aldı ve o marka Michael Jackson'la meşhur oldu. Size Michael Jackson'ı iyiatabilmelerinin nedeni, aynı zamanda Ortadoğu ülkelerine Barbie bebeği de satabiliyor olmaları. Bütün Ortadoğulu kız çocuklarının elinde Barbie bebek var. Ne ninesi Barbie bebeğe benziyordu, ne anesi benziyor, ne kendi benziyor. Barbie bebeği satamasa, Michael Jackson'ı da bu kadar geniş kitleye satamazdı. Bu söylediğim Michael Jackson'ın değerinden bir şey kaybettirmez. İyi bir şarkıcıydı, iyi bir dansçıydı, iyi bir fotoğrafçı ama bütün bu özellikleri de çok iyi pazarlanmış, çok iyi prodüksiyonlarla desteklenmiş bir isimdi. O anlamda şanslıydı da tabii. Michael Jackson alana kot pantolonu da yanında verir gibi bir hayat tarzı yayıldı. Dönem dönem değişmek-

“

Arabesk müzik 80'li yıllarda pop müzikle müthiş bir etkileşim içine girer, pop müziği etkiler. Fakat belli bir siyasi görüşe sahip aşırı politize olmuş yazarlar bu meseleyi bilimsel açıdan ele almak yerine meseleye taraf olurlar, arabeski ısrarla kötülerler. Hâlbuki 70'lerin ortasına kadar özgün pop müzik diye bir şey yoktur. Pop müzik arabeskle etkileşime geçince bize ait bir pop kültürü oluşmaya başlamıştır.

POP STAR TANIMINI KARŞILAYAN TEK İSİM MICHAEL JACKSON

le birlikte, öne çıkan görsellik bazen deri monttur, bazen saç uzatmadır, sakaldır ama hep bir şey vardır. Çünkü kalıcılığını, onun topluma tutunmasını sadece müzik üzerinden yapamazsınız.

Türkiye için Michael Jackson ayarında biri var mı?

Tarz anlamında söyleyemem. Tüm değişimlerine rağmen 50 yıllık süreçte Sezen Aksu mesela hep en çok dinlenen şarkıcılardan biri oldu. Yani 70'li yıllardaki biri de dinliyordu Aksu'yu, 80-90 ve 2000'liler de dinliyor. Bu alınan lezzetin aynı olduğu anlamına gelmiyor tabii ki ama dinleniyor yine de.

Dönem dönem popüler olan şarkıların ortak bir özelliğinden bahsetmek mümkün mü?

Teknik anlamda ezgisinin insanları bir araya toplayabilmesi lazım. Müzik albümlerinin içinden genelde bir ya da iki tane şarkı öne çıkartılır ve onlara göre klipler çekilir. Dolayısıyla burada o şarkının söz ve şarkı birleşmesi açısından bir standardı yakalaması önemlidir.

Türkiye'de popüler müziği tarihsel olarak belli evrelere ayırabilir miyiz?

Cumhuriyetin ilk yıllarını çok başka türlü değerlendirmek lazım. Daha doğrusu dünyada 1950'ye kadar müziği farklı değerlendirip incelemeliyiz. Özellikle teknolojinin gelişmesi, radyo, televizyon, plaklar... 1950 öncesinde yapılan müzikler, hem teknik/içerik bakımından, hem halka ulaşım biçimi bakımından, hem de halkın müzikten beklediği şeyler bakımından ayrılması gereken şeyler. Zaten popüler müziğin tam anlamıyla ticarileşmesi de 1950'lerden sonraya denk düşüyor. Yine Amerika'da ve Avrupa'da 'rock and roll' zirveye tırmanıyor. Müziğe görselliğin girmesi çok önemli bir kırılma noktası.

Yani o zamana kadar müzik yüksek bir kültürün ürünü mü?

Tam olarak yüksek kültür değil ama kolay ulaşılamayan bir

SİZE MICHAEL JACKSON'İ SATABİLMELERİNİN NEDENİ, AYNI ZAMANDA ORTADOĞU ÜLKELERİNE BARBIE BEBEĞİ DE SATABİLİYOR OLMALARI. BÜTÜN ORTADOĞULU KIZ ÇOCUKLARININ ELİNDE BARBIE BEBEK VAR. NE NİNESİ BARBIE BEBEĞE BENZİYORDU, NE ANNESİ BENZİYOR, NE KENDİ BENZİYOR. BARBIE BEBEĞİ SATAMASAYDI, MICHAEL JACKSON'İ DA BU KADAR GENİŞ KİTLEYE SATAMAZDI.

şey diyebiliriz. Sonrasında evde ayaklarınızı uzatıp plağınızı istediğiniz zaman dinleyebileceğiniz bir dönem geliyor. Tabii ki müziği dinleme açısından bir rahatlık, bir konfor oluşuyor ve kısmen de olsa verilen önemde ve ciddiyette farklar meydana geliyor. Buradan günümüzdeki teknik imkânlarla gelişmeye kadar hepsi müzik algısında bir kırılmadır.

Değeri ölüyor mu peki?

Müzik sanatını algılayan kitle bakımından söylüyorum, müziğe bakış açısı bakımından, müziği ciddiye alışı açısından değersizleştiren ve önemsizleştiren bir şey haline getiriyor çabuk ulaşılmaması. Kolay ulaşılabilir bir şey ama bunun dışında bizim keyif almamız, daha çok eğlenmemiz için yapılan bir şey. Dolayısıyla müziğin sanat olma yanı değersizleştirilmiş ve göz ardı edilmiş oluyor. Bir de siz iyi müziğin ayağına giderseniz, bu illa konser salonuna gidiş değil, plağı alışı da bir ayağa gidiş. Pazar konserinin saatini bekleyip, televizyonun başına oturup ona vakit ayırmak da ayağına gidiştir. Burada öyle değil, müzik sizin ayağınıza gelmeye başlıyor. Mesele sadece müziğin bir sanat olarak değersizleşmesinde değil, en az bunun kadar zararlı bir şey daha var: Sadece müziğe değil, her şeye erişimdeki kolaylık. O yüzden teknoloji bu işin müsebbibidir diyorum. Bu, insandaki en tehlikeli iki yanı harekete geçirdi. Doyumsuzlukla birlikte insanın içindeki benmerkezci tarafı harekete geçiren, şahsiyet duygusunu müthiş pompalayan bir durum; üç akortla gitar çalabilen veya banyoda sesi kulağına güzel gelen her Türk genci, kendini şarkı söyleyebilir ve kitlelere sunabilir zannetmeye başladı. Bunu sağlayan şey ise kolaylık. Bugün televizyondaki şarkı programlarını düşünün. İnanılmaz insanlar çıkıyor. Diyorsunuz ki bazen, bu sesle bu insan nasıl çıkıyor? İşte o ses ona, sana geldiği gibi geliyor.

Pop müzik üzerine çalışmalar yapan biri olarak eldeki çalışmalarını nasıl görüyorsunuz?

Pop müzik üzerine çalışmaların popüler kavramı üzerine yoğun-

laştığı ve müzikal kısmının eksik kaldığını düşünüyorum. Özellikle sözün, söz kültürünün esas alındığı ve ziyadesiyle politize olmuş bizim gibi toplumlarda, müzik kendi başına söz söyleyici bir unsur olarak görülmez. Çünkü biz ısrarla popüler müziklerle, popüler müziklerdeki sözlerle siyaset arasında ilişki kurmak istiyoruz. Çok istiyoruz bunu, gönülden istiyoruz, mutlaka yapmak istiyoruz. Mesela yıllarca arabesk müziğin siyasetin malzemesi haline getirilmesi... Bu arabesk müzik, bir müzik çeşidi. Bir Allah'ın kulu şu notalar ne anlatıyor demedi; hep sosyolojisi üzerinde duruldu.

Peki kitabınızın (Türkiye'nin Pop Müziği) bu tarzdaki diğer çalışmalardan farkı ne?

Türkiye'de bu mesele bir müzikolog tarafından ele alınmadı. Konuyu ele alanlar, genelde müzikle ilgili yazılar yazan kişiler oldu ve enteresan bir şekilde çalışmalar daha ağırlıklı olarak sözler bağlamında ele alındı. Muazzam politize olmuş insanlar ve hatta kendi politik görüşüne, kendi inancına, politik görüşüne yakın insanları öne çıkarıp bunları öne çıkaran, dışındakilere yer vermeyen çalışmalar yapıldı. Benim çalışmam, kimi dinleyip kimi dinlemediğim üzerinden yapılmış bir çalışma değil. Aksine yazarın ne dinleyip ne dinlemediğini anlamıyorsunuz, bu çok önemli. Bir ikincisi özellikle 80'li yılları işleyen çalışmalarda siyasi meseleler çok fazla öne çıkıyor, ama 80'li yıllar Türkiye'de, Amerika ve Avrupa'daki popüler müziklerden ve pop müzikten farklı olarak kendi kültürel özelliklerinden, kendi müzikal özelliklerinden beslenerek özgün örnekler ortaya koyabildiği tek dönemdir. Sözlerin anlamı bakımından, müzikal derinlik bakımından, daha buraya özgü, daha yerli bir pop müzik ortaya çıkıyor. Belli kişilerin öncülüğünde, böyle bir hareket ortaya çıkıyor. Bugün baktığınız zaman Türkiye'deki pop müzik literatürü içerisinde adına ister 'hit' deyin, ister efsaneleşmiş şarkılar deyin, bunlar 80'lerden çıkan işlerdir. Müzikal derinlik bakımından, müzikal arayışlar bakımından, teknik zenginlik bakımından özellikle Onno Tunç,

DOSYA

Uğur Küçük Kaplan

FOTOĞRAF :: GÜVEN POLAT

SIYASİ ANLAMDA OLUMSUZLUKLARIN YAŞANDIĞI KARMAŞIK BİR DÖNEMDEN GEÇİYORSAK MÜZİK DE O ORANDA DEĞERSİZLEŞİR, ZAYIFLAR GİBİ BİR SONUÇ ÇIKARTAMAZSINIZ. 1980'LER BUNUN OLAMAYACAĞINI GÖSTEREN ÖRNEKLERDEN BİRİDİR. İNANILMAZ ÇALIŞMALAR YAPILMIŞTIR. TA Kİ 90'LI YILLARIN ORTASINA KADAR...

KOLAY ULAŞILABİLİRLİK MÜZİĞİN DEĞERİNİ DÜŞÜRDÜ

Atilla Özdemiroğlu gibi öncü müzisyenlerin yaptığı birbirinden kıymetli besteler, düzenlemeler var. Bu bizi şuna götürüyor. Birileri müziği ısrarla siyasi bir malzeme olarak ele alıp bundan siyasi bir şeyler devşirmek istiyor, bunu bir yere kadar anlarım. Müzik her zaman siyasetten, toplumsal gelişmeden tabii ki etkilenmiştir veya siyasi iktidarların kullandığı bir şey olmuştur çünkü toplum üzerinde etkisi var. Teknik açıdan ele aldığınızda ise, siyasi anlamda olumsuzlukların yaşandığı karmaşık bir dönemden geçiyorsak, müzik de o oranda değersizleşir, zayıflar gibi bir sonuç çıkartamazsınız. Bunun olamayacağını gösteren örneklerden biridir 1980'ler. İnanılmaz çalışmalar yapılmıştır. Ta ki 90'lı yılların ortasına kadar...

90'larda ne oluyor da bu süreç tıkanıyor?

90'lı yıllarda piyasada genel bir doygunluk durumu oluşmaya baş-

lıyor. Arabesk müzik 80'li yıllarda pop müzikle müthiş bir etkileşim içine giriyor, pop müziği etkiliyor. Zaten bu çalışmaların ortaya çıkmasında da bir etki alanıdır arabesk müzik fakat belli bir siyasi görüşe sahip, aşırı politize olmuş yazarlar bu meseleyi bilimsel açıdan ele almak yerine meseleye taraf olurlar, arabeski ısrarla kötülerler. Hâlbuki 70'lerin ortasına kadar özgün pop müzik diye bir şey yoktur. Pop müzik, arabeskle etkileşime geçince daha bize ait bir pop kültürü oluşmaya başlamıştır. 90'lı yıllar aynı zamanda arabeskteki üretimin de durmaya başladığı, üretimin düştüğü yıllar olduğunu söyleyebilirim.

Pop müzik de bundan dolayı mı zayıflıyor?

Doğrudan bundan değil ama bunların hepsi birer unsur. Aynı zamanda bu önemli kişiler 90'ların ilk yarısında yaşıyorlar. 90'ların

ikinci yarısında çok erken aramızdan ayrılan isimler var, Onno Tunç ve Uzun Heparı. Bu arayışları yapan müzisyenlerin arkası gerçekten gelmiyor. Gelmemekle birlikte, biz 90'lı yıllarda teknoloji ve internetle birlikte dünyaya açılıyor ve dünyadaki gidişattan daha yakından haberdar olup takip etmeye hatta taklit etmeye başladığımızdan itibaren burada kendi içinden gelebilecek arayışların önü zaten kesilmiş oluyor. Yurtdışıyla bağlantı arttıkça insanların dünyayla olan entegrasyonu güçleniyor ama müzikal anlamda adeta bir önceki döneme dönüş gibi bir taklit başlıyor. Dünyadaki sound'u kopyala yapıştır dönemleri 90'ların ikinci yarısında başlamıştır. 2000'lerde özgün bir şey zaten söz konusu değil artık. Bir de 2000'li yılları henüz yazabilecek olgunlukta değiliz. Biraz zaman geçmesi lazım.

Teşekkür ederiz.

DOSYA | MAKALE

POPÜLER VS. POPÜLİZM: DÜŞMAN İKİZLER

MELEK ARSLANBENZER

“

Bir ürün popüler hale getirildiğinde herkes o ürünü görür fakat çoğunluk ona ulaşamaz çünkü çoğunluğun satın alma gücü ‘popüler’ ürünler için yetersizdir. Çoğunluğun ulaşması için o ürünlerin taklitleri yapılır, daha düşük maliyet ve fiyatla topluma arz edilir. Daha çok kişinin ulaşabileceği bir hale ancak o zaman gelir. Biraz çelişik bir tablo çıkıyor burada karışımıza. Halkın daha çok kullandığı ya da doğası gereği popüler olan şeyin dışında ayrıca bir popülerlik icat edilmiş durumda.

SUNİ OLAN DOĞAL OLANIN, ELİTİST OLAN POPÜLERİN YERİNİ ALMIŞ DURUMDA

MEDYANIN SUNDUĞU POPÜLER İLE GERÇEK POPÜLER BİRBİRİNDEN OLDUKÇA FARKLI. MESELA LAMİNAT PARKE POPÜLERDİR, HALKIN BÜYÜK ÇOĞUNLUĞUNUN BİLDİĞİ VE KULLANDIĞI BİR ŞEYDİR FAKAT MİMARLIK DERGİLERİ BİZE BUNU SUNMAZ, BAŞKA BİR POPÜLERLİK SUNAR; ELİT BİR POPÜLERLİK. GERÇEK HAYATTA YAŞANAN POPÜLERLİKLE BU ANLAMDA ELİT VE SATILMAYA ÇALIŞILAN POPÜLERLİK BİRBİRİNDEN AYRILIR.

Popüler ile popülizm arasındaki fark, Zeki Müren’le şeker fabrikası arasındaki ki fark gibidir. Yani hiçbir ilgileri yoktur.

Biri halkı eğlendirmek amacı taşır, diğeri halkın ihtiyacını karşılamaya yöneliktir. Kelime kökenlerinin ‘halk’ anlamına gelmesi dışında pek bir ortak tarafları da söz konusu değildir zaten.

Her şeyden önce popülerlik tartışmaya oldukça açık bir kriter. Neye popüler diyoruz? Medyanın gösterip durduğu hatta göstermek için para aldığı ya da torpil yaptığı insanlar, davranışlar, kıyafetler vesaire mi popüler? Yoksa gerçekten toplum çoğunluğunun yaptığı şeylere mi popüler diyoruz?

Popüler: Yaygın ve kullanışlı mı, seçkin ve satışa uygun mu?

Medyanın sunduğu popüler ile gerçek popüler birbirinden oldukça farklı. Mesela laminat parke popülerdir, halkın büyük çoğunluğunun bildiği ve kullandığı bir şeydir fakat mimarlık dergileri bize bunu sunmaz, başka bir popülerlik sunar; elit bir popülerlik... Gerçek hayatta yaşanan popülerlikle bu anlamda elit ve satılmaya çalışılan popülerlik birbirinden ayrılır. Tükenmez kalem popülerdir; her evde muhakkak bir tükenmez

kalem bulunur. Her kırtasiyede satışı yapılan bir şeydir, yaklaşık 1 liraya satın alınabilir ve çok kolay ulaşılabilir ama ‘popüler kültür’ün bize sunduğu, pahalı markalara ait dolma kalemlerdir. Yani aslında popülerlerin yaygın ve kullanışlı olma anlamıyla, popüler kültürün bize sunduğu seçkin ve satışa yönelik olma hali çelişir.

Bir ürün popüler hale getirildiğinde herkes o ürünü görür fakat çoğunluk ona ulaşamaz çünkü çoğunluğun satın alma gücü ‘popüler’ ürünler için yetersizdir. Çoğunluğun ulaşması için o ürünlerin taklitleri yapılır, daha düşük maliyet ve fiyatla topluma arz edilir. Daha çok kişinin ulaşabileceği bir hale ancak o zaman gelir. Biraz çelişik bir tablo çıkıyor burada karışımıza. Halkın daha çok kullandığı ya da doğası gereği popüler olan şeyin dışında ayrıca bir popülerlik icat edilmiş durumda. Suni olan doğal olanın, elitist olan popülerlerin yerini almış durumda. Şu anda popüler kültür deyince doğal kitle kültürünü değil belli merkezlerde üretilen medya kültürünü kastediyoruz. İronik bir durum.

“Halk bunu istiyor, biz ne yapalım!” diye bir söylem var mesela. Aynı diziden üç tane çekip farklı televizyon kanallarında gösterisen halk bunlardan birini tercih etmek zorunda kalır. Ne var ki, bu

üç diziden halkın daha çok tercih ettiğine değil de söz konusu üç dizinin çekilme sebebinin ne olduğuna bakarsak popülerlik kavramının tam da medyanın istediği ya da manipüle ettiği gibi olduğunu anlamış oluruz. O üç diziyi sen çektin; halk da onlardan kendi için en popüler olanı, kendine en yakın olanı seçti. Dolayısıyla popülerlik kavramını medyanın sunduğu bir kavram olarak değil de toplumun kendisine bakarak anlamak, toplumun sunulanın içinden neyi seçtiği olarak okumak bizi daha gerçekçi ve tam bir düşünceye erdirtir. Herhangi bir işi yapan birinin ismini hiç durmadan zikredersen insanlar da bir yerden sonra “Aa bu popüler biri herhalde” diyebilir ama gerçekte seçtiğinin onu tercih etmiş olması gerekmez.

Popüler olmayan bir yaklaşım: popülizm

Popülizm ise tamamen ayrı bir şey; ilk olarak 19’uncu yüzyılda ortaya çıkan bir yaklaşım. Popülizmin tam olarak bir ideoloji ya da köşeleri belli bir dünya görüşü olduğunu söyleyemeyiz. Milliyetçilik gibi, sosyalizm ya da İslamcılık gibi bir dünya görüşü değil popülizm. Bu anlamda popülizmi ideolojik bir kategori olarak değerlendiremeyiz. Hepsinden bir şey alan, her birinin içine girip çıkabilen bir kavram

HALK KENDİNE AİT VE YAKIN OLANI ASLA YABANA ATMAZ

olduğunu söyleyebiliriz. Kavramsal olarak popülizmin zıddı elitizm ya da statükodur. Popülizm tam olarak halk çoğunluğunun çıkarı için bir şey düşünmek, istemek ve yapmak manasına gelir.

Popülizmin bir de güncel siyaset içinde kullanılan kötü bir anlamı var: 'Halk yardakçılığı.' Bu kavram kendi çıkarları uğruna, kendi tarafını tutan kişilere yapılan bir tür yardımı, daha doğrusu kıyak çekmeyi ifade etmek için kullanılıyor. Kaz gelecek yerden tavuk esirgememenin politikadaki karşılığı diyebiliriz. Popüler bir tavidir; dünyanın her ülkesinde az veya çok halk yardakçılığı yapılır. Özellikle de demokrasilerde.

Seçim kazanmak için ortaya atılan içi boş vaatler için kullanıldığında anlam yükünü tamamen boşaltmış oluyor popülizm terimi. Gerçeğiyle sahtesini ayırmak da öyle her zaman kolay değil. Çünkü bir şeyin halka gerçekten yararlı olup olmadığına karar vermek de zor. Daha doğrusu, siyasi taraflardan birinin ak dediğine diğeri kara dediği sürece, hepsi birbirini popülizm yapmakla suçlamaya devam edecek ve halkın gerçek istekleri çoğunlukla tehir edilecektir.

Halkın neyi tercih edeceğine halk yerine medya karar veriyor. Neyin halkın yararına olduğunu baskı çevreleri belirliyor. Böyle bir ortamda 'halk'ı sorgulamadan, halk dediğimizde tam olarak kimlerden söz ettiğimiz üzerinde durmadan ezber tekrarı yapmaktan öteye gidemeyiz. O halde, baştan başlayalım: Halk nedir ve önemini nerden alıyor?

Nerden çıktı bu halk?

Hemen söyleyelim: İnsanlar, her kes, kalabalık anlamında halk, her zaman olan bir kavramdı. Klasik İslam düşüncesinin meşhur adalet çemberinde halkın emeği devleti ayakta tutan temellerden biri sayılıyordu. Kınalızâde Ali Efendi'nin meşhur *Ahlâk-ı Alâî* kitabına göre halktan alınan vergiler olmasa asker toplanamaz, asker olmayınca

da şeriat hükümleri uygulanamazdı. Şeriatı yani yasayı uygulayacak olan ise sultandı. Sultan adil olmayınca da halk huzur içinde yaşayamaz ve vergi vermeye de yanaşmazdı.

Kınalızâde tipik bir Osmanlı bürokrati olarak halkı bir işlev olarak görüyor. Amaç, devleti ayakta tutmak ve sultanın meşruiyetini sağlamaktır. Batı'da ise daha farklı fikirler canlanmıştı Kınalızâde'nin yaşadığı çağda. Bunlar arasında halkın keşfi de vardı elbette. Önce folklor keşfedildi. İngiltere ve Almanya'da halk masalları ve şarkıları derlenip kitap suretinde basıldı. Bu derleme kitaplar zaman içinde moda haline geldi ve birçok şair, yazar, müzisyen ve dramatist, bu 'aristokrat' olmayan kaynaktan beslenmeye başladı.

Romantizm düşüncesi ve devrim pratiğiyle beraber halk, amacını kendi içinde taşıyan büyüsel bir özneye dönüştürüldü. Fransız İhtilali ve devam eden devrimlerden çoğunlukla burjuva sınıfı yararlandı ve kapitalizm, gücüne güç katarak ulus-aşırı bir otorite kazandı. Oysa bütün devrimler halk adına yapıyordu. Eşitlik, özgürlük ve kardeşlik gibi ilkelerin özü itibarıyla popülist olduğuna şüphe yok. Gerçekçi olmaktan bir o kadar uzak olduğuna da...

19'uncu yüzyılda aristokrasi kadar burjuvaziye düşman gibi gören halkçı hareketler ortaya çıktı. Rusya bu anlamda derin bir kaynaktır. Rus ve Balkan entelektüellerinin sırtını verip devrim gerçekleştireceği bir burjuva sınıfı mevcut değildi. Slav dünyası adı üstünde kölelerin dünyasıydı ve artık kölelerin kurtuluşu için bir şeyler yapmak gerekiyordu. Rus narodnik hareketi böylece doğdu.

Halkçılık bize de Rusya Müslümanları üzerinden geçti zaten. Rus Çarlığı'nın işgalini yaşayan Kırım ve Kafkasya bölgelerindeki Müslüman entelektüeller, Osmanlı başkentine taze fikirlerle geldiler. Osmanlı toplumu da Slav dünyası gibi yüzde doksan köylülerden oluşuyordu. Namık Kemal'den

beri gelen vatanseverlik hisleri, hürriyet fikirleri narodnik aşısıyla birleşince ve bir de Meşrutiyet ilan edilince 'halka doğru' hareketinin başlaması kaçınılmazdı.

Birçok insan halkçılık denince Cumhuriyet Halk Partisi ve Kemalizm'in altı okunu düşünür doğal olarak. Halkçılık ne CHP ile başladı ne de Kemalizm'in altı okuyla. Tam aksine, Meşrutiyet döneminin milli halkçılığı, Kemalizm'i daha sonra bu fikri kendine mal etmeye sevk etmiştir. 'Halka doğru' hareketinin tarihi 1912; halkçılığın Kemalizm'e mal edilmesi ise 1930'lar. Zaten bizde millet denince halk, halk denince millet anlaşılır. Bunula beraber İttihat ve Terakki Cemiyeti'nden Adalet ve Kalkınma Partisi'ne kadar kısa veya uzun süreli iktidar yaşayan bütün partiler halkçı bir damar taşıya gelmişlerdir. Muhalefet hareketlerinin de çoğu halkçılık yolunu izlemişlerdir. Bu anlamda Demokrat Parti'nin "Yeter, söz milletin!" şiarıyla Türkiye İşçi Partisi'nin "Kula kullağa son!" sloganı arasında önemli bir fark yok. Hatta TİP sloganının İslami görüntüsü daha belirgin.

Bugün hem politikada hem kültürde bir bölünme yaşıyoruz. Halkın ezici çoğunluğunun, belki de tamamının isteği veya ihtiyacı şudur ya da budur, halk bunu istiyor şunu istemiyor gibi cümleler kurmak her zamankinden daha zor. Çeşitlilik her zamankinden daha çok. Bu nedenle de en iyi çözüm şu olabilir: Halkın birden çok eğilimi bünyesinde barındırdığını kabul etmek ve bu nedenle de farklı eğilimlerin kendilerini daha açık seçik ifade edebilmelerine hizmet etmek. Bir başka deyişle; popüleri medyanın, popülizmi siyasetin bir günlük dar çemberinden kurtarıp adalet çemberini yeniden ortaya çıkarmak. Böylesi hem gerçek anlamda popüler hem de olumlu anlamı içinde popülistçe olacaktır. Çünkü halk kendine ait ve yakın olanı asla yabana atmaz; medya ve siyaset gibi kullanıp bir kenara bırakmaz, kuşaktan kuşağa aktararak ömrünü uzatır. Halk bu yetişkinliğe doğuştan sahiptir.

ROMANTİZM
DÜŞÜNCESİ VE
DEVİRİM PRATİ-
ĞİYLE BERABER
HALK, AMACINI
KENDİ İÇİNDE
TAŞIYAN BÜYÜ-
SEL BİR ÖZNEYE
DÖNÜŞTÜRÜL-
DÜ. FRANSTZ
İHTİLALİ VE
DEVAM EDEN
DEVRİMLERDEN
ÇOĞUNLUKLA
BURJUVA SINIFI
YARARLANDI
VE KAPİTALİZM,
GÜCÜNE GÜÇ
KATARAK ULUS-
AŞIRI BİR OTO-
RİTE KAZANDI.
OYSA BÜTÜN
DEVRİMLER
HALK ADINA
YAPILIYORDU.

Hydrabio Eau de soin SPF30

DERİNLEMESİNE NEMLENDİREN
İLK VE TEK KORUYUCU SU

Anti-Ageing Etki

Güneş Koruması

Nemlendirme

Makyaj Sabitleme

#kadınlarneister

SADECE ECZANELERDE SATILIR.

www.bioderma.com.tr

/biodermatr

/biodermatürkiye

/biodermatürkiye

BIODERMA
LABORATOIRE DERMATOLOGIQUE

POPÜLER KÜLTÜR, GÖSTERİ TOPLUMUNUN AKCIĞERLERİDİR. ONUNLA NEFES ALIR, ONUNLA GENİŞ HALK VE KESİMLERİNE YAYILMA İMKÂNI BULUR. HALK, HALKÇILIK GİBİ BELLİ BİR KÜLTÜREL ALTYAPIYA, ANLAM HARİTASINA SAHİP KELİMELE, GÖSTERİ SARMALININ İÇİNDE RENK DEĞİŞTİRİR. ÇÜNKÜ KENDİ RENGİNLE GÖRÜNME, KENDİ ASLİ RENGİNLE BİR KİMLİĞİ BİR VAROLUŞU TEMSİL ETMENE ASLA TAHAMMÜLÜ YOKTUR GÖSTERİNİN. ONUN ÖĞRENİLMİŞ VE ŞEKSİZ ŞÜPHESİZ KABULLENİLMİŞ HEGEMONYASI ALTINDA KENDİ RENGİNİN DIŞINDA HER TURLÜ RENGE GİRMEKTE SINIRSIZ BİR ÖZGÜRLÜĞE SAHİPSİNDİR.

■ DOSYA | MAKALE

GÖSTERİ ÇAĞINDA POPÜLERLİK

AHMET EDİP BAŞARAN

NE KADAR YER DOLAŞIRSAN O KADAR ÇOK TÜKETİR, O KADAR ÇOK HAZ DUYARSIN

DOSYA

Modern çağa dair tanımlamalar yapılırken hız ve haz kelimelerine sıklıkla atıflar yapılır. Çünkü 'Homo Modernus'u belirleyen en temel kelimelerden birisi zamandır. Vardiyalar, çalışma süreleri, tüketim alışkanlıkları olabildiğince zaman merkezli bir kontrol mekanizmasından geçirilir. Her şeyin önceden saptanmış bir saati, zamanı vardır. Yapılacak, belki de daha doğru bir tanımlamayla tüketilecek birçok şey vardır ama saatler, dakikalar önümüze barikatlar yığar. Hızlı olmak zorundayızdır çünkü ne kadar hızlı olursak ayaklarımızın altına serilen tüketim lunaparkında daha fazla yer dolaşırız. Ne kadar yer dolaşırsan o kadar çok tüketir o kadar çok haz duyarsın. Haz, hızın gerekçesidir bir bakıma.

Dolaşmak eyleminin üzerinde biraz durmamız gerek. Yanlış hatırlıyorsam Alfred Hitchcock'un filmlerinden birinde geçiyordu. "Boş bir vaktin olunca filanca yerde buluşup biraz dolaşalım" diyen kahramana bir diğeri şöyle karşılık veriyordu: "İki kişi bir yerde buluşunca dolaşmaz, bir yere doğru gider, yürür." Burada uzun uzadıya yürüme ile dolaşma arasındaki farkları anlatacak değilim. Bildiğim, yürümenin yürekle olan bağına karşılık, dolaşmanın kök itibarıyla pek de iyi anlamlar ihtiva etmediği.

Gösteri çağı denilen olgunun beslenme kaynakları da bu iki eylem arasındaki muazzam farkta tebarüz etmiyor mu sizce de? Yürüyen insan, gösteriden ve gösteriştan kaçan insandır. Yürüyen insan zaten bu gösterinin bir parçası olmama adına yürümeyi, yani zor olanı tercih etmiştir. Dolaşmak ise ortadadır, alenidir. Her dolaşma bu bitmek tükenmek bilmeyen gösterinin bir parçası olmayı gönüllü olarak kabullenişten izler taşır. Çünkü görünmek ve görülmek

isteyen insan, genelde hep ortalık yerlerde dolaşır.

Gösterinin cazibesi

Gösterinin ve görünmenin, her zaman için insan nefisini kışkırtan bir cazibesi var. Bunu kabul etmemiz gerek. İnsan, olabildiğince çok kişi tarafından tanınmak, bilinmek ister. Belki de eşyanın doğası gereği bu böyle. Ne var ki, bu görünme iştiağı kaba saba bir teşhirciliğe ve gösterişe dönüştüğü an gösteri toplumunun o sert ve katı kuralları işlemeye başlar. İnsan bireye ve sıradan bir istatistiğe, toplum ise kitleye, yığına dönüşür. Aradaki fark; cemaat kelimesi ile kolektivizm arasındaki fark gibidir. Şuur değil tepkiler girer devreye. Anlık, günlük tepkiler... Hayatıyla bir 'etki' oluşturmamayan insan, ontolojik kaygılarını izale etmenin yolunu bu gününbirlik 'teпки'lerde arar.

Tepki, bir şuuruzluk hâlidir. Bir kıvılcım gibi yanar ve hemen söner. Gösteri, etken değil edilgen bir insan vasfı ister. Çünkü özü itibarıyla ortada bir gösteri vardır ve tüketim alışkanlıklarından hayat tarzlarına kadar insanlar bu gösteriye -dolaylı ya da dolaysız- bir şekilde katılmanın yollarına bakar. Elbette birileri tarafından belirlenmiş ve yönlendirilmiş tüketim alışkanlıkları ve hayat tarzları. Çok azımız elimize tutuşturulan bu gösterinin biletini yırtıp atma ve kendi yolunda yürüme gözü pekliğini gösterebilir.

Gösteri toplumu olgusunu ilk kez tanımlayan ve adlandıran Guy Debord, gösterinin kendini tartışılmaz ve erişilmez devasa bir olumluluk olarak sunduğunu söyler. Debord'a göre gösteri; "Görünen şey iyidir, iyi olan şey görünür" der, başka da bir şey demez. Gösterinin ilkesel olarak talep ettiği tutum da bu edilgen kabullenıştır. Bu edilgen kabulleniş, hayatında özne olamayan insanın nesne olmayı kabullenişindeki çaresizlikle aynı kapıya çıkar.

Aslı olmayan kopyalar

Özne olamayan insan, kendini birbirinden farklı nesnelerde çoğaltmanın yollarını arar. Bu nesnelerin içerisinde idol haline getirilmiş farklı kişilikler de vardır. Ne ki, bu idol kişilikler de gösterinin bir parçası olmayı peşinen kabullendikleri için kendilerine hayat hakkı tanınmış kişiliklerdir. Kendi muhalifini bile kendi içinde inşa eden ve böylece tahakkümünü ve egemenliğini sağlama alan bir sistemde elbette bu durum kaçınılmazdır.

Bize bireysel gerçeklik ya da hümanizma diye dayatılan şey de aslında bu gösterinin bir başka ayağıdır. İnsana sadece, "kendisi değilse" hayat hakkı tanıyan bir düzenekte hiç kimse vitrinin arkasında ne olduğuna dair bir merakla yaşamaz. Aslolan vitrindir. Öyle ki insanlar, vitrinlere olan uzaklık ya da yakınlıklarına göre sınıfsal ayrımlara tabi tutulurlar. Çünkü sahne orasıdır. Gösterinin kendisi de bir sahnedir zaten. Tek farkla; seyirciler aslında seyrettiklerini zannettikleri bu oyunda oyunun kurucuları tarafından seyredilmektedir.

Jean Baudrillard, simülasyon çağı olarak tavsif ettiği modern çağı anlatırken biraz da bu gösterinin ipuçlarını sunar. Her kopya bir aslın habercisidir. Tıpkı Hazreti Ali Efendimizin belirttiği gibi: "Parça bütünü habercisidir." Aslı olmayan bir kopya düşünülemez. Oysa simülasyon ve gösteri çağında asıldan çoğalan kopyalar yoktur artık. Kopyaların kopyaları vardır. Asıl olmadığı için hâlihazırda sürüp giden gösterinin aslını görmek/görebilmek erdeminden de yoksunuzdur.

Gösterinin en acı tarafı da şurasıdır: Asıl yoksa hafıza da yoktur, çünkü kopyalar geçmiş zihinlerinde uzun süre saklayamaz. Bu yüzden hafızayı, hem şahsi hem toplumsal hafızayı koruyup kollamak ağır bedeller ister. Aslından koparılan hafıza giderek

Yunus Emre'yi, Mevlana'yı oyuna dâhil edemeyen düzenek, onların hayat hikâyelerini, şiirlerini kaba saba bir sevgi, hoşgörü, hümanizma romantizmine bürüyerek pazara sunar. Pazar ve pazara yolu düşen alıcılar ise zaten daha önceden hazırlanmıştır. Alışveriş için uygun koşulların oluşması beklenmektedir. Reklam endüstrisi bunun için vardır.

YUNUS EMRE'Yİ, MEVLANA'YI OYUNA DÂHİL EDEMEYEN DÜZENEK, ONLARIN HAYAT HİKÂYELERİNİ, ŞİİRLERİNİ KABA SABA BİR SEVGİ, HOŞGÖRÜ, HÜMANİZMA ROMANTİZMİNE BÜRÜYEREK PAZARA SUNAR. PAZAR VE PAZARA YOLU DÜŞEN ALICILAR İSE ZATEN DAHA ÖNCEDEN HAZIRLANMIŞTIR. ALIŞVERİŞ İÇİN UYGUN KOŞULLARIN OLUŞMASI BEKLENMEKTEDİR. REKLAM ENDÜSTRİSİ BUNUN İÇİN VARDIR.

GÖSTERİ METALAŞTIRAMADIĞI DEĞERLERİ İKONLAŞTIRARAK POPÜLER BİRER KARİKATÜRE DÖNÜŞTÜRÜR

kötürümleşir. Hafıza şuurdur, demişti Bergson. Şuur, hayatta etken olmak demektir, zamana ve mekâna bir özne olarak müdahil olmak demektir. Gösteri bunu hiçbir zaman istemez. Bu açıdan; giderek anonimleşen, tek tipleşen, bir örnekleşen dünyada insanın kendi aslını, biricikliğini ve sahi-ciliğini korumaya çalışması, yine insanın bu çağda verdiği en zor, en asil savaşımlardan biridir.

Değerlerin metalaşması

Endüstrileşen bütün insan etkinlikleri, eninde sonunda çürümeye yüz tutar. Bunun modern çağda pek çok örneğini gördük, görmeye de devam ediyoruz. Sanatta, edebiyatta, müzikte, sinemada ve hatta futbolda endüstrileşmenin telafisi zor zararlarını inkâr edemeyiz. Endüstrileşme, iktisadi işleyişten kapitalist çıkar ilişkilerine uzanan bir metalaşma sürecini de beraberinde getirir.

Paraya tahvil edilmemiş hiçbir insan etkinliği kalmayınca değin her şey metalaştırılmalıdır. En önemlisi de değerlerin metalaştırılmasıdır. Çünkü hâlihazırda tıkrık tıkrık işleyen gösterinin tekerine

çomak sokabilecek en esaslı tehlike, insanın fitratında içkin olan değerlerdir. Gösteri bu değerleri de, ya ikonlaştırarak ya da metalaştırarak zararsız yani şuursuz hale getirir.

İkonlar, pazarlama teknikleri açısından oldukça işlevseldir. Gösteri, metalaştıramadığı değerleri ikonlaştırarak popüler birer karikatüre dönüştürür. Bir şeyin karikatürü, o şeyin aslını yok etmek için kullanılabilecek en etkili yöntemlerden biridir. Gösteri, gücünü buradan alır. Bir gerçeği yok etmenin yolu o gerçeğin yanına o gerçeğin bozulmuş, tahrif edilmiş, içi boşaltılmış başka bir benzerini koymaktır. Gerçeği alt etmenin yolu bu yüzden hayalden geçmez. Hayal olsa olsa bize gerçeği, aslı hatırlatan bir uyarıcı hükmündedir. Gösteri, tıpkı tahrif edilmiş gerçeklik simülasyonları gibi, tahrif edilmiş hayal simülasyonları koyar önümüze. Böylece hem gerçeklik hem hayal algımız ustalıklı bir şekilde elimizden alınır.

Popüler kültürün kodları

Popüler kültür, gösteri toplumu-nun akciğerleridir. Onunla nefes

alır, onunla geniş halk kesimlerine yayılma imkânı bulur. Halk ve halkçılık gibi belli bir kültürel altyapıya ve anlam haritasına sahip kelimeler, gösteri sarmalının içinde renk değiştirir. Çünkü kendi renginle görünmene, kendi aslı renginle bir kimliği bir varoluşu temsil etmene asla tahammülü yoktur gösterinin. Onun öğrenilmiş ve şeksiz şüphesiz kabullenilmiş hegemonyası altında kendi renginin dışında her türlü renge girmekte sınırsız bir özgürlüğe sahiptir. Özgürlük evet, Michael Jackson özgürdü mesela. Kendi renginde var olmasına izin verilmeyen bir düzenekte o da çareyi birçok renge bürünmekte buldu. Aslını ve kendi asıl yüzünü unutturan bir çokrenklilik... Aslını yitiren kopya, kopyanın kopyası derken kastettiğimiz tam da bu değil mi?

Belli başlı kelimeler üzerinden fikir yürütürken o kelimelerin taşıdığı anlamlara eğilmekte fayda var. TDK, popüler kelimesini şöyle tanımlar: "1. Halkın arasında yaşayan motiflere, öğelere yer veren, onlardan yararlanan, halkın zevkine uygun, halk tarafından tutulan. 2. Herkesçe tanınan." Mehmet Doğan'ın sözlüğüne baktığımızda

DOSYA

ise kelime şöyle tanımlanıyor: “1. Halkça, halkın anlayışına, zevkine uygun. 2. Halk tarafından benimsenen, tutulan.” Hemen hemen halk ve halkçılık merkezinde genel kabul görmüş tanımlar bunlar. Bu tanımları okuduktan sonra aklıma acaba Yunus Emre popüler bir şair mi, sorusu geldi. Popüler kelimesinin günümüzdeki algısı göz önünde bulundurulduğunda sanırım bu soruya, evet Yunus Emre popüler bir şairdir, cevabını vermemiz pek de mümkün görünmüyor. Kelimeler ve kavramlar üzerinden algıların ve toplumsal ön kabullerin ters yüz edilmesi tam da böyle bir şey olsa gerek.

Gösteri toplumu üzerine yukarıda uzun uzadıya anlattıklarımız, bir şeyin niçin ve hangi saiklerle popülerleştirildiğinin de gerekçelerini içeriyor bir bakıma. Gösterinin bir parçası olmayı reddeden her şey değişik ayak oyunlarıyla bir şekilde oyuna dâhil edilir. Mesela Yunus Emre’yi, Mevlana’yı oyuna dâhil edemeyen düzenek, onların hayat hikâyelerini, şiirlerini kaba saba bir sevgi, hoşgörü, hümanizma romantizmine bürüyerek pazara sunar. Pazar ve pazara yolu düşen alıcılar ise zaten daha önceden hazırlanmıştır. Alışveriş için uygun koşulların oluşması beklenmektedir. Reklam endüstrisi bunun için vardır. İmajlar çağında her rengin, her desenin, her çizginin, her görselin hitap ettiği bir alt psikolojik zemin mutlaka vardır. Aslanan içindekiler değil vitrindir, ambalajdır. İbrahim Tenekeci’nin cümlesiyle söyleyecek olursak; “Ambalaj, içindekini sollamıştır.”

İmajlar çağında Kürk Mantolu Madonnalar

Görselliğin inkâr edilemez albenisi içinde yaşıyoruz. Belki de bu yüzden çağımızda anlama ve algılama düzeylerimizi görseller belirliyor. Bir görsele, bir imaja pekâlâ rahatlıkla temsil hakkımızı verebiliyoruz.

Kimlik, aidiyet bağları söz konusu olduğunda da yine görsel imajlar devreye giriyor. Sözün yetmediği durumlarda fotoğraflar yetiştiriyor imdada. Hatta fotoğraflar tek başlarına kendimizi ifade etmenin en rahat, en pratik yoluna dönüşmüş durumda. Burada üzerinde durulması gereken mesele, bu görsellerin önünde kurduğumuz suni veya sentetik dünya ile yetinmek; bu görsellerin arkasında o görsellere anlam ve ruh katan hayatın bizatihi kendisiyle yüzleşememek; tarzdan hayatın kendisine bir yol bulamamak. Bizi içindekilerden daha çok vitrin ya da ambalaj ilgilendirdiği sürece de bu yüzleşme eylemi pek mümkün görünmüyor.

Bu bahiste aklıma sosyal medyada son hız etkisini devam ettiren *Kürk Mantolu Madonna* kapakları geliyor. Görselliğin albenisi burada da işliyor. Kitabın kapağının yanında bu görseli tamamlayan kalem, kahve, kahve fincanı, buğusu tüten bir çay bardağı, ayraç vb. değişik nesnelerle zihnimizdeki fotoğraf tamamlanmış oluyor. Bunda ne sakınca olabilir? Bu fotoğrafın arkasındaki dünyaya nüfuz edebildiğimiz sürece bir sakınca yok elbette. Özellikle söz konusu olan yazar, ideolojik tercihlerinden dolayı yok sayılan, kafası odunla ezilerek öldürülen bir yazarsa. Hem niçin mesela bir *Kuyucaklı Yusuf* veya *İçimizdeki Şeytan* değil de *Kürk Mantolu Madonna*? Kürk mantoların ve Madonnaların daha önceden zihinsel dünyamızda yer etmiş karşılıkları olabilir mi sebep? Kahve fincanları ve fiyakalı ayraçların arasında *Kürk Mantolu Madonna*’yı gördükçe aklıma Sabahattin Ali’nin *Mahkemelerde* isimli kitabına da alınmış müdafanamları geliyor. *Kürk Mantolu Madonna* bir örnek sadece. Belki daha fazlası var. Bir kapağı kaldırdığımızda arkasındaki çileye, ıstıraba talip olmak... Sanırım en zoru bu ve bizler her seferinde en kolayına kaçıyoruz.

Denizi bilmek mümkün mü?

Popüler kültürü, gösteri ve gösteri toplumu metaforları üzerinden anlamaya çalıştığımız bu yazı şüphesiz meselenin bir yönü sadece. Farklı yönlerden çok daha farklı, sosyolojik, psikolojik okuma alanları açılabilir. Dikkat edilirse kültürden daha çok, popüler kelimesi özelinde bir çözümleme yapmaya çalıştık. Kültür söz konusu olduğunda önümüze seçkin sanat tartışmalarına değin uzanan bir koridor açılır ki, bunun başka bir düzlemde ele alınması gerekir. Belki üzerinde durmamız gereken nokta, popüler kültürün tıpkı gösteri gibi tahakküm edici ve yayılmacı bir retorikle kendine bir meşruiyet alanı açması.

Bitirirken, akademisyen Ayşe Lahur Kırtunc’un popüler kültür üzerine yaptığı bir çalışmadan şu cümleleri aktaralım: “Popüler kültür çevremizdeki tüm yaşamdır. Nachbar ve Lause popüler kültürü okyanustaki suya, bizleri de suyun içinde yüzen balıklara benzetmektedir. Balıklar suyun içinde bulunduklarının, çevrelerinin tamamen suyla çevrili olduğunun ve hatta bu suyun dışında da başka ortamlar olabileceğinin, nasıl bilincinde değillerse, insanlar da popüler kültür içinde yaşarlar fakat suya her zaman çözümleyici biçimde bakamayabilirler.”

Bu cümleleri okuduğumda aklıma Hayâlî’nin o meşhur dizesi geldi: “Ol mâhîler ki derya içredir, deryayı bilmezler.” Bizler, içinde yaşadığımız dünyayı anlamak ve tanımak zorundayız. Bize denizi, suyu, suyun içindeki hakikati anlatacak bakışa muhtacız. Elbette aslımızı ve kendi rengimizi muhafaza ederek. Gösteri ve imajlar dünyası havai fişekler gibidir. Tek atımlıktır. Çok çabuk unutulur ve gelir geçer. İşte bu yüzden biz yürüyelim. Çünkü yürümek hatırlamak, dolaşmak ise unutmaktır.

GİDEREK
ANONİMLEŞEN,
TEK TİPLEŞEN,
BİR ÖRNEKLE-
ŞEN DÜNYADA
İNSANIN KENDİ
ASLINI, BİRİ-
CİKLİĞİNİ VE
SAHİCİLİĞİNİ
KORUMAYA
ÇALIŞMASI,
YİNE İNSANIN
BU ÇAĞDA
VERDİĞİ EN
ZOR, EN ASİL
SAVAŞLARDAN
BİRİDİR.

AHMET EDİP BAŞARAN KİMDİR? Şair, yazar.

DOSYA | MAKALE

POPÜLER SİYERLERİN GELENEKTEN KOPUŞU

RAŞİT ULAŞ

YÜZYILLAR BOYUNCA GÜL,
BÜLBÜL, MEYHANE, SÂKİ, ŞARAP
GİBİ İMGELERLE SÖYLEMEK
İSTENENLERİ KİMİ ZAMAN
EDEPTEN, KİMİ ZAMAN GİZLİ
KALMASI GEREKTİĞİNDEN ÜSTÜ
KAPALI OLARAK SÖYLEYEN BİR
HALDEN, YATAK ODALARINI
DAHİ TASVİR EDEN BİR HALE
GELİNİYOR OLMASI ROMAN
TARTIŞMALARININ TEMELİNİ
OLUŞTURDU.

GELENEKLE BAĞI KOPUK YENİ TÜRLER OLUŞTURMA ÇABASI EN ÇOK OKUYANLARA ZARAR VERECEKTİR

DOSYA

Osmanlı'da Batılılaşma hareketlerinin yoğunlaştığı 19'uncu asrın ikinci yarısı itibariyle, hayatın bütün alanlarında olduğu gibi sanat alanında da birçok yeni türle karşı karşıya kalındı. Yüzyıllardır oynanagelen orta oyunu, meddah, karağöz gibi türler yerini modern tiyatroya bırakıyor, şiirde vezin ve kafiye yerini yavaş yavaş modern tarzda yazılan şiirlere bırakıyordu. İlk defa, resmi ve özel gazeteler çıkıyor, Batılı eserler tercüme edilmeye başlanıyordu. Romansa bu türler arasında Osmanlı'nın en yabancı olduğu tür olarak yerini aldı. Şiirde ve tiyatrodaki yalnızca şeklen değişiklikler olurken roman, hiç olmayan bir tür olarak sıfırdan, Türk edebiyatına dâhil oluyordu. Mesnevi her ne kadar romanın benzeri olarak sunulsa da anlatı dışında herhangi bir akrabalıkları bulunmuyor.

Roman adına yapılan ilk tartışma romanın İslam'ın mahremiyet düsturuna aykırı olması konusu etrafında gelişmişti. Elbette bu hâlâ tartışılacak bir konu olsa da özü itibariyle setretmeye dayalı bir zihin ve kalp dünyasından, ifşaya dayalı bir dünyaya geçiyor olmak bir sancı olarak Müslümanların karşısında hâlâ duruyor. Yüzyıllar boyunca gül, bülbül, meyhane, sâki, şarap gibi imgelerle söylemek istenenleri kimi zaman edepten, kimi zaman gizli kalması gerektiğinden üstü kapalı olarak söyleyen bir halden, yatak odalarını dahi tasvir eden bir hale geliyor olması ise bu tartışmanın temel unsuru.

Tarihi boyunca edebiyatla bu kadar iç içe olan bir milletin edebiyat türlerindeki değişiklikler, tabii olarak sosyal manada da değişikliklerin olmasını hızlandırdı. Roman evvelinde mesneviler, cenknâmeler, kasideler eşliğinde bir araya gelerek vakit geçiren insanlar artık, münferit olarak elinde kitapla baş başa kaldı.

Yeni dünyanın getirdiği tüketim şartları

Roman, hayatımıza tam olarak yerleştiğinde, artık İslamcı camia da romanı değerlendirmek noktasında bir karar vermişti. Madem roman bu denli etkili bir silahtı, o vakit kullanılmalıydı. 1980'lerden 1990'ların başına kadar fenomen haline gelen ve sonradan 'hidayet romanları' olarak adlandırılan kitaplarda; Emine Şenlikoğlu, Şule Yüksel Şenler, Hekimoğlu İsmail, Raif Cilasun, Halit Ertuğrul... gibi İslamcı yazarlar, ferdin toplum içinde inançları sebebiyle yaşadığı sorunları yazmaya başladılar. Bu romanlarda, sanat kaygısı geri planda, ana düşüncesi; insanın dünyada Müslümanca bir hayat sürmesini sağlamak olan romanlar olarak popüler bir dille kaleme alındı. Okunması kolay, dili sade ve sokak, mahalle, okul gibi hayatın tam merkezinde, herkesin içinde yer aldığı unsurları kullanan bu romanlarla denebilir ki İslamcıların romana adaptasyonu tam olarak gerçekleşti. Bu dönem ise yeni bir kapıyı aralıyordu. Popüler dini romanlar devri. Hidayet romanları yazarları, yazdıkları romanlarla, edebi olarak büyük etkiye sahip olmasalar da, işledikleri konular ve kullandıkları dille kendi devirlerinde damga vurdu.

Zaman ilerleyip, tüketim kültürü insana ait bütün değerleri içine aldıkça, olaylar daha vahim bir hal almaya başladı. Bilgiye ulaşmanın bu kadar kolay olduğu bir devirde, kopyala yapıştır tekniği ve intihalin çeşitli kılıflarla kullanılması, yüz yıllardır edebi üretim kültüründen gelen kalem erbabının yazdıklarının emeklerini iç etmek pahasına, yoğun ve çirkin bir tüketim kültürü haline dönüştü. Artık, kapağında 'Birinci Baskı 100.000' damgalı popüler dini kitapları görmek çok mümkün. Birçoğu ise içeriği incelendiğinde, kadim tasavvuf kitaplarından yapılan alıntılar yahut cümlelerin takla attırılıp, yeniden yazılmış havasını vererek kurgulanmasıyla tezgâhlarda, pazar payı

oldukça geniş olan bir tüketim unsuru olarak yerini almakta.

Siyer, gelenek ve edep

Genel çerçeve itibariyle bakıldığında son yıllarda üretimi büyük bir ivme ile artan dini/tasavvufi kitapların, kalite olarak da aynı ivme ile düştüğü görülüyor. Sosyal medya karakter sayısını aşmayacak şekilde kurgulanmış, kötü aforizmalarla cümleler ve menajerlerinin iletişim bilgilerini profil bilgilerine yazan yazarlar, bugün artık yeni bir tarz oluşturdu. Yazdıkları kitapların temelini oluşturan âriflerin sözleri ise günlük hayatın çok basit ve düşük sorunları karşısında psikoterapik bir unsur olarak konumlandırıldı. Tabii bu, hem kadim edebi gelenek hem de dini/tasavvufi edebiyat türü açısından yüzyıllardır süre gelen yüksek bir seviyenin bir anda aşağı çekilmesine sebep oldu.

Peygamber Efendimizin, Ashab-ı Kiramın ve evliyaullahın mübarek hayatları, yüzlerce yıldır binlerce kitapta yazıldı, anlatıldı ve söylendi. Kendine has bir tarz ve üslup belirleyen siyer-i nebi, hayatü's-sahabe ve tezkiretü'l evliya kitapları bütün ölçülerini, İslam'ın edep düsturuna uyararak neşretti. Hz. Peygamber (s.a.s) ve ashâbı hakkında yazılanları bir tarafta tutarsak, yazılan tezkiretü'l evliya kitaplarında bile yazarın ne denli büyük bir edep içinde olduğunu görürüz.

Kadim bir siyer-i nebi yahut hayatü's-sahabe incelemek suretiyle bakıldığında sayfa sonunda yahut bölüm sonlarında onlarca dipnot olduğu görülür. Yüzlerce kaynaktan araştırılarak doğruluğu kesin olarak tespit edilmiş rivayetleri almak bu kitapların vazgeçilemez kuralıdır. Bu kitaplarda kaynak kullanımının özeni kadar, dil ve üslubun kullanımı da oldukça dikkat çekicidir. Süslü ve ağırdal bir dil ve mübalağalı anlatımların yerine sade bir dil ve okuru rahatsız etmeyecek derecede mesafeli ama uzaklaştırmayacak kadar da sıcak bir anlatım var. Olaylar, 'falanca-

**SİYERLER-
DE SÜSLÜ
VE AĞDALI
BİR DİL VE
MÜBALAĞALI
ANLATIMLARIN
YERİNE
SADE BİR DİL
VE OKURU
RAHATSIZ
ETMEYECEK
DERECEDE
MESAFELİ
AMA UZAK-
LAŞTIRMAYA-
CAK KADAR
DA SICAK BİR
ANLATIM VAR.
OLAYLAR,
'FALANCADAN
RİVAYETLE'
ŞEKLİNDE
ANLATILACAĞI
GİBİ, ÜÇÜNCÜ
ŞAHİS ANLATI-
CININ KİNAYE
MESAFESİNİ
MÜKEMMEL
ÖLÇÜDE
KORUYARAK
ANLATMASIYLA
DA SAYFALARDA YER
ALABİLİR.**

dan rivayetle' şeklinde anlatılacağı gibi, üçüncü şahıs anlatıcının kinaye mesafesini mükemmel ölçüde koruyarak anlatmasıyla da sayfalarda yer alabilir. Bütün bu ölçüler korunurken aynı zamanda da İslam'ın estetik ve güzellik kaygısı da asla geri plana atılmaz. Çok yakın bir örnekle; Yusuf Kandehevi'nin ve merhum Âsım Köksal'ın yazmış olduğu siyer kitapları, söylediklerimizin en güzel örneklerinden. Kandehevi'nin *Hayatü's-Sahabe*'sinden bir bölümü aktarırsak sanırım söylenmek istenilen daha da net anlaşılacaktır:

"Ahmed b. Hanbel'den rivayetle; Peygamberimiz (s.a.s) Huneyn günü, Safvan b. Umeyye'den emaneten zırhlarını istedi. Safvan: "Zorla mı ya Muhammed?" dedi. Efendimiz de: "Hayır, ödemek şartıyla, emaneten istiyorum" buyurdu. Ravi der ki: Zırhlardan bir kısmı zayı olunca Allah Rasülü zayı olanların bedellerinin ödenmesini istedi." İfadeler net, mesafe koruyor ve kaynak belirtilmiş.

Bugün ise siyer türünde, önceki yüzyıllarda hiç rastlanmadığı şekildeki bir üslupla karşı karşıyayız. Anlatılan kişinin dilinden kaleme alınan roman... Roman türünün temel özelliği, bir kurgu üzerine yazılıyor olması. Yani alanı serbest olan yazar, kendi kurduğu bir dünyada, kendi yazdığı karakterleri dilediği gibi konuşturup hareket ettirebiliyor. Bununla beraber roman, çatışma ve gerilimi de içinde bulundurarak kendisini tamamlamış oluyor. Şöyle düşünmek gerekiyor; hiç yaşamamış, tamamen yazarın kendi kurgu dünyasında oluşturduğu birinin hayatı kaleme alınırken, o karakteri konuşturma konusunda herhangi bir sıkıntı yoktur. Olmayan bir şeyi söyleme, olanı söylememe gibi durumlarla karşı karşıya kalma riski söz konusu değil ama yaşamış olan biri için ve hem de bu kişi Hz. Peygamber (s.a.s) yahut sahabeden biri ise hem yazarın kendisi, hem de okurun zihni ve kalp dünyası için ciddi bir risk başlıyor. Bu bağlamda son zamanlarda yayımlanan iki kitap, üslubu ve dili açısından en dikkat çekici olanları. Biri Sibel

REKLAM ÇAĞI OLARAK NİTELENDİRİLEN ÇAĞDA, YAPILAN BÜTÜN ÜRETİMLERİN, TÜKETİCİNİN İLGİSİNİ CEZBETMEK VE ONU TÜKETİME TEŞVİK ETMEK AMACI İLE YAPILDIĞI MALUM AMA EDEBİYATIN, BİLGİ HASSA MUKADDES İNSANLARIN HAYATLARI KALEME ALINIRKEN BU PAZARLAMA UNSURLARININ AYNI ŞEKİLDE KULLANILMASI HIÇ SAĞLIKLI BİR DURUM DEĞİL.

Eraslan'ın *Aişe (r.a)* kitabı, diğer ise Nuriye Çeleğin'in *Kenz-i Aşk & Hz. Fâtıma Babam Hazreti Muhammed (a.s.m)* adlı kitabı. İki kitap da, yazarları tarafından Hz. Aişe ve Hz. Fâtıma'nın dilinden kaleme alınmış. Sanırım verilecek örnekler teorik bir tenkidin yanında kitabın kendisini anlatması bakımından daha yerinde olacaktır.

Sibel Eraslan'ın, *Aişe (r.a)* kitabının girişinden bir bölüm:

"Ben Aişe...
Muhammed'in Aişe'siyim...
Salat ve selam üzerine olsun...
Karasevdalısıyım Resulullah'ın..."

Yukarıda alıntıladığımız bölümde ise dikkat çeken ifade 'kara sevda' ifadesi. Kara sevda için lügate müracaat ettiğimizde ise bizi karşılayan anlamlar şunlar: "1. Umutsuz ve güçlü aşk. 2. Kişinin belirli bir neden olmadan çöküntü durumuna girip çevreden gelen uyaranlara kapanması, güçlü suç ve günah duyguları içine düşmesi durumu, malihülya, melankoli"

Peki, Allah Rasûlü'nün buradaki malihülya, melankoli, günah, umutsuz aşk gibi hasletlerden hangisine malik olduğunu sordüğümüzde verebileceğimiz herhangi bir cevap yok. Güçlü aşk kabul edilebilir ama 'güçlü aşk' ifadesi, umutsuz sıfatı ile 've' olarak bağlandığı için umutsuzdan bağımsız olarak yalnızca 'güçlü aşk' olarak düşünmemizin imkânı yok.

Bunu bir kenara koyarak Nuriye Çeleğin'in kitabına geçtiğimizde durum biraz daha kötüleşiyor. Hz. Fâtıma'nın sözde iç monologları olan ifadeler: "Ali'nin sert halleri olabiliyordu. Kız babadan gördüğünü istemiş. Babam gibi yumuşak, şefkatli, merhametli bir sultanın nazından sonra Ali'yi sert bulmam normaldi. Erkek ne kadar sert olursa olsun, kadından sert rüzgâr esmezse sorun olmazdı. Sükût erkeğe karşı en büyük cevaptı."

Sosyal medya aforizmaları tadındaki ifadeleri söylemiş olan Hz. Fâtıma; sükût ederek cevap verdiği erkek ise Hz. Ali. Böyle bir durumun, bu tarzda ifadelerin bu

zamana kadar gelmiş siyer kitaplarının içinde bulunması söz konusu değil. Yeni bir zamanla gelen yeni bir tür. Çoğu zaman kapak ve isim kitapları.

Yine geçenlerde karşılaştığımız *Ümmetin Canısı* isimli siyer-i nebi görünümü merdiven altı kitaplar, bin yıllık geleneği popüler kültürün en alt seviyesine doğru çekerken, okurun zihni ve kalbi dünyasını da paramparça ediyor. Elbette geçtiğimiz yüzyılların üretim-tüketim şartları ve okur-yazar profilleri 21'inci asır ile aynı değil. Reklam çağı olarak nitelendirilen çağda, yapılan bütün üretimlerin, tüketicinin ilgisini cezbetmek ve onu tüketime teşvik etmek amacı ile yapıldığı malum ama edebiyatın, bilhassa yukarıda bahsettiğimiz mukaddes insanların hayatları kaleme alınırken bu pazarlama unsurlarının aynı şekilde kullanılması hiç sağlıklı bir durum değil. Bu türlerin modern bir tarzda nasıl yazılacağı, okurda nasıl bir karşılık bulacağı da ayrı bir tartışma konusu olmakla beraber, kitapların daha çok insana ulaşmak düşüncesi ile bu tarzda yazıldığı savunması ise, içi boş ve desteksiz bir savunma. Süleyman Çelebi merhumun yazdığı *Vesiletü'l Necat*, yani Mevlid-i Şerif'in asırlardır herkesin dilinde olmasının bu argümanlarla açıklanmasının imkânı yok. Âsım Köksal merhumun siyer-i nebisinin dili, değme edebiyatçılara taş çıkartacak kadar iyi. Necip Fazıl'ın *Çöle İnen Nur*, Hz. Ali ve Sezai Karakoç'un *Yitik Cennet* gibi kitapları bu türün, gelenekten kopmadan, kalitesini düşürmeden ve edebini yitirmeden nasıl olabileceğinin en güzel örnekleri. Yıllardır Batı'dan ithal ettiğimiz kavramları kendi vücudumuza aşılamaya çalışıyoruz, tutmuyor ama tutmadığını bir türlü kabul etmek istemiyoruz. Siyer romanları da aynı şekilde. Her ne kadar yazarlar, yazılanların roman olmadığını söylese de, üslup, muhteva ve kurgu bakımından kadim siyerler ile asla bağdaşmayacak eserler kaleme alınıyor. Unutmamak gerekir ki çirkin ve gelenekle bağı kopuk yeni türler oluşturma çabası, en çok onu okuyanlara zarar verecekken yazarı da mutlaka bundan payını alacaktır.

ARIA

BY ZAHA HADID

SLAMP:

www.highlight.com.tr

ACB arte di murano

Artemide

ASFOUR
CRYSTAL

AXO

CARLESSO DE MAJO

ICONE

METAL LUX

mm LAMPADARI

SLAMP

roberto cavalli

roberto
GIOVANNINI

SCHONBEK

SERIP
ORGANIC LIGHTING

SLAMP:

SWAROVSKI

VOLTOLINA

NİSPETİYE ON : (212) 280 10 11

BÜYÜKÇEKMECE(MERKEZ) : (212) 886 72 66

BAHÇEŞEHİR SOFA : (212) 608 05 10

2013 yılındaki Gezi olayları sürecinde düşüncenin namusu sosyal medyaya gömüldü. Hem de öylesine derine gömüldü ki, aradan geçen üç yıla rağmen günümüzde doğrunun kıymetini hatırlatmak ve onu kanıtlamak için kendisini göstermemiz yetmiyor, aksine bizden onu cilalamamız ve parlatmamız bekleniyor.

DOSYA | MAKALE

HAKİKATİN BİTTİĞİ YERDE SOSYAL MEDYA BAŞLIYOR

ORKUN ELMACIGİL

Nurdan Gürbilek, 80'li yılların şehirli ve pop kültürünün, hayatın her alanına sirayet edişini kıymetli bir benzetme olan 'söz patlaması' kavramı ile betimler. O yılların apolitik lakin cürekâr ruhuna uygun olarak görülebilecek bu tanımın, görüntü ve ses patlamasının çok, daha yoğun olduğu haliyle günümüzde karşımıza çıktığını görmek zor değil. Ne söylediğimizden çok onu nasıl ve ne kadar söylediğimiz önem kazanıyor. Fikrin, hakikatin peşinde dolaşmanın pahalı ve beyhude bir uğraş haline gelip, ses çıkarmanın en muteber kavram haline geldiği bu ahval içinde sosyalliği ve bir 'medium' (medya) oluşu oldukça

İFADE İMKÂNLARIMIZ VE ARAÇLARIMIZ ARTARKEN İFADENİN KENDİSİ SİĞLAŞIYOR

DOSYA

şüpheli gözükken 'sosyal medya', bütün kavramların üstünde bir hayalet gibi dolaşiyor. Sosyal medya ve edebiyat, sosyal medya ve siyaset, sosyal medya ve ekonomi vs. Adeta zamanın ruhu haline gelmiş sosyal medya kavramı, Gürbilek'in tanımladığı söz patlamasının seri üretim haline geldiği, her şeyin bir timeline'in akışı süresinde eskitildiği bir infilak silsilesi haline geliyor.

Bu silsile içinde hakikatin yeri nerede? Sosyal medyaya bütünüyle karşı çıkıp yadsımak bir çözüm mü yahut sosyal medyanın kendisi bir çözüm mü? Bu mevzu, Türkiye'nin toplumsal ve siyasi hayatının üstüne çöken Gezi Parkı süreciyle birlikte ele almak, sosyal medyanın neye, nasıl yaradığına, yalanı ne kadar koruyup, hakikati ne denli görmezden geldiğine yönelik iyi bir örnek oluşturacak. 2013 yılında 31 Mayıs'ı 1 Haziran'a bağlayan gece, Gezi eylemleri alevlendiğinde, 'sosyal medya' üstünde yayılan söylemleri hatırlayalım. Bu ruh, hakikatin yanına kendi üretilmiş doğrularını ekleyerek büyümeye çalışıyordu. Polis araçlarının ezdiği genç kızlardan, onlarca ölünün olduğu iddialarına, birkaç gün daha meydan işgal edilirse hükümetin 'anayasal' olarak düşürüleceğinden, ordunun yönetime el koymak üzere bulunduğu iddiasına kadar üretilen eğreti bilgiler üzerimize yağıyordu. Türkiye'de bir kesimin üstüne doğru yönelmekte olan bu öfke zinciri önüne yalanlar katarak büyüdü ve kadük bir şekilde siyasallaştı. İnançla söylenmiş yalanlar bize, herkesin yalan olduğunu bildiği yahut sezdiği şeylerin hakikat payesi almasına birkaç bin tweet'in yetebildiğini gösterdi. Filistin'deki İsrail zulmü altında öldürülen yahut yaralanan çocuklar Türk polisinin saldırısıyla öldürülmüş gibi gösterilirken, İspanyol polisinin tartakladığı bir kadın göstericinin fotoğrafı, Taksim'in ara sokaklarında çekilen gizli kareler olarak uluslararası medyaya ve sosyal

medyanın dehlizlerine yayılırken gerçeği anlatan kanıtlarla konuşmak yetmedi. Gezi, kendi mizahını ve edebiyatını ürettiğini iddia ederken, her şeyin içini boşaltan bu alaycı ve hafif tavrı, yalanın yayılma hızını artırdı.

Bu söz patlaması içinde, düşüncenin namusu sosyal medyaya gömüldü. Hem de öylesine derine gömüldü ki, aradan geçen üç yıla rağmen günümüzde doğrunun kıymetini hatırlatmak ve onu kanıtlamak için kendisini göstermemiz yetmiyor, aksine bizden onu cilalamamız ve parlatmamız bekleniyor. Gezi ve benzeri hareketliliklerin sosyal medya manipülasyonu ile arasına mesafe koymaktan çok, bu alengirli düzen içinde büyümesi, nesnel doğrunun değil kişisel inançlarımızın kıymetini artırdı. Herkesin hakikati kendi timeline'inin çizdiği sınırlar içinde kaldığı için, 'hangi dünyaya kulak kabartmışsak diğerine olan sağırlığımız' bugün yurdumuzda yaşanan nevi şahsına münhasır insanlık durumuna sebep oldu. Ülkenin bir kesimi, diğer kesiminin dediklerine fantezi, masal ve yalan gözüyle bakıyor.

Sosyal medyanın insanlar arasında iletişim kanallarını çoğaltması ve kişilerin birbirine ulaşabilirliğini artırmasını beklerken, karşılaştığımız şey kendi gerçeğini oluşturmaya çalışan yapay bir hakikat alanı oldu. İfade imkânlarımız ve araçlarımız artarken, ifadenin kendisinin bir tür sefalet ve sığığa doğru gittiğini görüyoruz. Her şeyin 140 karakterle anlatılmasının gerektiği bu zamanlarda, şüphesiz aniden gerçekleşen, çarpıcı ve pazarlanabilir olana doğru yönelen akıllarımız, duygularımız bu yapay gerçekliğin tahakkümüne giriyor. Burada sıkıntı, sosyal medyayla iletişim kurarken dünyanın bizim dışımızda kalan bütün insanlarıyla esaslı bir iletişim kurduğumuza inanmamızdan ileri geliyor. Yani zarar, sosyal medyanın ne olduğunu anlayarak değil, ne olmadığı

ğının altını tam çizemeyişimizle başlıyor.

Görmenin, hissetmenin, akıl yürütmenin hızla itibarsızlaştığı çağda, söylenen sözlerin içeriğinin de bayağılaşması şüphesiz sistemi tasarlayan aklın bir ürünüydü. Bilincimizin elimizden alınıp, onun yalnızca tanınma/onaylanma ve kabul görme hazzına indirildiği bu zamanda da sosyal medya eleştirisinin kolay bir iş olmadığı açık. Açık çünkü, bu yazı dahil, düşünmeye, bilince dair her çaba bir alkışlanmama tehdidiyle karşı karşıya. Bilinmiyor olmak, ilgiye mazhar olamamak, bütün insanların kâbusu olarak zihinlerin üstünde keskin bir kılıç gibi sallanıyor.

Müslüman kesimin sanığı olmaya alıştığı 'mahalle baskısı'nın sosyal medyada ve diğer bütün kamusal alanlarda tam zıt yönden aynı kesim üstünde kurulmasına karşı edilen sessizlik yemini de kurulan bu yalan düzeninin en önemli kaidelerinden biri oldu. Ne büsbütün içinde, ne de tamamen dışında yer alabildiğimiz bu düzenin içinde fikrin ve hakikatin namusunu korumak hem hiç olmadığı kadar zor hem de hiç olmadığı kadar elzem.

Eleştirmeliyiz, kandırıldığımızı bilmeliyiz, kandırılanın kandırana duyduğu güvene saldırmalıyız. Peki bu nasıl mümkün? Kısa bir yazıyla bir değer üretmekten bahsedebilir miyiz? Cevap evet olmalı. Her şeyimizin elimizden alınıp, onun imitasyonunun elimize verildiği bu çağda, simülasyonu, benzetmeleri ortadan kaldırmak için cesaret gerek. Salondan alkışlarla ayrılmayacağız belki ama adımlarımız hiç olmadığı kadar sağlam basacak. Evet, cümlelerimiz, Twitter'da aktığı gibi hızlı, kısa ibareler halinde değer bulmayacak, ama ortaya bir cümle bıraktığımız vakit, o cümle 15 dakika sonra unutulana bir tespit olarak silinip gitmeyecek; ya talibini bulacak yahut bizim davranışlarımıza yön veren bir dua olarak zihnimizde çınlayacak.

Bilin-
cim-
zin eli-
mizden
alınıp,
onun
yalnız-
ca ta-
nınma/
onay-
lanma
ve kabul
görme
hazzına
indirgen-
diği bu

6

BİLİNCİMİZİN
ELİMİZDEN
ALINIP,
ONUN
YALNIZCA
TANINMA/
ONAYLANMA
VE KABUL
GÖRME HAZ-
ZINA İNDİR-
GENDİĞİ BU
ZAMANDA
BİLİNMIYOR
OLMAK, İLGİ-
YE MAZHAR
OLAMAMAK,
BÜTÜN
İNSANLARIN
KÂBUSU
OLARAK
ZİHİNLERİN
ÜSTÜNDE
KESKİN BİR
KILIÇ GİBİ
SALLANIYOR.

POP SÖZLÜK

ZEYNEP TUĞÇE KARADAĞ

Akort:

İstenen nota sesini vermesi için enstrümanın ayarlanmasıdır. Enstrüman çalmaya başlayan herkes ilk başlarda akort yapayım derken sesi daha da berbat bir hale getirir. Hayattan istediğimizi almamız için çabalarken, işi olurluna bırakmayıp daha berbat hale getirmemiz gibi.

Eurovision:

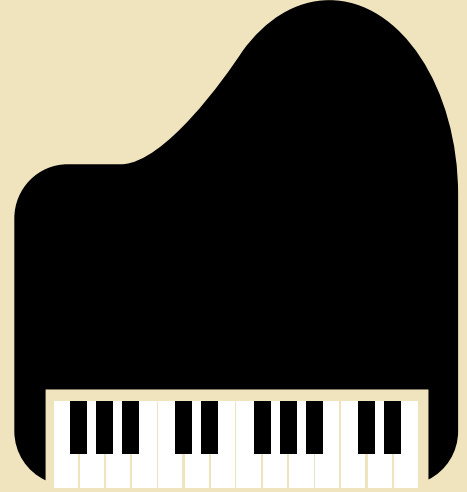
Kimilerine göre Türkiye’de pop müziğin gelişmesine en çok katkı yapan hadisedir. Bendeysen ‘Aman petrol canım petrol’den başka bir etki uyandırmayan şarkı yarışması.

Bak Bir Varmış Bir Yokmuş:

Pop müziğinin doğuşu bu şarkıyla başlar. Seneler 1961’i gösterdiğinde, Batılı bir şarkı ilk kez İlham Gencer tarafından Türkçe sözler ile söylenmiş ve taş plak olarak piyasaya çıkmıştır.

The Bluecaps:

Dünyanın ilk pop müzik grubunun adıdır. Amerika’nın Nashville kentinde yaşayan beş genç, müzik tarihinde yer alacaklarından habersiz kendilerince bir araya gelerek çalıp söylüyorlardı. 1965 yılında ilk plaklarını çıkarttılar. Plak, içinde iki şarkı yer almasına rağmen Amerika’daki müzik listelerini altüst etmiş, muhtemelen kendileri de buna şaşırmışlardı. Ardından ilk yasaklarıyla da karşılaştılar. Yasaksız başarı olur mu hiç? Woman Love isimli şarkıları BBC tarafından yasaklandı. Haliyle daha çok dikkat çektiler. İkinci albümlerini çıkarttıktan kısa bir süre sonra ise çoğu müzik grubunun başına gelen şey oldu; grup üyeleri dört bir yana dağıldı.

Pazar kanseri:

Tek kanallı dönemde, insanların dinleyeceği müziğe dahi devlet karar verirdi. İşkence metodu bellidir: Pazar konseri, pardon kanseri! Pazar günleri bütün aile televizyon başına toplanıp, işkenceye hazırlanırlar. Seneler geçse de, kansere yakalanmış kişileri görünce tanıyabilirsiniz; senfoni orkestrasını gördükleri dakika kaçarlar.

TÜRKÇE SÖZLÜ HAFİF BATI MÜZİĞİ:

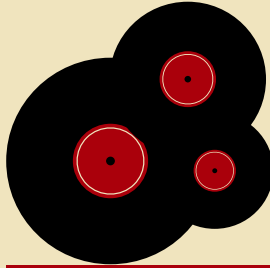
Batı'nın müziklerine, özellikle de Yunanistan müziklerine Türkçe şarkı sözleri yazılmasıyla oluşan müzik türüdür. Erol Büyükburç ile Ajda Pekkan bu müzik türünün öncüleridir.

ASSOLİST:

Assolist denince aklıma Esengül poster, Bergen'in saçlarını sağ gözünün üzerine atması ve mutsuz sonları gelir nedense. Çoğu assolist, mafya babalarıyla ilişki yaşarken mahvolup gitmiştir ya da bir psikopata bağlanıp kendini harcamıştır. Hiçbir assolist yoktur ki hayatı film olmasın, belaya bulaşmasın. O zaman Bergen söylesin: "Benim Hayatım."

Düet:

Ülkemizde az rastlanan iki kişilik müzikal yorumdur. Sesler uyumsuz olduğu zaman ise faciaya dönüşür. Şebnem Ferah-Teoman, Oya-Bora, Bendeniz-Harun Kolçak, düet denince akla gelen isimlerdendir.

PLAK:

Doğal ses sevenlerin vazgeçemediği, plastikten üretilmiş, yuvarlak, analog kayıt yapılan ses depolama aracı. Görüntüsü bile cezbeder insanı, hatta öyle ki günümüzde plak şeklinde çantalar ve bilumum eşyalar üretilmektedir. Haliyle popüler kültür ve tüketimden nasibini almıştır.

78'LİK, 33'LÜK, 45'LİK:

Bunlar üç kardeş. En büyükleri olan 78'lik her yüzünde birer şarkı içerir, taş plak olarak da adlandırılır. Ortanca kardeş olan 33'lük uzunçalar olarak adlandırılır. İçerisine bir albümlük şarkı sığar. 45'lik ise dakikada 45 kez dönen plaktır. Her yüzüne uzun birer şarkı ya da kısa iki şarkı sığar. O da büyük kardeşi 78'lik gibi kısa çalardır.

PİKAP:

Plağı iğne aracılığı ile döndüren makinedir. Pick-up, plağı okuyan iğneye verilen isimken pikap, Türkçeye plağı okuyan makine olarak geçmiştir. Bu durumu öğrencilere müthiş bir anlam kayması örneği olarak sunabiliriz.

GRAMOFON:

Zambağa benzeyen görüntüsüyle gönlümüzü fetheden, plakta mevcut olan müziği sıfır kayıp ile ileten müzik aletidir. Kurmalı bir kolla hazırlanan düzenek sayesinde plağı çevirir. Ses tamamen analogdur. Gramofon denince, aklıma hep sallanan bir sandalye, battaniye ve güneş görmeyen bir oda gelir nedense. Hüznü çağrıştıran bir şey var bu görüntüde.

KASET:

Bantlı ses depolama aracı. Savaşçıdır. Kendisinden önce çıkan plaklarla savaştığı yetmemiş, daha sonra da CD'lerle savaştı. Ne kadar savaşırsa da sonunda mağlup olmuştur. Oysa CD'ye nazaran daha nazıdır. Çizilmez, tozlanmaz, paslanmaz. Su damlası bir şey olmaz. Ne yaparsan yap sesler bozulmaz, kaybolmaz. Sadece bazen bant karışır onu da kurşun kalem aracılığı ile düzeltirsin ki eğlenceli iş. Romantiktir. Sevgisine karışık kaset yapıp hediye etmek, hediyelerin en güzelidir belki de. Ya şimdi? "Canım, USB'ye karışık şarkı attım dinlersin." Sıfır romantizm.

ROCK:

Hayatın kaya gibi sertleş-tirdiği insanların müziği. En baba iki müzikten biridir. Arabeskin kardeşi, tavana bakma saatlerinin sesi. Müslüm Gürses ile Led Zeppelin'i peş peşe dinlemek bu kardeşliğe delildir. İsyansa isyan, acıysa acı, manaysa mana. Ömürlüktür, rock müzikle eğlenilmez, evlenilir.

ROCK AND ROLL:

Blues müzikten doğmuş-tur. Cleveland'da Alan Freed adlı Dj abimiz, radyo programı yaparken *The Dominoes* grubunun *Sixty Minute Man* adlı şarkısında geçen 'My baby rocks me with a steady roll' sözlerinden etkilenip bu müziğe rock and roll (sallan ve yuvarlan) adını vererek programlarında kullan-masıyla başlar. İlk etapta bölgesel olarak dinlenen bu müzik daha sonra dünyaya yayılmıştır. Rock'n roll denince Bill Haley, Elvis Presley aklı ilk gelen isimlerdir.

SENFONİK ROCK:

Bu müziğin piri Queen grubudur. Klasik müzik ve rock müziği harmanla-mak yapılabilecek en iyi şeylerden biri olsa gerek. O zaman *Bohemian Rhapsody* diyelim. Aman varoluşsal sancılara girmeyelim.

DENEYSEL ROCK:

Müzik aletlerinin yanı sıra çöp kutularının sesi, kapı sesi gibi unsurlar eklenmiştir. Bazı şar-kılarda sokaktan gelen sesler de karışır müziğe. Frank Zappa, The Velvet Underground müzik gru-bu bu türün ustalarıdır. Sabah işe giderken din-lemek iyi gelir, pazartesi sendromu kalmaz, diri tutar insanı.

ANADOLU ROCK:

Türkülerin rock müzik altyapısıyla yorumlandığı müzik türüdür. Grup Bu-nalım, Hardal, Kurtalan Ekspres, Barış Manço, Cem Karaca, Moğollar, Erkin Koray gibi isimler ile bilinir. Anadolu Rock sevenler için unutulmaya yüz tutmuş, zamanında adeta bir okul görevi gören Grup Bunalım'ı dinlemelerini öneririm. Grubun isim babası Bülent Ortaçgil'dir.

BLUES:

17'nci yüzyıldan itibaren Afrika'dan getirilen köle-lerin tarlalarda çalışırken söyledikleri, yaşadıkları acıyı anlatan şarkılardan doğmuştur. Köleliğin kaldırılmasıyla, Amerikan toplumunda yayılmaya başlamış, daha sonra bü-tün dünyaya yayılmıştır. Caz müzik ile bütünleşen blues müziğin cazdan en önemli farkı, gitarın esas enstrüman olmasıdır. Yalın ve sahici bir müzik olduğundan olsa gerek hüzünlüyken BB King ya da Albert Collins din-lediğinizde acınızı bıçak gibi hissedersiniz. Blues, mutlu insanların müziği değildir. Eğlenceli görü-nen şarkılarının altında bile derin bir mutsuzluk yatar.

CAZ:

Samimidir. Genelde do-ğaçlama gerçekleşir. Bir-çok müzisyenin armoni bilgisine sahip olmadan, bir araya gelmesi imkân-sız olan notaları yan yana getirerek oluşturduk-ları kafa açan müziktir. Sinirleri yatıştırmaya birebirdir. İş yerinde biriyle tartıştın diyelim, dışarı çık, kulaklıklarını tak ve aç oradan bir Ella Fitzgerald. O, doğaçla-malarda sesini adeta bir trompet gibi kullanırken sen sakinleşirsin.

PROTEST MÜZİK:

70'lerin siyasi atmos-feriyle ortaya çıkan, altyapısı halk müziğine benzeyen, politik duruşu olan müzik türüdür. Şarkıları genelde slogan üzerine kuruludur. Grup Yorum, Ahmet Kaya, Grup Kızılırmak gibi isimlerle anılır.

ARABESK MÜZİK:

Bir kesim tarafından aşağılansa da toplumun gerçeğidir arabesk mü-zik. Başlarda Arap etki-leri taşıyan müzik olarak bilinse de acı çeken, ruhu çalkalanan insanların müziğidir. Başkaldırı-dır. Müslüm Gürses'in *Usta* şarkısı kırk isyana bedeldir. Ruhundaki acı, jilet acısından çok daha büyük olan insanla-rın, Ömer Danoş ile *Gidiyorum* derken Hakan Taşyan ile *Sensiz İki Gün* diyenlerin müziğidir.

COUNTRY MÜZİK:

Bu müzik için Ameri-kan türküsü diyebiliriz. Yoksul, beyaz köylüler arasında ortaya çıkan bu müzik, o dönem 'Orman Köylüleri Müziği' olarak adlandırılmıştır. Johnny Cash abimiz için bile dinlenir müzik. Başında kovboy şapkası, elinde gitarı, o kirlî güzel sesiyle 'I hurt myself today' de-diği zaman, söyle demek isterim: Johnny Cash dinlemeyen nesle aşına değiliz.

METAL MÜZİK:

Black Sabbath grubu ile başlayan bu müzik, blues müziğinden etkilenmiştir. Haliyle içinde isyan ve şiddet barındırdığı kadar hüznü de barındırır. Birçok türü olsa da Death Metal ve Progressive Metal gönlümde ayrı bir köşede durur.

DEATH METAL:

Metal müziğe göre daha sert gitarlar, daha keskin soundlar içeren Thrash Metal'den doğan metal müzik türüdür. Ölme- den önce hangi şarkıyı dinlemek isterdin deseler şüphesiz Death grubu- nun Voice of the Soul enstrümantal müziğini tercih ederdim. Death Metal denince akla ilk olarak Death grubu gelir. Ölüm gibi şeyler yaşayıp ölmezken sığındığım kaledir kendisi.

PROGRESSİVE METAL:

Metal müzik kadar sert değildir, enstrümanlar daha çeşitlidir, altya- pısı yumuşaktır. Metal müzikle sınırlı değildir, yeniliğe açıktır. Metal müzik türleri içinde sizi isyana sürüklemekten ziyade sakinleştiren, alıp götüren yegâne türdür. Şarkılarda klasik müziğe ait öğeler ya da caz öğeleri bulabilirsiniz. İlk olarak Dream Theater'ın 'Images and Words' al- bümüyle ortaya çıksa da günümüzde İsveçli müzik grupları Opeth ve Pain Of Salvation ile anılır.

Altın Mikrofon Yarışması:

Hürriyet gazetesi tarafından düzenlenen müzik yarışmasıdır. Yıldırım Gürses, Cem Karaca ve Apaşlar, Mavi Işıklar, Haramiler, Moğollar gibi gruplar bu yarışmadan çıkmıştır.

Çekirdek Sanat Evi:

80'li yıllarda Bülent Ortaçgil ve Fikret Kızılok'un kurduğu, sanatçıların ücretsiz konserler düzenlediği, kayıt yaptıkları sahnedir.

Hey Dergisi:

1970'lerin başından 1980'lerin sonuna dek Milliyet yayın topluluğunca çıkarılan müzik ve gençlik dergisidir.

Taverna müziği:

Semra Özal'lı yıllar elbet taverna dolu yıllardı. Parlak kumaşlar, kabarık saçlar, kelebek tokalar, vatkalı ceketler, tabii ki 80'ler. 'Nikâhına beni çağır sevgilim' diyecek kadar romantik abiler, kırılan tabaklar ve sürekli bronz kalmayı başaran Fedon...

REMBETİKO:

Ana çalgıları bağlama ve buzuki olan bu müzik türü ilk olarak Kurtuluş Savaşı sonrası İzmir'de ortaya çıkmıştır. Oryantal öğeler barındırmasının yanı sıra bazı şarkıları zeybek havası ile kasap havasına benzer. İşsiz güçsüz, hapishanelere düşen, sınıf ayrımından payını fazlasıyla almış in- sanların müziğidir. Nüfus mübadelesi ile Yunanis- tan'a dönen Rembet'lerin bu müziği o zamanlar Yu- nanistan'da aşağılansa da şu an Yunanistan'ın ulusal müziği haline gelmiştir.

SOUL:

Anlamıyla müsemmadır, ruha hitap eder. Enstrü- manlardan ziyade vokal ön plandadır. Aretha Franklin, *Think* şarkısını söylerken kendinizi, ruhumun milli marşı bu olabilir diye düşünürken bulabilirsiniz.

AKAPELLA:

Enstrüman olarak insan sesinin kullanıldığı müzik türüdür. Kelime anlamı olarak acapella, İtalyanca kilise tarzı demektir. Rönesans tarzı ile barok konçertosunu birbirin- den ayırmak için geliştiri- lmiştir. Sertab Erener'in *Zor Kadın* şarkısında aka- pella tekniği kullanılmış ve bu durum çoğu kişinin hoşuna gitmiştir.

dünyadan
portreler

BİROL BİÇER

01

ABD

Lady Gaga

Bir pop ikonun radikal değişimi

Son yılların en önemli pop kültür ikonu kuşkusuz Stefani Germanotta yani Lady Gaga oldu. Rüküş ve abartılı kıyafetleri, ölçsüz tavırları, çılgınlıkları, kural tanımayan şovları, asla gizlemediği nevrozları ve her surete bürünebilen tarzı ile alanında sürekli zirvede yer aldı. Üstelik bir müzik yıldızı olarak bunu hiç akılda kalmayan son derece sığ müzik parçalarıyla Lady Gaga, kendisini tam bir tüketim ürünü haline getirmeyi başardı. Bir yanda tamamen etten kıyafetler giymek gibi çılgın şovlarla gündemde kalırken öte yandan da özgürlükler, eşitlikler ve ayrımcılık karşıtlığı gibi davaların sözcülüğünü yapmayı da elden bırakmadı. Artık 30'lu yaşlara giren ve bugüne kadar hitap ettiği kitlenin gözünde 'yaşlı' kategorisinde değerlendirilen Lady Gaga, son dönemlerde kendi ölçülerinde durulmaya, daha az çılgın kışvelere bürünmeye başladı. Etten kıyafetler yerine Yves Saint Laurent giysilerle arzı endam etmesi son derece radikal bir değişim kabul ediliyor.

02

Filipinler

Grace Poe

Başkanlık yarışının büyük güvencesi popüler kültür

Popüler kültür ve bunun getirdiği şöret artık ülkelerin üst düzey siyasetine hatta kaderine bile etki ediyor gibi. Filipinler'de devlet başkanlığı seçimlerinde üçü de siyasette kariyerli erkek adaylara karşı kampanya yürüten Grace Poe, siyasette deneyimsiz olmasına rağmen seçmenler tarafından büyük bir ilgiyle takip ediliyor ve anketlerde en önde yer alıyor. Bunun en büyük nedeni ise Grace Poe'nun hayat hikâyesi ve ülkenin en büyük film yıldızları olan Fernando Poe ile Susan Roces'in üvey evladı olması. Hikâyesi ise şöyle: Poe, doğduktan kısa bir süre sonra bir Katolik kilisesine terk edilir. Sonra ünlü çift tarafından evlat edinilerek bambaşka bir hayata kavuşur. Ailesinin şöreti ve onlardan miras aldığı hitabet gücü onu senatoya kadar taşır. Şimdi ülkesinin yönetimine talip olan 47 yaşındaki Poe, vergileri düşüreceği, suçla mücadele edeceği ve ücretsiz eğitim sağlayacağı vaatlerinde bulunsun da ailesinin itibarlı şöreti ve hayat hikâyesi onun en önemli kozu.

03

Tayvan

Phra Apichart Punnaajanto

Sosyal medyada nefret saçan Budist rahip

Tayvanlı Phra Apichart Punnaajanto, henüz 30 yaşında, Budist bir monk (rahip). Kimilerinin 'bebek yüzlü' diye nitelendirdikleri, üniversitede iletişim okumuş olan bu genç monk sosyal medyayı oldukça etkili kullandığı için ülkesinde çok tanınan bir din adamı fakat bu aktivist monkun, sosyal medyadaki etkinliğinin temelini Müslümanlara karşı nefret söylemi teşkil ediyor. Onun sosyal medya paylaşımlarını kısaca şu cümleler ile özetlemek mümkün: "Camileri yakalım! İntikam alalım!" Genç monk Apichart'ın sahneye çıktığı yıl 2015 oldu. Tıpkı Myanmar'da halkı Müslümanlara karşı fiilen katliama yönlendiren rahip Ashin Viratu gibi Tayvan'da da Phra Apichart Punnaajanto meydana çıktı ve sosyal medyadan camilerin yakılması için çağrılarda bulunmaya başladı. Resmi yetkililerin bu monka ait Facebook hesaplarını kapatmaları ise onun şöretini ve etkisini artırmaktan başka bir şeye yaramadığı gibi diğer mecralardaki takipçilerinin sayısının 600 bine ulaşmasını sağladı.

LADY GAGA, KENDİSİNİ TAM BİR TÜKETİM ÜRÜNÜ HALİNE GETİRMİYİ BAŞARDI

Ria Sharma

Asit mağduru kadınlar için çalışıyor

Yakın zamana kadar Leeds Sanat Okulu'nda moda eğitimi alan 23 yaşındaki Ria Sharma'nın aktivizmle bir ilgisi yoktu. Her şey onun film bölümüne geçmesiyle başladı. Ülkesi Hindistan'da sayıları hayli fazla olan, asitli saldırıya uğrayan kadınlarla ilgili bir belgesel çekmeye başlamasıyla hayatı da değişti. Belgesel vesilesiyle karşılaştığı sefil durumlardan dolayı hayata bakışı tamamen değişen Sharma önünde iki seçenek olduğunu belirtiyor ve "Ya hiçbir şeye tanık olmamış gibi eski rahat hayatıma devam edecektim ya da başkalarının hayatını düzeltmek için bir şey yapmaya başlayacaktım" diyor. Onun seçimi ikinci yol olmuş ve 2014'te Make Love Not Scars derneğini kurmuş. Bu hareketle birçok insanı bir araya getiren Sharma, Yeni Delhi'de geçtiğimiz ay asit mağduru kadınlar için Hindistan'daki ilk rehabilitasyon merkezini de kurdu. Merkezde kadınlara tıbbi, psikolojik, finansal desteğin yanında, hayata tutunmaları için gerekli beceri ve mesleki eğitimler veriliyor. Sharma'nın şimdiki hedefi, bu merkezleri bütün ülkeye yaymak.

04

Hindistan

Peng Yunsong

Hiç evlenmedi ama büyük bir aile kurdu

Çinli Peng Yundong, 1954 yılında henüz 35 yaşındayken sekiz yaşında kimsesiz bir çocuk buldu ve onu evlat edinerek bakmaya başladı. Bunu takip eden 15 yıl içerisinde Yunsong'un evlat edindiği öksüz ve yetim çocuklar arasına beş tanesi daha katıldı. Yunsong, bu altı çocuğa yıllarca tek başına gözü gibi baktı. Altı yetimi evlat edindiği için kimseyle evlenme imkânı olmadı ama son derece geniş bir aileye sahip oldu. Çocuklar büyüdükçe onları beslemenin yanında eğitimlerini sağlaması da gerekiyordu. Bunun için bir makine fabrikasındaki işinin yanında bir sürü yarı zamanlı işte çalışmaktan kaçınmadı. Hatta beş koyun aldı ve her sabah bunları sağarak sütlerini sattı ve çocukların eğitimine böyle de katkı sağladı. Çocukların eğitimlerini bırakıp para kazanmak için çalışmalarına asla müsaade etmedi ve hepsini okuyup iş gücü sahibi olmaya yönlendirdi. Peng Yundong bugün 97 yaşında, evlendirdiği çocukları ve torunlarıyla ailesini daha büyüttü. Onlarla bayramlarda bir araya geliyor ve günde dört saat bir otele çalışmaya devam ediyor.

05

Çin

Sergey Karyakin

Putin fanatiği satranç şampiyonu

Dünyanın en ünlü satranç şampiyonu Gary Kasparov, karşısında muhalif olarak yer alsa da, hatta sırf kendi rejimine karşı politika yapmak için satranç kariyerini noktalasa da, Vladimir Putin satranç dünyasının desteğini temelli kaybetmiş değil; Sergey Karyakin gibi fanatik bir taraftarı var. Eşer Kariakin bu yılın sonunda Norveçli dünya şampiyonu Magnus Carlsen ile yapacağı karşılaşmayı kazanırsa onun unvanının yeni sahibi olacak ve böylelikle Putin de, muhalifi Kasparov'a nazire yapabileceği dünya şampiyonu bir taraftara kavuşmuş olacak. Böyle diyoruz çünkü Rusya'nın satrançtaki yeni yıldızı olan ve dünya satranç şampiyonu olmaya hayli yakın bulunan 26 yaşındaki Kırımli Sergey Karyakin, daha önceleri politik eğitimlerini açığa vurmazken, Kırım'ın Rusya tarafından işgal gibi bir ilhakla topraklara katılmasından sonra açıktan açığa Putin taraftarlığına başladı. 12 yaşındayken dünyanın en genç uluslararası satranç ustası unvanını kazanan Karyakin, bugün sosyal medya hesaplarında Putin tişörtleriyle poz vermekten sakınmıyor, Ukrayna'daki işgal politikalarını destekleyen propaganda mesajları göndermeyi de ihmal etmiyor.

06

Rusya

Lütfi Ahmed Mestan

Bulgaristan'daki azınlıkların yeni DOST'u

Bulgarcayı Bulgarlardan daha akıcı kullanan bir hatip olarak tanınan siyasetçi, Bulgaristan Türkü Lütfi Ahmed Mestan, daha önce Hak ve Özgürlükler Partisi'nin başkanıydı ancak Rusya ile Türkiye arasında geçen yıl yaşanan uçak krizinde Türkiye'nin yanında yer alınca partisinden ihraç edildi. Ardından kısa süre önce, Türkler başta olmak üzere Bulgaristan'daki azınlık grupları bir araya getiren demokrasi, özgürlük, sorumluluk ve toleransa referans yapan DOST Partisi'ni kurdu. Nisan ayında yapılan kongre ile DOST Partisi'nin genel başkanı seçildi. Şimdi Bulgaristan'daki Türklerle birlikte bütün azınlıkların haklarını savunmak ona düşüyor. "DOST, dinine ve diline bakmadan, Bulgaristan'daki bütün azınlıkların eşit haklara kavuşmaları" için kuruldu diyen Mestan'ın partisi, NATO ve AB taraftarı olmakla birlikte özellikle Türkiye ile iyi ve yakın ilişkileri savunuyor. Mestan'ın partisiyle ülkedeki azınlıklar ve Türkler hem yeni bir DOST'a, hem de parti başkanlığına seçilişiyle eski bir dosta kavuşmuş oldular.

07

Bulgaristan

KARYAKIN, 12'SİNDE DÜNYANIN EN GENÇ ULUSLARARASI SATRANÇ USTASI UNVANINI ALDI

dünyadan
haberler

BİROL BİÇER

2016

REALİTY ŞOV İZLEMEK NARSİSİZMİ KÖRÜKLÜYÖR

“Kardashianları ne kadar izliyorsanız, o kadar Kardashianlaşıyorsunuz.”

Bu sözler salt bir yakıştırmadan ibaret değil, aksine popüler kültürün en gözde ürünlerinden biri olan reality şovların insan üzerindeki etkilerini açıklayan bir bilimsel çalışmanın sonucunun mizahi ifadesi. *Psychology of Popular Media Culture* adlı dergide yayınlanan ve Ohio Üniversitesi araştırmacılarınca yapılan TV izleme alışkanlıklarının kişilik üzerindeki etkilerini inceleyen bu araştırmanın ulaştığı başlıca sonuçlardan birini, reality

şovlar ile yüksek düzeyde narsist kişilikler arasındaki bağlantı teşkil ediyor. Reality şovların ‘narsisizmi tetiklediği mi yoksa narsist kişilikleri çektiği mi’ konusunda araştırma kesin bir veri sunmuyor ancak araştırmayı yürüten Ted Dickinson bu bağlantıyı şöyle açıklıyor: “Narsist eğilimli bazı kimseler, kendilerine benzer medya karakterlerine yönelme eğilimindedirler, öte yandan reality şovları seyreden bazıları da narsisizmi normal karşılamaya ve kendileri de narsistçe davranmaya başlıyorlar.”

GÜNEY KORE

KORE POP KÜLTÜRÜ DÜNYANIN FETHİ PEŞİNDE

Birkaç yıl önce Güney Koreli popçu Psy’nin *Gangnam Style* adlı parçası ve klipiyle bütün dünyada olay haline gelişi, aslında münferit bir örnekten ibaret değildi. Aksine son 20 yıllık süreçte başta Asya olmak üzere, Arap ülkeleri ve Güney Amerika’da hızla yayılmaya başlayan Kore pop kültürü dalgasının en göze batan örneklerinden biriydi. Başta K-pop denilen müzik grupları olmak üzere sinemadan akıllı telefon teknolojilerine, edebiyattan TV dizilerine kadar Kore pop kültürü 43 milyonluk Güney Kore’yi, sınırlarının çok ötesine taşıyan bir kültür dalgası ve bir endüstriyi

temsil ediyor. Hallyu adı verilen Kore’ye has bu pop kültür hareketinin sinemadaki uzantısına da Hallyuwood adı veriliyor. Kore pop kültürünün ürünleri olan TV dizileri, pop grupları Arjantin’den Japonya’ya kadar dünyanın nüfusça önemli bir bölgesini son yıllarda kasıp kavuruyor. Hallyu pop kültür dalgası, dışarıdan sabun köpüğü bir eğlence akımı gibi görünse de aslında 40 yıldır planlı bir şekilde geliştirilen, devlet politikalarıyla desteklenen ve kitle kültürünü küresel yumuşak güç haline getirmeyi hedefleyen bir stratejinin ürünü.

BİRLEŞİK KRALLIK

POP KÜLTÜR İKONU ASTRO-FİZİKÇİ

Stephen Hawking her ne kadar bir fizikçi olsa da hem çalışmaları, hem hastalıktan kaynaklanan sıra dışı fiziki durumu, hem de çalışmalarını popüler alana aksettiren kitap ve açıklamalarıyla aslında çoktan bir pop kültür ikonuna dönüşmüş durumda. Hayatını, genel izafiyet teorisini ve kara delikleri açıklamaya adanmış Hawking, barış madalyası sahibi, Oscar ödüllü bir filme konu olmuş, kitapları ‘bestseller’ olmuş son derece popüler bir figür aynı zamanda. 74 yaşındaki ünlü fizikçi, şu sıralar olduğu gibi uzayı fethetmeye yönelik roket projesi gibi birçok projenin lansman yüzü

olmaktan tutun, çizgi film *The Simpsons*’da boy göstermeye, çeşitli TV şovlarına konu olmaya hatta zaman zaman -acemice olsalar da- teolojik açıklamalarda bulunmaya kadar pek çok alanda görmek mümkün. Bir fizikçi olarak pop kültür ikonu olma konusunda Einstein’ın hemen ardından gelen ilk isim olduğunu kolaylıkla söylemek mümkün ancak o, bu konuda ne düşündüğünü geçtiğimiz günlerde yaptığı mizahi bir açıklamada şöyle belirtiyor: “Kardashianların şovuna çıkmadığım sürece kendimi gerçek bir pop kültür ikonu olarak hissetmeyeceğim.”

LIBYA

YÖNETİM BOLLUĞU

Kaddafi zamanında Libya'nın tek bir hükümeti, tek bir totaliter rejimi ve tek bir diktatörü vardı. Kaddafi'nin devrilmesi, ardından ülkede iktidar bolluğunu da getirdi. Milli Mutabakat yönetimi sırasında Libya iki farklı parlamento tarafından yönetilmeye başlandı. İslami eğilimli Milli Selamet parlamentosu Tripoli'yi yönetirken, uluslararası alanda tanınan diğer parlamento ise Tobruk'tan yönetmeye başladı. Bu iki gücün arasındaki hâkimiyet mücadelesi ülkeyi felç haline getirirken, terör örgütü DAİŞ'in 6 bin militanı ile ülkeye yerleşmesine de elverişli bir ortam oluşturdu. 2015'teki uzlaşma görüşmeleriyle, yönetimi Fayez al-Sarraj yönetimine bırakmayı kabul etseler de iki parlamento hareketi, hem birbirlerine hem de yeni yönetime güvenmedikleri için bu hamle de fiiliyatta etkisiz kaldı. Daha da kötüsü bu uzlaşmazlık ülkeyi idare etmeye çalışan yönetim sayısını üçe çıkarmış oldu. Milis destekli Tripoli yönetimi şimdi uzlaşarak yönetimi Libya Birlik Hükümeti'ne bırakmayı kabul etti. Sorun şu ki, ister üç yönetim olsun ister yönetim tek elde toplanmış olsun Obama'nın bile "En büyük hatam" dediği Libya'da, mevcut durumda yönetilebilecek bir şeyin olduğunu söylemek hiç de kolay değil.

ÇİN

PEKİN'E GÖRE
YABANCI İSİMLER
MİLLİ ONURU
ZEDELİYOR

Hızla gelişmekte ve zenginleşmekte olan Çin'de yeni yapı ve tesislerin adlarında, aynı Türkiye'deki gibi bir İngilizce isim furyasıdır, kaptırmış gidiyor. Ülkedeki yeni ve gösterişli yapılarda Central Park, Manhattan Plaza, Yuppie International ya da Thames Town gibi isimler aynı ülkemizdeki gibi hayli revaçta... Çinli gayrimenkul satıcıları da tıpkı Türkiye'dekiler gibi Amerikan, İngiliz ve Fransız menşeli isimlerin alıcılar üzerinde statü algısı oluşturduğunu, müşterilerinin kendilerini daha seçkin hissetmelerini sağladığını ve cezbedtiğini biliyor. Aradaki fark şu; Türkiye'dekiler için şaşaalı İngilizce isimlerin bir sakıncası yokken, Pekin yönetimi giderek salgına dönüşen bu isimlendirmelerin ulusal 'egemenlik' ve 'onur'a karşı büyük bir tehdit oluşturduğunu, kişiliksizlik olduğunu düşünüyor. Pekin yönetimi artık ülkede yapılan tesis, yol, köprü, iş ve konut binalarını takibe alarak, hem Çin tarih ve kültürüne, hem de sosyalist değerlere uygun isimlendirilmesini planlıyor.

İSVEÇ

ASKERİ HARCAMANIN YÜZDE 10'U BİLE AÇLIĞI BİTİREBİLİR

Sorsanız şu dünyadaki bütün devletler ve yöneticileri barış istiyor ama manzara-i umumi ve silahlanma harcamaları bunun aksini söylüyor. 2015 yılında dünya çapında askeri harcamalar bir önceki yıla göre yüzde 1 artış gösterdi. Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'ne (SIPRI) göre geçen yıl dünyanın askeri harcamalara harcadığı kaynak 1,7 trilyon dolara ulaştı. Askeri harcamalarda 596 milyar dolarla ABD ilk, Çin ise 125 milyar dolarla ikinci sırada yer alıyor. Bu ülkeleri Suudi Arabistan, Rusya ve Birleşik Krallık takip ediyor. Enstitü'nün yaptığı bir başka tespit ise dünyada askeri amaçlara ve silahlanmaya bir yılda harcanan 1,7 trilyon doların sadece yüzde 10'unun bile dünyadaki açlık ve fakirliği 15 yıl içinde bitirmeye yeterli olduğu. BM'ye göre dünyada her dokuz kişiden biri yani 800 milyon insan ileri seviyede fakirlik veya açlıktan muzdarip. Askeri harcamalardan ayrılacak 170 milyar dolarla 2030'a kadar açlık ve fakirliğin yenilebileceğini ileri süren enstitü yetkililerinin bir de itirafı var: Bunun nasıl başarılabileceğini kendileri de bilemiyor.

KUZEY AMERİKA

BARİZ GERÇEĞİN
SAPTIRILIŞINDA LOBİ
BAŞARISI

ABD halkının geniş kitlesinin dünyanın geri kalanı hakkındaki ilgisizliği ve cehaleti zaten bilinen bir şey ama bazen insaf dedirtecek noktalara varabiliyor. Ortadoğu Politikaları Araştırma Enstitüsü IRmep'in internet üzerinden gerçekleştirdiği geniş çaplı anket işte bu durumun çok çarpıcı bir örneğini sunuyor. IRmep anketine göre -ülkeleri uzun yıllardır Ortadoğu ve Filistin konularıyla içli dışlı olmalarına rağmen, ABD vatandaşlarının yüzde 49,2'si halen Filistinlilerin İsrail'e ait toprakları işgal ettiğine inanıyor. Son 50 yıldır hemen her gün dünyanın sıcak gündeminde kendine yer bulan İsrail'in Filistin topraklarını işgalinin medya oburu olan bir toplum tarafından nasıl olup da tam tersine algılandığını merak ediyorsanız daha da kötüsü var: Aynı ankete göre Filistinlilerin İsrail topraklarını işgal ettiğine inanan Meksikalıların oranı yüzde 55'i, Britanyalıların oranı ise yüzde 57'yi, Kanadalıların ise yüzde 48'i buluyor. Bütün dünyanın gözü önünde onlarca yıldır tekrarlanan bir durumun bu denli aksine algılanmasının başlıca nedenini merak ediyorsanız söyleyelim: Büyük ölçüde ABD'deki İsrail yanlısı lobi AIPAC'ın başarısı.

DİNİMİZ, SERMAYE SAHİBİNE HER FIRSATTA BİR EMANETÇİ OLDUĞUNU, MALININ GERÇEK SAHİBİNİN ALLAH OLDUĞUNU, O MALLARDA FAKİRLERİN DE HAKKI BULUNDUĞUNU HATIRLATIR. MÜSLÜMAN BİR İŞ ADAMI ÇALIŞANINA YEDİĞİNDEN YEDİRİP, İÇTİĞİNDEN İÇİRMELİDİR. İŞVEREN İŞÇİYE ALLAH'IN EMANETİ GÖZÜ İLE BAKMALIDIR.

MAYIS
2016

türkiye
günlüğü

LACİVERT
YAZI İŞLERİ

İŞÇİ İLE İŞVEREN KARDEŞTİR

İş, emek, işçi hakları gibi çağımızın temel problemlerinin kaynakları, İslam'ın bu konuda ne emrettiği, günümüz koşullarında dindar camianın bu konularda nerede durduğu gibi meseleleri ilahiyatçı Prof. Dr. Mustafa Özel, iş kadını Melike Günyüz ve iş adamı İlkem Şahin ile konuştuk. Mustafa Özel, İslam'ın işçi meselesine yaklaşımını değerlendirirken, Melike Günyüz kadın çalışanların durumunu ve piyasanın yapısını anlattı. İlkem Şahin ise kul hakkına ve işçi-işveren ilişkilerine değindi.

MUSTAFA ÖZEL
Dokuz Eylül Üniversitesi

MELİKE GÜNYÜZ
Erdem Yayın Grubu

İLKEM ŞAHİN
İş Holding

İşçi hakkı meselesi İslamiyet'te nasıl değerlendirilmiştir?

MUSTAFA ÖZEL: İslam'a göre işçi hakları, hukuki olmaktan ziyade, ahlaki bir konudur. Adı üstünde 'hak' kavramıdır konuşulan. Dini-miz, insanlar arasındaki ilişkilerin, genelde ahlaki çerçevede yürüme-sini, yürütülmesini öngörmüştür çünkü ahlakın devre dışı kaldığı bir yerde, bir düzende hukuki yap-

tımlar, çok fazla bir mana ifade etmez. Ahlakı devre dışı bırakan insanlar, bir biçimde, hukuku da devre dışı bırakmanın bir yolunu bulurlar.

Bu konuda nebevi öğretinin ortaya koyduğu bütün zamanları aşan evrensel ilke şudur: "İşçinin

hakkını, yani emeğinin karşılığını alınının teri kurumadan veriniz!" Peygamberimiz, kıyamet günün-de karşısına çıkacağı üç kişiden birinin, yanında çalıştırdığı işçiy-e ücretini ödemeyen işveren olaca-ğını bildirmiştir. Yine çok meşhur hadislerinden birisinde, Allah ka-tında duası makbul olan zatlardan

BUGÜN MODERN ÇALIŞMA HAYATINDA İŞÇİLERİN SAYGINLIĞI, DEĞERİ, İNSANLIĞI GÖZ ARDI EDİLMEKTE, HATTA ZAMAN ZAMAN ÇİĞNENMEKTEDİR. OYSA İŞVEREN DE İŞÇİ DE İNSAN VE ALLAH'IN KULU OLMA NOKTASINDA EŞİTTİR, DOLAYISIYLA HİÇBİR İŞVEREN İŞÇİNİN ONURUNU, ŞEREFİNİ, SAYGINLIĞINI, DEĞERİNİ ZEDELEYECEK BİR HAL VE HAREKET İÇİNDE BULUNAMAZ.

birinin, aradan çok uzun zaman geçmiş olmasına rağmen, ücretini almayan işçinin parasını, onun adına çalıştırıp büyüten işveren olduğunu bildirmiştir. Başka bir hadiste işverenin işçiye vereceği ücretin bildirilmesi emredilmiştir. Bu kutlu söz, çalışanın mağdur edilmemesi için ortaya önemli bir ilke koymaktadır. İşverenin kötü niyetle, vereceği miktarı gizlemesi, belirtmemesi işçiye mağdur edeceği için, iş daha baştan çözüme kavuşturulmuştur.

Bugün modern çalışma hayatında işçilerin en çok sıkıntı duydukları konuların başında manevi, psikolojik şartlar gelmektedir. Birçok işyerinde, büroda, fabrika-

da, çalışanların saygınlığı, değeri, insanlığı göz ardı edilmekte, hatta zaman zaman çiğnenmektedir. Oysa işveren de işçi de insan ve Allah'ın kulu olma noktasında eşittir, dolayısıyla hiçbir işveren işçinin onurunu, şerefini, saygınlığını, değerini zedeleyecek bir hal ve hareket içinde bulunamaz.

Kuran-ı Kerim'in insanın gücü ve kapasitesini bildiren şu ayeti, her işverenin başucu ayetlerinden biri olmalıdır: "Allah hiç kimseyi, gücünün yeteceğinden fazlasıyla yükümlü tutmaz." Bir insan işçidir diye onun bedensel ve ruhsal sağlığını bozacak iş türlerinde, iş şartlarında çalıştırılmaz. Çalışanın

sağlığı, en az iş sahibinin sağlığı kadar önemlidir.

Bu konuda Buhari, Müslim gibi büyük hadis imamlarının Peygamberimizden naklettikleri şu söz, daima hatırdta tutulmalıdır: "Hizmetçileriniz sizin kardeşlerinizdir. Allah onları sizin ellerinizin altına verdi, dileyeydi sizi onların eli altına sokabilirdi. Kimin elinin altında bir kardeşi bulunuyorsa, ona yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın. Onlara kaldıramayacakları işi yüklemesin! Eğer yüklerseniz, kendilerine yardım ediniz!" Bu hadis-i şerifle ilgili birçok çıkarımda bulunulabilir. Biz sadece şuna dikkat çekelim: "İşveren ile işçi kardeşidir."

ALLAH KATINDA İŞÇİ DE İŞVEREN DE KULDUR

Türkiye'de dindar kesimin işçi hakkına yaklaşımı din merkezli mi yoksa daha çok kapitalist piyasa koşullarına endeksli mi geliyor?

MELİKE GÜNYÜZ: Aslında sorunuza her iki tarafta da yer alan bir kadın olarak cevap vermek isterim. Üstelik de yanında kadınları çalıştıran bir kadın işveren olarak.

Sorunuz çok net fakat cevapların hiç de o kadar net olmadığı kanaatindeyim. Bütün sermaye yapınızın, finans kaynaklarınızın, tabi olduğunuz mevzuatınızın kapitalist (!) sisteme göre olduğu bir yapıda parayla ve paraya bağlı bütün parametrelerle -ki işçi hakları bunlardan birisi- olan ilişkiniz

sizin bireysel olarak hak kavramını anlayışınıza göre değişiyor. Bir yandan personeli asgari ücret üzerinden sigortalamak gibi yaygın bir hak ihlali varken, öte yandan kıdem tazminatı Demokles'in kılıcı gibi tepenizde asılı duruyor.

KOBİ'lerdeki çalışma şartları, kadın çalışanların hakları vb. birçok sıkıntılı alan söz konusu. Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) mevcut sistemde daha da küçülmeye giderken işçilerin fedakârlığı üzerinden ayakta kalmaya çalışıyorlar.

Ülkemizdeki KOBİ'lerin ve KOBİ'lerdeki istihdamın rakamları ile toplam çalışma saatlerini karşılaştırdığınızda öyle 8 saat çalışmakla bu işletmeleri ayakta tutmanın mümkün olmadığını görüyorsunuz. Peki ek mesai ücreti ödemesi yapılıyor mu? Kişisel gözlemim bunun yapılmasının mümkün olmadığı yönünde. Düzenli maaş ve asgari ücret üzerinden bile olsa sigorta ödenebiliyorsa, hem işletme sahibi hem de çalışan haline şükreder durumda.

Peki bunun önüne nasıl geçilecek? Konunun o kadar çok yönü var ki... Bu sistem içinde ancak merhametliler çalışanlarına özel bazı imkânlar sağlayarak vicdanlarını rahatlatabiliyorlar. Bayramlarda ikramiye vermek gibi, ev alacağı zaman yardımda bulunmak gibi, çocuğu evlendiğinde ya da evinde bakmakla yükümlü bir hastası olduğunda ona destek olmak gibi.

Bir başka sıkıntılı alan kadın çalışanların bunu eve ek bir geçim kaynağı olarak yaptığı yönündeki yaygın yanlış kanaat. Toplumsal algının erkeğin evin esas geçimini sağlayan kişi olduğu yönünde olması ne yazık ki maaştan terfiye kadar birçok haksızlığa sebep oluyor. Daha vahimi, kadınların da bunu böyle algılaması. Oysaki ülkemizde evini tek başına geçindiren kadın sayısı hiç de az değil. Yaşlı anasına babasına bakan, tek başına ev geçindiren birçok kadın var. Konuyu cinsiyet üzerinden

değil liyakat üzerinden değerlendirilmek gerekiyor.

İşveren açısından bakıldığında ise şöyle bir manzara ile karşılaşır-sunuz: Çocukların okuldan sonraki bakımı sebebiyle kadın çalışanı mesaili çalıştırmak kolay değil. Çocuklar hastalandığında, çocukların okullarında sorun çıktığında, kadın doğum yaptırdığında öncelikli olarak kadın çalışan izin kullanıyor. Bir erkek çalışanın "Çocuğumun bugün okuma bayramı var. İzin istiyorum oraya katılmam gerekiyor" dediğine şahit olmadım. Bu sanki annenin göreviymiş gibi algılanıyor. Hal böyle olunca öncelikler erkek çalışandan yana.

Bir yandan kadın istihdamını artırıp öte yandan okul öncesi eğitimi yarım güne düşürdüğünüzde, bir yandan kadın girişimcilerin sayısını artırmak için devlet politikaları ve teşvikleri geliştirip öte yandan çalışan kadınların çocukları için

açılan beslenme etüt okullarını kapattığınızda kadın çalışan sanki bir ayağı kapıdaymış gibi fotoğraf veriyor. Ona ucuz işçi muamelesi yapılıyor. Ona yatırım yapma konusunda çekimser davranılıyor. Terfi ettirileceği zaman yeterli vakti ve enerjiyi harcayamayacağı düşünülerek cinsiyet ayrımcılığına maruz kalıyor.

Meselelerin tek başına ayrı birer olgu olarak ele alınıp çözülebileceğini düşünmüyorum. Vergi sistemi-ni yeniden tartışmaya açmadan, eğitim politikalarını belirlerken ihtiyaç analizleri yapmadan ortaya sunulan çözümler sadece bir yama gibi duruyor.

Tam da bu noktada Müslüman işverenin imtihanı başlıyor. Adalet duygusu gelişmiş bir işveren iseniz sistemin sizi sürüklediği yöne bir set çekip vicdanınızla hareket etmeye ve elde edilen kazançta herkesin hakkı olduğunu düşünmeye başlıyorsunuz.

TOPLUMSAL ALGILAR KADIN ÇALIŞANLARA HAKSIZLIK YAPILMASINA SEBEP OLUYOR

İşverenlerin işçi hakkına yaklaşımını nasıl değerlendirirsiniz?

İLKEM ŞAHİN: Dinimizde çalışmak ibadettir ve biz insanlara bir vazife olarak yüklenmiştir. Yani insanın kendi hayatını devam ettirmesi, çalışması, emek sarf etmesi, helal kazanç elde etmesi dinen ona yüklenmiş bir görevdir. İslam hukukunda emek, en makbul ve muteber kazanç vasıtası olarak değerlendirilmiştir. Bizim bütün ofislerimizde Necm Suresi'nin 39 ve 40'ıncı ayetleri duvarda asılıdır. Bu ayetlerde "İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur. Şüphesiz onun çalışması ileride görülecektir" denmiştir. Bu bana atalarımın, babamın miras kalan ve tüm çalışanlarımızın da yoluna ışık olmasını istediğim çok kıymetli bir anlayıştır.

Dinimiz, sermaye sahibine her fırsatta bir emanetçi olduğunu, malının gerçek sahibinin Allah

olduğunu, o mallarda fakirlerin de hakkı bulunduğunu hatırlatır. İslam işverenden, işçinin patronu değil; babası ve koruyucusu olmasını ister. Müslüman bir iş adamı çalışanına yediğinden yedirip, içtiğinden içirmelidir. İşveren işçiye Allah'ın emaneti gözü ile bakmalıdır. Ben ülkemizde dindar kesimin işçi hakkına yaklaşımının bu çerçevede olduğuna inanıyorum.

Batıda, kapitalist ilişkilerin egemenliği ve sanayi devrimiyle ortaya çıkan sınıfsal ayrımlar ve beraberinde yaşanan işçi problemleri bizim dinimizde hiç yoktur. Çünkü çalışanın ücretinin takdirinde asgari geçim seviyesi değil, çalışanın yarattığı emeğin faydası esas alınır. Elbette farklı emeğe farklı ücret ödenmesi hakkın, adaletin gereğidir ama bunun yaşam tarzlarında büyük farklılıklar oluş-

turması istenmez. İşte bu yüzden dinimizde çalışanların işverenler tarafından köleleştirilmesi ve işçilerin alın terlerinin ve emeklerinin sömürülmesi söz konusu değildir. Bizim tüm işlerimizde de esas olan, işi ehliyetli ve liyakatli olana teslim etmektir. Çünkü işin kendisi, bize emanettir.

Dinimizin, ilişkilerin temeline yerleştirdiği kul hakkı, bizim toplumumuzda birçok ekonomik ve sosyal dengeyi bir arada tutar. Nihayetinde Allah katında işçi de işveren de kuldur. Bu yüzden her iki taraf da birbirinin hakkını üzerine geçirme konusunda duyarlı davranır. Biz de tüm çalışanlarımızın emeğinin karşılığını geciktirmeden verir, onların maddi ve manevi haklarını her şeyin üzerinde tutarız. Çünkü biliriz ki, Allah hakkından sonra en önemli şey kul hakkıdır!

BİZ FARKINDAYIZ YA SİZ!

Kanserden korkma, geç kalmaktan kork.

ÜCRETSİZ HİZMETLERİMİZ

TEDAVİ - TAKİP

ERKEN TEŞHİS TARAMA

İKİNCİ GÖRÜŞ

PSİKOLOJİK DESTEK

HASTA HAKLARI

ONKOLOJİ KOÇLUĞU

PALYATİF BAKIM

TÜRK KANSER DERNEĞİ YANINIZDA

Prof. Dr. Bedii Gorbun Sok. No:1 Şişhane 34440 İSTANBUL Tel: 0 212 238 30 30 Fax: 0 212 235 30 17

Bağışlarınız için: Banka: AKBANK Şube: Kasımpaşa Şubesi - İstanbul Hesap Türü: TL hesabı

Alıcı: Türk Kanser Derneği IBAN: TR89 0004 6000 6888 8000 0301 55

www.turkkanserdernegi.org

MAKALE

SERMAYE AHLAKI NASIL ÖLDÜRDÜ?

AHMET TABAKOĞLU

“

Günümüz kapitalizmi hem zenginlerde hem de emekçilerde ruhi ve maddi sefaletler yaratmaktadır. Kapitalist hayat tarzı insanlardaki ahlaki öldürmüştür. Bu hayat tarzı, insanlar istese de ahlak ortamı oluşturmaz. Modern toplum; kazanmak, dövmek, hatta öldürmek üzerine kurulmuştur. Sermaye sahipleri insanların emeğiyle kendilerine saltanatlar kuruyorlar. Çünkü bu hayat tarzını oluşturan Batı medeniyeti, sömürü, büyük üretim, büyük tüketim ve harcama hırsına dayanmakta, ahlaka dayanmamaktadır.

MODERN TOPLUMDA OTOMOBİL İNSANDAN DAHA DEĞERLİDİR

MAKALE

KAPİTALİZM, REFAH ÜRETMEYEN ZENGİNLİKLER VE ZENGİNLER YARATIRKEN İNSANLARIN EMEĞİNİ KULLANIYOR. GERÇEKTE BU ZENGİNLİKLERDE BUNLARI ÜRETMEN EMEK SAHİPLERİNİN HAKLARI VARDIR. BÜYÜK MÜLKİYET VE BÜYÜK SERMAYE FERTLERİN ELİNDE OLMAMALI, DEVLET ELİNDE OLMALIDIR. AKSİ TAKDİRDE GELİR DAĞILIMI BOZULUR, HALK İÇİNDE BİRBİRİNE DÜŞMAN İKİ ZÜMRE OLUŞUR.

İslam her şeyden önce bir hak davasıdır, bir kul hakkı davasıdır. Günümüzde 'İslam iktisadi' da eski cazibesini kaybetmiş ve yerini büyük ölçüde 'İslam kapitalizmi'ne bırakmıştır.

Gerçekte günümüzde gelir dağılımı adaletsizliği büyüdüğü gibi zenginlerle fakirler (ülkeler çapından bireylere kadar) arasındaki mesafe daha da açılmaktadır. 'İslam iktisadi'nin temel konusu bunlar olmalıdır. Günümüzde dünya sistemi içerisinde Müslümanların etken değil edilgen olmaları, İslam ülkelerinin dünyanın gelir dağılımı en bozuk ülkeleri olmaları, öncelikle ahlaki bir problem gibi görünmektedir. İslam iktisadının ilkeleri, iktisadi ve siyasi bağımsızlığın sağlanması, servet ve mülkiyetin yaygınlaştırılması ile adil gelir dağılımı, sosyal adalet, refah ve güvenliğin sağlanması şeklinde özetlenebilecek, 'kul hakkı'na dayanan bir sistem kurmayı amaçlayan ilkelerdir.

Adaletin hedefi sosyal refahı sağlamaktır. Bu yüzden adil gelir dağılımı ile servet ve mülkiyetin yaygınlaştırılması iktisat siyasetinin esaslarıdır. Osmanlı belgelerinde devletin aldığı iktisadi kararlara gerekçe olarak belirtilen 'ibadullahın terfih-i ahvalleri'nin (Allah'ın kullarının refahı) yani sosyal refahın sağlanması ilkesi bunun bir yansımasıdır.

Servet ve mülkiyetin yaygınlaştırılması ile adil gelir dağılımı temel hedeflerdendir. Bu hedefe doğru ilkin büyük mülkiyetlerin oluşma süreci ortadan kaldırılır. Kapitalist olmayan devletin, büyükleri ve bü-

yümeği teşvik politikası söz konusu olmadığı gibi küçük üreticiliğin ve girişimciliğin hakim kılındığını tarihi tecrübe ispatlamaktadır. Bu ilke aynı zamanda, iktisadi güçlenmenin belli bir zümrenin değil bütün toplumun görevi olduğunu gösterir. Bu, ekonomik gücün siyasi güce dönüşmemesi anlamına da gelir. Yine zenginlik bireysel bir olay değil toplumsal bir olaydır. Bireysel yetenekler ancak toplumsal talep varsa zenginlik oluşturabilir. Bu yüzden zenginliğin toplumla paylaşılması esas olmalıdır. Yine bu ilke, sosyal adaletin adeta bir finansman faktörü olduğunu gösterir.

Servet ve mülkiyetin yaygınlaşması ilkesi, belli bir işveren (sanayi ve ticaret burjuvazisi) sınıfının öncülüğünde gerçekleşecek kalkınma kavramına zıttır. Aslında bu kalkınma olgusu Batılılaşma, çağdaşlaşma veya kapitalistleşme süreçlerine büyük ölçüde tekabül eder. Oysa İslam'da, özellikle Osmanlılarda gördüğümüz gibi, sosyal refah kavramı ön plandadır. Ekonomik faaliyetler, teşvik edilen işverenler gibi belli bir sınıfın öncülüğüne değil bütün topluma bırakılmıştır. Bu hem küçük sanayinin hakimiyeti demektir hem de işçi sınıfı diye ayrı bir sosyal tabaka oluşmamasını öngörür.

Tarihi tatbikattan çıkardığımız netice, devletin siyasi nüfuzuna yol açan büyük toprak mülkiyetlerine mani olması gereğidir. Kapitalizm temerküze dayanır. Bunun için hem firma, hem sektör, hem de ülke çapında büyüme esastır. Firmalar büyüdükçe teşviklerden

daha çok pay alırlar. Zira 'kalkınma', küçüklerin değil büyüklerin görevidir. Teoride büyük ölçeğin avantajları üzerinde ısrarla durulur. Yine kapitalist süreç içinde küçükler giderek tasfiye olur ve sektör bazında bir temerküz ortaya çıkar. Evvelce çok sayıda müteşebbis (küçük sanayici ve küçük çiftçi) tarafından yapılan üretim giderek az sayıda müteşebbis (büyük sanayici ve büyük çiftçi) tarafından yapılır. Bu büyüme kitlesel üretimin bir gereğidir. Piyasadaki talebin azalması halinde ise fabrika kapanabilir. Bu ise işsizliğin artması demektir. O halde kitlesel üretim vakıası kitlesel işsizliğin en önemli sebebidir.

İslam'ın öngördüğü, temerküz değil infaktır. İnfak; tüketim, transfer (aktarma) ve yatırım harcamalarını kapsar. Harcamanın gelirin kaynağı olduğunu biliyoruz. İnfak genellikle alt gelir gruplarına yapılan harcamaları kapsar. Bunların ise tüketim eğilimleri yüksektir. Dolayısıyla toplam gelir, tüketim harcamalarıyla birlikte artar. Bir başka yönden de alt gelir gruplarına yapılan aktarmaların adil dağılımı sağlayıcı ve temerküzü önleyici özelliği açıkça ortaya çıkar.

Kapitalist paradigma içine İslam'ı yerleştirmek

Çalışan ve çalıştıran münasebetleri eski ve evrensel olmasına rağmen işçi meselesi Batı'da, Sanayi Devrimi'nin bir boyutu olarak ortaya çıkmıştır ancak bu mesele- nin ele alınışı kültür ve toplumlara göre değişmektedir. Günümüzde,

emeğin toplam gelir içindeki payı azalmakta olduğu gibi gelir dağılımı daha da bozulmaktadır.

18'inci yüzyıl sonlarında önce İngiltere'de ortaya çıkan Sanayi Devrimi, 'serbest rekabetin refah getirmeden zenginlikler üretebileceğini' ispatlamıştır. Ona göre Sanayi Devrimi üretimin artmasını, mekanik buluşların etkisiyle üretkenliğin yükselmesini ve sabit sermaye yatırımlarının görülmemiş bir hızla gelişmesini sağlamıştır fakat artan zenginlik, sefaletin de yaygınlaşmasına; büyüyen üretim, sınıf çelişkilerinin keskinleşmesine ve üretici kitlesinin sosyal itibarının kaybolmasına yol açmıştır. Kısacası Sanayi Devrimi teknolojik gelişme ve kitlesel üretim yanında işsizlik, düşük ücret, kötü çalışma şartları ve yaygın sefaletle birlikte gerçekleştirilmiştir. Osmanlı toplumundaki yüksek ücret vakasının Sanayi Devrimi'nin bu toplumda oluşmama sebeplerinden biri olduğunu belirtelim.

Sanayi Devrimi'ni ve modern kapitalizmi hazırlayan süreçte sermaye birikiminin büyük yeri vardır. Bunu sağlayan da Merkantilist dönemde yoğunlaşan deniz aşırı sömürgecilik ve köle sömürsüydü. Bu türden bir ekonomik gelişme İslam'a yabancısıdır. 20'nci yüzyılın başlarına kadar İslam ülkelerinin kapitalizmin tahakkümüne girmesinin de etkisiyle İslam, Müslümanlar ve tasavvuf suçlanmıştır. Meselenin bir sistem meselesi olduğunu görmeyen bu anlayış bir şekilde devam etmektedir. İslam paradigması içinde meseleye çözümler aramak yerine kapitalist paradigma içine İslam'ı yerleştirme düşüncesi hâlâ etkilidir. Bu şekilde de Müslümanların hâkim olacakları vehmedilmektedir.

Kapitalizm, refah üretmeden zenginlikler ve zenginler yaratırken insanların emeğini kullanıyor. Gerçekte bu zenginliklerde bunları üreten emek sahiplerinin hakları vardır. Şahsiyetin belirleyicilerinden olan mülkiyet, tarihimizde

görüldüğü gibi, küçük ve yaygın olmalıdır. Büyük mülkiyet ve büyük sermaye fertlerin elinde olmamalı, devlet elinde olmalıdır. Aksi takdirde gelir dağılımı bozulur, halk içinde birbirine düşman iki zümre oluşur. Çünkü günümüzde içtimai sınıflaşmayı belirleyen de emek ve sermayedir. Herhalde en önemli bölücülük türü de bu olsa gerektir. Mülkiyet, şahsiyet ve hürriyetle ilgili olduğu için mülkiyet büyüdükçe ona sahip olan kişinin de hürriyeti büyür ve toplumun hürriyetini tehdit etmeye başlar. Bu durum, ancak mülkiyetin büyümesine engel olunursa önlenabilir.

Sömürü, iş olmadığı gibi işsizliğin ve ahlaksızlığın temelidir. Gerçek anlamda emek sarfederek geçimlerini sağlayanlar toplumun örnek gösterilmesi gereken insanlarıdır. Ahlakın temelinde emek vardır. Emeğin aşağılanması, büyük sermaye ve servetin, sınıf farklarının ve bütün zorbalıkların kaynağıdır. Kendi emeğiyle yaşamayı dinî bir temel olarak tanıyan insan zorbalık yapamaz.

Emanet ehline verilmeli

Günümüz ekonomilerinin temel sorunu, bir ahlaki problem olan işsizlik sorunudur. Çoğunluğunu İslam ülkelerinin oluşturduğu az gelişmiş (daha doğru bir deyişle az kapitalistleşmiş) ülkeler ise daha da kötü durumdadırlar. Sanayi kapitalizmi sermayeyi yüceltirken emeği aşağılamıştır ve insanlar arasına telafi edilemeyecek düşmanlık unsurları koymuştur. Hz. Peygamber, doğru tüccarın peygamberler ve siddiklarla birlikte haşrolacaklarını buyururken ticaretin ne kadar sorumluluk isteyen bir meslek olduğunu vurguluyordu. Toplum hayatının işlemesi, emanetleri ehline vermekle kabildir. Toplumun kaderini belirleyen de mülkiyetin ehline verilip verilmemesidir.

Günümüz kapitalizmi hem zenginlerde hem de emekçilerde ruhi ve maddi sefaletler yaratmaktadır.

Kapitalist hayat tarzı insanlardaki ahlaki öldürmüştür. Bu hayat tarzı, insanlar istese de ahlak ortamı oluşturmaz. Modern toplum; kazanmak, dövmek, hatta öldürmek üzerine kurulmuştur. Geçmişin, zencileri vahşi hayvan gibi avlayıp emek piyasasına süren sömürgecilerinin, kadın ve çocuk işçileri acımasızca sömüren sanayicilerinin ve toplama kamplarında toplu imha gerçekleştirenlerin torunları günümüzde belki insan haklarını en çok savunanlardır ama bu durum bu temeller üzerine kurulu modern hayatın temel özelliklerini değiştirmez. Bu hayat tarzı sermayeyi ve teknolojiyi ön planda tutuyor, insan ise bunların işine yaradığı sürece değerlidir. İnsan, teknolojinin ve sermayenin önünde olma hakkına sahip değildir. Söz gelimi modern toplumda, otomobil insandan daha değerlidir.

İktisadın bir din ve ahlak hayatına bağlanması insanlığı esirlikten kurtarabilir. Küçük sanayi içinde, iktisadın bir din ve ahlak hayatına bağlı olması medeniyetimizin önemli bir unsurudur. Bugün iş ahlakından ayrılmış olan iktisadi hayat kapitalist medeniyetin temelidir. Sermaye sahipleri insanların emeğiyle kendilerine saltanatlar kuruyorlar. Çünkü bu hayat tarzını oluşturan Batı medeniyeti, sömürü, büyük üretim, büyük tüketim ve harcama hırsına dayanmakta, ahlaka dayanmamaktadır. Geçmişte iktisadi hayatımız ahlaka bağlıydı. Sistemin temelini oluşturan küçük üretici yani küçük esnaf, tüccar ve köylü iktisadi faaliyeti ahlaktan ayırmamıştı. Oysa günümüzde küçük esnaf kazanç hırsıyla acınacak bir duruma düşmüştür. O ve özellikle büyük sermaye sahipleri ruhlarının kurtarılmaları gereken gerçek birer 'felaketzede'dirler. Esnaf dernekleri sadece teşkilatın çıkarlarını gütmemeli, ahlaki bir denetim özelliğini de taşımalıdır. İnsanları bütün ömürlerini sadece kazanç peşinde koşmaktan kurtarmak, onların insanlıklarını ön plana çıkarmak gerekir.

PROF. DR. AHMET TABAKOĞLU KİMDİR? Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi, Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Müdürü, Türkiye Bilimler Akademisi üyesi.

HZ. PEYGAMBER, DOĞRU TÜCCARIN PEYGAMBERLER VE SİDDIKLARLA BİRLİKTE HAŞROLACAKLARINI BUYURURKEN TİCARETİN NE KADAR SORUMLULUK İSTEYEN BİR MESLEK OLDUĞUNU VURGULUYORDU. TOPLUM HAYATININ İŞLEMESİ, EMANETLERİ EHLİNE VERMEKLE KABİLDİR. TOPLUMUN KADERİNİ BELİRLEYEN DE MÜLKİYETİN EHLİNE VERİLİP VERİLMEMESİDİR.

“Çocuğum büyüyünce bana anne diyebilsin yeter...”

Otizmli çocuk annesi Feriha Birdal

Feriha Hanım gibi annelerin hayalleri, birçok çocuk için küçük ama otizmli çocuklar için büyük hayaller.
Fakat erken tanı ve eğitimle ulaşılamayacak hayaller değil.
Destek verseniz yeter.

TOHUM
YAZIN
5290'A
SMS ATIN

10 TL
BAĞIŞLAYIN

www.tohumotizm.org.tr - 0 212 244 75 00

Tüm operatörlerin faturalı hatları için geçerlidir. SMS başına Türk Telekom 2 SMS, Vodafone 1 SMS bedeli ayrıca ücretlendirmekte, Turkcell ücretlendirmemektedir.

MAKALE

BEN BEBEK DOĞURDUM, SENİN SÜPER GÜCÜN NE?

OYUNCU ANNE/ŞERMİN ÇARKACI

nsanoğlu yaratıldığından beri kadınlar hamile kalır, hamilelik ortalama dokuz ay 10 gün sürer, bebek dünyaya gelir ve nesil devam eder. Pek çok özel hissi ve bedensel değişimi barındıran bu özel durum, bu açıdan bakıldığında aslında son derece sıradandır. Dünyaya gelen çocuk, ailenin kendi yaşantısı içerisinde yaşamına devam eder, sevilir, bakılır, büyütülür, yetiştirilir, hayata hazırlanır ve süreç devridaim eder.

Eskiden tabii, eskiden öyleydi. Şimdi bu bakış açısı kabul görmüyor. Efendim, 'trendy gebelik', 'trendy annelik' bunu kabul etmiyor. Çünkü, trendy'likte sıradanlık kabul edilmez!

“

Derhal internetten anne gruplarına üye ol ve hemen birkaç kursa yazıl. Bebeğin sosyalleşmesi lazım. Hayır, tabii ki de eve çocuklu misafir davet etmeyeceğiz. Isırır, saçını çeker, vurur çocuğa falan. Yaşlılarıyla oynayacaksa oyun gruplarına gideceğiz birlikte. Saçmalama, tabii ki parklara gidemeyiz. Şimdi çocuk parkta tozla toprakla oynayıp mikrop mu kapsın? Ayrıca parkta trendy anne olunmaz, sıradan anneler parka gider.

MODERN ÇOCUK YETİŞTİRME ÖĞRETİLERİ NE DİYORSA O OLACAK!

MAKALE

Kadın hamiledir. Bir anda dünyanın merkezine oturur. Doğurana kadar oradadır. O artık bir prenses, bir kraliçedir. Elini eteğini iş hayatından, günlük yaşamdan, ev işlerinden çeker. Sadece göbeğine ve bebeğine odaklanır. Gebelikle ilgili her türlü kitabı okur, forumlara üye olur, kendini doktorundan bile daha bilgili zanneder. Mümkünse bulunduğu şehrin en ünlü kadın doğumcusuna gider. O anda aynı şehirde yaşayan ve gebelik takibini sağlık ocağında yaptıran hemcinsinin bebeğiyle, kendi bebeği asla aynı kefedede değildir. Onun bebeği, bedeni, hamileliği hepimizden daha değerlidir.

Bir 'trendy gebe', bebeğini yaşama bir proje gibi hazırlar. Cevizle, balıkla beslenir, klasik müzik dinler, bebeğiyle düzenli olarak konuşur, karnını sever, bebek babanın sesine de aşına olsun diye, adamın ağzını karnına dayar, öyle konuşur.

Bir 'trendy gebe', gebeliğinin her anını fotoğraflamak ister. Mümkünse profesyonel fotoğrafçılarla çalışır. Kocasını önünde diz çöküp karnını öpen, beyaz elbiseler içerisindeki gebe, o an dünya üzerindeki son çocuğu dünyaya getirecekmiş gibi, bundan sonra insanlık nesli onun karnındaki çocuktan türeyecekmiş gibi bir havaya bürünür. İşte bu hissi yaşadığında, kayış tamamen kopar. 'Babyshower' partileri, bebeğe isim bulma toplantıları, bebeğe -yurt dışında rahat yaşayabilsin diye- i, ş, ç harfi olmayan isim bulma çabaları, doğum için yurtdışına gitmek istemeler, hamile yogaları, hamile kulüpleri, gebelik koçları falandı filandı derken dokuz ay dolar... Ve sonunda trendy gebe ile yukarıda bir ara sözünü ettiğimiz, üzerinde çok da durmadığımız sağlık ocağında gebelik takibi yaptıran sıradan gebe doğum yapar. Biz de karşımızda ilk kez bir ortak nokta görürüz: İnsan...

Ama her ikisinin yetiştirdiği insan tabii ki de aynı olmayacak. Sıradan anne mi olmak istiyorsun, yoksa modern anne mi? 'Modern anne, trendy anne, yeni nesil anne...!' Peki, o zaman önce şunları öğren: Sen özelsin, biriciksin, yegânesin, mükemmelsin. Bunu bil. Öyleyse senin çocuğun da özel, biricik, mükemmel ve farklı. Evet evet, bunu iyi öğren. Her yerde söylemen gerekecek. 'Benim çocuğum çok farklı ve çok özel bir çocuk' diyeceksin. Unutma, sıradanlık yok!

Şimdi aşama aşama diğer trendy annelik meselelerine başlayabiliriz. Eskiden son derece basit bir eylem olarak görülen ve bütün kadınlara bahşedilmiş olan o emzirme işini hafife alma. Derhal emzirme kulüplerine üye ol, emzirme danışmanından yardım al. Lohusa şerbeti mi? Aaaa, duymamış olayım. Ne kadar geleneksel, ne kadar sıradan... Malt içeceksin, malt. Satılıyor kutu kutu, her yerde var. Böyle eline alıp sokakta, alışveriş merkezlerinde gezerken falan içeceksin.

Anneanne, babaanne, teyze, konu komşu gibi bilumum zevatı evden uzaklaştıracaksın. Bakıcı ve danışman senin işini çözer. Nasıl olsa her konuda para vererek danışacak birini bulursun, büyük ebeveynleri karıştırma şimdi. Hem anneanneler, babaanneler çocuğu çok sever, her dediğini yapar ve çocuğu şımartır. Modern annelik, çok sevilmiş ve sevgiden şımarmış çocuk istemez. Ayrıca çocuğu anneanne, babaanne, konu komşu sevmesin zaten, babası da 'biraz sevsin.' Annesi sevsin sadece, annesine yapışsın, annesine delice bağlansın, kopamasın. Evet evet, anne ve çocuk ayrılmaz ikili olsun. Sen de öyle ol. Hani kazara çocuk kreşe, anneanneye, babaya falan birkaç saatliğine bırakılmak durumunda kalırsa, çok ağla. Çocuk da ne olduğunu bilemeyip 'annem ağlıyorsa demek ki vardır trajik

TEN TEMASINI
BEBEĞİ UYU-
TURKEN KUR-
MA. ZİN HAR
SALLAMA,
KAT'A YANINA
ALMA, SARILIP
YATMA.
MODERN BİR
ANNE BUNU
YAPMAZ. ÇO-
CUĞUN AYRI
BİR ODASI
VAR, ODASINA
BEŞİĞİNE BI-
RAKACAKSIN,
BEBEK ORDA
KENDİ KEN-
DİNE UYUYA-
CAK. EFEN-
DİM, AĞLIYOR
MU? AĞLASIN.
AĞLAR AĞLAR
SUSAR. YA-
BANCILAR(!)
HEP BÖYLE
ÇOCUK BÜ-
YÜTÜYORLAR.
BİZ DE BÖYLE
BÜYÜTELİM.

bir durum' desin, o da ağlasın. Bir trendy anne, çocuğuna yapışır, ayrılamaz, her ayrılıkta ağlar, çocuk susar ama anne susamaz. Unutma, ayrılmak yok.

Öğrenmen gereken çok önemli iki kelime var. 'Hijyenik' ve 'organik'. Organik kıyafetler al, iki gün sonra küçülecek kıyafetlere servet harca. Para mı yok? Olsun. Bul. Bütün anneler organik giydiriyor, sen de öyle yapacaksın. Dışından tırnağından arttır. Trendy çocuk, organik giyecek ve organik yiyecek, nokta! Köyden getirsek olur mu yumurtayı? Hayır, tabii ki olmaz, orda hayvan afedersin kendi pisliğini falan gagalıyor, biz yavrumuza öyle şey yediremeyiz. Organik marketten alırsın organik yumurtayı. Köydeki teyzenin elinin değdiği şeyleri de yediremeyiz. Acaba ellerini yıkadı mı o sebze-leri ayıklarken? Bilemiyoruz ama organik marketlerdeki ürünlerin hijyeninden eminiz. Yoksa neden bu kadar pahalı olsun ki, dimi ama?

Derhal internetten anne gruplarına üye ol ve hemen birkaç kursa yazıl. Bebeğin sosyalleşmesi lazım. Hayır, tabii ki de eve çocuklu misafir davet etmeyeceğiz. Isırır, saçını çeker, vurur çocuğa falan. Yaşıtlarıyla oynayacaksa oyun gruplarına gideceğiz birlikte. Saçmalama, tabii ki parklara gidemeyiz. Ne öğrendik yukarda? Hijyen! Şimdi çocuk parkta tozla toprakla oynayıp mikrop mu kapsın? Ayrıca parkta trendy anne olunmaz, sıradan anneler parka gider. Biz henüz yaşına girmemiş yavrumuzla dans grubuna yazılacağız, dans ede ede oynayacağız. Niye? Çünkü ten teması önemli. Ama bu ten temasını bebeği uyuturken kurma. Zinhar sallama, kat'a yanına alma, sarılıp yatma. Modern bir anne bunu yapmaz. Çocuğun ayrı bir odası var, odasına beşiğine bırakacaksın, bebek orda kendi kendine uyuyacak. Efendim, ağlıyor mu? Ağlasın.

BU TRENDY ÇOCUK ÇOK ÖZEL, ÇOK FARKLI BİR ÇOCUK. ÖYLEYSE TABİİ Kİ DE HER ALANDA BAŞARILI OLACAK. İKİ YAŞTAN İTİBAREN YABANCI DİL EĞİTİMİNE BAŞLAYABİLİRSİN. EFENDİM? HENÜZ ANA DİLİNDE BİLE KONUŞAMIYOR MU? OLSUN, NE YAPACAK TÜRKÇEYİ ÖĞRENİP? SEN ONA 'YAVRUM, EVLADIM' FALAN DEME ZATEN. ÖYLE SESLENME. 'HONEY' DE, KULAĞI ALIŞSIN.

TRENDY'LİKTE SIRADANLIK KABUL EDİLMEZ!

Ağlar ağlar susar. Yabancılar(!) hep böyle çocuk büyütüyorlar. Biz de böyle büyütelim. Kalbinin sesini, içgüdülerini dinleme. Modern çocuk yetiştirme öğretileri ne diyorsa o olacak.

Senin sahip olmak isteyip de sahip olamadığın her şey çocukta olacak, senin yapmak isteyip de yapamadığın her şeyi çocuğun yapacak... Sen de bunları gerçekleştirebilmek için elinden gelen her şeyi yapacaksın. Pahalı oyuncakları, marka kıyafetleri, tütülü elbiseleri, akülü arabaları, cep telefonu, tablet gibi teknolojik cihazları altın tepsilerde sunacaksın çocuğuna. Hayır, tabii ki de kendisi çabalamayacak bunlara sahip olmak için. Hık deyince tablet, gık deyince telefon! Eksik mi kalalım başkalarından? Bütün trendy çocuklarda var, 'ezik miyiz' biz? Değiliz; trendyiz...

Ne demiştik, bu trendy çocuk çok özel, çok farklı bir çocuk. Öyleyse tabii ki de her alanda başarılı olacak. İki yaştan itibaren yabancı dil eğitimine başlayabilirsin. Efendim? Henüz ana dilinde bile konuşamıyor mu? Olsun, ne yapacak Türkçeyi öğrenip? Sen ona 'yavrum, evladım' falan deme zaten, öyle seslenme. 'Honey' de, kulağı alışsın. Türkçe seslenmen gerekiyorsa 'prensesim, prensim, aşkım' falan de. Ne o öyle, evlat falan... Hiç trendy değil! Kurslara devam... Piyano, bale, drama, spor, modern dans, resim, yabancı

dil, ilerleyen yaşlarda basketbol, eskirim falan hiçbirini es geçme. Hepsine gitsin. Göndermeyenleri ayıpla, böyle üstten üstten bak. 'Aaaaa nasıl bu kadar sıradan çocuk yetiştirebiliyorsunuz, nasıl parkta oynatıyorsunuz' bakışı at. Burada önemli olan çocuğun yetenekleri, ne istediği, nerede ne yapıyorken mutlu olduğu değil. Mühim olan; nereye ne kadar para ödediğin, bir mükemmel anne olarak, senin çocuğu kurstan kursa, etkinlikten etkinliğe taşıırken arabada ne kadar beklediğin, diğer trendy arkadaşların çocuklarının 'mükemmelliğini, özel oluşunu, süperliğini' anlatırken senin aşağı kalıp kalmadığın... Hani çocuğunun doğum günü partilerine falan davet edeceksin bu insanları... Otel tutacaksın, organizasyon şirketleri ile anlaşıp düğün tadında iki yaş, üç yaş, beş yaş doğum günleri düzenleyecek-sin ya, hah işte o buluşmalarda aşağı kalmamalısın.

Çocuğu bir kenara bırak, kendine de dikkat edeceksin. Her daim şık, her daim bakımlı, her daim fit, şıkır şıkır olacaksın. Bebek omzuna kusuyor olabilir, az önce bebeğin altını alırken eline kaka bulaşmış olabilir, çocuk çikolatalı ellerini senin üstüne sürmüş falan olabilir. Takılma bunlara. Cep telefonunun açısını iyi ayarla, biraz üstten selfie çek, bunların hiçbirini gözükmez. Böylece rahat rahat #baby, #myson, #happyhours, #love yazar paylaşırsın.

Bütün bunları yapıyorsan, mükemmel bir modern annesin demektir ama yine de çocuk büyüdükçe süreci ve trendleri yakından takip etmeyi unutma.

Bir de unutmaman gereken şeyler var: Senin son derece geleneksel yöntemlerle büyüdüğünü unut me-sela... Annenin dizlerinde yatmanın ne güzel olduğunu, kardeşlerinle aynı yataкта uyuduğun geceleri, sokakta doyasıya oynadığın ve sal-çalı ekmekle, ekmek arası domatesle karnını doyurduğun günleri unut. Mozaik pastanın üstüne mum dikerek kutladığın doğum günle-rini, gittiğin mahalle ilkokulunu, karatahtayı, tebeşiri unut. Peşinde koşan, saçını okşayan anneni, havada uçan terliği, ev yapımı bez bebekleri, kapı önü oyunlarını unut.

Bir çocuğun, gerçek çocukluk deneyimlerini yaşayarak, anne babasıyla, aile büyükleriyle mutlu ve huzurlu bir evde büyüyerek mutlu olabileceğini aklından bile geçirme. Hedef iyi yürekli, merhametli, saygılı, sevgi dolu çocuklar yetiştirmek değil; hedef özgüvenli, nitelikli, özel çocuklar yetiştirmek! Trend bu.

Anlaşıldı mı görevler? Kendi çocukluğumuzu unuttuk, trendy olduk. Modernliğimiz uğurlu, yetiştireceğimiz bu süper çocuklar vatana millete hayırlı olsun.

OYUNCU ANNE KİMDİR? Yazar ve instagram fenomeni.

KUCAKLAYAMADIĞINIZ ÇOCUKLARIN HAYATLARINA **HAYAT VEREN HEDİYELER** İLE DOKUNUN.

Satın alacağınız her Hayat Veren Hediye ile hem 150'den fazla ülkede bulunan ihtiyaç sahiplerine Umut, hem de arkadaşlarınıza UNICEF sertifikası hediye edebilirsiniz.

hayatverenhediyeler.org

Hediye çeşidimiz çok zengin: Kızamık ve çocuk felci aşılı, ölümcül ishale karşı sıvı tedavisi tuzları, kuraklıklarda besin yetersizliği çeken çocuklar için süt tozu, yüksek enerjili özel gıdalar, tedavi edici hazır besinler. Daha ziyade Afrika ülkeleri için sıtmayı önleyici özel cibinlikler, doğal felaketlerde kullanılmak üzere çadırdan battaniyeye, su arıtma tabletlerine kadar pek çok ürün var. Bu ürünler UNICEF'in merkez ve bölge depolarından gerekli yerlere anında sevk edilmektedir.

Benim
İçin
Lacivert

LACİVERT 2 YAŞINDA

Nagihan Haliloğlu: İlk defa *Lacivert Dergi*'de düzenli şekilde yazmaya başladım. 'Acaba her ay söyleyecek bir şey bulabilir miyim' kaygısıyla başlasam da, her ay derginin dosya konusunu ve içeriğini belirlediğimiz toplantılarda o kadar keyifli ve hararetli sohbetler, tartışmalar yaşandı ki, her sayı için irdelemek istediğim bir değil, beş konu olduğunu gördüm. Değişik formasyonları olan insanlarla bir araya gelip memleket meselelerini tartışmak, sonra bunu başka insanlarla paylaşabilmek harika bir his. Bu süre içerisinde *Lacivert*'i anne ve babamın elinde de daha sık görür oldum, geçende hatta babam defterini çıkarmış not alıyordu.

Ayşe Kardaş: Biz aynı hedefe farklı yollardan yürüyen dostlardık. Hikâyelerimiz benzerdi, yollarımızın kesişmemesi imkânsızdı. Bu kader ortaklığıydı *Lacivert*'in doğumuna sebep. Çok güzel konuları çok farklı yönleriyle ele alabildi *Lacivert*. Çünkü samimiydi, çünkü hesapsızdı. İki sene önce ilk sayımızın çıkmasına vesile olan her arkadaşşıma özellikle sevgili Meryem'e emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum. Dergimizin güzel ülkeme ve onun güzel gençliğine katkılarının artması temennisiyle.

Sema Silkin: Bir büyüğümüzün vefa gecesinde Çağatay Türklerini anlamaya çalışırken bulduk birbirimizi. Hemen ardından tencere tava seslerinin uykularımızı kaçırdığı günler geldi. Memleket yanarken şiir mi yazılır demedik. Geçen zamana hayıflanmayı bırakıp şimdi üretme vaktidir deyip eli kalem tutan münevverleri serüvenimize davet ettik. En çok gençler okusun istedik *Lacivert*imizi. Üniversite koridorlarında, liseli gençlerin sırt çantalarında rastladıkça *Lacivert Dergi*'ye biz de gençleştik. Daha bir heyecanlandık, daha bir bağlandık umudumuza, toprağımıza, gençlerimize. Bin yıldır bu vatanın her zerresinde iz bırakan kadınların ayak izlerini takip ediyoruz. Biliyoruz; "Yokuşlar kaybolacak çıkacağız düze. Kavuşacağız sonu gelmez gündüze..."

Esra Albayrak: *Lacivert*, nam-ı diğer Laci... Göğsümüzde kabaran yoğun duyguları temiz bir düşünce ikliminde rafine ediyor ve böylece hem vicdanı sakinleştiriyor, hem de zihni tatmin ediyor. Diklenmeden dik durma gayreti, gelenekten beslenirken üzerine yeni bir şeyler de inşa etme çabası, genç ve dinamik yazar kadrosuyla iddialı ancak alçakgönüllülüğünü koruyan tavrı farklılaştırıyor *Lacivert*'i... İyi ki varsın sevgili Laci! Ömrün bereketli olsun...

Fatmanur Altun: Genel yayın yönetmenimiz Meryem İlayda Atlas bir gün telefonla arayarak *Lacivert*'e davet etti beni. Garip bir ünsiyet hissettiğimi hatırlıyorum. Tereddüt, çekince olmalıydı oysa. Uzun süre bir başka 'iyi dergi'nin bünyesinde yer almış ve tam tabirle tadına doyamadan dergimizden ayrılmıştık. Sonraları "dergicilik öldü", "dergiler önceki dönemin sembolleri" gibi sözleri çok duyar olmuştuk. Çekinmek, geriden seyretmek için şartlar uygundu. Fakat *Lacivert*'e rengini veren ruh en başından beri oradaydı ve o ruha kayıtsız kalmak mümkün olmadı. İyi ki de olmamış. Bir roman kahramanı gibi kalbimin götürdüğü yere gittik ve çok güzel şeylerle karşılaştık hamdolsun. Derdi olan akıllı insanlar, iyi fikirler, kaliteli kalemler, güzel tasarımlar, hasbi dostluklar, doyumsuz sohbetler ve en önemlisi kendi geleneğini oluşturmaya dair güçlü bir ihtimal *Lacivert*. *Lacivert* iyi ki doğdu. Uzun, bereketli bir ömür diliyorum.

Lacivert hakkındaki düşüncelerini bu sayfaya yazıp ayın 15'ine kadar Twitter, Facebook ve Instagram hesaplarından sayfanın fotoğrafını **#benimicinclacivert** hashtag'ıyla birlikte paylaşan 20 okurumuza *Lacivert* defter seti hediye ediyoruz.

LACİVERT 2 YAŞINDA

Benim
İçin
Lacivert

LACİVERT 2 YAŞINDA

Sultan Işık: İlklerin değeri her zaman daha farklıdır. *Lacivert Dergi* de benim yazı ve yayın hayatına adım attığım, isim anneliği yaptığım ilk yer. Kurucularından da olduğum, editör olarak başlayıp yazı işleri müdürlüğü ile son verdiğim kurumsal görevimden sonra bile hayatımın bir parçası olmaya devam etti. Önemli bir boşluğu doldurabilmesi, okuyucuya farklı bir bakış açısı sunabilmesi ümidi ve amacı ile başlangıçta bir avuç hevesli ve gönüllü arkadaşla başlayıp bugünlere gelebilen *Lacivert Dergi*'ye daha çokook uzun yıllar var olabilmesi dileği ile iyi ki doğdun diyorum. Daha nice güzel ve başarı dolu yıllara, seni sefiyoruz *Lacivert*!

Şule Albayrak: *Lacivert*, daha ilk sayısından itibaren dert edindiği konuları kendine has bakış açısı ile ortaya koyarak yolunu çizdi ve iki yılını doldurdu. Daha söylenecek sözlerin, uzun yol arkadaşlıklarının ve kendimize dair tartışılacak onca meselenin bizi beklediğini görüyorum. Ömrün uzun, okurun bol olsun, *Lacivert*!

Zeynep Bayramoğlu: Baş döndürücü hızla akan ve bir o kadar hızlı şekilde bilgiyi öğüten bu zamanlarda *Lacivert* ilaç gibi geldi bana. Gündemi popüleritenin sığılından uzak analiz edenlerin, farklı bakış açısı arayanların tercihi oldu. Katkı sunmaktan gurur duyuyorum. Ömrü uzun, etkisi derin olsun.

H. Hümeysra Şahin: *Lacivert Dergi*, söylem, eylem ve biçimiyle bir dönemin ruhunu tarihte sabitleyecek çağdaş bir fikir koleksiyonudur. Ama aynı zamanda dinamik bir girişimin adıdır. Dinamizmini, yıllarca birikmiş ama söylenmemiş sözlerin infilakından alır. 2000'li yılların beklenmeyen çocuğudur.

Contemporary İbrahim Efendi: *Lacivert* ne ilk ne de son mecmuadır. Mia! Yine de kahramanın zamansızlaştığı bir dünyada nevezuhur bir mevkutenin iki yıl hayatta kalması hafife alınacak bir mesele değildir. Mor! Dergiye her defasında son sahifelerden, yani kendi yazımdan başlayarak okumam da bence *Lacivert*'e verdiğim ehemmiyeti gösterir. MiaMor!

Serdar Karagöz: *Lacivert Dergi* iki yıl önce Türkiye'de entelektüel hayatın tikanıklığı ve tüm umutsuzluğu içinde doğdu. Yerel olanın küreselleşmeye direnemediği bu coğrafyada düşünce, fikir, sanat ve kültür dünyamız hızla çoraklaşırken bizlere umutlu olmamız için bir sebep oldu. İddialıydı. Birikimliydı. Özgüvenliydi. Komplekssizdi. Ciddiydi. Hayatı ciddiye alan bir dergiydi. Hayata başka yerden bakabilmeyi başardı. "Daha ne söylenebilir ki?" "Başka ne yazılabilir ki?" denilen bir ortamda başka şeylerin de söylenebileceğini, başka şeylerin de yazılabileceğini gösterdi. Zengin içeriği ile gerçek anlamda okunabilen bir dergi oldu. İki yıl içinde entelektüel bir heyecan, bir kıpırdanış oldu *Lacivert*...

Mehmet Dinç: *Lacivert Dergi* benim yol arkadaşım. Sık yaptığım uçak seyahatlerimin vazgeçilmezi *Lacivert Dergi*, her ay taze fikirleri, faydalı bilgileri, güzel insanları, olayları ve işleri hayatıma katıyor. Beni tazeliyor, insanlığa dair ümitlerimi ve güzel günlerin gelişine dair heyecanımı artırıyor. *Lacivert Dergi* kötülükçü seslerin hiç susmadığı bir dönemde iyiliğin seslerinden biri oluyor. Bu ses her geçen gün daha gürleşsin ve hiç susmasın dileğiyle.

Prof. Dr. Hüsrev Hatemi: *Lacivert Dergi*'nin adı, onun 'lacilerini giymiş' resmi zevattan olduğunu düşündürmemeli. Nasıl resmi zevat pazar yürüyüşlerinde, aile pikniklerinde lacilerini giymiyorsa, *Lacivert Dergi* de kapakta, topluma saygısından lacili, fakat kimi sayfalarında blue jean giymiş, kimi sayfasında kimonolu ve gerektiğinde haki er üniformalı veya işçi tulumlu bir dergidir. Yani bir Türkiye dergisidir. Adı bir rengin adıdır. Fakat yanlış anlaşılırsa üzüldür ve "Hani bendim yedi renk hani tende can idim" deyu yakınmaya başlar. Hacı Bayram gönlü için "Rengine aşkın cümle boyandı" diyor. *Lacivert Dergi* de Türkiye coğrafyası ve Türkiye insanları sevgisinin rengine cümle (bütünüyü) boyanmıştır.

Haşmet Babaoğlu: *Lacivert*, profesyonel hayatımda dergilerde pek nadir gördüğüm bir özelliğe sahip: Her sayısında biraz daha büyüüp geliyor. Doğu hazırlıklarına tanık olduğum, heyecanını duyduğum bir derginin böyle güçlü yürüyüşünün benim için ayrı bir yeri var.

Prof. Dr. Kemal Sayar: *Lacivert*'i ilgiyle takip ediyorum. Düşünsel zenginlik ve derinliğiyle dergiciliğimizin çitasını yükselttiğini düşünüyorum. Görsel tasarımını da çok başarılı buluyorum. Nice yaşlara.

İbrahim Tenekeci: *Lacivert Dergi* 23 sayıdır hayatımıza yeni bir renk, yeni bir iklim getirdi. Dergide her seferinde farklı bir içerik ve konu bulabiliyorum. *Lacivert*, inşallah nice uzun seneler daha hayatımızda olmaya devam eder.

Kutluğ Ataman: *Lacivert*'in en önemli başarısı Türkiye kültür hayatını tek seslilikten çıkartıp yeni referans noktalarını harekete geçirmek oldu. Özellikle kültür ve sanatta doğru cevaplar değil doğru soruların önemini yeni bir kuşak *Lacivert* sayesinde anlamaya devam ediyor.

Yener Çevik: Kendi terslerimi rahatça ifade ettiğim müziğim rap'i anlattım, onlar da aynen yazdı. Hiçbir kültürü ayırmadan bizleri de sayfalarına konuk eden *Lacivert Dergi*, nice senelere!

Prof. Dr. Kadir Canatan: Günlük hayata odaklanmış bir dergi: *Lacivert*. Bir anlamda günlük hayatın sosyolojisini yapıyor. Bugüne kadar hazırlanan dosya çalışmaları bir arşiv niteliğinde. En azından insanlara ilham kaynağı oluyor. Her dosya konusu bir tez çalışması olabilir. Erkeklik, kötülük, gurbet, beden ve benzer konular akademik hayata girmek isteyen araştırma görevlileri, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için birer araştırma konusu... Tez konusu bulamıyorum diyenlere *Lacivert Dergi*'nin dosya konularına bakmalarını öneriyorum. Umarım *Lacivert* gelecekte de bize yepyeni konular bularak sürprizler yapmaya devam edecektir.

Nihal Bengisu Karaca: Türkiye'de dergicilik yapmak makûs bir talihle mücadele anlamına geliyor. İnternet medyası, sosyal paylaşım siteleri 140 karakterle sınırlanmış haber alma-haberdar olma refleksini perdahlarken, bir konu hakkında enine boyuna fikir sahibi olmaya duyulan ihtiyaç giderek azalıyor. Değil bir konunun farklı açılardan irdelenmesi, haber metinlerinin 5N 1K unsurlarını taşıyıp taşımadığı bile irdelenmiyor artık. Kimse bunun sonucunun mutlak bir derinlik kaybı, zihni fakirleşme olduğu gerçeğini inkâr edemez. Fakat garip bir biçimde, kendisinden memnun kalınan bir fakirleşme bu. Tek boyutluluğun verdiği bir sarhoşluk. *Lacivert Dergi*'nin mücadelesini bu bakımdan önemsiyorum ve değerli buluyorum. Söz konusu sarhoşluğun, derinsizlik özleminin hayatın tüm alanlarını ele geçirme ihtirasına karşı verilen bir savaştır artık dergi çıkarmak. *Lacivert* de bunu yapmaya çalışıyor. Tematik sayıları özellikle kıymetli. 28 Şubat sayısı derginin unutulmazları arasında, arşivlik.

dekorlar
kaldı
geride

HÜSREV
HATEMİ

HERHANGİ BİR SANAT ESERİNDEN
ZEVK ALMIŞ GİBİ GÖRÜNMEK
BİZDE SON 60 YILDAN BERİ İYİCE
YAYGINLAŞTI. HERHANGİ BİR
TÜRKİYELİ, HIÇ İÇİNDE BİR COŞKU
DUYMADAN, YEMEK ARTIKLARI
VE KADEHLERLE DOLU MASALAR
ÖNÜNDE VE BİR OTEL SALONUNDA,
MİKROFONDAN YAYILAN "ALİ MÜRŞİD
GÜZEL ŞAH/HAK LÂ İLÂHE İLLALLAH"
NAĞMELERİ DİNLERKEN İKİ YANA
SALLANIYORSA, VECDE GELMİŞ
BİR KİŞİ DEĞİL, NİETZSCHE'NİN
ZERDÜŞT'ÜNÜN BÜTÜN AĞIR
SÖZLERİNE LAYIK BİR SOYTARIDIR.

*Pop müzik bizim müziğimiz değil,
mızıru Amerika mahsulü olan bir Popcorn'dur*

Popüler sanat, popüler müzik gibi isimlendirmelerin başındaki popüler sıfatı, Latince populus (halk) kelimesinden geliyor (Fransızca peuple, İngilizce people). Bu deyim, Batı dünyası için 19'uncu yüzyıl ortasında, 1862'de George Eliott tarafından kullanılmıştır fakat aynı zamanda, 1858 yılında Londra'da Pop Concerts adıyla konserler düzenlendiği de biliniyor. Bu konserler 1898 yılına kadar sürmüştür ancak 1950'li yılların sonuna doğru, Batı ülkelerinde, klasik olmayan müzik anlamında bir sınıflama deyimini olarak yerleşmiştir. Bizde,

bütün Osmanlı devirlerinde 'müzikî' denince Klasik Türk Müziği besteleri anlaşılmış, klasik müzik dışındaki müziğe türküler, türkü olmayan uzun hava gibi beste- lere de Kayabaşı Usulü denmiştir. Klasik Türk Müziği'ne, Osmanlı yıllarında Türk Sanat Musikîsi adı verilmiyordu. Bimen Şen, Tatyos Efendi gibi bestekârlar ortak bir musikînin bestekârları idiler.

Cumhuriyetin ilk yıllarında, bu durum değişmedi. Sarayburnu'nda bir akşam Mısır'dan gelen Münire-tül Mehdiye Hanım'ı dinleyen Atatürk, daha başka sebeplerin de etkisiyle birden sinirlenerek, kendisinin çok sevdiği için dinlemeye devam edeceği Klasik Türk

Müziği'ni radyodan ihraç etmiştir. Daha sonraları verilecek Türk Müziği, Hafif Batı Müziği ve Türk Halk Müziği gibi isimlerin başlangıcı da, bu Sarayburnu gecesi olmuştur. Bu geceyi izleyen 10-15 yıl, bütün toplumsal olaylarda olduğu gibi, kraldan çok kralcıların arz-ı endam etmesine rağmen ve Atatürk kendisi de Türk müziği dinlemeye devam ettiği halde bu âdemlerin davranışları, halkın kendi müziğinden soğumasına yol açmıştır. Bu yılların çok daha fazla tahripkâr olmasına, Sahibinin Sesi ve Deutsche Grammophon gibi, yabancı plak şirketlerinin ticari kaynaklı sağduyuları engel olmuştur. Bu plak şirketleri, bazı laylaylomların Arap Yalellisi demeye başladıkları

GELENEKSEL MÜZİĞİMİZ DEDE EFENDİ MÜZİĞİDİR

DEKORLAR KALDI GERİDE

müziğin, halkın içinde ve yalnız Müslüman halk değil; Ermeni, Rum ve Musevi halk içinde de sevilen müzik olduğunu bildiklerinden halkı bu müzikten yoksun bırakmamışlardır.

1950'lerden sonra yaygınlaşan 'pop müzik' deyimi bizde hangi müziği belirler? Maalesef bu soruya o yıllarda karşılık verilmemiş, Türk Sanat Müziği, Hafif Batı Müziği, Türk Halk müziği, Klasik Müzik gibi sınıflamalarla 1960'lar, 1970'ler, 1980'ler gelip geçmiş-tir. Sonra bir de bakmışız, bizde pop müzik denen müzik, Batı dünyası, özellikle Amerika sonra da Avrupa müziği ile özdeşleşmiş!

1950'li yıllarda müzikologlarımız, bıkırtıcı teraneleri bırakarak, kavga edeceğine şu sınıflamayı yapabilirlerdi: 1- Çoksesli Müzik 2- Geleneksel Müzik(veya makam müziği) 3-Türk Halk Müziği 4-Türk Pop Müziği (Şükrü Tunar, Zeki Müren, Selahattin Pınar, Osman Nihat Akın, Bimen Şen, Aleko Bacanos gibi klasik geleneksel müziğe de halkın beğenisini kazandıklarından pop müzik sınıflamasına da girecek besteler ve bunların yanında halk türkülerinin popüler olanları). Böyle yapılmadı. Şimdi görüyoruz ki, bizim pop müziğimiz pop müzik değil popcorn mübarek. Yani mısır patlağı ama mısırı Amerikan hasatı. Sadece patlatılması ve tüketilmesi bizden. Bizim memlekette yaşayanların çoğunun bildiği basmakalıp bir eleştiri vardır: "Aman bu kadar eski moda bir milliyetçilik izlemeyin. İlla bizim müziğimiz mi olmalı? Pop müziğimiz varsa Batı kaynaklı olsun." Cevabım: "Bizim klasik müziğimiz bizim bestecilerden olmalı" demiyorum ki. Klasik müzik, klasik müziktir. Geleneksel müziğimiz Dede Efendi müziğidir. Aleko Bacanos bizden değildir dediğim de yok. Bir İranlının da geleneksel müziğini dinleyebilir ve bizim değil diyerek yadırgamayız fakat insaf, pop müzik deyince başına popüler demek olan pop kelimesini getiriyoruz.

Şu halde pop müzik enternasyonal olamaz. Arap, Türk, Yunan Alman, Amerikan pop müzikleri olarak ayrılırlar. Biz, zamanında bu anlayışı yerleştirmemiş olduğumuzdan, birçok konuda beyinlerimiz çorba kâsesi... Asıl din ve bilimin ulusallık dışı tutulması gerekirken, Türk Müslümanlığı, Türk Bilimi gibi çorbalar icat edip duruyoruz. Popüler müzik deyince birden değişiyor ve pop müzik konusunda Amerikan Popüler Müziği'ni kendimizin olarak da kabul ediyoruz. Kısaca: A-) Çoksesli Klasik Müzik demeliyiz, Klasik Batı Müziği değil. B-) Geleneksel Teksesli Müzik veya Geleneksel Makam Müziği demeliyiz, Türk Sanat Müziği değil. C-) Türk Halk Müziği demeliyiz (sözleri Türkçe ise ve halkımızdan derlenmişse), Kürtçe, Rumca, Arapça, Lazca şarkıları da katmak istiyorsak Türkiye Halk Müziği denebilir. Sadece Türkçe popüler ezgileri kastederseniz Türk Pop Müziği denebilir fakat Justin Bieber'i dâhil ediyorsak, sadece Pop Müzik diyenlerin ağızına biber sürerek Küresel Pop demeliyiz.

Pop Art'ta içtenlik esas unsurdur

Pop Art veya popart dendiğinde sadece müzik kastedilmiyor. Görsel sanatlar da bu başlık altına girer. Bu deyimi de önüne Türk getirerek kullanmamız durumunda, bu başlık altına, Karagöz ve ortaoyunu, kilim dokuma, çevreler, halılar, daha ne güzellikler girer. Başka güzellikleri de katmak isteyenler Türkiye pop sanatı diyerek bu yeni başlığın altına Kürt, Rum, Ermeni, Laz sanat ürünlerini de katabilirler.

Mevlânâ; "Post kuru, ney kuru, elimdeki âsâ kuru, o halde bu dost sesi nereden geliyor" diyerek, kuru neyden çıkan dost sesine hayranlığını belirtiyor. Samimiyetsiz yürekler ise kuru değil, fazla suludur. Herhangi bir sanat eserinden zevk almış gibi görünmek bizde son 60 yıldan beri iyice yaygınlaştı. Herhangi bir Türkiyeli, içinde hiç bir

coşku duymadan, yemek artıkları ve kadehlerle dolu masalar önünde ve bir otel salonunda, mikrofondan yayılan "Ali mürşid güzel şah/Hak lâ ilâhe illallah" nağmeleri dinlerken iki yana sallanıyorsa, vecde gelmiş bir kişi değil, Nietzsche'nin Zerdüş'tünün bütün ağır sözlerine layık bir soytarıdır. Halk müziğinden zevk alan bir aydınımız filan değildir. Çünkü Alevi edebiyatında ve müziğinde vecd taklidi yoktur. Doğrudan doğruya Hz. Ali sevgisi vardır. "Ali'yi sevmeyen Hakk'ın nesidir? Seversen Ali'yi değme yarama" haykırışı da vardır. Alevi müziği, büyük oranda Pir Sultan, Dertli, Sivaslı Âşık Veli'dir. "Eşeği saldırm çayıra otlayıp karnın doyura" diye bağırarak halk sanatı âşığı olunmaz. Mevlevilik de öyledir; "Canımcım Mevlânâcım himmet bize Pirim" demekle de bir şey olunmaz. Ayrıca sema töreni de, cem ayini gibi dinî maksatlardır. Cem ayini, cem evlerinde, Mevlevi ayini ise tekkede veya usturuflu salonlarda dinlenir. Tabak çatal sesleri duyulan, rakı buharlı bir yerde değil! Kilise müziği veya büyük bestekârların dinî besteleri de, ya kiliselerde yahut usturuflu konser salonunda dinlenir. Herhalde, mesela Yunanistan'da bir düşünde; "Kasabamızın kilise korusu bizi kırmadılar, şimdi sahneye davet edelim de bize Kirie Eleison dinletsinler" diye bir maskaralık olmuyordur. Onlar ilahiyi kilisede, "Aman Adanalı canım Adanalı" oyun havasını tavernada dinlemekle doğru yol üzeredirler. Allah onların istikametini bozmasın, bize de bir zamanlar bizde de mevcut olan istikamet ve akliselimi tekrar ihsan buyursun. Bir zamanlar "Ez koca mı âyed in âvaz-ı dust?" demiş Mevlânâ. Yani, "Kuru neyden bu dost sesi nasıl yayılıyor?" Şimdi ise, dinleyicilerin büyük bir kısmı sulu olduğu için ney rutubet kapıyor da onun için mi hışırıyor, fışırıyor ve sulu yüreklerle de dost sesi ulaşmıyor? Belki sebep budur.

BİR TEST:

Gesi Bağları'nı dinlerken veya "Yürü dilber yürü ömrümün vâri/Eridi kalmadı dağların karı" nağmelerini dinlerken, hiçbir yürek burkulması hissetmiyor ama fırsat bulunca "Soyun da gir koynuma/tenim ilaçtır benim" şarkısını bağırarak söylüyorsanız, halk sanatını sevenlerden uzak durun. Bedii hislerimiz sizin sululuğunuzdan rutubet kapar bayım! (veya bayanefendüm).

SAMİMİYETSİZ YÜREKLER FAZLA SULUDUR

türkiye manzara

MEHMET
SELİM

MAYIS
2016

ERTUĞRUL KÜRKÇÜ DÜKKÂNINDA

“Gerilla pi key key” diye bir şeyler söyledi Kürkçü AP toplantısında. O cümleden sonra insan ister istemez pek ciddiye alamıyor ama yine de Kürkçü’nün dönüp dolaşıp geleceği yerin Türkiye Büyük Millet Meclisi değil Avrupa Parlamentosu olacağı, parlamentonun Türkçe çalışma günü ilan ettiği günde, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı’na İngilizce soru sormasından net olarak anlaşıldı.

MIHTAR DEDİĞİN NEDİR YAHU

Bir muhtarla bir cumhurbaşkanının selfie çektiirmesi demokrasi şöleni değil de nedir? Düşünsenize, valilerin, belediye başkanlarının henüz görmediği Beştepe’ye bir Anadolu kentinin küçük bir ilçesinin muhtarı davet ediliyor. Hava beş bin on bin. Acaba sonra muhtar valiye dönüp “Ben Beştepe’de bunu Beyefendi’ye arz ettim” de diyor mudur? Muhtarların, yani mülki idarenin en küçük biriminin devletin tepesinde ağırlandığından baba halkçılık olmaz bizce. Zaten bunun farkına varan Leman dergisi de 30 Mart’ta bir yaptı, valla aferin. Kapakta; “Gel mihtar, konsoloslar selfie görsün” karikatüründe Cumhurbaşkanı Erdoğan, bir muhtarla selfie çekiyor. Yalnız bir sorun var, her şeyi karikatürize etmesi beklenen bu özgür düşüncenin temsili arkadaşlar, kapağın üst kısmına, esinlendikleri Can Dündar ve konsolos ‘selfie’sini çizime gerek duymadan doğrudan fotoğraf olarak basmışlar. Onu da karikatürize etseydiniz ya kardeşim? Anlıyorum, çok zor, çünkü karikatür çizmekten anladığınız insanları pislik, hayvan, lağım çukuru gibi çizmek, gayrisına kalem varmayınca şimdi Can Dündar filan çizip riske atmamalıym demişler... Kutsallara saygı, aghmin...

İSTANBUL KEDİSİZ KEDİLER BİZSİZ OLUR MU YA?

Deniz Akkaya, yaptığı bir televizyon programında Avrupa’da sokakta hiç kedi köpek olmadığını ve bu yüzden Avrupa’nın çok medeni olduğunu söyledi. Bilmiyor ki o hayvanlar, sokaklardan ancak zehirlenerek öldürülmek suretiyle ‘temizleniyor’.

POLİTİK DİL ÇUKURU

Yunanca bir kelime olan politika, kökeni itibarıyla ‘çok yol’ demek. Yani bir hedefe ulaşmak için birden fazla yöntem kullanmak... Bu yöntemler çağa göre farklı farklı şekillerde ortaya çıkmıştı. Çıkmıştı çıkmasına ama sanırsız hiç bu zamanki kadar seviyenin düştüğü görülmemişti. Her akşam haberlerde birbirlerine bağırarak hakaretler yağdırıp birbirlerini tehdit eden politikacıları izliyoruz. Akşama kadar trafikte, iş yerinde, bankalarda keşmekeşin içinde yaşayan insanlar, akşam eve geldiklerinde biraz sakinleşebileceklerini umut ediyor olsalar da her akşam aynı hayal kırıklığı... Kentin tansiyonu, maalesef haberlerde artarak devam ediyor. RTÜK’ün televizyon programlarından evvel, programların izleyici kitlesini ve içeriğini anlattığı uyarıcı görsellerin bundan sonra haberler için kullanılması çok yerinde olabilir.

N'OLACAK BU PELİN'İN HALİ?

Bir ülkede, gerçekleştirilen yahut gerçekleştirilemeyen icraatlara, gerçekten millet menfaati kaygısı ile muhalefet eden yahut yeni bir öneri sunan insanların bulunması o ülke için büyük nimettir. Her türlü partizanlığından sıyrılarak, cebinde taşıdığı ideolojileri bir süreliğine toprağa gömerek; gerçekten millî menfaat kaygısıyla söz söyleyebiliyor olması çok önemli.

Maalesef öyle bir durumdayız ki toptancılık her yanımızı sarmış durumda. Top-tan nefret ediyoruz, toptan yüceltiyoruz fakat şunu hep kaçırıyoruz: Bir insan, bir kurum yahut bir yapı, ne tamamıyla iyi olabilir ne de tamamıyla kötü olabilir. Ne bütün yaptıkları doğrudur ne bütün yaptıkları yanlış. Bu toptancılık batağı ise zaman zaman çok trajikomik durumlar ortaya çıkıyor.

Geçtiğimiz günlerde Pelin Batu'nun çıktığı bir televizyon programında

hızlı trenlerle ilgili kurduğu cümle, bu trajikomedinin seçkin bir örneği olarak karşımıza çıktı. Marmaray'da trenin raydan çıkması üzerine, bir programda konuyu yer ve tarih vermeden hızlı trene başlayan Pelin, 2004 yılında hızlı tren denilen bir trenin daha fazla 'kömür' atılarak hızlandırıldığını ve bu yüzden raydan çıktığını söyledi. Sonradan attığı tweetlerle suçluluk psikolojisi ile ait olduğu yerin her zamanki tavrıyla karşı tarafa hakaretler ederek işi kotarmaya çalışsa da Marmaray'la alakasını kimse kuramadı. Aşırı Amerikan tarihine maruz kaldığından olsa gerek zamanlar ve diller arası git gel yaşadığı görülen Pelin, Türkiye'de neredeyse 30 senedir kömürlü trenin kullanılmadığını bilmiyor. İhtimal odur ki Cihangir, Nişantaşı, Bebek, Sarıyer dışında kalan halkın hâlâ gazyağı ile aydınlandığını sanıyor. Yazık cancağızım.

SEN NERENİN ÇOMARISIN?

Yıllarca, istedikleri her olmadığında; bidon kafa, göbeğini kaşıyan adam, bozkır hayvanı gibi onlarca 'orijinal' hakaretle Türkiye halkına saldıran cenahın son küfrü ise yine oldukça orijinal: "Anadolu Çomarı."

Twitter üzerinden açtıkları #AnadoluComarı hashtagi ile bilindik hakaretlerini tekrar ediyorlar. Solun senelerdir gizlediği elitizmin açığa çıkmasına hayran kaldık. Şimdi çomar nedir ona bakalım: TDK'ya göre çomarın iki anlamı var: 1. İri köpek, çoban köpeği. 2. Terbiyesiz, kaba, saldırgan kimse. İlk anlamını kastediyorlarsa; Anadolu'nun bekçiliğini yapmak köpeklik yapmak değil; aksine evini korumak kadar tabii bir durumdur ki zihin dünyalarında vatan gibi bir kurum olmayan insanlara bunun anormal gelmesini anlayabiliriz. Yok, eğer ikinci anlamı kastediyorlarsa; bu zamana kadar terbiyesiz, kaba ve saldırgan tavırları teraziye koyduğumuzda kimin ağır basacağı'nın tartışmasını bile yapmayalım zira zararlı çıkabilirler.

Hepsi bir yana aslında bunca hınç, kin ve nefretleri, insanların 'Anadolu Çomarı' olmasından değil, İngiliz Çomarı olmamasından kaynaklanıyor olsa gerek...

SOLUN GERİCİLİĞİ

Sol Haber, Birgün, T24 gibi portallar son dönemde yaptıkları 1930 ve 1940'lara ait gerici dille adlarından sıkça söz ettiriyorlar. Sözcü gazetesinin bir tık daha entelektüel görünümlüsü olan bu yapılar, yaptıkları haberlerle 28 Şubat dönemi seküler medyanın dilini tekrar etmeye başladılar. Uğur Dündar'ın cinci hoca baskınları, Reha Muhtar'ın Aczmendi ve Kalkancılar haberlerini hatırlayanlar adı geçen haber portalların da dilini bir görüşte hemen hatırlayacaklardır. Konu Türkiye düşmanlığı olunca Hizbullah lideri Hasan

Nasrallah'ı bile destekleyerek haber yapan Sol Haber'in meselesinin sadece sol olmadığı aşikâr. Nasrallah'ı destekler mahiyette, ondan iktibasla haber yaparken aynı zamanda; "Çocukları camiye taşıyan gerici proje durduruldu" başlığıyla haber verebiliyorlar. Haberin başlığını okuyunca çocukların camiye değil de; "nasıl cinayet işlenir, masum insanlar nasıl öldürülür, nasıl bomba yapılır" gibi konuları öğretmeye götürüldüğünü sanıyorsunuz. Anlaşıyor ki sol, sosyalizmden Makyavelizm'e doğru hızlı bir geçiş yaptı. Kutlu olsun.

sol
KATEGORİLER
BLOGLAR
FOTO GALERİ
sol TV
YAZARLAR
İTERAKTİF
İCP

TÜM HABERLER

- SCHENGEN**
Almanya ve Fransa'nın, Türkiye için 'el freni' önerisine AB kararı
19.11
- KOMÜNİST PARTİ**
İstanbul'da partiyle 1 Mayıs'a!
19.11
- AKP**
AKP sözcüsü Çelik: Teşkilatlarla ilgili yetki yeniden MKYK'ya verildi

Çocukları camiye taşıyan gerici proje durduruldu
Mersin'de çocukların 4 gün okula 1 gün camiye götürülmesi planlanan "Minik Yüreklere Kardeşlik Bilincinin Farkında" adlı gerici proje durduruldu.

Afganistanlı Nasir, evinin çatısında eğittiği güvercinleri denetliyor. Güvercin eğitmek, günümüz insanı için uzak bir haset. Doğanın kanatlarından biri olan güvercinleri eğitirken, eğitmen kendini hep göklerin hâkimi gibi hisseder. Ahmed Al Alavi'nin dediği gibi sen de, "Ruhunu rahat bırak ve yüzmeyi öğren" ve Nasir'in erdiği sırra er, yeryüzüne konmak için de sana kanat gerek.

AFP FOTO/AREF KARİMİ/2016

MODERN DON KİŞOT

CONTEMPORARY
EFENDİ'NİN
RÜYALARI

O GECE RÜYAMDA ÖYLESİNE DELİŞMEN BİR YAĞMUR YAĞDI Kİ MAĞARANIN TAVANI SIZDIRMAYA BAŞLADI

CONTEMPORARY İBRAHİM EFENDİ

Olympos dağındaki mağaramın kapısına Latin harfleriyle kocaman 'çalmadan girebilir, sormadan oturabilirsiniz' yazdığım halde gelenim gidenim pek az olurdu. Ne de olsa yükseklerde yaşayanlar yalnızlığa mahkûmdur.

Gel zaman, git zaman; zaman geliyor ve gidiyordu. Boş durmaktan hoşlanmadığım için kendimi sanata verdim. Mağaranın duvarlarına mutluluk, hüznün, acı, sevinç gibi duyguların resmini yapmağa başladım.

Geliştirdiğim tekniğe göre duyguları sıfata tedavül ediyor; ya bir beceri ile mezcederek yahut da bir fiil ile özdeşleştirerek tebarüz ettiriyordum. Bu vasıta ile tam 99 resim çizdim. Dünyanın bu ilk galerisinde sergilenen, hem de eşi benzeri olmayan resimlere 'ilk örnek' anlamına gelecek şekilde 'arketip' adını verdim.

Son resmi bitirip çekiç ile mırçı elimden bırakmış, kollarımı sıvayıp abdest almaya hazırlanmışım ki kapıda Eflatun Efendi ile Aristoteles Beyler göründüler. Ellerinde bir horoz tutuyorlardı.

HEMEN ORACIKTA 'RÜYANAME' ADINI VERDİĞİM YENİ BİR EDEBİ TÜR İCAT ETTİM. BU YENİ TÜRDE VERİLECEK İLK ESERE BAŞLAMAK İÇİN BİR AN ÖNCE UYUMAM LAZIMDI. KEFEN BEZİNDEN YAPILMA GECELİĞİMİ GİYİP, YAĞMUR ORMANLARINDAN AŞIRDIĞIM HAYAT AĞACININ KOVUĞUNA UZANDIM.

Meğer aziz dostum hekim Sokrates idama mahkûm edilmiş ve baldıran zehri içerek intihar etmeden hemen önce karilerine bana olan horoz borcunu ödemelerini vasiyet eylemiş. "Yahu ben onun borcunu zaten affetmiştim fakat mademki buraya kadar geldiniz; getirdiğiniz horozu kesip kendimize bir ziyafet çekelim. Bir de geri götürmek için zahmet etmeyiniz" dedim. Ateş yakıp iç mağarada toplandık.

Atina'nın ahval ve şeraitinden bahis açıldı. Ahlak ve erdem tanımaz sofistlerin üç beş kuruş iase için felsefeyi nasıl da ayaklar altına aldıkları hususu gündeme geldi. 'Retorikle kafayı bozmuş' olan bu güruh tenkit edildi.

Bilahare Epikürcüler ile Stoacılar arasındaki münakaşa ve münazaranın nasıl nihayete ereceğine dair tahminler yapıldı. Bu çatışmanın bir

MODERN DON KİŞOT

dâhili harbe dönüşmemesi için alınacak önlemler tartışıldı.

Gelenlerin hepsi ya monarşi ya da oligarşi taraftarıydı. İstisnasız hepsi kadın düşmanıydı. Kendilerine demokrasinin nimetlerinden ve kadınların güzelliklerinden söz ettiysem de kulak asmadılar.

Bunun üzerine kalplerini kırmamak için konuyu değiştirdim. Kadim kıtalara yaptığım gezilerden bahis açarak, yazmakta olduğum seyahatnameden bazı pasajlar okudum. Aristo'nun yanında sonradan 'Büyük' unvanını alacak olan İskender isimli hasta bir yavrucağ vardı. Mısır, Hindistan ve İran hakkında anlattıklarımı şaşkınlıkla dinleyip, sorular sordu.

Konuklarımı eğlendirmek için ışık ve gölge oyunları tertip ettim. Yemekler yenmiş, meyler içilmiş, herkes bir köşeye çekilmişti. Ateşi harladım. Bazen tek elimi bazen de iki elimi birden kullanarak duvarlara kurt, tavşan, baykuş gibi hayvanların suret ve silüetlerini aksettirmeye başladım. Uzak Asya'dan getirdiğim atlas perdeyi çubuklara asarak orta oyunları sergiledim.

Özellikle Eflatun Efendi bu gösteriden çok etkilendi. Asırlar sonra Endülüs'te tesadüf ettiğim genç bir hekim bana Eflatun'un mağara ve gölgeler hakkındaki nazariyesinden haberdar olup olmadığını sorduğunda bu alakanın sebebini anladım.

Konuklar arasında Demokritos isimli mukallit bir dostumuz vardı. Leukippos'un öğrencisi olan ve hayatı boyunca Parmenides ile Empedokles'i barıştırmaya çalışan bu kardeşimiz dalgacı, inkârcı ve inatçı kişiliği ile temayüz etmişti. Mağaradan ayrılmaya hazırlanır-

ken dayanamayıp söze karıştı ve "Efendi, yaşayıp gördüklerin bu kadar sahici ise kim bilir ne acayip rüyaların vardır senin" diyerek kafamın tasını attırdı.

Bunun üzerine rüyalarımı kaydetmeye karar verdim. Hemen oracıkta 'Rüyaname' adını verdiğim yeni bir edebi tür icat ettim. Bu yeni türde verilecek ilk esere başlamak için bir an önce uyumam lazımdı. Kefen bezinden yapılmış geceliği giyip, yağmur ormanlarından aşırıldığım hayat ağacının kovuğuna uzandım.

O gece rüyamda öylesine delişmen bir yağmur yağdı ki mağaranın tavanı sızdırmaya başladı. Tavandan düşen bir su damlası genişleyerek içinde magma döneminden kalma kırmızı balıkların olduğu bir göle dönüştü.

Balıkların keskin dişleri vardı ve etimden bir parça koparmak için fırsat kolluyorlardı. Tıpkı onlar gibi suyun altında yüzerek ve mücadele ederek kendimi mağaranın dışına attım. Karşıma çıkan ormanda yürümeye başladım.

Az ileride çam ağacının gölgesinde boy vermeye çalışan küçük bir çan çiçeği gördüm. Çiçeği elime almamla ağacın bir eve dönüşmesi aynı anda oldu. Kendimi içinde buldum. Elimdeki çiçeği ayağı kırılmış o tahta masanın üzerine koyarken baktım ki avucumdan su damlıyor. Meğer kaçtığımı zannettiğim göl avucumun ayasında boy vermiş ve kendilerinden kaçtığım kırmızı balıklar da içinde yüzmeye başlamışlar. Birbirlerini yiyerek büyüyorlar.

Kapısı olmayan bu evden nasıl çıkacağımı düşünürken pencereye bir hüthüt kuşu kondu. Zıplayıp onu yakalamaya çalışırken kanatlarımın olduğunu ve uçabildiğimi fark ettim. Kuş önde ben arkada

uçmaya başladık. O bir ağacın dalına konduğunda ben diğer dalına konuyordum. O kaçmaya başladığında ben kovalıyordum. Ne gözden kaybediyor ne de yakalayabiliyordum.

Böyle böyle ormandan çıkıp bir çöle vardık.

Zavallı hüthüt uçtukça küçülüyor, bendeniz uçtukça devleşiyordum. Ejderhaya dönüşmeme ramak kalmıştı ki kumların arasından sızan bir ışık huzmesinin cazibesine kapıldım. Işık gözlerimi alınca kuş kayboldu. Çaresiz yere kondum.

Toprağa düşünce bir kez daha insan olduğumu anladım. Işık sızan yeri ellerimle kazmaya başladım. Bu kazma işi dünyanın merkezine kadar sürdü desem abartmış olmam. Orada da bula bula bakır bir anahtar buldum.

Anahtarı alıp yeryüzüne döndüğümde karşımda çölün ortasına kurulmuş ahşap bir kapı gördüm. Anahtarı kilide takıp çevirince bütün sesler sustu. Kapıyı aralayıp içeriye baktım. Bir de ne göreyim? Duvarlarında çizimini dün bitirdiğim tabloların olduğu bir oda idi burası.

Sadece bir tablolu boş yer kalmıştı ve o boş çerçevenin içinde de bir deniz manzarası vardı. Manzaraya uzanmamla kendimi mağaranın içindeki gölde bulmam bir oldu. Bu sırada diğer balıkları yediği için kocaman hale gelmiş olan son kırmızı balık beni yuttu. Ağlayarak uyandım.

Uyandığımda Demokritos çoktan ölmüş ve İskender Mısır'ı çoktan almıştı. Duvarlara çizdiğim arketipler silinmişti. Bu bana ders oldu ve 'Rüyaname' yazmamaya, rüyalarımı kimseye anlatmamaya karar verdim.

KONUKLAR ARASINDA DEMOKRİTOS İSİMLİ MUKALLİT BİR DOSTUMUZ VARDI. LEUKİPPUS'UN ÖĞRENCİSİ OLAN VE HAYATI BOYUNCA PARMENİDES İLE EMPEDOKLES'İ BARIŞTIRMAYA ÇALIŞAN BU KARDEŞİMİZ DALGACI, İNKÂRCI VE İNATÇI KİŞİLİĞİ İLE TEMA-YÜZ ETMİŞTİ.

TOPRAĞA DÜŞÜNCE BİR KEZ DAHA İNSAN OLDUĞUMU ANLADIM

KİTAP ELEŞTİRİ

GÜRBİLEK'İN VİTRİNİNDE 80'LER

TURGAY BAKIRTAŞ

“

TOPLUMUN DÖNÜŞÜMÜ BİREYİN DÖNÜŞÜMÜNDEN BAĞIMSIZ DÜŞÜNÜLEMEZ. GÜRBİLEK DE BU GERÇEĞİ İSKALAMIYOR. MUHTEMELEN ÇOĞUMUZUN ÖYLESİNE DİNLEYİP GEÇTİĞİ ŞARKI SÖZLERİ, ONUN PERSPEKTİFİNDE BİREY 'DÖNÜŞÜM VESİKASI' HALİNE GELİYOR. GÜRBİLEK'İN KİTAPLARINDA BİREY, KENDİSİNİ EN İYİ VE İSABETLİ BİÇİMDE İFADE ETTİĞİ İÇİN POPÜLERLEŞMİŞ ŞARKILAR VE ŞARKICILAR ÜZERİNDEN DE İNCELENİYOR.

RASKOLNIKOV'LA KENAN EVREN, TURGUT ÖZAL'LA KÜÇÜK EMRAH YAN YANA

KİTAP

TOPLUM VE BİREY KESKİN BİR DÖNÜŞÜMDEN GEÇERKEN 'MEKÂNIN' BUNDAN ETKİLENMEMESİ, BUNU YANSITMAMASI BEKLENEMEZ ELBETTE. TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN KURULUŞU, ÇOK PARTİLİ REJİME GEÇİLMESİ GİBİ DÖNEMLERİN EN BELİRGİN İZLERİ HALEN DAHA CADDELERDE, MEYDANLARDA, TARİHİ ESERLERDE GÖRÜLÜYOR.

NURDAN GÜRBİLEK

Çoğu kitapsever, iyi bir yazarla ya da sıkı bir kitapla tanışma ânını unutmaz. İnternette tanıştığınız ve fotoğrafını bile görmeden hoşlandığınız kişinin güzel/yakışıklı çıkması gibi tuhaf bir heyecan barındırır o an. Yazar hakkında daha fazla bilgi edinmek, kendisiyle ilgili eleştirileri görmek, diğer kitaplarını da okumak istersiniz.

Nurdan Gürbilek, yerini pek az şeyin doldurabileceği bu heyecanı yoğun biçimde yaşamama sebep olan isimlerin başında geliyor. Gürbilek'le tanışmam 2006'nın sonlarında, bir çay ocağında Radikal'in kitap ekini karıştırırken gerçekleşmişti. Recaizâde Mahmud Ekrem'in *Araba Sevdası* romanındaki ünlü Bihruz Bey karakteri üzerine yazdığı 'Kötü Çocuk Türk' başlıklı makalesiyle (ve bu makalenin adını taşıyan kitabıyla) dikkatimi çekmişti ilk.

Kitabı elime almamla son sayfasını görmem arasındaki sürenin kısalığı hayret vericiydi; edebi/sosyolojik denemelerden oluşmasına rağmen su gibi akmişti kitap. Ama kitabı ve yazarını sevmemin sebebi bu acıcılık değil, gündelik hayatımızın parçası haline gelmiş toplumsal/kültürel figürler üzerine yaptığı gerçek anlamda ufuk açıcı yorumlardı.

Kitabın ilk makalesi 'Ben de İsterem'i okurken kendimi metne kaptırmamın bir sebebi de Gürbilek'in üzerine kalem oynattığı konu ve dönemin figüranlarından biri olmamdı. Orhan Gencebay ve İbrahim Tatlıses gibi iki büyük isim üzerinden Türkiye'nin 70'lerin başından 80'lerin sonuna kadar yaşadığı değişimi anlatan makale, meseleyi ele alış biçimiyle benzerlerinden ayrıldığı gibi, aralara serpiştirdiği hoş detaylarla dönemin canlı şahidi olan okurların ilgisini canlı tutuyordu.

Asıl çalışma sahası edebiyat olmasına rağmen, onu bir 'edebiyat eleştirmeni' olmanın çok ötesine taşıyan özellikleri var. Bu özelliklerin ilki ve bana göre en önemlisi, bir edebiyat eserini, yazarı yahut kurgu karakteri yalnızca kendi bağlamında ele almakla yetinmeyip, onu dönemin ruhuyla, siyasetiyle, kültürüyle birlikte okuması; hatta bunu da kâfi görmeyip 'ruh kardeşi' olan benzer örneklerle karşılaştırması. Metinlerdeki bu perspektif sayesinde Raskolnikov'la Kenan Evren'i, Turgut Özal'la Küçük Emrah'ı yan yana incelenirken görebiliyorsunuz.

Edebiyat merkezli denemeleri ağırlıkta olmasına rağmen onun asıl 'sihirbazlığının' kültürel değişimi (dolayısıyla 80'leri) anlattığı makalelerde daha net görüldüğüne inanırlarım. Bu bağlamda, ya-

zarın *Vitrinde Yaşamak* adlı kitabı -ziyadesiyle öznel bir tabir olacak belki ama- bir 'Best of Nurdan Gürbilek' niteliği taşıyor.

Aşağıdaki alıntı, Gürbilek'in 80'ler ortamıyla ilgili tespitlerinin en can alıcılarından biri olan 'geçmişe özlem' ve bunun yansımalarının özeti niteliğinde:

"80'lerin belirgin özelliklerinden biri de geçmişe duyulan ilginin artmasıydı ama bu geçmiş, bugüne olan uzaklığıyla beliren bir tarihsel ortam ya da iklim değil, bugünün ihtiyaçları ve fantezilerini uyaran bir imgeydi artık; dolayısıyla da tüketilebilirdi. Nitekim böyle bir kültürel iklim içinde 68 kuşağı tarihsel ağırlığı boşaltılıp içeriksiz bir ruha, seçkin bir kuşak ideolojisine dönüşebildi. 80 öncesinin sol geçmişi ise, 80'lerin özgürleşme ve bireyselleşme söyleminin karşıt modeli olarak kodlandığından, ancak daha 'düşük' bir estetiğin diliyle, arabesk olarak adlandırılan dil içinde poplaştırılabilirdi: Yorgun Demokrat-Genç Jakoben karşıtlığı, her şeyden önce geçmişin sırtından, onu alıntılarla yapılmış bir pazar, bir tüketici kazanma savaşının ifadesiydi."

80'lerde (ve sonrasında) yalnızca geçmişten gelen kavramların içi boşaltılmamıştı elbette. Batı'dan gelen feminizm, çevrecilik, küreselleşme, ötekileştirme, insan

BELKİ CUMHURİYET KADROLARININ ANKARA'YI İMAR ETMESİ YAHUT MENDERES'İN İSTANBUL'DA YAPTIKLARI GİBİ BİR ŞEY DEĞİL AMA 80'LERDEKİ KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM DE KÜÇÜK ÇAPLI, DOĞRUDAN EVİN İÇİNE YANSIYAN MEKÂNSAL BİR İZ BIRAKTI: MİSAFİR ODASININ YOK OLUŞU.

HEMEN HER ŞEY VİTRİNDE SERGİLENEREK BİRER İMAJA DÖNÜŞTÜRÜLÜYOR

hakları vb. kavramlar da dönemin ideolojik kısır döngülerine kurban edilerek sahip oldukları anlamların oldukça uzağına taşınmış, anlamsız gündelik tartışmaların mezesi haline getirilmişti.

Gürbilek'in kitabındaki döneme dair önemli tespitlerinden bir diğeri de 'hemen her şeyin vitrinde sergilenerek birer imaja dönüştüğü'ydü. İnternet çağıyla birlikte çılgın bir furya halini alan 'teşhir' kültürünün temellerinin 80'lerde atıldığını söylemek yanlış olmayacaktır:

"Nasıl piyasa farklı emek biçimlerini eşitler ve malları soyut bir değişim değerine indirgerse, toplum vitrine dönüştüğünde de bütün yaşantılar, yitirilen fırsatlar ve sarf edilen emek bir imajdan ibaret kalır.

Rumeli Hisarı'ndaki bir antikacı'nın vitrininde, 19'uncu yüzyıldan kalma bazı ibrikler var. Zamanında defolu sayıldıkları için pazarlanamamışlar. Defoları, veremli işçilerin soluklarıyla birlikte cama üfledikleri kan damlaları. İbrikler bugün antika fiyatında."

Şüphesiz ki toplumun dönüşümü bireyin dönüşümünden bağımsız düşünülemez. Gürbilek de bu gerçeği iskalamıyor zaten. Muhtemelen çoğumuzun öylesine dinleyip geçtiği şarkı sözleri, onun perspektifinde birer 'dönüşüm vesikası' haline geliyor. Birey, kendisini en iyi ve isabetli biçimde ifade ettiği için popülerleşmiş şarkılar ve şarkıcılar üzerinden de inceleniyor.

Yukarıda andığım 'Ben de İsterem' makalesinde bir adım daha ileri taşınan bu yaklaşım, ilk örneklerini kitaptaki 'Vicdan ve Teknik' başlıklı yazıda veriyor:

"Ama bugünden geriye doğru bakıldığında, Gencebay'ı 70'lerde popüler kılanın, aslında aynı yıllarda solu popüler kılan şeyle akraba olduğu görülebilir. Yalnızca 'yaşamının kanunu'ndan söz ettiği, insanın kendi kaderini kendisinin tayin edemediği durumları dile getirdiği, bazılarında bu dünyada hayat hakkı tanınmadığını söylediği için değil. Bütün kaderciliğine rağmen, "Bir gün mutlaka göreceğiz / Biz de o güzel yarınları" diyebildiği için de değil. Onu 70'lerin solculuğunun üzerinde yükseldiği zemine yakın kılan, daha çok sesinin mutluluğu, müziğinin dramatikliği idi. Onu bir zamanlar sokağın sesi kılan, bugünse artık geride kalmış bir dramın inatçı bir sözcüsü gibi görmemize neden olan bu."

Toplum ve birey böylesine keskin bir dönüşümden geçerken 'mekânın' bundan etkilenmemesi, bunu yansıtmaması beklenemez elbette. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, çok partili rejime geçilmesi gibi dönemlerin en belirgin izleri halen daha caddelerde, meydanlarda, tarihi eserlerde görülüyor. Belki de bu yüzden, Türkiye'nin modernleşmesi üzerine yazılan tezlerin en ilgi çekicilerinden bir kısmı mimarlara/şehir planlamacılarına ait. (Bkz: Sibel Bozdoğan - *Moderнизм ve Ulusun İnşası*, Murat Gül - *Modern İstanbul'un Doğuşu*).

Belki Cumhuriyet kadrolarının Ankara'yı imar etmesi yahut Menderes'in İstanbul'da yaptıkları gibi bir şey değil ama 80'lerdeki kültürel dönüşüm de küçük çaplı, doğrudan evin içine yansıyan mekânsal bir iz bıraktı: Misafir odasının yok oluşu.

Uzun yıllar boyunca hayatımızın gerçeği olarak varlığını sürdüren

misafir odasının 90'lara girerken neredeyse hızlıca ortadan kaybolması pek dikkat çekmedi belki ama o, bu detayı ve ardındaki nedenleri yakalayarak yazıya dökmeyi başardı:

"Ben misafir odasını zihnime soğuk, işlevsiz bir bölge olarak yazmışım. Çocukken pek anlamazdım, niye ablamla ben oturma odasında yatıyoruz da misafir denen ve evimize nadiren uğrayan insanların ayrı bir odası var? O soğuk ama daima düzenli boşluk, ardından salon hayatına geçişteki ilk telaş bir geçi ânına, bir ara döneme işaret ediyormuş meğer. Yanlış anlaşılmasın: Çocukluğumun misafir odalı evlerinin yabancıyı kaydettiğini ya da konuk sevdiğini söylemeye çalışmıyorum. Tersine, pek kullanılmayan tozlu büfele-ri, yapma çiçeklerle dolu kristal vazoları, misafir bekleyen gümüş şekerlikleriyle kapısı hep kapalı duran, yaşanmamışlığını kapıyı açanın yüzüne haykıran, çocuklar için saklanacak bir yer olmaktan öteye geçmeyen odalardı bunlar. İçi boşalmış işaretler. Yine de ben bugünün teklifsiz kültürüne bakarken, belki bir mesafe duygusu verir diye, aklıma iç denen şeyin ancak bir dış olursa gelişebileceğini ve hayatını buna göre düzenleyerek olmasa da bir odasını feda ederek yaşamış bu insanları getiriyorum. Bir de işlevini çoktan kaybetmiş, ama onsuz da yapılamayan o soğuk boşluğu."

Hepimizin 'baktığı' fakat pek azımızın 'gördüğü' detayları edebiyat ve sosyolojinin imkânlarıyla yazıya döken Gürbilek'e uzun ve sıhhatli bir ömür diliyorum ki, 2000'leri de onun keskin bakışıyla okuyabilelim.

معرض الدولي للمجلات

International Magazine Fair

www.aksyehalk.com

Sirkeci Garı

10-15 Mayıs 2016

Ziyaret Saati: 09:30 - 21:00

MODERN ÇAĞIN EN POPÜLER
SERBEST ZAMAN ETKİNLİKLERİNDEN
BİRİ SİNEMADIR. KÜLTÜREL
VE EKONOMİK EMPERYALİZM
ARAÇLARINDAN BİRİ OLARAK
SİNEMADA POPÜLER FİLMER,
DÖNEMİN EGEMEN İDEOLOJİSİNİ
SEYİRCİYE FARK ETTİRMEYEN
SUNMADA OLDUKÇA BAŞARILIDIR.
HİÇBİR SANAT DALINDA SİNEMANIN
SAHİP OLDUĞU ENDÜSTRİYEL
ÖRGÜTLENME MEVCUT DEĞİLDİR.

POPÜLER SİNEMA NEYE HİZMET EDİYOR?

TUĞBA KOZAN

FANTASTİK FİLMLERLE SEYİRCİ EFSUNLU BİR DÜNYAYA KAÇIŞ BİLETİNİ SATIN ALIR

Geçtiğimiz sene dünyada en çok *Star Wars 7: Güç Uyanıyor* filmi izlendi. Beyazperdede son 20 yıla baktığımızda en çok seyredilen filmlerin 17'sinin türü; bilim kurgu, fantastik ve animasyon. Listeler popüler filmlerde en çok tercih edilen konulardan birinin fantezi olduğuna işaret ediyor. Bir parantez açarak belirtmek gerekirse; Avrupa'da ve doğuda ülkelerin en çok izlenen listesine baktığımızda birinci sırada Amerikan sineması sıklıkla görülürken Türkiye'de ise son 10 yıla baktığımızda yerli filmlerin halk tarafından desteklendiği ve birinciliği yabancılara kaptırmadığı görülüyor.

Peki, vizyona girdiği senelerde liste başı olan; *Yüzüklerin Efendisi*, *Örümcek Adam*, *Star Wars*, *Karayip Korsanları* gibi bilim kurgu-fantastik türde, *Bir Oyuncağın Hikâyesi*, *Shrek* gibi masalımsı anlatılarda insanları cezbeden neydi? Seyirci tarafından neden bu filmler rağbet görüyor?

Kimselerin yapamadığı şeyleri yapabilen, üstün yetenekleri olan karakterler, süper kahraman olarak adlandırılmışlardır. Masalların ve mitlerin günümüze uyarlanmış hallerinden biri olan süper kahra-

21'İNCİ YÜZYILDA YETİŞKİNLERE ANLATILAN MASALLARIN BAŞLICA MAKSATLARINDAN BİRİ DE İNSANLARIN ZİHİNLERİNİ MEŞGUL EDEREK, ONLARIN DÜNYADA YAŞADIKLARI BÜYÜK MASALI SORĞULAMALARINA MANİ OLMAKTIR.

manlar, sinemada artık popüler kültürün önemli bir parçası haline geldi. Yönetmen ve yapımcı George Lucas ve Steven Spielberg, amaçlarının bir 'modern mitoloji' meydana getirmek olduğunu belirtmişlerdir.

Fantastik içerik taşıyan öyküler ve karakterler, bizim hiçbir yerde göremediğimiz ve yabancı olduğu egzotik bir dünyanın ürünü oldukları için daha ilgi çekicidir. Burada, modern insana fazlaca sıkıcı gelmeye başlayan dünyasında, kişinin özlem duyduğu cenneti aradığını söyleyebilir miyiz?

Peki, çocukken dinlediğimiz masallarda hoşumuza giden neydi? Kötülerin cezalandırıldığını, iyilerin hayatta kalmayı başarıp, sevdikleriyle saadet içinde yaşadıklarını görmek bizi mutlu ediyordu. Aslında bu arzunun, o günün bir an önce gelip, gerçekleşmesini istediğimiz 'mahkeme-i kübra'ya işaret ettiğini söyleyebilir miyiz?

Fantastik filmlerde birkaç saatliğine de olsa kendi gerçek öykümüzden sıyrılıp, kahramanın öyküsüyle duygusal bir bağ kurarız. Kurmaca bir evren ve zamanda yapılan yolculuklar, büyücüler, ejderhalar, konuşan ağaçlar, insanların zihinlerinde çok ısıltılı ve renkli izlenimler bırakır. Böylelikle gerçek dünyada

göremediğimiz insan davranışlarına filmlerde inanmamız kolaylaşır. Çünkü oradaki kahramanlar aslında bizim içinde olmak isteyip de olamadığımız hayatları yaşar, yapmak isteyip de yapamadığımız şeyleri yaparlar. Harry Potter'ın sahip olduğu doğüstü güçlerle, çoğu çocuğun ve birçok yetişkinin içinde kalan hasarlıkları yapabiliyor oluşu seyirciyi cezbeder.

Esasen fantezi türündeki filmlerin büyük çoğunluğunda sokakta, işte, okulda karşılaştığımız sıradan insanların dönüşüm hikâyelerine şahit oluruz. *Karayip Korsanları*'nda demircilik yapan Will Turner, önce bir denizciye, ardından korsana dönüşürken; okulda çekingen, içine kapanık halleriyle çoğu zaman komik ve zor durumlarda gördüğümüz Peter Parker, Örümcek Adam olduktan sonra şehirdeki kötülerin korkulu rüyası oluverir.

Pısrık bir gazeteci Clark Kent'in Superman olması için yalnızca gözlüklerini çıkarması yeterliyken, *Yüzüklerin Efendisi*'nde haylazlık peşinde olarak gördüğümüz köyün yaramaz delikanlısı Frodo, çıktığı yolculukta Orta Dünya'yı kurtaran bir kahramana dönüşür.

Bütün sıradan insanlar için bir başka dünyanın var olabileceğini gösteren bu tür, seyirciye içinde

FANTASTİK FİLMLERDE BİRKAÇ SAATLİĞİNE DE OLSA KENDİ GERÇEK ÖYKÜMÜZDEN SIYRILIP, KAHRAMANIN ÖYKÜSÜYLE DUYGUSAL BİR BAĞ KURARIZ. ÇÜNKÜ ORADAKİ KAHRAMANLAR ASLINDA BİZİM İÇİNDE OLMAK İSTEYİP DE OLMADIĞIMIZ HAYATLARI YAŞAR, YAPMAK İSTEYİP DE YAPAMADIĞIMIZ ŞEYLERİ YAPARLAR.

FİLMLERDEKİ ALTERNATİF DÜNYADA ENDİŞELERE YER YOKTUR

bulunduğu evreni, hayatı sorgulamanın manasız olduğunu fısılda-maktadır.

Yalnız bu alternatif dünyada, gün içinde karşılaştığımız endişelere pek de yer yoktur. Modern toplumun bireyleri evde anne-babasına, okulda öğretmenine, işyerinde patronuna boyun eğmek mecburiyetindeyken, başka hiçbir yerde görmediğimiz bu büyülü dünyalardaki olağanüstü güçlere sahip kahramanlar, bize muhtemel bir yaşam alanı sunar gibi görünürler. Son zamanların en popüler türü olan fantastik filmlerle seyirci, efsunlu bir dünyaya kaçış biletini satın alır.

21'inci yüzyılda, yetişkinlere anlatılan bu masalların başlıca maksatlarından biri de insanların zihinlerini meşgul ederek, onların dünyada yaşadıkları büyük masalı sorgulamalarına mani olmaktır.

Modern çağın en popüler serbest zaman etkinliklerinden biri olan sinema, kültürel ve ekonomik emperyalizm araçlarından biri olarak, dönemin egemen ideolojisini seyirciye fark ettirmeden sunmada oldukça başarılıdır. Bundan dolayıdır ki; hiçbir sanat dalında sinemanın sahip olduğu endüstriyel örgütlenme mevcut değil. Üretim sürecindeki bu danışıklı dövüş, elbette bizim de filmlere kuşkuyla bakmamıza neden oluyor.

Zirveyi kimseye kaptırmayan Hollywood, ürettiği filmlerle, sunduğu kahramanlarla, ideolojisini hem kendi ülkesine, hem de diğer ülkelere dayatır. Vizyona girdiği 1981 senesinde dünyada en çok izlenen film olan *Kutsal Hazine Avcıları-Indiana Jones* filminde; Jones, üniversitede kız öğrencilerin hayranlık duyduğu bir hoca olmasının yanı sıra ölümden korkmayan, maceradan maceraya koşup tarihi eserleri bulan modern bir kahraman olarak gösterilir. Filmde üçüncü dünya ülkelerinde özgürce dolaşabilen Jones'un, her zaman hazinelerinin -yani maddi kaynakların- onun tarafından yağmalanmasına gayet mutlu bir biçimde yardım eden ve tabii ki 'beyaz olmayan' yerli dostları bulunmaktadır. Jones'un kendisine kılıç sallayarak meydan okuyan bir yerliyi tek kurşunla öldürmesi komik bir durum olarak verilse de, bu sahne oryantalist bilinçaltının bir yansıması.

Sinemada bize anlatılan 'masal'lar-da yabancı korkusu, işgal edilme korkusu, sürgün edilme-toplumun dışına itilme korkusu, nükleer saldırılar sebebiyle kitlesel olarak yok olma korkusu gibi pek çok tehlike, ekonomik ve stratejik olarak güçlü olan statüko tarafından yapımlara eklenmiştir.

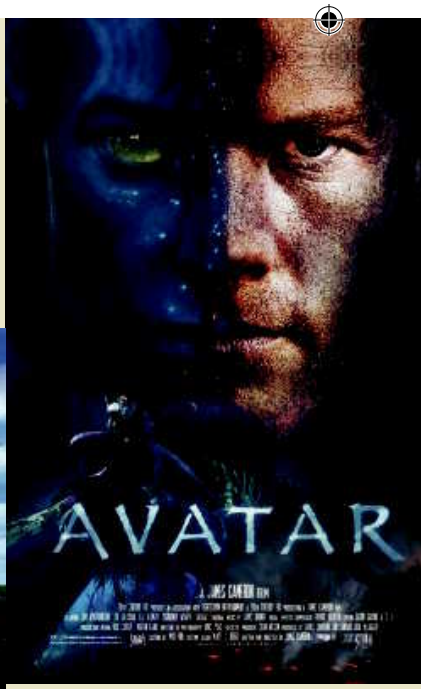
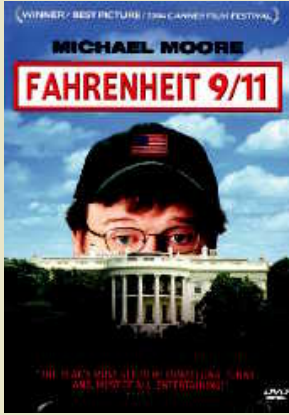
Bilim kurgu sineması, aynı popüler sinemadaki gibi toplumda var olan

kültürel, sosyal ve politik gelişmelere bağlı bir şekilde öyküsünü kurgular. Avrupa'daki ideolojik emperyalizm ve sömürgecilik hareketlerinin, bir metafor olarak bilim kurgu filmlerindeki yansımasını 'istila ve keşif' olarak sıklıkla görmekteyiz.

Bireyin gündelik hayatta asıl olanın değil, imajların üzerine kurulu bir yaşamın içinde varlığını tanımlaması, sinema gibi görsel medyanın önemini gösterir. Jean Baudrillard konuyla ilgili; "İçinde bulunduğumuz bu çağ, kendini yalnızca kameranın gözünden akan yansımalar aracılığıyla tanımakta, bir bakıma sinema ve televizyon, çağın gerçekliğini oluşturmaktadır" şeklinde ifade eder.

Modern insanın hayatından çaldıklarını geri veriyormuş gibi görünen fantastik filmleri değerlendirirken, filmin hangi sosyal, siyasal ve ekonomik ilişkiler zemininde yer aldığına iyi kavranması gerekmektedir. Elbette Hollywood yapımlarındaki bütün anlatıların, otoritenin ideolojisi doğrultusunda olduğunu iddia etmek mümkün değil. Modern hayat ve kapitalist sistem eleştirisi yapan bazı bağımsız sinemacılar, eşitsizliğin, küreselleşme karşıtlığının gündeme getirildiği filmlerle farkındalık oluşturmaktalar. Bunun dünya genelinde en çok ses getiren örneklerinden biriyse yönetmenliğini Micha-

SİNEMA

el Moore'un yaptığı *Fahrenheit 9/11* adlı belgesel filmi. Bütün zamanların en yüksek hasılatını yapan belgesel, Bush yönetiminin, ABD'nin Irak'a yönelik emperyalist saldırı ve işgal kampanyasını belgeleriyle, korkusuzca eleştirir. Bu savaşın Irak'ı özgürleştirmek için yapılan bir savaş olmadığını, Irak halkının esir edilişinden gerçek sahnelerle net bir şekilde ortaya koyar. Savaş sebeplerinden bir diğeri olan kimyasal-biyolojik ve nükleer silahların da Irak'ta asla bulunamaması ve bu soru sorulduğunda Bush yönetiminin açıklama yapmakta zorlandığı trajikomik bir şekilde filme yansıtılır. Filmin önemli sahnelerinden biri de, bir tarafta Iraklı bir annenin feryatları, diğer tarafta ABD'de savaşa giden evlatlarının ölüm haberiyle dünyaları yıkılan ve ABD'nin politikalarını sorgulamaya başlayan ailelerin yaşadığı dramdır. Belgesel, 2004 Cannes Film Festivali'nde resmi gösteriden sonra festival tarihinde en uzun ayakta alkışlanan film unvanını almıştır.

Yönetmenliğini James Cameron'ın yaptığı *Avatar*, 2009 yılının en çok izlenen filmiydi. Filmde Na'vi ırkını istila eden insanlar, Amerika kıtasının keşfi sürecinde, kıtaya yeni gelen birlikler tarafından katledilen Kızılderili kabilelere benzemektedir. Navi ırkı ve habitatı filmde birer metafor olarak verilmekle beraber film,

Amerika'nın tarihine bir özeleştiri niteliği taşıyor.

Popüler sinemada 2000'li yıllardan itibaren süper kahramanların karşısında olan düşmanların, sadece masumların canlarını yakmasından dolayı kötü olmadıklarını, düşman karakterin 'kötüleşme'sindeki sebepleri anlatmaya çalışıldı ve böylece seyirciyi ve hatta kahramanı ikileme düşürüp düşünmeye sevk eden yapılar ortaya çıkmaya başladı. 2008 yılının en çok izlenen filmi, önceki serileriyle karşılaştırdığımızda farkını oldukça hissettiren *Batman-The Dark Knight*, bunlardan biridir. Üçlemesi ile *Batman*'e farklı bir yorum getiren Christopher Nolan, şiddetin nedenlerini çarpıcı bir şekilde anlatır. Filmde kötülüğün temsilcisi Joker, Gotham şehrinin en güvenilir adamı Harvey Dent'in ne kadar kötü bir adama dönüşebileceğini göstermiş, şehrin güvenliği için halkın gözünde tehlikeli biri olarak görülmeyi kabullenen Batman'in de izini kaybettirmesine sebep olmuştur. *The Dark Knight*'in, zor bir durumla sınılandığında insanların karanlık taraflarına ayna tutan, iyi ve kötü kavramlarının göreceli olduğunu anlatmaya çalışan, kara bir film olduğunu söyleyebiliriz.

Bir diğer film ise, yönetmenliğini Andrew Stanton'un yaptığı Pixar yapımı *Wall-e*. Bundan 700 sene sonra insanların dünyayı bilinçsiz tüketmeleri sonucu çevre kirliliği

POPÜLER SİNEMADA 2000'Lİ YILLARDAN İTİBAREN SÜPER KAHRAMANLARIN KARŞISINDA OLAN DÜŞMANLARIN SADECE MASUMLARIN CANLARINI YAKMASINDAN DOLAYI KÖTÜ OLMADIKLARINI, BUNLARIN SEBEPLERİNİ ANLATMAYA ÇALIŞIP, SEYİRCİYİ VE HATTAKAHRAMANI İKİLEME DÜŞÜRÜP DÜŞÜNMEYE SEVK EDEN YAPILAR ORTAYA ÇIKMAYA BAŞLADI.

had safhaya ulaşır ve yeryüzünde canlıların yaşaması olanaksızlaşır. Felaketten kaçarak gezegeni terk eden insanlar, yeni bir toplumsal düzen kurdukları bir uzay gemisinin içerisinde yaşamaktadırlar fakat hem gemideki kısıtlayıcı koşullar sebebiyle, hem de kendilerine sunulan konforlu imkânları hiçe saymamak adına neredeyse hareketsiz yaşayan bu insanların hepsi obezdir. Gemi yönetimi tarafından insanlara 'sevgili vatandaşlarımız' yerine, 'sevgili müşterilerimiz' diye seslenilir. Film, ana karakteri olan ve programlandığı şekilde her gün düzenli bir biçimde çöpleri toparlamaya çalışan Wall-e üzerinden makine ve insan ilişkisini de gözler önüne sererek bize modern insanın da aslında Wall-e'den bir farkının olmadığını gösterir. Artık rayından çıkan tüketim toplumlarının, kendi kıyamet günlerini hazırladığını anlatır.

Yemek insan için hayati bir ihtiyaçtır fakat sağlıksız besinlerin albenili sunumlarına aldanıp bilinçsizce tükettiğimizde, ilerde sağlığımızdan olmamız kaçınılmazdır. Sanırım popüler filmlerin tüketimi için de aynı şeyi söyleyebiliriz.

Yazımı bir alıntıyla tamamlıyorum. 1896'da Rus yazar Maksim Gorki ilk defa sinemaya gittiğinde yaşadığı şaşırtıcı deneyimi şöyle aktarır: "Dün gece, gölgeler krallığını ziyaret ettim."

SÖYLEŞİ

MATRAKÇI'NIN MİNYATÜRÜ İBRAHİM PAŞA SARAYI'NI KURTARDI

SÖYLEŞİ :: SAMED KARAGÖZ :: NURHAN ATASOY

NURHAN ATASOY KİMDİR?

1934 yılında Tokat'ta doğan Nurhan Atasoy, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladıktan sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Güzel Sanatlar ve Sanat Tarihi Bölümü'nü bitirdi. Yüksek lisans ve doktorasını da aynı bölümde tamamladı. Bu yıllardan itibaren vakıflara yönelen ve İstanbul Resim ve Heykel Müzesi, KÜSAV ve Taç Vakfı'nın kurucu üyesi, Turkish Cultural Foundation bilimsel danışmanı ve daimi öğreticisi olan Atasoy, 1997 yılında Maltepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dekanlığına, ardından İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi dekanlığına atandı ve buradan 1999 yılında emekli oldu.

Sanat tarihi denildiği zaman, Türkiye'de akla gelen isimlerin başında Prof. Dr. Nurhan Atasoy yer alır. Geçtiğimiz günlerde, Nurhan Hoca'nın uzun zamandır üzerinde çalıştığını çeşitli vesilelerle bahsettiği *Matrakçı Nasuh ve Menazilname'si* isimli eseri Masa Yayınları tarafından yayımlanınca soluğu Hoca'nın yanında aldım. Şubat ayında 'Bizimle Matrak Geçmeyin' isimli yazımda Matrakçı Nasuh'un düzenlenen sergiyle son derece yanlış ve eksik şekilde temsil edildiğini belirtmiştim. Nurhan Hoca'nın kitabının gerçek bir Osmanlı dehası olan Matrakçı Nasuh'un nasıl temsil edilebileceği ve tanıtılabileceğine dair son derece başarılı bir örnek olması benim için bu röportajı daha da anlamlı kıldı. Atasoy, Matrakçı Nasuh'un minyatüründen yola çıkarak İbrahim Paşa Sarayı üzerine çalışmalarını anlattı. Atasoy'un yardımlarıyla yapılan restorasyon sonunda orijinal haline kavuşan İbrahim Paşa Sarayı, günümüzde Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılıyor.

Uzun yıllardır Matrakçı Nasuh'un eserleri üzerine çalışıyorsunuz. Menazilname'yi özel kılan nedir?

Doktoramı yaptığım yıllardan beri Menazilname'yle uğraşıyorum. Doktoramı 3. Murad Surnamesi üzerine yaptım, 1582 sünnet düğünü minyatürlerini konu alan bir eserd. Bu sünnet düğünü de İbrahim Paşa Sarayı'nda yapılmış. Doktora minyatür konuluydu, ilgili çalışmamı yaptım doktoramı tamamladım fakat hocalarımdan

biri Arif Müfid Mansel dedi ki: "Tezini beğendim ama İbrahim Paşa Sarayı hep minyatürlerdeki dekor gibi hiç değişmiyor, yani süslemeleri değişiyor ama esas itibarıyla orada hep duruyor. Bu binayla ilgili daha fazla bilgi vermeni istedim." Tabii biz şimdiki gençler gibi değildik, hocanın söylediği emir sayılırdı. Derhal kolları sıvadım, ben İbrahim Paşa Sarayı'yla ilgili çalışma yapacağım diye. İlk başta sadece bir makale yazıp hocama ithaf etmeyi düşünüyordum ve bu-

nun için de görsel başka kaynaklar aradım. Bu bina nasıl bir bina, nasıl yapılmıştır derken Menazilname'de bir köşede bunun görüntüsünü buldum. Bunu yaparken de Ankara İlahiyat Fakültesi hocalarından rahmetli Hüseyin Gazi Yurdaydın'ın eseri imdadıma yetişti. Yurdaydın, o dönemin şartlarına göre son derece başarılı bir şekilde bu kitabın tıpkıbasımını hazırlamıştı. Bu kitap benim fevkalade işime yaradı, çalışmalarımı ona göre yaptım. Tabii kitabın orijinali

BİLİM TARİHİNDE İLK DEFA BİR MİNYATÜRÜ GÖRSEL BELGE OLARAK KULLANDIM

SÖYLEŞİ

Bu eseri Bizans tarihçilerinin çalışması lazım, mimarlık tarihi çalışanların, botanikçilerin, zoologların mutlaka bu kitaba başvurmaları lazım. Ben tabii ana hatlarıyla bazı şeyleri koydum ama onların bile detaylı tek tek çalışılması lazım. Mesela Matrakçı Nasuh'un bu eserinde Anadolu Aslanı görüyoruz. Bir zoologun bununla alakalı çalışma yapması lazım.

BİLGİSAYAR HAYATIMA GİRDİĞİNDEN BERİ YAYINLARIM ARTTI

İstanbul Üniversitesi'nde olduğu için ve kütüphaneciler benim en iyi dostum olduklarından bu kitabı detaylıca inceleme imkânım oldu. Ben bu eserdeki yani Matrakçı'nın Menazilname'sindeki ilk minyatür olan İstanbul'daki detayı o kadar sıkı çalıştım ki o sırada restorasyonu yapılan İbrahim Paşa Sarayı'nı restore eden ekibe de ışık tuttum ve bilim tarihinde ilk defa bir minyatürü görsel belge olarak kullandım. Bu yüzden yaklaşık 30 kitabım olmasına rağmen *İbrahim Paşa Sarayı* isimli eserimin yeri başkadır. Çünkü bu kitap yepyeni bir metot getirdi.

Bu kitabı çalışırken başka bir sıkıntım da şuydu. Bir kere bizim hocamız yanlış teşhis etmişti, bu birincisi. İkincisi; İbrahim Hakkı Konyalı, *İstanbul Sarayları ve İbrahim Paşa Sarayı* diye bir kitap yayınlamıştı. İçinde bütün belgeler vardır, o kitabı üç kere okudum. Her okuyuşta öğrenmek yerine kafam daha çok karıştı. Sonradan öğrendim ki çalışırken de böyle büyük isimleri kafanda fazla büyütüyorsun. Bu kitap son derece maksatlı yazılmıştı.

Biraz açar mısınız lütfen? Maksatlı yazılmıştı derken nasıl bir maksattan bahsediyorsunuz?

Anlatayım efendim. O sıralarda İbrahim Paşa Sarayı'nın arkasında adalet sarayı inşa edilecektir. Bunun için de sarayın arkasındaki arsayı kullanmak istiyorlar ama İbrahim Paşa Sarayı var. Bu arada Çetintaş diye bir mimar var, tanışmak hiç kısmet olmadı ama manen çok konuştum kendisiyle, hep hayırla yâd ettim. O inanıyor ki yapılacak adalet sarayına katılması düşünülen arsa da İbrahim Paşa Sarayı'dır. Bununla alakalı çok yayın yapıyor, "bu yıkılmaz çünkü arkada avluları var" diyerek kendini paralamış adeta. İşte Konyalı da, yıkılsın diye belgelerle böyle bir yayın yapmış. Tabii önemli bir isim ama bence bu tamamen bilimsel

ahlaksızlık, bunu yakıştıramıyorsunuz da tabii. Aklım o kadar karıştı ki, ben bu kitabı bir kenara koyar, araştırmamı yaparım, ondan sonra okurum bunu dedim. Çünkü bu kitap beni yanlış yola sürüklüyordu ve Konyalı'nın kullandığı aynı belgeleri daha sonra benim tezimi destekler şekilde kullandım. Hakikaten inanılmaz ama o belgeler, tarihi kaynaklar ve Matrakçı'nın çizmiş olduğu İbrahim Paşa Sarayı görüntüsü... Bunlar el ele verdiği zaman inanılmaz sonuçlar elde ettim. Öyle ki daha sonra kapatılmış olan bir duvar içine girmiş olan avluya bakan bir cephenin açık olduğunu, kırmızı sütunlarla desteklendiğini, hepsini o minyatürden çıkarttım. Benim isteğim üzerine restorasyon yapılırken “şu duvarı açın içinden kırmızı sütun çıkacak” diyorum ve çıkıyor. Bu olay bir bilim insanı için gerçekten çok heyecan verici bir şey. Ondan sonra o belgeleri okudum tekrar. İşte bu kitap, bu tarihi belgeler, seyahatnameler, tarihi başka belgeler ve asıl minyatürlerinin belgesel görsel bir belge olarak kullanılmasıyla oluşan bir eser oldu. Bu kitabı 1972 yılında yayınladım, böylece Matrakçı Nasuh da benim hayatıma bu şekilde girmiş oldu.

Matrakçı Nasuh, malum diziden sonra gitgide popülerleşti, bununla alakalı ne düşünüyorsunuz?

Tabii benim Matrakçı Nasuh'la bu kadar yıldır dostluğum, arkadaşlığım var. O dizide gördüğüm zaman çok sinirlendim. O diziyi ben seyrederdim. İlk başta kıyafetler yanlış; masa koyuyorlar. Osmanlı evinde, Türk evinde bir yemek masasının ne işi var? Sinirleniyordum o yüzden seyrederdim. Orada bir de verilen rol yani çok özür dilerim ama adamı p.z.v.n.k yapmışlar. Matrakçı Nasuh müthiş bir adamdır. Osmanlı'nın yetiştirdiği dehalardan birisidir ve bu müthiş insana maalesef böyle bir rol vermişler.

FOTOĞRAFLARIN BU KADAR BÜYÜK OLMASI, MATRAKÇI'NIN KADAR DETAYLI BİR ŞEKİLDE BU ÇİZİMLERİ YAPTIĞINI GÖRMEMİ SAĞLADI. MESELA MATRAKÇI'NIN YAPTIĞI DONANMA ÇİZİMLERİ İÇİN BİR UZMANLA ÇALIŞTIM. GÖRDÜĞÜ ZAMAN ANINDA HEPSİNİN ADINI SÖYLEDİ. YANI BU ADAM GEMİLERİ DE DETAYLARIYLA O KADAR İYİ ÇİZİYOR Kİ BUNLAR GÖRÜR GÖRMEZ TANINABİLİYOR. İŞTE MATRAKÇI'NIN DEHASI DEDİĞİMİZ ŞEY TAM OLARAK BUDUR.

Peki, kitabın yayım süreci nasıl oldu?

Biraz önce bahsettiğim rahmetli Yurdaydın'ın kitabı Türk Tarih Kurumu Yayınları'ndan çıkmıştı. Benim bu kitap hazırlığına giriştiğimi duyan Türk Tarih Kurumu yıllar sonra alelacele Yurdaydın'ın kitabını tekrar bastı. Buna benzer başka yayınlar da oldu, bunlarla alakalı konuşmak istemiyorum çünkü neresini düzeltmem gerektiğini bilmiyorum, deveye demişler ki boynun neden eğri; demiş ki nerem doğru. İlk yayınlandığı zaman Türk Tarih Kurumu'nun yaptığı büyük bir hizmetti. Yeterince kaynak yoktu herkes ulaşamıyordu. Aradan bu kadar yıl geçti ve benim için de yıllardır ukdeydi çünkü bu çok önemli bir eserd. Eser yaşlandığı için de bazı sayfaları dökülüyordu. Bir de boyasında sanki üstübeç karıştırılmış gibiydi. Yani standart minyatür boyasından farklı bir boya kullanılmıştı. Onun için bu kitabı elime aldığımda içim titriyordu. Hem korumak lazım hem çalışmak lazım nasıl olacak? Böyle hisler içindeydim.

Oturdum, birkaç proje yapmak maksadıyla dönemin rektörüyle konuştum. Dedim ki; ben artık bu yaşa geldim, arkamda kalıcı olacak iyi bir iş bırakmak istiyorum. Öncelikle eserlerin korunması, sonra da insanların eline rahat çalışabilecekleri bir şey vermek için, bir hizmet vermek istiyorum. Bunun için de tıpkıbasım yaptırmak istiyorum. Nereden para bulacağım, kime yaptıracağım bunları hiç bilmiyorum. Bu şekilde yola çıktım. Bir de üniversiteyle aramızda yılların hukuku var, beni gayet iyi tanıyorlar. Daha sonra bence Türkiye'nin en iyi matbaası olan Mas Matbaası ile görüş-tük. Onlar da tamam biz bu işi yapabiliriz dediler. Ben tabii çok uzun zamanlar bu konuyla alakalı çalıştım. Öyle şıp diye olan işler değil bunlar. Bu arada UNESCO

bu yılı Matrakçı Nasuh yılı ilan etti. Bana Yayınlar Dairesi'nden geldiler, hocam muhakkak bize verin bu kitabı dediler. “Veririm tabii, sponsor olun çok memnun olurum ama yavrucuğum ben Mas Matbaası'nda isterim. Benim babamın oğlu değil ama kalite istiyorum. Ortada belli şartlar var fotoğraflar en yüksek kalitede çekilmek zorunda. Bu yüzden bütün bu hazırlık süreci çok pahalı oldu. Bunları yapabilecek misiniz?” deyince; “hocam siz yeter ki isteyin, ne isterseniz yaparız.” diyerek inanılmaz vaatlerde bulundular. Ben de merak ediyordum tabii nasıl yapacaklar diye. Siz bize vermezseniz bunu, kapınızda yatarım sizin diyor. Tabii bu arada biz kitabı yapınca kadar seçimler oldu, Bakan değişti, Yayınlar Genel Müdürü değişti. Yeni gelen müdür de aynı şekilde istedi. Ben Ankara'ya bir toplantıya gidiyorum hemen oraya geliyor. Tek amacı orada beni ikna etmeye çalışmak. Aynı zamanda Atatürk Kültür Merkezi geliyor, onlar da illa bize verin diyorlar. Ben de diyorum ki Kültür Bakanlığı yayınlayacak.

Tarih Kurumu benden bu kitabı alamayacağını anlayanca alelacele Yurdaydın'ın kitabının aynısını tekrar bastılar. Yani tıpkıbasımın tıpkıbasımını yaptılar. Basılan bu kitabı gördüm, hiçbir şey değiştirmemişler. Yazık günah bu kitaba harcanan paraya. Ben bir romantik milliyetçiyim, bu sonuçta devletin parası. Hakikaten çok kızdım, çok sinirlendim. Tabii Kültür Bakanlığı da bu işi yapamadı. Tuttular benimle pazarlık yapmaya kalktılar, ben anlatmaya çalıştım, dedim ki; ben bu işten ne para ne pul alıyorum. Bu iş matbaada, matbaa ile görüşün anlaşın. Benim bu işte hiçbir rolüm yok, benim rolümün olduğu tek yer, kaliteli yapılmasını sağlamak. Görüşmeler bayağı bir sürdü, ne kadar teklif edildiğini, ne olduğunu tam bilmiyorum. Ama

MATRAKÇI NASUH'U O DİZİDE GÖRÜNCE ÇOK SİNİRLENDİM

SÖYLEŞİ

Nurhan Atasoy

FOTOĞRAF :: ERGUN CANDEMİR

BENİM YAPMAK İSTEDİĞİM İKİ ESER VARDI, BİRİ MATRAKÇI NASUH'UN BU ESERİ. TABİİ KANUNİ DÖNEMİNDE ÇOK ÖNEMLİ SANATÇILAR VAR AMA İKİ TANESİ VAR Kİ ONLAR MÜSTESNA. BİRİNCİSİ MATRAKÇI NASUH. YENİ BİR ÜSLUP GETİRİYOR. YEPYENİ BİR ANLATIM TARZI GETİRİYOR. İKİNCİSİ DE MUHİBBİ DİVANI'NI YAPAN KARA MEMİ.

KİTABIN KÂĞIDI SADECE BU KİTAP İÇİN YURTDIŞINDAN GETİRİLDİ

yarı ücrete pazarlık yapıldığını duydum. Bu kitabın kâğıdı özel, sadece bu kitap için yurtdışından özellikle getirildi. Tasarım için zaten apayrı bir emek harcandı. Sonunda matbaanın sahibi Lokman Bey "Ben sponsorla falan uğraşamayacağım, ben bu işi yapıyorum" dedi ve ortaya böyle harikulade bir eser çıktı.

Peki sırada hangi çalışma var?

Benim yapmak istediğim iki eser vardı, biri Matrakçı Nasuh'un bu eseri. Tabii Kanuni döneminde çok önemli sanatçılar var ama iki tanesi var ki onlar müstesna. Birincisi Matrakçı Nasuh. Yeni bir üslup getiriyor. Yepyeni bir anlatım tarzı getiriyor. İkincisi de *Muhibbi Divanı*'nı yapan Kara Memi. *Muhibbi Divanı*'nın birçok

nüshası var. Hatta Kara Memi tarafından hazırlanmış birçok nüshası var ama İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan bir nüsha var ki o şaheserdir. Orada ilk defa natüralistik denilebilecek, tanınabilir çiçek motifleri yer alıyor. Nergisler, kokulu karanfiller, kokulu menekşeler, çeşit çeşit çiçekler. Zaten o eser yapıldıktan sonra Kara Memi nakkaş başı oluyor ve bu eserden sonra İznik çinilerinde çiçekler başlıyor. Kara Memi de bir çiçek üslubu başlatıyor. Matrakçı Nasuh bir üslup başlatıyor, Kara Memi başka bir üslup başlatıyor. Her iki eser de üniversite kütüphanesinde yer alıyor. Dedim ki; bu eserler çok çalışılmalı ama herkesin eline de verilmemeli. İşte bu yüzden her iki eserin de tıpkıbasımının yapılma-

sını istedim. Bu kitabın çıkması, bu eserin kurtarılması demektir.

Yayınlanan bu eserle ilgili sürekli olarak çok çalışılması lazım diyorsunuz, nasıl bir çalışmadan bahsediyorsunuz?

Bu eseri Bizans tarihçilerinin çalışması lazım. Mimarlık tarihi çalışanların, botanikçilerin, zoologların mutlaka bu kitaba başvurmaları lazım. Ben ana hatlarıyla bazı şeyleri koydum ama onların bile detaylı olarak tek tek çalışılması lazım. Mesela Matrakçı Nasuh'un bu eserinde Anadolu Aslanı görüyoruz. Bir zoologun bununla alakalı çalışma yapması lazım. Bir de bir hususu belirtmek istiyorum; bu minyatürlerdeki detayları ben özellikle çektirdim yani bunlar olan fotoğraflardan büyütülerek

GENÇ AKADEMİSYENLER, SADECE İNTERNETTEN BULDUKLARI BİR ŞEYİ SAKIN KAYNAK OLARAK KULLANMASINLAR VE MUTLAKA OSMANLICA ÖĞRENSİNLER. BEN HİÇBİR ZAMAN ADAM GİBİ OSMANLICA ÖĞRENMEDİM. ONLAR BENİM DÜŞTÜĞÜM BU HATAYA DÜŞMESİNLER.

DAĞITIMCI: MİLENYUM YAYINCILIK
WWW.MILENYUMKITAP.COM

YENİ BİR GELENEKSEL SANAT ÇALIŞMASI GÖRMEKTEN KAÇIYORUM

yapılmış çalışmalar değil, özellikle o bölümlerin ayrı ayrı fotoğrafları çekildi fakat işin hoş tarafı, bu kadar detaylı fotoğraflar çekilince Matrakçı'nın ne kadar büyük bir usta olduğunu bir kez daha idrak ettim. İnanılmaz bir gözlemci. Malumunuz kuş ressamıdır. Kuş ressamı kuşların bütün güzelliğini yansıtır. Çiçek ressamı çiçeğin ayrı bir kol vardır. O bitkilerin bütün yapraklarının çıkışı, köklerinin detayları ilgili bütün bilgileri o resimlerde gösterilir. Fotoğrafta bile gösterilmeyecek detaylar o resimlerde gösterilir. İşte bu fotoğrafların bu kadar büyük olması, Matrakçı'nın da bu kadar ince detaylı bir şekilde bu çizimleri yaptığını görmemi sağladı. Mesela Matrakçı'nın yaptığı donanma çizimleri için bir uzmanla çalıştım. Gördüğü zaman anında hepsinin adını söyledi. Yani bu adam gemileri de detaylarıyla o kadar iyi çiziyor ki bunlar görür görmez tanınabiliyor. İşte Matrakçı'nın dehası dediğim şey tam olarak budur. Ben de bu eseri yayınladığım için fevkalade mutluyum.

Genç akademisyenlere ne tavsiye edersiniz?

Türkiye'de sanat tarihi alanında çok fazla çalışmalar yapılıyor ama burada en büyük eksik, dil eksikliği. Uluslararası sempozyumlarda sunum yapabilecek kalitede dil bilen yok denecek kadar az. Bizim bunu artırmamız lazım. Bir de artık imkânlar eskisi gibi değil. İnternet çok önemli bir şey. Bilgisayar hayatıma girdiğinden beri benim yayınlarım arttı. Tabii bu arada belirtmek isterim ki internete gördüğüm bir şeyi kaynak olarak kullanmıyorum. Sanat tarihi ile ilgilenenlere ve bu alanda çalışanlara önereceğim birkaç şey var: Sadece internetten buldukları bir şeyi sakın kaynak olarak kullanmasınlar. İnternet sadece bir yol gösterici araçtır. Oradan buldukları ile ana kaynaklara gitsinler bu birincisi. İkincisi, mutlaka Osmanlıca öğrensinler. Ben hiçbir zaman adam gibi Osmanlıca öğrenmedim. Benim düştüğüm bu hataya düşmesinler gençler, öğrensinler. Gerçi sanat tarihi bölümüne ilk defa Osmanlıca dersini koydurtan da benim ama fazla şımartıldığım için öğrenme

ihtiyacı hissetmedim. Şimdiki aklım olsa mutlaka öğrenirdim. Bir de mutlaka en az bir yabancı dili çok iyi şekilde öğrensinler. Son olarak da, konudan konuya atlama-maları lazım. Hafızalarına asla güvenmeden bütün çalışmalarını yazılı olarak yapmaları gerekli.

Geleneksel sanatlarımızın bugünkü icrasıyla alakalı ne düşünüyorsunuz?

Hat tabii ki en fazla yapılan geleneksel sanat. Minyatür ve hat yapanların yaratıcılıklarını tam olarak kullanmadıklarını düşünüyorum. Maalesef hepsi aynı yönde ilerliyor. Ve maalesef zanaatkarlık yapıyorlar, hep kopya hep kopya. Bu çok üzücü bir durum aslında. Yurtdışında geleneksel sanatların ilerlediği çizgiyi görünce neden bizde de olmasın diye düşünmeden edemiyorum. Onun için bana bir şey gösterecekler diye ödüm patlıyor. Çünkü kötü bir şey söylemek istemiyorum. Yapım böyle ama evet de diyemiyorum. Bu yüzden yeni bir şey görmekten kaçıyorum.

Teşekkür ederiz.

· KRİTER ·

Aylık Siyaset, Toplum ve Ekonomi Dergisi

Fahrettin Altan
BİR KRİTERİMİZ
OLMALI MI?

Halime Kökce
MHP'NİN ÜÇ HALİ ve
GÜLEN ÖRGÜTÜ

İsmail Çağlar
AKADEMİK
DOKUNULMAZLIKLARIN
KALDIRILMASI

Burhanettin Duran
TÜRKİYE'Yİ
"MODELLEME" MERAKI

SÖYLEŞİ
Cumhurbaşkanı
R. Tayyip Erdoğan
**"KRİTERİMİZ
YERLİLİK VE
MİLLİLİK
OLMALI"**

**"ÖZGÜRLÜKLERİ DAHA DA
GENİŞLETECEĞİZ"**

"ŞİMDİ OPERASYON ZAMANI"

DOSYA
KİLİS'İN MERHMET DESTANI

Salih Zengin, İbrahim Efe, Nuri Salık,
Muberra Nur Emin, İpek Doşkun

DOSYA SÖYLEŞİ
Kızılay Başkanı **Kerem Kınık**

Özhan Afacan • İbrahim Altay • Ali Aslan • Kemal İnat • Kılıç Buğra Kanat • Veysel Kurt
Mehmet Akif Memmi • Nebi Miş • Yusuf Özkır • Sadık Unay • Hasan Basri Yalçın

www.kriderdergi.com

Matrakçı Nasuh'un "İstanbul Minyatürü"

MONA LİSA
LEONARDO DA VİNCİ

HİRSİZ VINCENZO
PERUGGIA

MONA LİSA'NIN
YOKLUĞU

ÇİĞLİK
EDVARD MUNCH

PUSULA

YOKLUĞUN GETİRDİĞİ ŞÖHRET: MONA LİSA

SAMED KARAGÖZ

La Gioconda ya da La Joconde ya da artık meşhur olan adıyla Mona Lisa, 21 Ağustos 1911 tarihinde Louvre Müzesi'nden çalındı. O tarihlerde pazartesi günleri müze ziyarete kapalıydı. O gün müzenin bakım işleri yapılıyordu. Bazı eserler de fotoğraflanmak üzere stüdyoya gönderiliyordu. Mona Lisa'nın çalındığı, olaydan 26 saat sonra anlaşıldı. Felemenk ressam Lois Beroud, resmi kopyalamak için Louvre'a gelir ve eserin sergilendiği Salon Carré'a geçtiğinde Mona Lisa'nın niçin yerinde olmadığını sorunca acı gerçek ortaya çıkar. Mona Lisa çalınmıştır. Soygun-
dan 26 saat sonra olayın anlaşılması büyük bir skandal olarak değerlendirilir.

Fransız gazeteleri habere salı günü akşam baskısında yer verebilirler. Müze soruşturma amacıyla bir hafta boyunca kapalı kalır. Soruşturma o kadar derinlemesine ve detaylı yapılır ki Pablo Picasso ve Fransız şair Guillaume Apollinaire göz altına alınıp sorgulanırlar.

Bugün dünyanın en bilinen, en fazla ziyaret edilen, en fazla kopyası yapılan, hakkında en fazla yazılan, en fazla parodisi yapılan sanat eseri olan Mona Lisa, o tarihe kadar Leonardo da Vinci'nin çok bilinen bir eseri değildi.

Hırsızlıktan sonra üzerine Mona Lisa'nın fotoğrafının yer aldığı on binlerce el ve duvar ilanı Paris sokaklarında yer aldı. Bu

ilanlar sayesinde bugün bütün dünyada bilinen eser bir anda popülerleşti. Hatta bu ilanlar basıldığı zaman Mona Lisa en fazla kopyalanan eser unvanını ele geçirmişti bile. Çikolata ambalajları, sigara paketleri, kartpostallar... Her yerde Mona Lisa vardı.

Daha önce Louvre'un en favori eserlerinden birisi sayılmayan Mona Lisa'nın 'yokluğunu' görmek için, insanlar 29 Ağustos günü Louvre'a akın ettiler. Yaklaşık iki yıl sonra, eseri Louvre'da çalışan ahşap ustası Vincenzo Peruggia'nın çaldığı anlaşıldı. Vatansever bir İtalyan olan Peruggia, eseri İtalya'ya kazandırmak için çaldığını söyledi ama bu soygunun arkasında Eduardo de Valfierno'nun yer aldığı hep bir komplo teorisi olarak kaldı. Geçtiğimiz günlerde *Nail Kitabevi* tarafından *Valfierno* ismiyle yayımlanan roman bir kurgu olmasına rağmen tarihi gerçeklere de dayandığı için hırsızlığın arkasındaki motivasyonu anlamak mümkün oluyor.

Yukarıda da bahsettiğim üzere, Mona Lisa hakkında en fazla yazı yazılan eser ama çalınma hikâyesini merak edenler ayrıca uzun zaman önce yayımlanan ve *Ayrıntı Yayınları*'nca neşredilen *Mona Lisa Kaçırıldı* isimli kitaba da başvurabilirler.

Yüzyıllar boyunca bilinmeyen bir eser olan Mona Lisa yıllar sonra şöhreti yakaladı. Bu alanda Mona Lisa'yla yarışabilecek diğer eser Edvard Munch'ın 1994 ve 2004'te iki kere çalınan *Çiğlik* adlı eseridir.

la
ci
vert

Dilediğiniz
zaman
iptal
garantisi!

Toplu
ödeme
yapmadan
abone olma
kolaylığı!

Aylık abonelik
ücreti faturanıza
yansısın ya da
TL bakiyenizden
düşsün!

LCV yazıp
4177'ye
SMS atın
derginiz
her ay
5,20 TL'ye
adresinize
gelsin!

1 SMS İLE
DERGİNİZ
ELİNİZDE!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
[@lacivert_dergi](https://instagram.com/lacivert_dergi)
instagram.com/lacivert_dergi

Bu servisten tüm operatörler faydalanabilir. Lacivert'e abone olmak için LCV yazarak 4177'ye SMS yollamanız yeterlidir. 4177'ye gönderilen her SMS 0,50 TL olarak ücretlendirilir. Aylık dergi abonelik ücreti faturalı hatlardan 5,20 TL olup faturaya yansıtılır, ön ödemeli hatlarda 5,20 TL'lik tutar TL bakiyesinden tahsil edilir. Belirtilen fiyatlara KDV ve kargo ücretleri dahildir. Dergi aboneliği, abonelik iptal edilmedikçe en fazla 1 yıl boyunca aynı fiyat üzerinden devam eder. 12 sayının sonunda abonelik otomatik olarak sona erer. Lacivert aboneliğini iptal etmek için IPTAL LCV yazarak 4177'ye SMS gönderilmesi yeterlidir.

HEMEN
ARAYIN **444 88 81**

AYVAZOVSKI'Yİ NASIL BİLİRDİNİZ?

TUĞBA ÇINARLI

Bir ay öncesine kadar Ayvazovski bilgim, kendisinin Rusya doğumlu meşhur bir deniz ressamı olduğu ve İstanbul'u çok sevdiği ile sınırlı idi.

Sonra ne mi oldu? Prof. Gül İrepoğlu, *Aşk-ı Derya - Ayvazovski'nin Gizli İstanbul Güncesi* kitabını yayınladı. Aslında bu kitabı sadece okumak istemiştım ama dediler ki; hayır, otur, oku ve incele. Ayvazovski kimmiş, biz kendisini neden severiz öğren, bir de yaz. 'Susadım çeşmeye varmaz olaydım' diyerek başladım araştırmaya.

Kitabı bitirdikten sonra, Ayvazovski hakkında bilgi sahibi olacağımı, ressamın denize ve İstanbul'a nasıl baktığını anlayacağımı ve 19'uncu yüzyıl İstanbul'unu öğrenecek yerli bilgiye ulaşacağımı düşünerek çeşmeye vardım.

Varmaz mı olaydım acaba?

Üç dilde yayınlanmış bu kitapta anlatılanlar gerçek değil, sadece kurgu. Yani aslında Ayvazovski'nin gizli güncesi gerçekte yok. İrepoğlu kolayca okunan bir novella havasında, 19'uncu yüzyıl İstanbul'unu ressamın gözlerinden anlatmış. Kitap, giriş dâhil altı bölümden oluşuyor. Hikâye çok uzun olmasa da içinde seyahatten gizeme; aşktan sanata her şeyi barındırıyor.

Bölümler boyunca Ayvazovski'nin denize ve İstanbul'a olan hayranlığı, İstanbul'a bakışı, şehri nasıl algıladığı ve sevdiği, şehrin sakinleri ve onların günlük pratikleri ustaca işlenmiş. Ama 'deniz' ve 'dalgalar' hep başrolde; hatta bazı durumlarda, Ayvazovski'den rol bile çılmışlar.

"Okuduğum onca İstanbul seyahatnamesi bir araya gelse bile, bu eşsiz yeri betimlemekte yetersiz kalacağını anlamak zor değildi.

Bakışımın değiştiği her yer bir başka renk ve ışık motifi sunuyor. Paletimde karıştırdığım boyalar benzeri renkliliğe hayran oluyordum."

Kitaptaki hikâye, eski bir yalının restore edilmesi ile başlıyor. Restorasyonda çalışan ustalar, duvarlardan birinin içinde eskimiş bir defter buluyorlar. Defteri, yalının sahibi olan Ayşegül Hanım'a veriyorlar. Sadece veriyorlar ama. Okur o noktadan sonra hemen hatıra defterinin kendisiyle muhatap olmaya başlıyor. Sonra da bu Ayşegül Hanım'dan ne bir ses ne bir haber alıyoruz. Nihayete ermemiş hikâyelerden hazzetmeyenlerin uzak durmasında büyük fayda var.

Girişi takip eden beş bölüm boyunca, hatıra defterinin sayfalarından Ayvazovski'nin hayatını ve İstanbul sevgisini takip etmeye, ressamla birlikte seyahat etmeye, görmeye ve düşünmeye başlıyoruz.

AYVAZOVSKI'NİN GİZLİ GÜNCESİ GERÇEKTE YOK

SAYFALAR İLERLEDİKÇE BİR GARİP
HALET-İ RUHİYE NÜKSEDİYOR
OKUYANA; ARAFTA KALMA, BEYİN
YANMASI HALİ... HER SAYFADA BİR
YANDAN “SANATÇILAR, RESSAMLAR
DÜNYAYI NE KADAR DA FARKLI
GÖRÜYOR İŞTE” DİYOR OKUR; BİR
YANDAN DA “AMA BU SADECE
KURMACA, ŞİMDİ BU ANLATILAN,
RESSAMIN DEĞİL DE GÜL HANIM’IN
İSTANBUL’U VE BOĞAZ’I MI ACABA?”
DİYE SORMAKTAN KENDİNİ
ALAMIYOR.

KEŞKE YAZAR YA KURGUYU YA DA GERÇEĞİ TERCİH ETSEYDİ

Sayfalar ilerledikçe bir garip halet-i ruhiye nüksediyor okuyana; arafta kalma, beyin yanması hali... Her sayfada bir yandan “sanatçılar, ressamın dünyayı ne kadar da farklı görüyor işte” diyor okur. Bir yandan da “ama bu sadece kurmaca, şimdi bu anlatılan ressamın değil de Gül Hanım’ın İstanbul’u ve Boğaz’ı mı acaba?” diye sormaktan kendini alamıyor. En sonunda her cümle, her güzelleme sonrasında kendine bu soruyu sorar halde buluyor insan ve kısır döngü başlıyor. Bu sebeple kitabı okurken öncelikle kabullenmek gerek. Okuyacak olduğunuz aslında Ayvazovski ile ilgili bir kitap değil. Asırlardır bin türlü şekilde öykülenen İstanbul, bu sefer de Ayvazovski vasıtasıyla anlatılın diye başlanmış işe. Ancak kitabı okuduktan sonra en çok akılda kalan ressamın değil, Gül Hanım’ın İstanbul ile olan gönül bağı ve Boğaz’ı ne kadar güzel tasvir ettiği.

Anlatılan hikâyeyi, bir yandan tarihsel kronoloji de takip ediyor. Ayvazovski’nin mükerrer İstanbul ziyaretleri, Sultan Abdülmecid ve Abdülaziz’in, ressamı saraylarına davet etmeleri, kendisine resim siparişi verip nişan takdim etmeleri hikâyenin içine yedirilmiş ama bu tarihi bilgilerin kurgu içine yedirilmesi bile yazarın sesinin, hikâyedeki baskınlığını giderememiş.

Çok açık etmemek gerek ama günce içerisinde anlatılan Ayvazovski’nin İstanbul ziyaretiyle başlayan gizemli hikâyesini özetlemek için Ferdi Tayfur’dan bir minik alıntı sanırım kâfi olur.

“Gönülden gönüle gözler yol olur
Âşıkların yüreğinde ateş kor olur
Bir garibim bu yerlerde halim nice olur
Gelmez olaydım güzel yüzüne
bakmaz olaydım.”

Kitap bittikten sonra Ayvazovski kim diye sorarlar ise verilecek cevap çok net değil. En büyük eksiklik ise ressamın resimlerinin kitapta olmaması. Olan birkaç tane de o kadar belirsiz ki, insanın Ayvazovski’nin büyük bir ressam olduğuna inanası gelmiyor doğal olarak.

Tavsiyem en azından internetin nimetinden yararlanarak, Ayvazovski’nin muhteşem tasvirlerini, kullandığı renklerin canlılığını, ne kadar titiz çalıştığını ve kendisine neden deniz ressamı dendiğini anlayın.

Gerçek ile kurguyu birbirine karıştıran eserler bende olduğu gibi okurda da bir karmaşaya yol açabiliyor. Keşke yazar ya kurguyu ya da gerçeği tercih etseydi. Bu eser sayesinde en azından Ayvazovski’nin kim olduğunu daha çok merak ettim. Peki ya siz Ayvazovski’yi nasıl bilirsiniz?

Şaşkın
KerterizKIRMIZI
YILDIZLI
ŞAPKA

Semtlere göre oy analizi yapan bir şirkette çalışıyor. Gençliğinde epey solculuk oynamıştı hâlbuki. Hepimiz onun ekonometri okumasıyla dalgamızı geçmiştik uzun süre. Ekonometriyi köylüleri ve emekçileri yerinde incelemek ve doğru raporlar çıkarmak için okuduğunu söylerdi, bize kızarak. Şimdi TV'lere de çıkıyor. Elinde rakamlar oluyor genelde. Eskiden hep bir Dos-toyevski romanı olurdu ve o romandan pasajlarla konuşmayı severdi. Şimdi rakamlarla konuşuyor, bunu da iyi beceriyor doğrusu. Rolling Stones'un Küba'da verdiği konsere gitmiş. Sosyalizmin Amerika'ya açılmasını hep beraber kutlayarak, *Paint it Black* şarkısını söylemiş Kübalılarla birlikte, başına kırmızı yıldızlı şapkasını takmayı da ihmal etmemiş.

DİRENİŞE DEVAM!

Gençliğinde anarşistti. Sonra ulusalcı oldu bir bakıma. Bir ara tiyatroyla ilgilendi dediler. Bir de baktım Atatürkçü düşünme biçimiyle ilgili bir kitap bile yazmış o arada. Instagram'ı var, takipleşiyoruz. Nevada'ya gitmiş en son. Geçenlerde uzun bir Çin yolculuğu da yapmıştı. Yalnız en ilginç Nevada'dan paylaştığı fotoğraf; otoyol kenarında bir hamburgerci tabelasının altında çektiği ve altına da 'Direnişe devam' yazmış. Yok yok, bildiğin Nevada. Park falan da yok yakınında. Neye direniyor anlamadım bir türlü.

ÇOLUK ÇOCUK
ROCK

O kitapçıya her uğradığımda aynı şey oluyor; hiç tanımadığım yazarların kitaplarını alıp çıkıyorum nedense. Patti Smith'i bilmez değildim. *Horses* albümünden bilirim çılgın rockçısı... Bir de *Gloria* şarkısındaki çığlıklarından elbette. Oturdum baya baya okudum *Çoluk Çocuk*'u. Karşımda muhteşem bir yazar buldum. Tüm kitaplarını bir haftada bitirdim. Yaralı ve yaralarından memnun, dünyaya karşı rahatsız ruhları seviriz; din, dil, ırk ayırt etmeden. Patti de yaralı ve yaralarını bir kol saati gibi hep yanında taşıyor. Beat kuşağıyla sıkı bir bağı var. Rimabud'nun mezar bekçiliğini yapmak istiyor. İnanılmaz güzellikte şarkılar yazıyor, siz ona şiir diyebilirsiniz basbayağı. Kitaplarını okurken dikkatimi çekti; 70'li yıllarda Amerikan sanatçıların kendi ilgilendikleri sanat dalı haricinde diğer alanlarla da ölmez bir ilgilerinin olması. Patti de öyle, bir şarkıcı ve şair ve guru. Chelsea Hotel var bir de. Leonard Cohen'in aynı adlı şarkısından öğrenip bir dönem ilgimi cezbeden mekân. 70'li yıllardaki şarkıcıların, şairlerin, delilerin ve sanatçıların evi. Patti de öyle bir üslupçu ki, Chelsea Hotel'i handiyse bir kişi gibi anlatmayı başarmış. Hele Jimi Hendrix'le olan ilk karşılaşması, uyuz bir mekânda Rimbaud şiirleri okuması, Harrar'a seyahat planları...

UYSAL BİR NEHİR GİBİ...

Gözüm en çok Afrika'dan gelen sufilere takıldı diyor. Hele o blues söyler gibi zikreden baba. Benimse görüş alanımda 70'lik ihtiyar var. Kendi uzletinde, o yaşlı köşedeki derviş. Kendini orada unutturmuş gibi yıllarca. Uysal bir nehir gibi sessizce zikrediyor. Herkes aşka, vecde gelip bağırırken o daha da susuyor, az sonra göremiyorum onu. Kaybolmuş, akmış gitmiş uysal bir nehir gibi kimseye ilişmeden.

NEDENLERİNİ AÇIKLA SAYIN KONUŞMACI

Konferansa çağırdıklarında tedirgindim, çünkü aynı soru etrafında konuşacaktık; neden yazıyorsun? Ah bir bilsem neden yazdığımı? Sanırım Melih Cevdet'ti, neden şiir yazdığı sorulduğunda, 'Neden yazdığımı anlayabilmek için yazıyorum' demişti. Kuşkusuz topu taca atan bir cevap; hatta cevaptan çok kafa karışıklığı hissi uyandırıyor insanda. Neden yazıyorum peki? Yaz göğündeki uzak bulutları anlatabilmek için mesela. Bir yaprağın açmasındaki kuvveti, siyasi bir cinayeti, ateşli bir aşkı, süregiden bir acıyı, yalnızca hatıralarıyla yaşayan bir adamı, bir çocuğun gürlevik neşesini, hatta gürlevik kelimesini sevmek nedenlerini, sabaha karşı uyku-

dan uyanıp akla gelen o apansız türküyü sessizce söyleyebilmeyi, uzun yıllardır akılda kalan bir gülümsemeyi, erken giden dostları, heyecanlarından hanedanlar kuran dava delillerini, küçük yerin mutlu delillerini, yoldan çok yola çıkma düşüncesini, karıncanın sabrını, acının imtihanını, ufarak mahalle kahvelerini, şehirlerarası otogarları, sahura kadar süren mutlu Ramazan akşamlarını ve o gürbüz bereketi, yenik adamları, sadece bir şarkısıyla hatırlanan şarkıcıları, bebeklerin anlık gülme nedenlerini, Afrika'yı sevmek biçimlerini, geçmişten alacaklı hayata dargın ihtiyaçları... anlatmak için yazıyorum, bunlar sağlam nedenler sayılırsa demiştim o konuşmada.

BİR DESTE GÜL

Rivayet işte. Her rivayet gibi gerçeğe çok yakın, her rivayet gibi gerçeklerden çok uzak. Hz. Ali ölmesine yakın Selman-ı Farisi'den bir deste gül getirmesini istemiş. Gülleri koklamış ve öyle sırlanmış.

İSMİ LAZIM DEĞİL

Kendisi 'büyük' köşe yazarı. Yazısındaki 'Yalnız' kelimesinin yazım hatası olmadığını hararetle savunuyor bana. Utanmasın diye TDK'nın sözlüğünü açıp göstermiyorum. Dublin'den yeni döndü. Ahmet Hamdi Tanpınar konulu bir panelde konuşmacıydı. İsmi lazım değil. Dokunmuyorum tashihiye. Bir gün sonra şimdi 'büyük' bir gazetenin koordinatörü olan yazı işleri müdürü beni odasına çağırıyor ve tashihi nasıl görmediğimi soruyor. Anlatsan nafile. O sıra 'büyük' yazar giriyor içeriye. 'İroni yaptım yazımda' diyor. 'Gazetede ironimi 'yanlız' bu şaşkın kerteriz anladığı için düzeltmedi kelimeyi.'

mayıs
ajandası

ZEYNEP
ÖLÇEN

SERGİ

Kesişen Dünyalar: Elçiler ve Ressamlar

Osmanlı İmparatorluğu, özellikle 19'uncu yüzyıla kadar diğer ülkelere gönderdiğinden daha fazla elçiyi kabul etmiş, gelen elçileri kendine özgü gelenekler uyarınca ağırlamıştır. Batılı elçiler, başta İstanbul olmak üzere Osmanlı'nın kentlerini, toplumsal yapısını, geleneklerini, idari ve askeri yapısını belgeleme ihtiyacıyla hareket etmiş; geri dönerken hazırladıkları raporların yanı sıra, yanlarında götürdükleri hediyelerin ve resimlerin tanıklığından da yararlanmışlardır. Elçilerin Doğu'ya giderken maiyetlerine aldıkları ressamalara ya da burada karşılaştıkları sanatçılara sipariş vererek yaptırdıkları eserler, Avrupa şatolarının duvarlarını süsleyen koleksiyonlara, gravürlü kitaplara dönüşmüş; başka sanatçıların eserlerine de kaynaklık ederek Osmanlı dünyasına ilişkin geniş bir görsel dağarcığın oluşmasını sağlamıştır.

Suna ve İnan Kıraç Vakfı Oryantalist Resim Koleksiyonu'ndan yapılan bu seçki bizleri sanatın rehberliğinde diplomasi tarihinin dolambaçlı yollarında gezdirirken ilgi çekici kişiliklerle tanıştırıyor. Elçiler ve ressamalar, resimlerin sessiz ama bir o kadar da zengin ve renkli diliyle bizlerle konuşmaya; raporlarını, mektuplarını sunmaya, kendi çağlarını, dünya görüşlerini, gezip gördüklerini, katıldıkları törenleri anlatmaya devam ediyorlar.

Tarih 29 Haziran'a kadar
Yer Pera Müzesi/Beyoğlu/İstanbul

MAYIS 2016

TİYATRO

e-mülteci.com

Üç kısa dijital trajikomedî. Antik trajediler gibi başlayıp grotesk bir komedinin içinde gelişen üç dijital yol öyküsü. Üç yaman coğrafya; Guatemala, Vietnam ve Türkiye'den yola çıkarak internette bıraktıkları ayak izlerinden takip ettiğimiz üç farklı kadın. Sanal kimliklerini akıllı telefonlarındaki mesajlardan, uygulamalardan, GPS haritalarından, müziklerden, fotoğraflardan, attıkları tweetlerden, yükledikleri videolardan, telefon, Skype, WhatsApp görüşmelerinden, Facebook profillerinden izlediğimiz üç çağdaş ve dışı Odysseia. Sedef Ecer'in yazıp yönettiği 90 dakikalık oyun sanatseverleri bekliyor.

Tarih 10 Mayıs/20.30
Yer Üsküdar Stüdyo Sahne/İstanbul

SERGİ

ON Sergisi
Tarih 12 Mayıs'a kadar
Yer Baksı Müzesi/Bayburt Merkez/Bayburt

SERGI

Hürmet Tezhip Sergisi

Rabia Koraltan 1989 yılından itibaren Türk çini motiflerini, yazma kitap süslemelerini, Osmanlı süsleme sanatının muhteşif örneklerini kendine özgü renklerle çalıştı. İhtişam, zarafet ve şahsiyetlerini tuğralarına yansıtan Osmanlı padişahlarının fermanlarını, yeni nesillere daha yakından tanıtmak için asıllarına sadık kalarak akrilik boya ile ipek üzerine aksettirmeyi başaran Koraltan, 1992 yılından itibaren bu yöntemle eserler vermektedir. Rabia Koraltan'ın *Hürmet* adlı tezhip sergisi Zeytinburnu'nda ziyaretçilerini bekliyor.

Tarih 10 Mayıs'a kadar
Yer Zeytinburnu Kültür ve Sanat Merkezi/İstanbul

TİYATRO

Seksen Günde Dünya Turu

Tarih 28 Mayıs/11.30
Yer Akbank Sanat/Beyoğlu/İstanbul

WWW.LACIVERTDERGI.COM

KONSER

Metrodaki Kemancı Joshua Bell

Soğuk bir ocak sabahı, bir adam Washington DC'de bir metro istasyonunda, kemanla 45 dakika boyunca altı Bach eseri çalar. Bu süre içinde, çoğu işe yetişme telaşındaki yaklaşık bin kişi kemancının önünden geçip, gider. Çaldığı 45 dakika boyunca kemancının önünde sadece altı kişi, çok kısa bir süre durur. Kemancı çaldığı süre içinde 32 dolar toplar. Çalmayı bitirdiğinde ise sessizlik hâkim olur ve kimse onun durduğunu fark etmez, alkışlamaz. Hiç kimse onun dünyanın en iyi kemancısı Joshua Bell olduğunu anlamaz. Oysa Joshua Bell'in metrodaki bu mini konserinden iki gün önce Boston'da verdiği konserinin biletleri yüzlerce dolara satılmıştır.

Normalde klasik müzik dinlemeyen kişilerce de 'Metrodaki Kemancı' olarak tanınan Joshua Bell İstanbullulara müzik ziyafeti yaşatacak.

Tarih 15 Mayıs/21.00
Yer Zorlu PSM/Zincirlikuyu/İstanbul

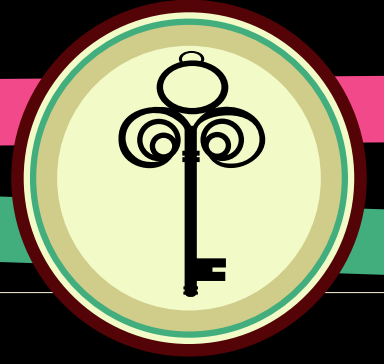
TİYATRO

İKSV Tiyatro Festivali

Tarih 3-28 Mayıs
Bilgi tiyatro.iksv.org

İYİ ŞEYLER AJANDASI ZEYNEP ÖLÇEN

'İYİ ŞEYLER'İNİZİ HERKESE DUYSUN DİYE; INFO@LACIVERTDERGI.COM ADRESİNE GÖNDEREBİLİRSİNİZ

DİŞ DOSTUM

Marmara Genç Yeryüzü Doktorları, Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı (HEKVA) ile birlikte ihtiyaç sahibi çocukların tedavilerini 'Diş Dostum' projesiyle gerçekleştiriyor. Gönüllü diş hekimleri çocuklara diş taraması yaparak muayene ediyor ve gerektiğinde de tedavilerini yapıyor. Bir gülümsemede benim de payım olsun dersiniz HEKVA'ya ulaşabilirsiniz.

İletişim: 0534 204 4263-0507 200 9990
facebook.com/Disdostum

ÇOCUKLAR ÖNEMLİDİR

Cocuklife, Instagram üzerinden 0-14 yaş arasındaki çocuklar için kurulmuş bir yardım sayfası. Para yardımından daha çok çocukların bebek bezi, mama, kıyafet, ayakkabı, kitap gibi ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olan ürünleri toplayıp miniklere ulaştırmanızda aracı oluyorlar. Siz de miniklerin daha kaliteli bir hayat sürmesine önem veriyorsanız Instagram sayfalarını ziyaret edebilirsiniz.

instagram.com/cocuklife

İYİLİK HEYBESİ

İyilikhane Yetimlerle Dayanışma Derneği, Bangladeş'te inşa edecekleri yetimhaneyi finanse etmek için bir sistem geliştirmiş. Hem bağışçıları hem de yetimleri mutlu etmek için 'iyilik heybesi'ni kurmuşlar. Kitap ayracı, not defteri, magnet, namaz seti gibi birçok ürünü iyilik heybenize ekleyerek İyilikhane Yetimhanesi'ne bağışta bulunabilirsiniz. Yetimhaneye bir tuğla da siz koyun.

iyilikhane.org.tr

Onların bize, bizim onlara ihtiyacımız var

Mutluluğun Adresi Sosyal Yardımlaşma Derneği otizmli, down sendromlu, engelli ve kanserli çocuklarla birlikte 'Başarı Öyküleri' adında çocukların kendi hayatlarındaki başarılarını konu alan bir tiyatro oyunu sergiliyor. Uzak yakın demeden herkese ulaşmak isteyen derneğin amacı çocukların mutlu ve huzurlu bir çevrede dışlanmadan büyümelerine katkıda bulunmak.

Gönüllü olmak, bağışta bulunmak ya da tiyatroya bilet almak için internet sitelerine göz atabilirsiniz. Onların bize olduğu kadar bizim de onlara ihtiyacımız olduğunu unutmamalıyız.

mutlulugunadresi.org

İYİLİK HEDİYESİ

İyilik Hediyesi yetimler, düşkünler, madde bağımlıları gibi desteğe ihtiyaç duyan mağdur ve mazlumlar için çalışan derneklerin yardım kampanyalarına destek vermek amacıyla kurulmuş ve sizlerin destekleri ile birçok ihtiyaç sahibinin yüzünü güldürmeyi hedefleyen bir kuruluş.

Hediyeleşme sistemi ile çalışan bu kuruluştaki giyim, elektronik, hediyeleşme eşya ve koleksiyon kategorilerinden istediğiniz ürünü seçip satın almanız, sizin de bu güzel organizasyon içinde bulunmanıza yetiyor. Alacağınız ürünler aynı zamanda yardıma muhtaç kişilere birer hediye olarak dönecektir. İyilik Hediyesi'ne katkıda bulunmak için internet sitesini inceleyebilirsiniz.

iyilikhediyesi.com

Savaşın masumları bir yatağa hasret

“Belki cennetin anahtarı bir yetimin duasıdır” sloganı ile yola çıkan Veren El Derneği, sınırdaki kardeşlerimize yatak temin etmek istiyor. Suriye ve sınır illerimizdeki kamplarda yer bulamayanlar, derme çatma baraka, ahır, ambar ve çadırlarda toprak veya ıslak kumlar üzerinde yatıyorlar. Bizler gece sıcak yatağımızda yatarken, özellikle masum ve yetim çocuklar, açlıktan, soğuktan, savaştan ve karanlıktan korkup, gizliden gizliye ağlayıp gözyaşı döküyorlar. Onlar da sıcak bir yatakta uyuyabilsinler istiyorsanız derneğin projesine katkıda bulunabilirsiniz.

Bir yatak bedeli 65 TL.

verenel.org.tr

Kanserli çocuklara umut olalım

Kanserli Çocuklara Umut Vakfı (KAÇUV), kanserli çocuklarla çalışacak gönüllüler ve bağışçılar arıyor. Gönüllüler iki günlük eğitimin ardından çocuklarla aktiviteler yaparak onlara destek ve moral olacaklar. Aynı zamanda sanat, bilim, müzik alanında yapılan aktivitelerle eğitim vermeyi hedefliyorlar. Gönüllü olarak veya bağışta bulunarak siz de kanserli bir çocuğa umut olabilirsiniz.

kacuv.org

MADAYA'DA AÇLIK BAĞIŞLARINIZLA BİTSİN

Kuşatma altındaki Madaya için acil yardım çağrısının ardından ilk etapta bölgeye en çok gerekli olan gıda malzemeleri ulaştırılması hedefleniyor. Bölgede gıda malzemeleri az ve pahalı olmasına rağmen Sadakataşı Derneği sizlerin de yardımları ile açlığın pençesindeki Madaya halkına yardım ediyor.

Yardımlarınızı MADAYA yazıp 2989'a göndererek ya da 0216 614 0461 numaralı telefondan irtibata geçerek Madaya halkına ulaştırabilirsiniz.

sadakatasi.org.tr

NIJER'E KEÇİ YARDIMI

Dost Eli Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, açlığın, yokluğun ve susuzluğun en yoğun yaşandığı Afrika ülkelerinden biri olan Nijer'de, geleceklerini bereketlendirmek ve bölge halkının beslenme ihtiyaçlarını karşılamak için ülke koşullarına uyum sağlayabilen maltız keçileri dağıtıyor. Keçiden elde edilen süt ile yapılan gıda ürünleri sayesinde Nijerliler, farklı bir besin kaynağına kavuşarak daha iyi beslenmekte. Nijer'de keçi sayısı arttıkça açlık ve susuzluk azalacak, gün geçtikçe bunlardan kaynaklanan salgın hastalıklardan ölüm azalacaktır.

Nijer'de bir keçi bedeli 80 dolar.

dosteli.org.tr

ATIK YAĞ PROJESİ

Ülkemizde her yıl yaklaşık bir buçuk milyon ton bitkisel yağ, gıda amaçlı olarak tüketilmekte. Bu yağların geri dönüşümünün yapılması, sularımızın temiz kalması için oldukça önemli. 1 litre atık yağ, 1 milyon litre içme suyunu kirletiyor. Atık yağlarınızı lavaboya, çöpe, suya ve toprağa dökmek yerine size hizmet veren belediye ile yağlarınızın toplanması konusunda iletişime geçtiğinizde yağlar elektrik üretiminde veya biodizel üretiminde kullanılarak geri kazanılıyor. Bu hayata geçirildiğinde hem suların temiz kalmasına hem de elektrik üretimine katkıda bulunulmuş oluyor.

İletişim: 0216 310 9301
turmepa.org.tr

BU AY BAŞKALARI İÇİN NELER YAPSAK?

İYİ ŞEYLER AJANDASI

LOCAL VIEWS ON GLOBAL NEWS.

DAILY SABAH IS THE NEW REFERENCE
PAPER FOR BOTH REGIONAL AND
GLOBAL NEWS. READ IT DAILY AND
KEEP UP WITH THE CHANGING
WORLD AROUND YOU.

www.dailysabah.com

kitap tanıtım

REMZİ KOPAR

KÜLTÜR SANAT | KİTAP

POPÜLER KÜLTÜR MÜ HALKTAN, HALK MI POPÜLER KÜLTÜRDEN ÇIKAR?

Popüler kültür toplumda ne kadar önemli? Yalnızca bir kulaktan girip öbüründen çıkan, boş zamanları geçirmeye yönelik ticari olarak uydurulmuş bir faaliyet mi, yoksa toplumdaki hem yüzeysel hem derinlerde yatan açık ve gizli varsayımları, değerleri, arzuları, hatta ihtiyaçları yansıtan bir gösterge mi? Televizyon programlarının değişip duran modaları ve simaları, sırf izleyiciyi değişik biçimlerde eğlendirerek izlenme oranlarını yükseltmek için yapımcılarca uydurulmuş icatlar mı, yoksa bu modalar insanların yaşamlarındaki ve davranışlarındaki değişimlerin, izleyicilerin popüler kültüre verdikleri anlamın, ondan aldıkları keyfin kültürel göstergesi mi?

Acaba popüler kültür, halka satılabileceğini düşündükleri hemen hemen her şeyi empoze edebilecek güçte olan, eğlence ve bilgi birikimini tekellerinde bulunduran, becerili ve kâr amacı güden girişimcilerce yaratılan bir şey mi? Yoksa bu girişimciler, izleyici çekmek ve kâr etmek için, paylaşılan bir dizi değeri ve normu ifade etmek zorunda olan, bir kültürün çoğu zaman habersiz temsilcileri mi?

Popüler kültürü ya da kitle kültürünü halkın beğenilerinin mi oluşturduğu yoksa halkın sadece takipçi ve izleyici mi olduğu konusu pek içinden çıkılabilecek bir mesele değil. 'Tavuk mu yumurtadan yoksa yumurta mı tavuktan' sorusuna benzer birçok soru, akademik metinlerde yüzyıllardır tartışılıyor. Popüler kültür tartışmaları, yaklaşık 200 yıldır hemen hemen aynı şeylerin konuşulduğu bir alan. Teknoloji geliştikçe popüler kültür de değişiyor fakat içeriğine yönelik eleştiriler pek değişmiyor. Popüler kültürün, insanları edilgenleştirdiği, aptallaştırdığı, daha kolay yönetilir hale getirdiği, birileri tarafından halka dayatılan ürünlerin insanların beğeni seviyesini düşürdüğü ve toplumdaki düzeyli sanatsal üretime çeşitli biçimlerde engel olduğu gibi konular, internet ve televizyonun icadından çok önceleri de aynı şekilde tartışılıyordu. Bu eleştirilere katılmayanlar ise genel olarak halkın küçümsendiğini düşünerek sessiz yığınların kültürel içeriği

yönlendirmede zannedilenden çok daha etkin olduğunu savunuyorlar.

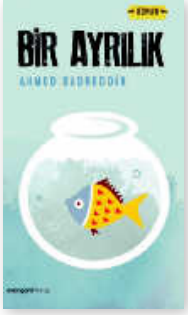
ABD'li ünlü iletişim bilimci Neil Postman, *Televizyon: Öldüren Eğlence* başlıklı kitabını, 'Huxleyci' bir uyarıyla bitiriyor: "Bir halkın dikkati önemsiz konularla dağıtıldığı zaman, kültürel yaşam sonsuz bir eğlence döngüsü olarak yeniden tanımlandığı zaman, ciddi kamusal konuşmalar agucuk bugucuğa dönüştüğü zaman, sözün kısası, bir halkın kamusal işleri bir vodvil oyununa döndüğü, kendisi de izleyici durumuna düştüğü zaman, o ulus kendisini risk altında bulur." Televizyon karşısında kitapları ve basılı kültür ürünlerini savunan Postman, halkın dikkatini dağıtan önemsiz konuların neler olduğunu, kime göre önemsiz olduğunu ve o ulusu bekleyen riskin ne içerdiğini ise açıklamıyor. Hiçbir dayanak getirmeksizin ortaya konulan savlardan ve yazarın yalnızca kendi anlayışıyla yaptığı içerik çözümlemelerinden ibaret olan popüler kültür eleştirilerine karşı çıkanlar da aynı yöntemi izliyorlar. Birkaç yüzyıllık tartışmaların kişisel gözlemlerden ve varsayımlardan ibaret olması, popüler kültür eleştirilerinin her dönem popüler kalmasının da en önemli sebebi.

Kültür üzerine çalışmalar yapan Alman sosyolog Herbert J. Gans, *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür* isimli kitabında, yüksek kültür savunucuları tarafından popüler kültüre yöneltelen eleştirileri tek tek ele alarak bu eleştirileri tartışıyor ve neden doğru olmadıklarını göstermeye çalışıyor. "Bu kitap kimi saldırganlara, özellikle yüksek kültürün kültür, popüler kültürün de tehlikeli bir kitlesel olgu olduğunu iddia edenlere karşı popüler kültürü savunan, eleştirel bir çalışmadır. Ben ikisinin de kültür olduğuna inanıyorum; onun için çözümlememde ikisine de aynı kavramsal donanımla yaklaşıyorum. Donanımın kendisi sosyolojik olmakla birlikte iki değer yargısına dayanıyor: (1) popüler kültürün pek çok insanın estetik ve diğer arzularını yansıttığı ve ifade ettiği (böylece onun bir ticari musibet değil kültür olduğu); ve (2) bütün insanların, yüksek ya da popüler, istedikleri

kültürü seçme hakkı olduğu. Yani vardığı sonuç bakımından bu kitap kültürel demokrasi-den yana bir tez ve insanlara, topluma neyin iyi, neyin kötü geleceğini sadece kültürel bilirkişilerin bildiği fikrine karşı bir tez."

Popüler kültürün tepeden izleyiciye empoze edildiği fikrine katılmayan, dolaylı yoldan ve kısmen de olsa, o izleyici tarafından biçimlendirildiği fikrini savunan Gans, popüler kültürle karşı karşıya kalan insanların soyutlanmış, uyuşturulmuş, yabancılaştırılmış, gerçeklerden kaçan ya da gerçeklerle baş edemeyen insanlar olarak tanımlanabilmeleri için elimizde hiçbir kanıt olmadığını vurguluyor. Gans, popüler kültürün kitleleri aptallaştırdığı eleştirisini getiren kültürel eleştirmenlerin, şimdiki zamanın eskiye göre iyileşmiş, kültürün de insanların da 'akıllılaşmış' olduğu durumları pek fark edemediklerini savunuyor. "1950'lerin ya da daha öncesinin herhangi bir gazetesi ya da dergisi ile bugünün konularının şöyle bir karşılaştırılması, genel bir akıllılaşma olduğunu düşündürcektir: Daha karmaşık terminoloji ve soyutlamaların kullanılması; metinlerde, aralarında ırkla, etnisiteyle, dinle ve toplumsal cinsiyetle ilgili olanlar da bulunan çeşitli klişelerden ve stereotiplerden vazgeçilmesi ve eşdeğer değişimlerin şekillerde, karikatürlerde ve hatta çizgi romanlarda bile görülmesi. Aynı durum, aynı iki dönemdeki polisiye öyküleri ve televizyon durum komedileri karşılaştırıldığında da ortaya çıkıyor. Hatta bugünün 'kötü adamları' bile 1950'lerdeki televizyon izleyicilerini ekran başında tutanlardan çok daha nitelikli."

Popüler kültür ve yüksek kültürün üretim ve tüketim süreçlerini, beslendikleri kaynakları ve hitap ettikleri kitle üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı olarak inceleyen Herbert J. Gans, klişe haline gelmiş birtakım eleştirilerin karşısına en az onlar kadar tartışmaya açık olan kendi düşüncelerini koyuyor. *Popüler Kültür ve Yüksek Kültür*, konuya popüler kültür lehine yaklaşan fakat karşıt fikirlerin de öğrenilebileceği bir çalışma.

BİR AYRILIK ROMANI

Aynı zamanda bir üçlemenin ilk adımı olan *Bir Ayrılık*, adı üzerinde bir ayrılık hikâyesi anlatıyor. Üçleme meşhur Karacaoğlan şiirinden mülhem. "Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm." Yazara göre ayrılık, dünyada insanoğlunun yaşadığı acıların mayasıdır. Her acı, ayrılmaktan doğar. Herhangi bir bedenî acıdan ağlayan, sıhatten ayrılık sebebiyle gözyaşı döker. Dünyada çektiğimiz bilumum acıların toplamı da cennetten, o saadet yurdundan ayrılmamızın, bu yabancı memleketin acemisi oluşumuzun neticesidir. Roman, dostunu kaybeden Fahri'nin yalnızlık sözlerinin mecmuasıdır. Güzel günleri anmasıdır, yaşadığı ayrılığa kahretmesidir ve kendini Yahya ile birlikte yaşadığı daireye hapsedmesidir. Bu dairede Yahya'nın izini sürmesidir ve ölmekten önce ölmesidir. *Bir Ayrılık*, dostu hasretin romanıdır. Kahretmenin, isyanın ve yalnızlığın romanıdır. Kaçışın ve geri dönüşün, küllerinden doğuşun romanıdır.

AHMED SADREDDİN :: KISA CEVAP

1. Neden yazıyorsunuz?
Bilmiyorum.

2. Yazarken kullanmayı sevmediğiniz kelimeler?

Koşul, yaşam, salt, us ve bu gibileri. Batı felsefesinden gelen ve bir türlü aklımda tutamadığım, her seferinde gugul'a sormak zorunda kaldığım kavramlar. Bunlar aynı zamanda okurken görmek istemediğim kelimeler.

3. Kullanmaktan vazgeçemediğiniz kelimeler?

Özel olarak manşetime ilıştirdiğim joker kelimelerim yok. Hiçbir kelimeyi sık kullanılanlara eklemedim.

4. Şu an okuduğunuz kitap?

Yiğitbaşı Veli, Hz. Ahmed Şemseddin-i Marmaravî - Ahmet Ögke

5. Çocukluğunuz nerede geçti?

Sapanca'da. Erik bahçelerinde.

6. Sizi ne mutlu eder?

Bilmiyorum. Sürekli değişiyor.

7. Hevesinizi ne kırar?

İnsan gürültüsü. Elden ayaktan düşürür.

8. Kim olmak isterdiniz?

Kendim olabilmek isterdim.

9. En sevdiğiniz huyunuz?

Sinirimi kontrol edebilmem.

10. En sevmediğiniz huyunuz?

Sevmediğim bir dolu huyum var. Burayı pas geçelim.

11. Sizi anlattığını düşündüğünüz bir kelime?

Muhayyer.

12. Şu kelimeler size ne ifade ediyor?

Kılavuz: Mürşid.

Hayat: Rasulullah Efendimiz Aleyhis-selam.

Sır: İç.

Kader: Gök ve ufuk. Hep orada. Yerinde.

Özgürlük: Yok öyle bir şey.

Ayrılık: Kaçınılmaz.

13. En mutlu olduğunuz an?

Sevgilimin gözlerine bakabildiğim an.

14. Gerçekleşmesini beklediğiniz hayaliniz?

Kredi borcumu bitirmek.

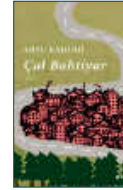
15. Son cümmeniz olduğunu bilerseniz, yazacağınız cümle ne olurdu?

Ne bileyim... Kalemle olsa anlamsızca karalardım, klavyeyle olsa rastgele tuşlara basardım.

AHMED SADREDDİN KİMDİR?

1988 Niksar doğumlu. Muhtelif mecralarda araştırma yazıları ve hikâyeleri yayımlanıyor. İstanbul'da gün tüketiyor. Evli ve bir kız babası.

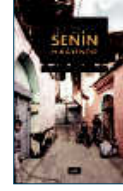
ÇAL BAHTİYAR

ARZU KADUMÎ
ŞULE

YALNIZLIK MAHŞERİ ALÂEDDİN ÖZDENÖREN

MUSTAFA AYDOĞAN
CÜMLE

BELKİ DE SENİN HİKÂYENDİR

ABDÜLKERİM KOLAT
EŞİK YAYINLARI

BEN BEYRUT

NİZAR KABBÂNÎ
HECE

BAY SAMMLER'İN GEZEĞENİ

SAUL BELLOW
İLETİŞİM

yüz
yüze

H. SENA KURAL

SETTE ÇAYCILIK DA YAPARIM

Yaşadığı her türlü olumsuzluğun kendisini besleyen bir zenginlik olduğunu düşünen bir isim Belkis Bayrak. Genç yönetmeni, Öcüler web serisinin yardımcı yönetmeni olarak tanıdık. Gerçekleştirdiğimiz sıcak sohbet sırasında hayatını anlatırken ki soğukkanlı tavrı ve kısa sürede yakaladığı başarı beni çok etkiledi. Eskilerin “Yaşanan acılar insanı olgunlaştırır” dediği gibi, Belkis Bayrak’ın yaşadığı olaylar, başka bir yolla ulaşamayacak şeylere erişerek birçok zenginlik yakalamasına sebep olmuş.

“Babamın asker olması nedeniyle genelde gezerek geçirdim hayatımı. Hep İstanbul’da okumak gibi bir hedefim vardı. İstanbul Bilgi Üniversitesi’nden beş bölüm yazdım, başka da bir tercih yapmadım. Uluslararası İlişkiler okudum. Yan dal olarak da reklamcılık bitirdim. Üniversiteden sonra çok kısa bir süre Yücel Çakmaklı ile bir projede çalıştım. Sinema filmi projesiydi ama bazı yapım sıkıntıları sebebiyle hayata geçemedi. Araya beş senelik bankacılık hayatı girdi. Orada salt bankacılık yapmadım. Bir bankanın çağrı merkezinde şikâyet yönetimi, müşteri yönetimi

tarzı bir iş yaptım. Biraz daha topluma bakan yüzü diyebiliriz buna. Bankada çalışırken de BİSAV’a gidip geliyordum. Benim gittiğim sene film derslerinin sonunda isteyenler sınav ve mülakata girip Faysal Soysal yönetiminde kısa film atölyesine katılıyordu. Ona başvurdum. Bu atölyenin bitiminde üç film çekilecekti. Bu üç filmden biri arkadaşım ile beraber yazıp yönettiğim ilk kısa filmim *Duvar* oldu. *Duvar*’dan sonra anne oldum ve bankacılık sektörüne veda ettim. O dönemde Faysal Soysal da Üç Yol’u çekmişti ve film prodüksiyon aşamasındaydı. ‘Beraber bir şeyler yapar mıyız?’ dedi. Böylece filmin iletişim koordinatörlüğü, festival süreçleri vs. ile ilgilendim. Sonrasında eşimin iş durumu nedeniyle 1,5 seneliğine Çin’e yerleştim.”

Belkis Bayrak, Uzak Doğu kültürünü önceden beridir hep merak etmiş. Bu kadim kültürün bugününü öğrenmek ise çok farklı bir deneyim olmuş. Pekin’de yaşarken yapımcı bir arkadaşına oradaki gözlemlerinden bahsedince, arkadaşı ona bunları çekebilme imkânı olup olmadığını sormuş. Bu teklif onu çok heyecanlandırmış. O an elindeki şartlarla Türkiye’ye dönmeden hemen önce dört-beş günlük bir Pekin çekimi yapmış.

FOTOĞRAF :: ERGUN CANDEMİR

Belkis Bayrak

FAYSAL SOYSAL’IN KISA FİLM ATÖLYESİ MÜLAKATINDA ‘HANGİ GÖREVİ ALMAK İSTERSİNİZ?’ DİYE BİR SORU VARDI. BEN DE BU KONUDAKİ TUTKUM NET GÖRÜLSÜN DİYE ‘SETTE ÇAYCILIK İLE BAŞLAYABİLECEĞİMİ’ SÖYLEDİM AMA HAYALİM HEP YÖNETMENLİKTİ TABİİ.

BİLİNÇ BİZİ AYAKTA TUTUYORDU VE BEN DE ONA SIMSIKI SARILDIM

“Çin, benim için çok güzel bir deneyim oldu. Oradayken ikinci çocuğumun doğumu için Türkiye’ye dönmek istedim. Buraya döndüğümde elimde bir kısa film senaryom vardı ama ne yapacağımdan çok emin değildim. İstanbul Medya Akademisi’nin de o süreçte desteklediği projeler vardı. Benim senaryom da o desteklerden birini almaya hak kazandı. Hamileliğimin son zamanları olması nedeniyle filmi iki günde çektim, yaklaşık on günde kurgulayıp teslim ettim. İkinci kısa filmim *Salıncak* da bu vesile ile çekilmiş oldu.”

Bilgi Üniversitesi’nde Uluslararası İlişkiler ve Reklamcılık okuduktan sonra farklı bir karar vererek yönetmenliğe yönelişinin hikâyesini sordum Bayrak’a... “Üniversite günlerini düşününce boş kaldığımda, aralarda hep kütüphanede film izlediğimi hatırlıyorum. Bilgi’nin o zamanki sinema arşivi çok iyiydi. O dönem bizim başka yerlerde erişemeyeceğimiz çok iyi filmler oluyordu. Trier ile orada tanıştım. İşte o dönemde sinema benim için sadece bir keyifti. Mezun olduktan sonra bir anda karşıma projeler çıktı, çok yoruldum bu süreçte. Bu benim ilk çarpışma anımdı. Bir anda set ortamı içerisine girdim. Oradan ayrılırken biri bana bu işe bir kere bulaştın mı veda edemezsin, seviyorsan devam et, dedi. Ben o zaman için istemiyordum diyerek veda ettim ve banka hayatım araya girdi ama uzaklaşmam öyle kolay olmadı. Çalıştığım banka ve evim Kartal’daydı ama ben metronun olmadığı bir zamanda her cumartesi Vefa’ya, Bilim ve Sanat Vakfı’na gidiyordum. O dönemde özellikle Bilgi’de görmediğim bir perspektif vardı. Manevi sinema ve başka kavramlar dönüyordu. Bu kavramlarla tanışmaya başladıkça bu dünya daha da ilgimi çekmeye başladı. Faysal Soysal’ın mülakatında ‘hangi görevi almak istersiniz?’ diye bir soru vardı. Ben de bu konudaki tutkum net görülsün diye ‘sette çaycılık ile başlayabileceğimi’ söyledim ama hayalim hep yönetmenlikte tabii.”

Bayrak’ın bu şekilde keskin bir meslek değişikliği ailesinden her daim büyük bir destek almış. Hatta

sevmediği bir işi yapmanın çok daha maliyetli olacağını vurgulamışlar ona defalarca.

Bankacı olmanın o dönemde bir furya olduğundan bahsediyor. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi’nden mezun olan çoğu başörtülü bankacılığı tercih etmiş. Yeni mezun olunan bir dönemde bakanlıkta ve bunun gibi iyi yerlerde çalışamama durumu bankacılığa yöneltmiş onu da.

“Ben Bilgi’de hazırlığa başörtülü olarak başladım. Birinci dönemin sonunda başörtü yasağı geldi. Bize 15 gün okula gelmeyin, sonrasında nasıl geleceğiniz belli olacak dediler. 15 gün sonra okula artık başörtülü olarak giremez olduk ama benim başörtü hikâyem zaten çok eskiye dayanır. Bir asker kıziyım çünkü. Çocukluğumdan beri bu durumla hemhâl olmuş bir insanım. Bunları hep bir zenginlik olarak gördüm. Bunlar belirli şeylerin yokluğuydu, hayata 1-O yenik başlama psikolojisiydi, tabiri caizse bu ülkenin zencileri olmaktı. Bu durumu felaket olarak dillendirmeyi hiçbir zaman doğru bulmuyorum. Böyle bir gerçeklik var ve biz bunu her noktadan yaşadık. Toplum denen bir şey var ve siz orada yer etmeye çalışıyorsunuz. Bununla bir problemim olmadı. Mücadele biçimi, kişinin varmak istediği yere en ideali ile varmasıydı. O şartlardan bugünlere çok iyi gelişmeler olduğunu ve çok iyi dersler çıkarıldığını düşünüyorum. Çevremdeki insanlara baktığımda bunu görüyorum. Rehavet toplumu olmadık biz. Bir bilinç vardı ve o bilinç bizi ayakta tutuyordu. Ben de ona sınırsız sarıldım.”

Hepimizin hafızasında yer eden o dönemi en güzel şekilde özetleyen bir anısını şu sözlerle anlatıyor Bayrak: “Babam askeriyedeyken ben ilkokul dördüncü sınıfta başörtülü biri olmaya karar verdim. Kendim istedim. Askeri servis geçerken herkes babasına el salladı. Ben çok isterdim babama el sallayabilmeyi ama başörtülü bir kız olduğum için sallayamazdım. Babam bunu bir gün fark etti ve bana kimsenin görmeyeceği bir şekilde elini üstüne kapatarak

gizlice el salladı. Bu başka birşey. Bunun yerine koyabileceğim başka bir hikâyem yok ama bu durum beni besledi. Babamla aramda başka bir dil oluşturmama sebep oldu. Belki fitratımla alakalı bilemiyorum ama bunu hiçbir zaman agresif bir dile dönüştürmedim. Çok uzun süre babamla sokakta yürümedim. Kızı olduğum anlaşılmaması diye onu gördüğümde çok defa yolumu değiştirdiğimi hatırlıyorum. Kendimize buna göre bir dünya kurmuştuk ve oraya sığdığımız kadar mutluyduk. O dünyanın dışına çıktığımızda anladık aslında çok zor bir şey yaşadığımızı. Çocukken bazı şeyleri normalleştirmek çok daha kolay oluyor.”

Bu zor süreçte Peygamber Efendimizin hayatı ile ilgili yarışmalarda birinci olmasına rağmen kendi isim ve soy ismiyle katılamamış. Bunları dramatize etmekten çok uzakta Belkıs Bayrak. “Beni diğer insanlardan farklı kılan nokta olarak ‘yaşadıklarım’ desem bu bir ‘Küçük Emrahlık’ olur. Çünkü herkes iyi ya da kötü bir şeyler yaşıyor” diyor.

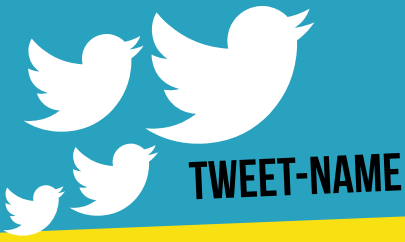
Bir web dizi serisi olan Öcüler’den bahsederken gözleri parlıyor. Bu projede yer almaktan son derece mutlu. Elif Eda Karagöz ile çok güzel bir zamanda bir araya geldiğinden ve set ortamının da çok keyifli olduğundan bahsediyor. “Bu mecranın kendisi zaten bir mesaj ve o format için kurguladığı dünya çok özgün. Bir şeyi görünür kılmak meselesi çok güzel bir mesele. Projeye en başta, başında Elif Eda gibi bir isim olduğu için tamam dedim.”

Öcüler macerası devam ederken, senaryolaştırmaya çalıştığı bir hikâyesi daha mevcut. Bununla ilgili Kültür Bakanlığı’na başvurmuş ve hikâyesi uzun metrajlı senaryo desteği almış. Dolayısıyla şimdilerde yoğun bir şekilde bunun üzerinde çalışıyor. Bunun dışında bir de video-art çalışmalarını ihmal etmeme gayretinde.

Bundan önce yaptığı işler ve bundan sonra yapacakları ile insanlara hep farklı şeyler hissettirme gayretinde olan Belkıs Bayrak’ın imzasını taşıyan senaryoları biz de büyük bir ilgiyle bekliyoruz.

Çok uzun süre babamla sokakta yürümedim. Kızı olduğum anlaşılmaması diye onu gördüğümde çok defa yolumu değiştirdiğimi biliyorum. Kendimize buna göre bir dünya kurmuştuk ve buna göre mutluyduk. Bu dünyanın dışına çıktığımızda anladık aslında çok zor bir şey yaşadığımızı. Beni diğer insanlardan farklı kılan nokta olarak ‘yaşadıklarım’ desem bu bir ‘Küçük Emrahlık’ olur. Çünkü herkes iyi ya da kötü bir şeyler yaşıyor.

Elit @elitmakara

Merdivenleri silen teyzenin yanından geçip ıslak yerlere basarken vicdan azabı çekenler, size de merhaba.

Elit @elitmakara

Vücudumuzdaki tüm organlar satılsa 42,5 milyon lira ediyormuş. Bence varlık içinde yokluk çekiyoruz.

bilâder @ondankalmamis

Allah'ım konuyu ben bile bilmiyorum ama eminim ki sen biliyorsundur amin.

bilâder @ondankalmamis

O kadar trip gördüm 'aynalı körük olmazsa ben gelin gitmem' gibisini görmedim. Atalarımız trip de çığır atmış resmen.

Muhacir Bey @muhacirbey

Şunu da akşam çaya banarım diye ayırdığım bisküviyi yemenin zamanı geldi. İnsanın ileriye dönük yatırım yapması ne kadar güzel bi şey ya...

Zişan @depisdeli

Kardeş sen müteahhitsin bilirsin helal dairesi kaç metrekare?

Zişan @depisdeli

Bağdat ı bulamam belki ama şarj aletini prize iki gözüm kapalı takabilirim.

Bosnalı @bosnaliseyyah

O kadar alıştım ki yıllardır sabahları ekmek almaya gitmeye, kendi düğününe giderken fırından üç ekmek alır öyle giderim.

Hilal @hilal_ckr

Çağrı atarak anlaştığımız döneme geri mi dönsək ne yapsak, her şeyden haberdar olacağız derken kafamız şişti.

Hilal @hilal_ckr

Dışarda mis gibi hava varken evde kalıp ders çalışmak zorunda olmak da günahlara keffarettir inşaallah...

Ali @Seriatist

Telefonu elden bırakmak uyumanın yarısıdır.

Mitçi Osman @mitciosman

3 gün ömrün kaldı deseler bugün dahil mi diye sorarım.

Gündüz Karpatyalı @karpatyiliv

Yazarken iç çektiğimiz yerlere de virgül koyuyor muyuz?

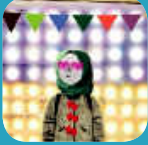
amra @DrEmreOzdemir

Bu alan Ressam Bob tarafından ağaçlandırılmıştır.

Müt @mutehayyil

Belki üst düzey yeteneklerim var belki zekâmla şov yapabiliirim ama hala evde sofrı kalktıktan sonra "kalk gırgırla şuraları" lafı duyuyorum.

Müt @mutehayyil

Annem diyo ki "çamaşırları asarsan az sonra birlikte balkondan bakarız" ya bu nasıl ödül?? birlikte balkondan bakmak???

Müt @mutehayyil

Abim hasta, kalkıp dövemez diye ona gıcık hareketler yaptım gün ve saatle yaptığımı not aldı komik anı hiç unutmayım diye not aldı herhâlde :D

escobar reyiz @escobarreyiz

Millet Game of Thrones üzerine analiz yapıyor ben daha Youtube'da kurtlar vadisi eski bölümler diye video aratıyorum. Çok geride kaldım.

YARIM DELİ @YARIMDeLi

Annemle Gümüşhane'de sokak röportajı yapılmış Gümüşhane-spor 2.lige çıktı ne düşünüyorsunuz demişler "inşallah seneye de 3.lige çıkarlar" demiş.

ABONE OLUN, DAHA AZ ÖDEYİN!

Lacivert'in her sayısını
7 TL yerine sadece 4,7 TL'ye alın.

Yıllık abonelik bedeli 84 TL yerine sadece 56 TL,
üstelik kredi kartına 6 taksitle!

Derginiz kargo ile adresinize teslim edilsin.
Aboneliğiniz bitince özel yenileme indiriminden yararlanın!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
[@lacivert_dergi](https://instagram.com/lacivert_dergi)
instagram.com/lacivert_dergi

HEMEN
ARAYIN **444 88 81**

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI

Şiirlerinde

[UNUTULAN ZAFER]
KÛTULAMÂRE
[100.YIL / 1916-2016]

**ULUSLARARASI
KÛTULAMÂRE ZAFERİ
SEMPOZYUMU ve SERGİSİ**

10 MAYIS 2016 - 09:00 - 18:00

LÜTFÜ KIRDAR ULUSLARARASI
KONGRE VE SERGİ SARAYI

**KÛTULAMÂRE ZAFERİ
PANELİ ve SERGİSİ**

16 MAYIS 2016 - 13:30 - 16:30

DEDEMAN OTELİ / KONYA

SERGİ: 17 - 21 MAYIS 2016

İL HALK KÜTÜPHANESİ , KÜLTÜRPARK İÇİ / KONYA

**KÛTULAMÂRE ZAFERİ
PANELİ ve SERGİSİ**

24 MAYIS 2016 - 13:30 - 16:30

RİXOS OTELİ / ANKARA

SERGİ: 25 MAYIS - 3 HAZİRAN 2016

MİLLÎ KÜTÜPHANE BAŞKANLIĞI / ANKARA

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI
KATKILARIYLA

www.kutulamare.gov.tr

/1916kutulamare

MARMARA ÜNİVERSİTESİ
FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

YEDİTEPE
YAYINEVİ

AKILLI TEKNOLOJİLER

Jinekolojik Kanser Tedavisinde İLERİ CERRAHİ ROBOT

Kuruluşumuz,
Akademik Tıp Merkezi
Hastanesi olarak
JCI tarafından
akredite edilmiştir.

444 70 44

MEDİPOL
MEGA
ÖZEL MEDİPOL MEGA
HASTANELER
KOMPLEKSİ

facebook.com/medipolsaglik

twitter.com/medipolsaglik

youtube.com/MedipolSaglikGrubu